108. Keskiviikkona 2 päivänä marraskuuta 1994

kello 10

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely:

Ehdotus laiksi Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 3601

Hallituksen esitys n:o 135
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 9

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Ala-Harja, Alho, Bell von, Huuhtanen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Järvilahti, Jäätteenmäki, Kohijoki, Koistinen, Komi, Koski, Koskinen, Laukkanen M., Laukkanen V., Laurila, Lipponen, Malm, Mäkelä, Mölsä, Näsi, Pesälä, Rusanen, Saapunki, Saario, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tuomioja, Viinanen, Viljanen, Vuorensola ja Zyskowicz.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Zyskowicz, Jäätteenmäki, Viljanen, Isohookana-Asunmaa, Järvilahti, Näsi, Alho, Saario, Rusanen, Laukkanen V., Mölsä, Vuorensola, Häkämies, Saapunki, Ala-Harja, Koski, Laukkanen M. ja Lipponen.

Ilmoitusasia:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Laurila, virkatehtävien vuoksi edustajat Pesälä ja Rusanen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Ala-Harja, Alho, Häkämies, Lipponen, Malm ja Tuomioja,
tästä ja huomisesta päivästä yksityisasioiden vuoksi ed. von Bell sekä
tämän kuun 4 päivään yksityisasioiden vuoksi edustajat Koistinen ja Saario.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Ehdotus laiksi Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 135
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 9

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 9.

Keskustelu:

Ed. Paasio: Arvoisa puhemies! Tämä esittelypuheenvuoro olisi varmaan laajempi ja yksityiskohtaisempi, ellei minun olisi sen valmistelemisen sijasta ollut kuunneltava iltayön, keskiyön ja aamuyön tunteina loputtomia tarinoita siitä, että aikaa on liian vähän. Suomen kielessä on kyllä runsaasti sattuvampiakin ilmaisuja, mutta ne eivät sovi parlamentaarisen kielenkäytön sääntöihin, joten jätettäköön enemmät kuvailut tähän. Niinä tunteina, joina viime yön omituista keskustelua käytiin, ulkoasiainvaliokunnan mietinnön vastalauseineen olisi ehtinyt lukea hyvin vaikka molemmilla kotimaisilla kielillä. Edustajat olivat kuitenkin sidottuja odottamaan äänestystä. Olen saanut sen käsityksen, ettei keskustelu tästä asiasta pääty aivan heti, mikä tuo runsaasti lisäaikaa vaikka miten tarkkaan perehtymiseen ja valmistautumiseen oman kannan esilletuomiseksi.

Eduskuntatyössä on noudatettava mahdollisuuksien mukaan joustavia käytäntöjä. Siitä on kuitenkin pidettävä kiinni, että päätökset syntyvät enemmistön, eivät vähemmistön kannan mukaisina. Mielestäni on vakavasti pohdittava keinoja, joilla demokratia voi suojautua niiltä, jotka kansanvallan suomia keinoja käyttäen pyrkivät sen vastaisiin tavoitteisiin. (Ed. Laakso: Tosiaan!) On vaikea ymmärtää niitä, joiden mukaan kansanedustajilla olisi ollut liian vähän aikaa perehtyä nyt käsiteltävänä olevaan asiaan: Suomen jäsenyyteen Euroopan unionissa.

Eduskunnan kaikki valiokunnat, siis kaikki kansanedustajat, ovat kuukausikaupalla käsitelleet juuri tätä asiaa kuunnellen lähes 500 asiantuntijaa. Lisäksi luultavasti jokainen edustaja on viime kuukausina esiintynyt asiantuntijana kymmenissä jopa sadoissa tilaisuuksissa, joissa on pohdittu Suomen EU-jäsenyyttä. Ei ole luultavaa, että se tieto, johon nuo esiintymiset ovat perustuneet, olisi viime päivinä mihinkään kadonnut. Itse pääasiaa, Suomen asemaa Euroopan integraatiokehityksessä, on eduskunnassa pohdittu jo vuosia niin valiokunnissa kuin täysistunnoissakin. Loppujen lopuksi on joka tapauksessa kyse siitä, liittyykö Suomi Euroopan unioniin vai eikö liity. Ulkoasiainvaliokunnan mietintö tuo tälle ratkaisulle taustaa ja lähtökohtia. Ei ole luultavaa, että mietinnöstä löytyisi sellaisia asioita, jotka radikaalisti muuttaisivat yhdenkään edustajan kantaa.

Ulkoasiainvaliokunta on saanut mietintönsä tueksi lausunnot muilta erikoisvaliokunnilta. Haluan lausua tästä parhaat kiitokset. Työ on ollut mittavaa ja laadukasta. Pahoittelen sitä, että ulkoasiainvaliokunnan työn vaatima aika on joskus ulottunut muidenkin valiokuntien kokousaikoihin, mistä varmaan on aiheutunut hankaluuksia. Lämpimät kiitokset myös kaikille asiantuntijoille ja hyvin korostetusti eduskunnan ammattitaitoiselle ja motivoituneelle henkilökunnalle, jonka uupumaton työ on tehnyt valiokunnan tehokkaan työskentelyn mahdolliseksi.

Ulkoasiainvaliokunnan työstä on lausuttu myös luonnehdintoja, joita ymmärtääkseni ei ole tarkoitettu kehumiseksi. En halua tässä yhteydessä käyttää enemmälti aikaa näiden puheiden kommentointiin. Torjun kuitenkin sellaiset käsitykset, että päätökset olisivat syntyneet epädemokraattisesti, laittomuuksista puhumattakaan. Valiokunnalla olisi ollut vielä enemmän aikaa asian asialliseen käsittelyyn ja sen mietintö olisi valmistunut aikaisemmin ilman merkittävää harrastusta käydä pitkiä ja itseään toistavia menettelytapakeskusteluja.

Ulkoasiainvaliokunta esittää, arvoisa puhemies, kuunneltuaan lähes 100 asiantuntijaa selvin äänestysnumeroin 13 puolesta, 3 vastaan, 1 tyhjä, että Suomi liittyisi jäseneksi Euroopan unioniin. Tulos noudattaa siis kansanäänestyksen antamaa suuntaa. Tämä on mielestäni luonnollista ja välttämätöntä. Kansanäänestyksen tulos on mielestäni ymmärrettävä ohjeeksi ei vain eduskunnalle kokonaisuutena, vaan myös jokaiselle kansanedustajalle erikseen. On lausuttava vilpitön tunnustus niille lukuisille edustajille, jotka lukeuduttuaan omien perustelujensa pohjalta EU-jäsenyyden vastustajiin, nyt ovat ilmoittaneet noudattavansa kansan enemmistön tahtoa. Kansanvalta elää.

Ulkoasiainvaliokunta on omassa työssään paneutunut pääasiassa omiin niin sanottuihin leipälajeihinsa: ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, kauppapolitiikkaan ja kehitysyhteistyöpolitiikkaan. Emme ole tunteneet itseämme päteviksi kovin mittavasti askaroimaan muiden valiokuntien alueilla. Tämän vuoksi valiokuntien lausunnot ovat käytettävissä ja liitetään ulkoasiainvaliokunnan mietintöön.

Aivan täysin emme tätä periaatetta ole kyenneet noudattamaan, ymmärtääkseni varsin tyydyttävästi kuitenkin. Niinpä valiokunta pidättäytyykin ottamasta kantaa esimerkiksi EU-keskustelun puhutuimpiin kuuluvaan asiaan: Suomen edustautumiseen EU-huippukokouksissa. Katsoimme, että asia kuuluu pääasiallisesti perustuslakivaliokunnalle, joka pikapuoliin alkaa käsitellä valtiosääntöuudistukseen liittyviä kysymyksiä. Ulkoasiainvaliokunta kiirehtii hallitusta velvoittavalla ponnella esitysten antamista, jotta asiat ehdittäisiin ajoissa ratkaista. Valiokunta päätyi suosittelemaan, että Suomi Euroopan unionin jäsenyyteen liittyessään hakeutuisi tarkkailijan asemaan Länsi-Euroopan unionissa Weu:ssa. Valiokunta edellyttää kuitenkin selkeästi, että tämäkin asia on erikseen tuotava eduskunnan käsiteltäväksi. Tämä kanta on linjassa sen valiokunnan mietinnön peruspiirteen kanssa, että eduskunnan asemaa EU-jäsenyyteen liittyvässä päätöksenteossa on vahvistettava.

Ulkoasiainvaliokunta torjuu sen käsityksen, että Suomen jäsenyys EU:ssa tai tarkkailija-asema Weu:ssa jonkinlaisen automatiikan kautta johtaisi jäsenyyteen Weu:ssa sekä Natossa ja näin luopumiseemme liittoutumattomuudesta. Tällaista automatiikkaa ei ole. Asia on täysin Suomen omissa käsissä.

Välttääkseen mahdolliset epäselvyydet Suomen kannasta valiokunta ilmoittaa erikseen ettei se pidä tarpeellisena eikä maamme etujen mukaisena Suomen jäsenyyttä Weu:ssa. Olisi perin suotavaa, että enemmät spekulaatiot asiasta loppuisivat.

Valiokunta on kriittisessä hengessä tarkastellut Suomen suhdetta Euroopan talous- ja rahaliittoon Emuun. On ilmeistä, että Suomella tulee olemaan vaikeuksia täyttää määräajassa liittymiskriteerejä, niin kuin on monella muullakin maalla. Valiokunta katsoo, että talouttamme on hoidettava siten, että kriteerit mahdollisimman hyvin täyttyvät riippumatta siitä, liitymmekö Emuun vai emme. Valiokunta ei näe Suomen jäsenyyttä Emussa minkään sellaisen automatiikan seurauksena, johon olisimme ehdottomasti sitoutuneet. Useimpien asiantuntijoiden mielestä liittymispakkoa ei ole. Monet maat ovat edellyttäneet, että niiden mahdollisesta liittymisestä talous- ja rahaliittoon päätetään erikseen niiden parlamenteissa. Muun muassa Saksan perustuslakituomioistuimen asiassa tekemä päätös oikeuttaa tällaiseen päättelyyn. Valiokunta edellyttää, että myös Suomessa päätös mahdollisesta jäsenyydestämme Emussa tehdään eduskunnassa.

Valiokunta korostaa, että rahaliittoa arvioitaessa on painotettava työllisyyden asemaa EU:n talouspoliittisessa yhteistyössä ja että on pyrittävä parantamaan EU:n mahdollisuuksia tasata jäsenvaltioiden ulkoisista syistä poikkeavaa kehitystä.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta ottaa kantaa myös paljon keskusteltuun europarlamentin vaalien ajankohtaan. Valiokunta on päätynyt siihen, että vaalit Suomessa olisi järjestettävä vuoden 1995, siis ensi vuoden, alkupuoliskolla, jotta valittavilla europarlamentaarikoilla olisi mahdollisimman paljon aikaa perehtyä työhönsä. Tärkeää on myös suora valtuutus kansalta. Käytännössä valiokunnan kannan toteutuminen tarkoittaisi mielestäni, että europarlamentin vaalit järjestettäisiin kesäkuussa. Aivan vuoden alussa järjestettäviin vaaleihin ei mm. lainsäädännön puuttumisen ja ehdokasasettelun vaatiman ajan vuoksi ole käytännön mahdollisuuksia. Jos vaalit pyrittäisiin järjestämään eduskuntavaalien yhteydessä, olisivat vaikeudet vielä samantapaisia. Lisäksi olisi ilmeistä, että ehdokkaiden saaminen noihin vaaleihin olisi hyvin vaikeata. Euroopan parlamentin vaalien lykkääminen vuoden 1996 kunnallisvaalien yhteyteen ei valiokunnan mielestä siis ole käyttökelpoinen ajatus.

Valiokunta haluaa kieltää ns. kaksoismandaatin eli sen, että sama henkilö voisi toimia yhtä aikaa sekä Euroopan parlamentin että Suomen eduskunnan jäsenenä. Tämä ei koskisi niitä edustajia, jotka eduskunta keskuudestaan valitsee vaaleja edeltäväksi ajaksi.

Valiokunta on tarkastellut myös EU-jäsenyyden vaikutusta Suomen lähialuesuhteisiin. Valiokunta toteaa, että EU:n ja Venäjän Korfulla solmima kumppanuussopimus on monessa suhteessa laajempi ja yksityiskohtaisempi kuin Suomen ja Venäjän väliset nykyiset sopimukset. Suomi tulee luonnollisesti jäseneksi liittyessään tuon sopimuksen piiriin, mikä avaa yhteistyölle uusia mahdollisuuksia. Valiokunnan mielestä ei ole perusteita otaksua, että Suomen liittyminen Euroopan unioniin huonontaisi suhteitamme Venäjään puhumattakaan, että Venäjän suhteet voisivat olla vaihtoehto EU:n jäsenyydelle. Valiokunta katsoo, että Suomen EU-jäsenyys edistää Suomen ja Venäjän välisiä suhteita niin taloudellisesti kuin poliittisestikin.

Baltian maiden itsenäisyyttä valiokunta pitää sen suuren periaatteellisen merkityksen ohella myös Suomen turvallisuuspoliittisena etuna, jota on kaikin tavoin vaalittava. Valiokunta pitää tärkeänä, että Pohjolan ja Baltian välistä yhteistyötä tiivistetään.

Arvoisa puhemies! Valiokunta katsoo EU-jäsenyyden tuovan pohjoismaiselle yhteistyölle uuden, aikaisempaa laajemman foorumin. Valiokunta ei kuitenkaan pidä asiallisena pyrkiä minkäänlaiseen blokkimuodostukseen EU:n puitteissa. Yhteinen esiintyminen useissa tapauksissa on luonnollista maiden yhteisen arvoperustan ja samansuuntaisten intressien vuoksi. Valiokunta pitää kuitenkin ajatusta siitä, että Pohjoismaiden neuvostosta voitaisiin kehittää eräänlainen Pohjoismaiden Eurooppa-politiikkaa koordinoiva elin, sekä epärealistisena että epätarkoituksenmukaisena.

Valiokunta on ottanut kantaa myös paljon esillä olleeseen kysymykseen muiden maiden ydinjätteiden sijoittamisesta Suomeen. Valiokunta edellyttää varmuuden vuoksi, että asiasta otetaan selkeä määräys ydinenergialakiin.

Suomen toiminnasta Euroopan unionissa valiokunta toteaa, että Suomen tulee Eurooppapolitiikassaan lähteä siitä, että unionia kehitetään itsenäisten valtioiden yhteenliittymänä, johon kuuluu sekä ylikansallisen että hallitusten välisen yhteistyön aineksia. Samalla arvioidaan pienten jäsenmaiden edun olevan se, että unioni pystyy tehokkaaseen toimintaan ja päätöksente-

koon sen toimivaltaan kuuluvissa asioissa. Valiokunta edellyttää, että hallitus antaa selonteon tai tiedonannon eduskunnalle Suomen EU-politiikan tavoitteista.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta esittää siis, että hallituksen esitys Suomen liittymisestä Euroopan unionin jäseneksi hyväksyttäisiin.

Ministeri Salolainen: Arvoisa puhemies! Ehkä on syytä tässä vaiheessa muutamalla sanalla kommentoida tilannetta. Ennen kaikkea on aluksi syytä kiittää valiokuntaa erittäin perusteellisesta ja hyvästä työstä ja myös siitä, että valiokunta on työskentelyn kuluessa selkiinnyttänyt eduskunnan asemaa ja sitä, minkälaisissa kysymyksissä eduskunta haluaa jatkossa tapahtumiin puuttua.

Kaiken kaikkiaan hallituksen puolelta on syytä esittää toivomus, että käsittely tämän jälkeen eduskunnassa olisi mahdollisimman asiallista ja hyvää. Lähtökohtana on tietenkin se, että mitään tarpeetonta viivästystä ei asian käsittelyssä tapahtuisi.

Tähän asti on keskustelu käynyt Suomessa aika paljon paljon sen ympärillä, että tulemme ylipäätään jäseneksi Euroopan unioniin. Tästä eteenpäin pitäisi katse kiinnittää siihen, minkälaisen Euroopan me haluamme, mitä me haluamme Euroopassa tehdä. Minun mielestäni se on kaikkein suurin haaste, joka meillä on tällä hetkellä edessä. On oikeastaan aika turhaa, kansan jo vastattua selkeästi, että me kiusaisimme toisiamme pikkunäppärillä yksityiskohdilla, jotka kyllä tulevat selviämään aikanaan. Nyt pitäisi jo hyvin kiireesti nostaa katse siihen, mitä me haluamme tehdä tulevaisuudessa. Voin korostaa sitä, että nämä haasteet ovat todellakin suuret ja ulottuvat jokaiselle suomalaisen yhteiskunnan osa-alueelle. Meillä on aivan täysi työ siinä, että pystymme valmistelemaan omat kantamme tästä eteenpäin kaikkiin niihin suuriin kysymyksiin, jotka tulevat meidän eteemme.

Hallitus on jo käynnistänyt omat valmistelut sen suhteen, millä tavalla Suomi valmistautuisi tuleviin haasteisiin. Olemme asettaneet ulkoasiainhallinnon piirissä pieniä valmistelevia työryhmiä, jotka tuovat esityksensä poliittiseen käsittelyyn. Sen jälkeen voidaan varmasti myös eduskunnalle tehdä selkoa tämän perustavaa laatua olevan työn tuloksista.

Meidän on valmistauduttava Euroopan ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen tulevaisuuteen. Meidän on valmistauduttava Euroopan sisämarkkinoiden uusiin haasteisiin. Meidän on valmistauduttava institutionaalisiin uudistuksiin. Meidän on valmistauduttava rahapoliittisiin uudistuksiin ja moniin, moniin muihin sellaisiin suuriin kysymyksiin, joissa suomalainen keskustelu on ollut toistaiseksi vielä aivan alkutekijöissä.

Hallituksen puolelta emme ole halunneet tietenkään, kuten on aivan oikeinkin, edes yrittää määräillä sitä, millä aikataululla tai missä järjestyksessä eduskunta asioitaan käsittelee. Ainoa toivomus jonka voimme esittää on, että käsittely olisi mahdollisimman asiallista, nopeaa ja sujuvaa.

Edustajat Zyskowicz, Jäätteenmäki ja Viljanen merkitään läsnä oleviksi.

Puhemies: Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 14.

Täysistunto keskeytetään kello 10.23.

Täysistuntoa jatketaan

kello 14.00

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pelttari.

Edustajat Isohookana-Asunmaa, Järvilahti, Näsi, Alho, Saario ja Rusanen merkitään läsnä oleviksi.

Ehdotus laiksi Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Keskustelu jatkuu:

Työministeri Kanerva: Herra puhemies! Kun viime yönä eduskunta teki töitä ymmärrettävillä tavoilla, huomio kiintyi parlamenttitaloon, siihen työhön, jolla eduskunta ottaa kantaa lähipäivien aikana Suomen jäsenyyteen Euroopan unionissa ja keskeisellä asemallaan tietysti valmistelee sen linjauksen, jonka nojalla yhteiskuntamme ottaa EU-haasteen vastaan.

Mutta, herra puhemies, pyrkimykseni on

kertoa, että laajalti yhteiskunnassa myös muutoin tehdään työtä Euroopan unionin jäsenyyteen sopeutuaksemme Suomen edun mahdollisimman myönteisellä tavalla ja nuukaan huomioon ottaaksemme, ja tässä katsannossa haluan tuoda mahdollisimman tuoreet terveiset eduskunnalle sen vuoksi, että koko meidän julkisen hallintomme korkein virkamiesjohto on parhaillaan koolla Espoon Hanasaaressa vuotuisilla virastopäällikköpäivillään, joilta saatan tuoda terveiset tähän eduskunnan täysistuntoon. Erittäin perusteellisella ja asianmukaisella ohjelmatyöllä tuon seminaarin merkeissä valtionhallintomme korkein virkamiesjohto jäsentelee niitä toimia, joilla julkinen hallintomme tahtoo Euroopan unionin haasteen tahollaan ottaa vastaan.

Korkein virkamiesjohto maassa lähtee siitä, että kansa on valintansa tehnyt, ratkaisu on muotonsa tässä suhteessa löytänyt, linja on kansan keskuudessa valittu, ja katsoo, että Suomen kansan perusetu tulee asianmukaisimmin ja tehokkaimmin hoidetuksi täysivaltaisena jäsenmaana länsieurooppalaisten sivistysvaltioitten joukossa. Sen, minkä me teemme eurooppalaisena valtiona, haluamme tehdä itse yhteistyössä muiden sivistysvaltioitten kanssa.

Se, minkälaisen roolin Suomi tulee Euroopan yhteisössä omaksumaan, on toivoakseni nyt kansallisessa keskustelussa esiin nousevien kysymysten joukossa keskeisessä asemassa. Sillä toki on niin, että me emme ole vielä ratkaisseet, millä tavoin Suomi omaa profiiliaan piirtää, millä tavoin Suomi omaa edunvalvontapolitiikkaansa Euroopan unionissa tulee toteuttamaan, mikä tulee olemaan monin keskeisin osin Suomen Euroopan unioni -politiikan sisältö.

Uskon, että aiemmat kokemuksemme kansainvälisistä yhteistoimintaorganisaatioista kuitenkin vahvasti puhuvat sen puolesta, että Suomi ei ole vain passiivinen sopeutuja, Suomi ei ole vain peesaajien joukossa seuratakseen, mitä muut Euroopassa tekevät siirtyäkseen sen mukaiseen järjestykseen Euroopan muitten valtioitten jonon jatkoksi. Päinvastoin oletan, että kansallisen keskustelun tuloksena nyt Suomelle löytyy sellainen asema, jossa meille muodostuu aktiivisen toimijan, aktiivisen vaikuttajan rooli Euroopan valtioitten joukossa.

Toimijan rooli ei tietysti ole millään muotoa helppo yhteistyössä monien maiden yhteistyökuviossa, vaan se asettaa keskeisiä haasteita myös julkiselle hallinnolle ja kaiken kaikkiaan yhteiskunnalle katsoessamme, millä tavoin Suomen asema turvataan, millä tavoin intressimme valvonta tullaan toteuttamaan.

Totesimme tänään valtion korkeimman virkamiesjohdon neuvottelupäivillä, että virkamiesjohdolle sopeutuminen Euroopan unionin olosuhteisiin tulee merkitsemään erittäin suurta haastetta ja sopeutumisvaadetta asettaen tietotaidoille keskeisiä uusia, entistä korkeampia vaativuustekijöitä. Suomalaiset eivät ole kansakuntana tottuneet astumaan Euroopan keskilattialle, mutta nyt on henkisesti se vaihe, jossa suomalaisten on suomalaisina, itseensä luottavaisena kansakuntana tämä askel otettava. Meillä suomalaisilla on häveliäisyyttä, joka merkitsee sitä käytännössä, että me olemme vaatimattomia emmekä halua tuoda omia kansallisia erityisosaamisemme alueita kovinkaan vahvasti esille, vaikka kuitenkin edellytyksiä suuremmassakin mitassa olisi.

Omiin tietoihimme ja taitoihimme ja osaamisalueisiimme meidän on kuitenkin luotettava istuessamme eurooppalaiseen neuvottelupöytään nyt. Suomi nauttii kuitenkin erittäin korkeaa arvostusta maailman kansojen joukossa, arvostusta luotettavana ja hyvin asiansa hoitavana maana. Meidän ei tarvitse kuulla edes ulkomaisia arvioita, mutta ehkä ne kuitenkin kertovat jotain objektiivista myös suhtautumisesta suomalaisiin, viimeisimpänä ehkäpä Englannin ulkoministeri Douglas Hurdin arvio suomalaisista kansainvälisen toimintayhteisön toimijoina. Suomelta, samoin kuin muiltakin jäsenyyttä hakeneilta mailta odotetaan ymmärrettävästi lisäarvoa, myönteistä uutta rakentavaa panosta Euroopan unionin työskentelyyn. Itse tiedän, että Euroopan unionin suunnassa odotetaan Suomelta omien kokemusteni valossa erityisesti kahta asiaa.

Toinen näistä on kaikesta huolimatta se, että Suomella on annettavaa eurooppalaiseen keskusteluun aktiivisen työvoimapolitiikan linjauksista. (Ed. Tennilä: Älkää naurattako!) Suomea on viimeksi pyydetty parisen viikkoa sitten omien kokemustemme valossa tuomaan lisäarvoa siihen keskusteluun, jolla Euroopassa linjataan aktiivista työvoimapolitiikkaa, esittämään niitä näkemyksiä, jotka muut Euroopan maat katsovat tuoreiksi, aikaan sopiviksi, sellaisiksi linjauksiksi, joilla aktiivista työvoimapolitiikkaa on vaikeissa olosuhteissa aihetta pyrkiä toteuttamaan. (Ed. Tennilä: Käykää kertomassa, miten saitte aikaan puoli miljoonaa työtöntä!)

Toinen seikka, Suomen asia, josta meidän odotetaan tuovan selkeästi uutta lisäarvoa, on

julkisen hallinnon kehittäminen. Julkisen hallinnon kehittäminen on keskeinen kilpailutekijä, keskeinen tekijä silloin, kun katsotaan, kuinka joustavasti ja tehokkaasti yksi kansakunta voi omat kansalliset tehtävänsä hoitaa, ja joka on keskeisessä saranaroolissa silloin, kun katsotaan, miten Suomi tulee itsenäisenä kansakuntana sopeutumaan siihen eurooppalaiseen kulttuuriin, jossa yleisemmät kehityslinjat toteutuvat.

Monet jäsenmaat siis odottavat mm. näissä kahdessa suhteessa Suomelta sellaista uutta tuoretta näkemystä, joka tuo lisäarvoa eurooppalaiseen keskusteluun. (Ed. Laakso: Varoittava esimerkki!)

Herra puhemies! On selvä, että Suomen omat voimavarat eivät likipitäenkään yksin riitä edistämään Suomelle tärkeitä asioita, eivät edes oikeastaan kaikin paikoin estämään kannaltamme epäsuotuisten päätösten syntymistä. Euroopan unionin päätöksenteolle on tyypillistä se, että päätösten aikaansaaminen on vaikeaa mutta päätösten estäminen sitäkin helpompaa. Päätöksentekojärjestelmä äänestysmenettelyineen tänä päivänä Euroopan unionissa suosii pieniä maita. Pienillä mailla on suhteellisesti varsin vahva asema Euroopan unionin lainsäädännössä.

Lähden siitä, että Suomi on aktiivinen vaikuttaja, Suomi pyrkii omien etujensa mukaisesti toimimaan Euroopan unionissa rakentavassa yhteistyössä muiden maiden kanssa eikä mene etsimään päätöksentekoa hidastavaa ja estävää roolia itselleen. Häirikön rooliin Suomi ei saa Euroopan unionin keskustelussa ja päätöksenteossa tietystikään ajautua.

Erityisesti pienen jäsenmaan menestystekijä on tietysti paljolti siinä, miten se kykenee löytämään luotettavia yhteistyökumppaneita, millä tavoin koalitioitten muodostamisen taito osataan Suomessa Euroopan unionin olosuhteissa. Sillä tavoin me kykenemme onnistuneesti vaikuttamaan ja edesauttamaan omia kansallisia päämääriämme tehokkaimmalla mahdollisella tavalla.

Pohjoismailla, jos joillakin, on yhteisöllisesti keskeisesti koalitiopolitiikasta, samaan suuntaan toimimisesta, erinomaisia kokemuksia: joustavasti, tehokkaasti toimivasta yhteistyöstä.

Kansallinen vaikutusvalta on Euroopan unionin päätöksenteossa sangen keskeinen. Jos integraation syventämisessä ei jatkossa edistytä, tilanne tulee tämän tyyppisenä ymmärrettävästi säilymään vielä varsin pitkään. Hallitusten vahva asema nykyisin on tosin myös nähty itse asiassa integraation hengen vastaisena.

Euroopan unionissakin Suomi päättää itse oman julkisen hallintonsa organisoimisesta. Meidän hallintomme perusrakenteeseen ei ole odotettavissa Euroopan unionin kautta mitään fundamentaalisia, uusia, järisyttäviä muutoksia. Sen sijaan monien yksittäisten viranomaisten toimintaan EU ilman muuta on tuomassa melkoisiakin muutoksia. Nyt on punnittava valmiudet tehokkaaseen integraatioyhteistyöhön, ja Suomen on kyettävä muotouttamaan itselleen toimiva menestysstrategia.

Ensisijaisen tärkeänä nousee esille silloin se, millä tavoin me järjestämme Suomessa oman julkisen hallintomme, joka on jäänyt käydyssä keskustelussa tavattoman vähälle huomiolle. On tärkeää, että EU-hallinto viritetään sillä tavoin, että se tarjoaa meillä Suomessa parhaat mahdolliset edellytykset nopeaan, luotettavaan ja uskottavaan valmisteluun ja päätöksentekoon erittäin vaihtelevissa olosuhteissa ja varsin kiireisessäkin aikataulussa.

Kotimainen hallintomme on järjestettävä niin, että se luo hyvät edellytykset poikkihallinnollisille toiminnoille, joita me tarvitsemme erityisesti sen vuoksi, että Euroopan unionin toimialat on järjestetty sangen eri tavoin, kuin ne ovat meidän perinteisessä hallinnossamme tänä päivänä. On myös tarpeen harkita, olisiko tarkoituksenmukaisempaa hoitaa kansallinen valmistelu nykyistä ministeriöjohtoisemmin vai kokeilla edelleenkin massiivista jaosto-organisaatiota, joka on osoittautunut koko lailla raskassoutuiseksi.

Arvoisa puhemies! Sen lisäksi on tärkeää, että meidän kansallinen hallintomme järjestetään niin, että päätöksenteon valmistelu ja koordinointi eivät erkaannu toimeenpanotehtävistä ja että se olisi selkeästi maassamme valtioneuvoston vastuulla ja sen johdettavissa. Koordinaatiojärjestelmän moniportaisuus ja monien toimijoiden osallistuminen tietysti hidastaa ja jäykistää asioiden käsittelyä. Siihen meillä kansallisesti ei ole varaa.

Me tarvitsemme riittävän laajaa asiantuntemusta EU-asioissa, kotimaan hallinnossa välittömästi 1.1. lähtien, tehokkaan valmennuksenkin avulla kytkien valmistelutyöhön parhaimmat mahdolliset kotimaasta löydettävät asiantuntijavoimat. Näin huolehditaan siitä, ettei kotimaan hallintoon myöskään pääse syntymään asiantuntemusvajetta jäsenyyden alkuvaiheessa, kun on odotettavissa ja perusteltavissa, että moni kokenut julkisen hallinnon virkamies Suomesta voisi

siirtyä vastaavan kaltaisiin tehtäviin Euroopan unionin hallintoon.

Neljännen laajenemisvaiheen ollessa nyt käsillä Euroopan unionissa unioni tullee tavoittelemaan mitä todennäköisimmin edelleenkin integraation syvenemistä ja omien menettelytapojensa monenkaltaista terävöittämistä. Laajentuminen ei saisi hidastaa integraatiopoliittista prosessia, ja laajentumisen yhteydessä pitäisikin voida tehostaa tietysti myös unionin päätöksentekojärjestelmiä olennaisesti.

Suomessa hallintoa on uudistettu viime vuodet myös laajentuvan integraation vaatimukset mielessä pitäen. Olen aikaisemminkin erityisesti väliportaanhallinnosta keskusteltaessa, käyttänyt Suomen julkisesta hallinnosta vertausta, että Suomessa on aihetta pyrkiä mieluummin neitikuin maatuskamalliseen hallintoon. Euroopan unionin olosuhteissa on entistä selvempää, että kevytrakenteinen, joustava julkinen hallinto on meidän kansallisten menestystavoitteittemme mukaista.

Ministeriöillä ja valtioneuvostolla yhtä kaikki on hyvä olla vahva poliittinen vastuu, vahva poliittinen ote siitä, millä tavoin toimintapolitiikka muotoutuu, ja antaa sillä tavoin kansalliselle europolitiikan linjaamiselle asianmukaiset perusteet. Tehtävien ja toimivallan siirrot paikallis- ja aluehallintoon tietysti edesauttavat päätösten toimeenpanoa ja Euroopan unionin hallinnon muitakin normaaleja periaatteita.

Suomen julkinen hallinto on viimeisten seitsemän vuoden kuluessa ollut poikkeuksellisen ison uudistusrupeaman kohteena. Sitä on kevennetty rakenteeltaan, ja sen ohjausjärjestelmiä on merkittävästi uudistettu. 30 virastoa tai laitosta on yhdistetty tahi lakkautettu, viitisentoista laitosta on muodostettu liikelaitoksiksi tai yhtiöiksi ja firmoiksi.

Hallinnon uudistamisen kantavana voimana on tietysti yhteinen taloudellinen tarve ja yhteinen poliittinen tahto tämän kaltaisiin uudistuksiin ja tiivis kytkentä sitä kautta tietysti myös poliittiseen päätöksentekoon ja uudistuksen ohjelmallinen perusta. Niillä eväillä uskon, että Suomella on mahdollisuus myös tuoda lisäarvoa julkisen hallinnon kehittämistyössä, kun me vuodenvaihteessa Euroopan unionin jäsenyyteen siirrymme.

Edustajat V. Laukkanen ja Mölsä merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Käsiteltävänä on ulkoasiainvaliokunnan mietintö Suomen EU-jäsenyydestä. Nyt on käytössä sellainen kiihdytetty käsittelyjärjestys, joka tekee edustajille ja ministereille mahdottomaksi perehtyä itse asiaan. Tästä oli työvoimaministeri Kanervan puhe mainio esimerkki. Hän ei ilmeisestikään ole lukenut koko mietintöä, eikä hänen puheensa sivunnut niitä asioita, jotka EU-jäsenyyteen ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaan liittyvät.

Työttömyydestä ei mainittu sanaakaan, sen sijasta herra ministeri puhui siitä, mikä on virkamiesten asema EU:ssa. Tämä osoittaa sen, että kysymys on rahamiesten ja virkamiesten unionista, ei sinne tavalliselle kansalaiselle, työttömille ole minkäänlaista petiä petattu. Puhe, jonka ministeri käytti, oli kaukana hänen toimialaltaan, joka tulisi olla työttömyyden torjuminen maastamme. Mutta herra ministerillä ei tunnu olevan minkäänlaista kiinnostusta siihen asiaan nyt, kun Suomi on saanut tällaisen EU-jäsenyyden, jossa herra ministeri on turvaamassa virkamiesten etuja.

Herra puhemies! Tiedän, että poliittisen eliitin mielestä on syntiä, jos tässä asiassa äänestää vastoin kansanäänestyksen tulosta "ei", mutta täytyy sanoa, että kun kuuntelee ministeri Kanervaa, niin kyllä liha on heikko. On melkein mahdotonta olla samalla puolella herra ministerin kanssa, joka on huolestunut virkamiesten asemasta, mutta ei työttömien asemasta. Herra ministerin toimikaudella työttömyyden määrä on noussut ennätykselliseen tasoon Suomessa, ja nyt EU ei ole tuonut mitään sellaista, mitä ennen kansanäänestystä luvattiin, ei investointeja, ei uusia työpaikkoja, ei korkojen alenemista. Millaisilla perusteilla te olette ajaneet Suomea EU:n jäseneksi? Te olette ennen kansanäänestystä luvanneet aivan erilaista jäsenyyttä kuin nyt olemme saamassa.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Laakso (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Oli mielenkiintoista kuulla ministeri Kanervan arvio Suomen tulevasta roolista Euroopan unionissa. Ministeri Kanervan mukaan Suomi tulee olemaan aktiivinen rakentaja ja aktiivinen toimija. Tuntuu oudolta, että Suomen rooli Euroopan unionissa muuttuisi yhdessä yössä siitä, mikä se on ollut neuvotteluissa. Itse neuvotteluissa Suomihan oli passiivinen sopeutuja.

Euroopan unionin korkeat virkamiehet ovat todenneet, että Suomen kanssa oli neuvotteluissa helppo neuvotella, koska Euroopan unioni sai aina tahtonsa lävitse. Suomi ei neuvotteluissa pannut kovaa kovaa vastaan kertaakaan.

Kaikkein konkreettisimpana esimerkkinä olivat maataloudesta käydyt neuvottelut, joiden tuloksena maataloudessa kertaheitolla 40—50 prosenttia romahdutetaan tuottajahinnat ja tämä maksatetaan veronmaksajilla miljardilaskuna. Tämä on konkreettinen esimerkki siitä, mitä tällainen passiivinen sopeutujan rooli neuvotteluissa tuo mukanaan.

Nyt ministeri Kanerva peräänkuuluttaa aktiivista toimijan roolia. Olen aivan varma, että ainakaan tämän hallituksen johdolla tällaista aktiivista toimijan roolia Euroopan unionissa ei löydy.

Kun ministeri Kanerva on huolissaan virkamiesten mahdollisuuksista Euroopan unionissa, niin luulen, että tässä saattaa olla kyse siitä, että todellakin se poliittinen eliitti, joka Suomea ajoi Euroopan unionin jäseneksi, katsoo, että heille tätä kautta avautuu loistava uusi virkaura paljon suuremmilla palkoilla kuin mitä he saavat Suomessa.

Ed. Vuorensola merkitään läsnä olevaksi.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuunteli kahta edellistä puhujaa, täytyy kysyä, miten me voimme ymmärtää saman puheen niin eri tavalla. Minä en ymmärtänyt ministeri Kanervan puheenvuoroa virkamiesten puolustuspuheeksi. Ymmärsin sen sillä tavalla, että kansalaisten etujen mukaista on se, että meidän virkamiehistömme sopeutuu mahdollisimman nopeasti siihen toimintailmastoon ja -ympäristöön, jota EU jäseniltään vaatii.

Tosiasiahan on, että Suomen hallinto on järjestetty aivan toisella tavalla kuin Euroopan unionissa. Siellä on aluehallinto huomattavasti kehittyneempää kuin meillä Suomessa. Nyt tätä opetellaan, ja tässä ministeri Kanerva on ollut kyllä avainasemassa, kun on neuvoteltu valtioneuvostossa siitä, miten esimerkiksi aluehallinnon päätöksiä tehdään. Suomen kansalaisten kannalta on ikävää se, että ministeriöt edelleenkin haluavat pitää päätösvallan omissa käsissään eivätkä suurin surminkaan luovuta sitä alueille ja kunnille eli sinne, minne EU päätökset nimenomaan edellyttää. EU:ssa toimii läheisyysperiaate, ja sen olisi toimittava myös Suomessa, kun Suomesta aikanaan tulee EU:n jäsen.

Ed. R ö n n h o l m (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On aivan ymmärrettävää ja selvää, että ne, jotka paljon ovat virkamiesten kanssa tekemisissä, puhuvat niistä kysymyksistä. Kuitenkin ajatellen tämän prosessin kokonaisvaikutuksia, erityisesti EU-jäsenyyden merkitystä Suomen kansalaisille, tulisi mielestäni muutamaan keskeiseen kysymykseen enemmän myös ministeritasolla kiinnittää huomiota.

Ehkä kaikkein merkittävin asia, mikä EU-jäsenyyden myötä tulee Suomelle tapahtumaan, on se, että ensimmäistä kertaa suomen kielestä tulee kansainvälisen järjestön virallinen kieli. Ensimmäistä kertaa Suomen kansalainen voi saada kansainvälisessä yhteisössä palveluja omalla kielellään. Tämä on mielestäni suomen kielen kannalta merkittävä läpimurto Euroopassa, ja tätä seikkaa ei ole ollenkaan riittävästi painotettu. Voidaan jopa todeta, että pohjoismaista yhteistyötä paremmin EU-yhteydessä suomen kielen asema tulee vahvistettuksi ja varmistetuksi, että suomalainen kulttuuri myös sitä myöten tulee saamaan aivan uudenlaisen aseman. Sen vuoksi mielestäni tulisi tätä kansalaisnäkökulmaa painottaa, ja sen vuoksi suomalaisten tulisi nyt ymmärtää, että tämä luo meille sellaisen mahdollisuuden, jota aiemmin Suomen kansalaisilla ei ole ollut.

Uskon myös, että tämä pitkän päälle on omiaan vähentämään sitä alemmuuskompleksia, mitä suomalaisilla tähän asti on ollut, ja tätä kautta suomalaiset tuntevat itsensä tasavertaisemmiksi eurooppalaisiksi.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Kanervan puhe oli kuin yöllinen tuulen henkäys. Se lipui ohi ja siitä ei jäänyt mitään käteen otettavaa. Minä yritin kuunnella ja pääsin tarttumaan kahteen asiaan, jotka ovat konkreettisia ja hiukan eri alueilta.

Te sanoitte, että ei ole suurtakaan vaikutusta Euroopan integraatiolla eri hallinnonaloilla. Entisenä liikenneministerinä tiedätte varsin hyvin, että Pekka Vennamon aikana maassa kuljetusautojen painoja lisättiin, mittoja, siis pituuksia, lisättiin jne. Euroopan integraatiossa joudutaan katkomaan rekkojen perästä 2,5 metrin pätkiä pois, jopa kaventamaan niitä. Kirjallisessa vastauksessa minulle on hiljattain vastattu, että kustannukset ovat Suomelle 17 miljardia markkaa tietyllä siirtymäajalla. Aika

kallista touhua, vähän kalliimpaa kuin maatalous, herra ministeri!

Toisekseen te lausuitte arvostuksenne pohjoismaiselle yhteistyölle. Sitähän mekin täällä eduskunnassa yritämme nyt painottaa. Pyrittäisiin pitämään kiinni siitä, että pohjoismainen yhteistyö jatkossakin lisääntyisi ja syvenisi sillä tavalla, että emme olisi eri karsinassa, ministeri Kanerva. Miten nyt on, jos emme Pohjoismaiden kesken pyri selvittämään sitä, että me olemme samassa eturyhmässä, josta täällä eduskunnassa kannetaan suurta huolta, miten voi olla mahdollista tulevaisuudessa yhteistyö Pohjoismaiden kesken, jos me emme ole yhdessä joko integraation sisällä tai sen ulkopuolella?

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Salolainen aikaisemmin sanoi, että nyt meidän pitäisi vihdoinkin ruveta miettimään sitä, mitä me teemme Euroopassa. Ministeri Kanerva sanoi äskeisessä puheenvuorossaan, että sieltä on osoitettu aktiivista kiinnostusta Suomen työvoimapolitiikan hoitoon, julkisen hallinnon kehittämiseen. Kun nyt korkein virkamiesjohto on koolla, onko siellä pohdittu laajemmin sitä, mihin Suomi itse haluaa aktiivisemmin vaikuttaa, mihin erityisalaan se haluaa tarttua?

Omassa mielessäni on lähialueyhteistyön, sen käsitteen ja tekemisen vieminen Euroopan unioniin. Suomen jäsenyyden kauttahan EU saa Venäjän kanssa yhteisen pitkän rajan. Myös valiokunta pitää tärkeänä mietinnössään, että tästä rajasta tulee luonteeltaan aktiivisen vuorovaikutuksen, hyvän naapuruuden ja yhteistyön sävyttämä raja. Onko näistä kysymyksistä jo keskusteltu hallituksen piirissä?

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minustakin ministerin puheenvuoro oli aika teoreettinen. Olisin häneltä kuten ministeri Salolaiseltakin odottanut, että nyt näytetään, minkälaisiin töihin ruvetaan, kun Euroopan unioniin liitytään, koska nyt ainakin talousmaakunnissa ollaan tekemässä ohjelmia. Ne ovat aika valmiita, eli ollaan tekemässä ehdotuksia siitä, mihin Suomen pitäisi osallistua, millä tavoin liikenneasiat, ympäristöasiat, kouluasiat pitäisi hoitaa. Ei tämä tilanne ole niin teoreettisella tasolla ainakaan koko Suomen osalta kuin ministerin puheenvuorosta kävi ilmi.

Puoli miljoonaa työtöntä odottaa sitä, että myönteisestä EU-ratkaisusta on myönteistä myös heille eli tulee työtä. Nyt on päätöksiä ja niihin liittyvää valmistelua ollut erittäin paljon. Tietääkseni myös sisäasiainministeriöllä ja koko valtioneuvostolla on tietty aikataulu, millä tavoin edetään. Minusta olisi nyt hyvin tärkeätä tehdä tämä selväksi, ettei jää sellaista kuvaa, että asiat eivät ole sillä tavoin hallinnassa kuin ministerin puheenvuorosta valitettavasti kävi ilmi.

Koko käsittelystä valtioneuvoston taholta, jossa pääministeri ei ole paikalla eikä hän ole esiintynyt, puuttuu määrätietoinen tahto, mitä tehdään tämän jälkeen. Tämä mielestäni olisi kohtuullista esittää nyt ulkoasiainvaliokunnan mietinnön pohjalta, mikä on Suomen linja, millä tavoin Eurooppa pärjää Aasialle, millä tavoin se pärjää USA:lle. Vaikka me kuinka panemme oman yhteistyömme käyntiin, voi olla, ettemme silti pärjää. Mikä on Suomen rooli tässä? Mielestäni tässä vaiheessa pitää pystyä tämä sanomaan.

Ed. Mattila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Kanerva puuttui, aivan niin kuin ulkoasiainvaliokuntakin, aivan oikein sellaiseen kysymykseen, että tulee selvittää, mikä on Suomen EU-strategia. Selvitystä tarvitaan niin eri hallinnonaloilla, valtion, kuntasektorin ja maakuntien osalta kuin myös elinkeinoelämän piirissä.

EU-keskustelun varjoon on valitettavasti jäänyt kuitenkin meidän päivänpolttavin kotimainen asiamme: työllisyys ja EU-sopimuksen vaikutus työllisyyteen. Minä toivoisin, että ministeri Kanerva pystyisi antamaan vastauksen siihen, millä tavalla Euroopan unioniin liittyminen mahdollistaa meillä kotimaisten investointien lisääntymisen, ja pystyisi arvioimaan sitä, onko tulemassa ulkomaisia investointeja sopimuksen myötä maahamme. Ja edelleen, mikä kaiken tämän loppusummana olisi arvio työllisyysvaikutuksesta. Sitä tavallinen kansa haluaa.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä ymmärsin niin, että ministeri Kanervan tarkoituksena oli suomalaisista lähtökohdista käsin selvittää, minkä vuoksi hänen ja hallituksen mielestä Suomen tulisi liittyä Euroopan unionin jäsenyyteen.

Ministeri Kanerva lähti aivan toisenlaisesta lähtökohdasta, minkälaisen lisäarvon Suomi voi antaa Euroopan unionille, siis unionin lähtökohdasta, ja mainitsi pari asiaa, ensiksi julkisen alan kehittämisen. Nykyinen hallitus on askaroinut nykyisen julkisen alan ja pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan alasajon merkeissä. Tuskin sitä nyt kannattaa lähteä opettamaan EU:hun.

Onhan siellä ainakin Thatcher ollut ennen tätä esimerkkiä antamassa.

Sitten ministeri löysi toisen alueen. Työllisyyspolitiikassa Suomi voisi antaa myös lisäarvoa EU:lle niin kuin ensimmäisessäkin asiassa. Mielestäni suomalaiset työttömät toivovat kokonaan muuta kuin lisäarvon luovuttamista Euroopan unionille. Kotimaassa pitäisi nyt voida antaa vastaus, mitä suomalaiset työttömät voisivat saada nyt aikaan tältä hallitukselta tai seuraavalta hallitukselta ja eduskunnalta.

Ministeri sanoi vielä, että pienillä mailla on suhteellisesti enemmän vaikutusvaltaa kuin muilla. Minusta se on väärä arvio. Pienet maat muodostavat pienen osuuden, ja niillä on pieni vaikutusvalta. Nyt Saksan ulkoministeri vaatii, että suurten maiden vaikutusvaltaa pitää Euroopan unionissa lisätä, ja tätähän tarkoittavat suunnitelmat institutionaalisista muutoksista. Jos päätösvallasta ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Puhuja: ... ollaan kiinnostuneita, nythän meillä olisi enemmän päätösvaltaa, jos säilyttäisimme itsenäisen päätösvaltamme.

Ed. U. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin hyvin pettynyt ministeri Kanervan puheenvuoroon. Se, mitä hän tarjosi, oli se, että Suomi menee korkean työttömyytensä kanssa EU:hun tarjoamaan omaa aktiivista työvoimapolitiikkaamme. Epäilen, että mikäli EU:n nykyiset jäsenmaat perehtyvät maamme työttömyystilastoihin, tämä vientitavara ei ole välttämättä kovin suosittu.

Ministeri ei todellakaan tunnu perehtyneen ulkoasiainvaliokunnan mietintöön ja siellä esitettyihin mielestäni ongelmakohtiin siitä, että tällä hetkellä ei ole vielä pohdittu, miten rakennerahastoja voitaisiin hyödyntää Suomen työttömyyden torjuntaan työllisyystilanteen parantamiseksi. Mietinnön mukaanhan näistä rahoista ei ole tehty mitään tavoitekohtaisia suunnitelmia. Vähintä, mitä ministeri nyt voisi tehdä, olisi selostaa, millaisia nämä suunnitelmat ovat, mitkä ovat ne kansalliset toimet, joilla puututaan massiiviseen työttömyyteen, joka Suomessa vallitsee, miten saataisiin sitä lisäarvoa EU-jäsenyydestä, jota kansan enemmistö äänestyksessä ilmeisesti uskoi saatavan, myös kansallinen työllisyyspolitiikka ja kansalliset aikuiskoulutussuunnitelmat, miten esimerkiksi uudelleenkoulutetaan väkeä muuttuvassa maailmassa. Tällaisia kysymyksiä olisin toivonut, että ministeri kansalliselta pohjalta olisi voinut käsitellä ja kytkeä nämä vakavat kysymykset EU-asiaan.

Ed. Mäkipää (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rönnholm oli tyytyväinen, kun suomen kielellä saadaan palveluja, mutta minä uskon, että monen suomalaisen hymy hyytyy, kun ne palvelut ovatkin karhunpalveluja.

Ihmetyttävät kovasti työministeri Kanervan ajatukset. Hän oli huolissaan virkamiesten kovista haasteista. Se pitää varmasti paikkansa, mutta minä en ole niistä huolissani. Komissaari Liikanen johdattaa, miten Brysselin matkoilla tassutellaan ja mihin tahtiin. Kun työministeri on käyttänyt puheenvuoroja, olisi nyt jo sanonut, mitä investointeja Suomeen tulee, kuten äänestäjille on sanottu, ja mistä työpaikkoja tulee.

Ed. Skinnari kyseli, mikä on Suomen rooli. En tiedä, pitääkö paikkansa, mutta kun aikoinaan julkisuudessa sanottiin, että suomalaisille on tarjottu jopa niin sanottua hullun lehmän komission salkkua, tässä olisi ollut toimintakuva valmiina.

Ed. Seivästö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kanervan puheenvuorossa oli se positiivinen piirre, että hän katsoi eteenpäin, joskin hän katson eteenpäin hyvin hallintokeskeisesti. Itse olisin kaivannut vähän samanlaista korostusta ministerin puheenvuorossa kuin ulkoasiainvaliokunta on muutamin paikoin esittänyt, että eduskunnan rooli tulee turvata ja sitä kautta tavallisen kansalaisen mahdollisuus osallistua, seurata keskustelua meidän välityksellämme ja niiden edustajien välityksellä, jotka seuraavassa eduskunnassa voivat vaikuttaa näihin kysymyksiin.

Minulle jäi hieman epäselväksi ministerin puheenvuorosta se, kun hän korosti erittäin voimakkaasti EU:n syventämistä ja laajentamista, merkitseekö tämä, ministeri Kanerva, sitä että te olette liittovaltioajatuksen kannalla. Ja jos olette, onko se myös kokoomuksen ministeriryhmän virallinen kanta, että Euroopan unionia tulee nimenomaan kehittää liittovaltiomuotoiseksi, jotta päästäisiin jo kauan eläneeseen, jo vuosisatoja eläneeseen yhdysvalta-ajatteluun eurooppalaisella tasolla.

Monet sosialidemokraatit ovat kiinnittäneet hyvin merkittäviin asioihin huomiota, joten en vastauspuheenvuorossa toista näitä ajatuksia.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä pidän Ilkka Kanervaa Viinasen ja Ahon jälkeen kolmanneksi suurimpana syyllisenä puolen miljoonan työttömyyteen. Hän on nyt lähtemässä Eurooppaan opettamaan työllistämistä. Hän ilmoitti, että hän lähtee opettamaan Eurooppaan. Jos salissa saisi sanoa niin kuin ajattelee, minä sanoisin, että Kanervan puheenvuoro tältä osin oli edesvastuuttomuudesta johtuvaa suuruudenhulluutta.

Mihin meidän pitää keskittyä, se on Suomen asioiden hoito, ja siinä me tarvitsemme kaikki keinot, myös oman rahan ja rahapolitiikan, valuuttakurssipolitiikan, oman talouspolitiikan, mutta nehän te olette antamassa pois, koska te olette viemässä Suomen rahaliittoon Emuun, minkä jälkeen meiltä keinot vähenevät hoitaa työttömyyttä. Jo Emu-prosessi, kriteerien täyttämispyrkimys johtaa siihen, että julkista sektoria leikataan eli sieltä lähtee ihmisiä työttömiksi ja työttömiä tulee tämän ratkaisun myötä myös elintarvikeketjusta, valitettavasti.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärsin ministeri Kanervan silmään paremmin sattuvan neitimallin kuin maatuskamallin, enkä minä sitä ihmettele. Mutta olin tavattoman pettynyt siitä, että ministeri Kanerva tyytyi puhumaan lähinnä julkisen hallinnon sopeuttamispaineista EU-jäsenyydessä. Olin pettynyt siitä, että ministeri ei pureutunut syvemmälle suomalaisiin tulevaisuudennäkymiin eikä hahmotellut mitään suomalaista strategiaa EU-jäsenyydessä. Hallituksen soisi kertovan meille, miten se aikoo hyödyntää niitä mahdollisuuksia, joita EU-jäsenyys meille tuo toisaalta meidän hyvinvointimme kohentamiseen, toisaalta työllisyyden parantamiseen ja myös sosiaalisen turvallisuuden ylläpitämiseen.

On aivan totta, että meidän ei pidä olla ainoastaan sopeutujia vaan myös aktiivisia vaikuttajia. Mutta toisaalta meidän omassa tarkastelussamme ja siinä, mitä me olemme EU:ssa saamassa ja jäsenyyttä hyödyntämässä, ja toisaalta, mitä olemme EU:lle antamassa, kaikkeen siihen me tarvitsemme, ministeri Kanerva, kansallista strategiaa, sellaista, joka saa laajaa vastakaikua kansalaisten piirissä ja auttaa myös rakentavalla tavalla tätä isänmaata lunastamaan oman paikkansa tässä eurooppalaisessa yhteisössä.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Työministeri Kanerva totesi, että Suomen on oltava aktiivinen vaikuttaja. Hän totesi myös, että Suomelle tärkeiden asioiden hoitamisessa eivät riitä meidän kansalliset voimavaramme. Tähän olisin halunnut hiukan tarkennusta.

Olin kovin pettynyt siitä, vaikka en kovin yllättynyt, että ministeri Kanerva ei tuntenut lainkaan huolta suomalaisista työttömistä ihmisistä. Kun EU:n kiihkeimmät kannattajat markkinoivat Suomen EU-ratkaisua, he nimenomaan hyvin paljon korostivat sitä, kuinka työttömyys lähtee laskuun, kuinka ulkomaiset investoinnit tulevat Suomeen ja kuinka EU-ratkaisun — ja jo sen signaalinkin, että Suomi haluaa EU:n jäseneksi — piti tuoman tähän maahan mittava määrä investointeja ja sitä kautta uusia työpaikkoja.

Ministeri Kanerva strategiassaan, jota hän esitteli, ei kylläkään kantanut huolta yhtään siitä, miten näitä työpaikkoja nyt sitten mahdollisesti yhdessä EU:n kanssa ja myös kansallisella strategialla tähän maahan saataisiin. Hän ei ollut vähääkään huolestunut pitkäaikaistyöttömistä eikä meidän jatkuvasti paisuvasta nuorisotyöttömyydestämme, ei ollut todella huolen sanaa Suomen koulutetusta nuorisosta, tulevaisuuden ihmisistä. Sitä olisinkin kysynyt: Minkälaisia kansallisia toimia ministeriössä nyt on työttömyysasian hoitamiseksi suunniteltu?

Ed. K u u s k o s k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maailman ja Euroopan poliittiset muutokset ovat tosiasia. Talouden globalisoituminen on tosiasia, ja tällä kaikella on sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia tällaiselle pienelle maalle ja pienelle kansantaloudelle, jollainen me olemme. Nyt on kysymys siitä, miten me tässä tilanteessa selviämme. Minä olin taas ilahtunut siitä, että ministeri niin vahvasti korosti tätä aktiivisen toimijan ja aktiivisen vaikuttajan roolia. Me olemme nyt selvästi valintatilanteessa. Me voimme jäädä katsomaan passiivisina, mitä maailmalla tapahtuu, mutta minusta se olisi väärä ratkaisu. Meidän täytyy lähteä tähän eurooppalaiseen vahvaan unioniin mukaan, jos me haluamme myös omia asioitamme olla ajamassa ja omaa tahtoa viemässä eteenpäin.

Uskon, että monet edustajat ovat oman kantansa jo tähän suureen kysymykseen määrittäneet, eikä sen vuoksi asioita tarvitse täällä päiväkausia enää jauhaa. Kansanäänestys on antanut myös selkeän viitteen siitä, mitä suomalaiset tästä asiasta ajattelevat.

Kun täällä on oltu vain pettyneitä ministerin puheenvuoroon, niin minä olin myös toisesta asiasta ilahtunut eli siitä, että ministeri korosti eteenpäinkatsomisen tärkeyttä. Ulkoasiainva-

liokunta on omassa mietinnössään ottanut keskeisiä asioita esille, miten Suomen tulee toimia Euroopan unionin jäsenenä, mitkä ovat keskeisiä tavoitteita. Mutta hyvin vahvasti haluan alleviivata valiokunnan edellytystä, että vielä näillä valtiopäivillä — se on minun näkemykseni — hyvin pikaisesti tiedonanto tai selonteko tänne pitäisi saada, jotta hallituksen jäsennellyn esityksen pohjalta voitaisiin strategioita ja tavoitteita asettaa ja siinä erityisen vahvasti myös ottaa esille se, miten tässä suuressa työttömyystilanteessa asioita tulee hoitaa, mikä on strategia siinä.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Nyt kun kansanäänestyksen tulos on selvä, on aivan oikein, että niin kuin ministeri Kanerva aloitti, meidän pitäisi katsoa tulevaisuuteen ja miettiä, miten tulevaa EU-politiikkaa hoidetaan.

Minusta ed. Laakso aloitti aivan oikean kriittisen keskustelun siitä, hoidammeko me kunnolla asioita siellä ja tuommeko me kansallisen tahdon tarpeeksi hyvin esille. Tästä on kyllä huonoja kokemuksia. Kyllä me muistamme, kuinka neuvotteluissa 30 tuntia yhteen palaan väännettiin Brysselissä lopulta kättä, mutta toinen puoli Suomesta kääntääkin Brysselin puolella kättä meitä vastaan. Näinhän oli tilanne, kun sosialidemokraattinen oppositio oli sitä mieltä, että ei siirtymäaikoja saa ajaa. Minusta tämä on yksi osoitus siitä, että kun kansallista linjaa ja strategiaa määritellään, täällä heilutellaankin Brysseliin korttia, että olkaapa hiljaa. Ei saa tämmöistä puhua ja vaatia, kun se ei ole Brysselin linjan mukainen, aivan niin kuin tämä maatalouspaketti.

Samahan tässä asiassa on ollut eduskunnan aikataulukeskustelu. Ainoa kunnon peruste, miksi täällä ei sallita kunnon aikataulukäsittelyä, on ollut se, minkä sanoi eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Paasio, että annamme väärän signaalin Brysseliin, (Ed. Paasio: Brysseliinkö?) jos me täällä otamme tarpeeksi aikaa tämän asian käsittelyyn. Tämä oli sanatarkasti muistaakseni se ilmaisu, jonka ed. Paasio sanoi. (Ed. Paasio: Muistaakseni ei ollut!) — No näin joka tapauksessa tämä sanamuoto oli, mutta se kuvaa sitä, että täällä ei saa tuoda esille niitä vahvoja perusteita ja epäilyjä, joita tähän hakemukseen liittyy. — Esimerkiksi ministeri Kanervan puheenvuoro oli kyllä sinisilmäisen optimistinen aivan niin kuin ulkoasiainvaliokunnan mietintökin aika suurelta osin siinä, kuinka hyvät meidän mahdollisuutemme siellä ovat vaikuttaa.

Nämä pari esimerkkiä ottaakseni, jos toinen puoli kansaa vääntääkin toiseen suuntaan.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Muttilainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kanerva arvioi, mitä Suomelta odotetaan Euroopan unionissa. Hän arvioi, että siellä tunnetaan kiinnostusta aktiivista työvoimapolitiikkaamme kohtaan ja julkisen hallinnon kehittämistä kohtaan. Itse en katso, että olemme näillä alueilla onnistuneet ja että nämä olisivat välttämättä hyvää vientitavaraa Euroopan unioniin.

Minulle on muodostunut käsitys siitä, että Euroopan unionissa meiltä odotetaan hyvää Venäjän tuntemusta ja tunnetaan kiinnostusta meidän toimivaa työmarkkinajärjestelmäämme kohtaan, johon on usein liittynyt myös kolmikantasopiminen. Silloin on parhaimmillaan edistetty työllisyyttä. Surullista on se, että Ahon hallituksen aikana tähän ei ole lainkaan pystytty.

Meiltä odotetaan myös hyvää pohjoismaista tasa-arvopolitiikkaa sekä hyvää osaamista ympäristönsuojelussa ja ympäristöteknologiassa. Mielestäni hallitus ei ole kuitenkaan riittävästi vaalinut eikä tehostanut erityisosaamistamme. Nyt onkin oltava erittäin aktiivinen, että saadaan viedyksi näitä asioita eteenpäin.

Ministeriöiden ja erityisesti työministeriön on nyt toimittava tiiviissä yhteistyössä maakuntien kanssa ohjelmayhteistyössä, että saadaan asioita eteenpäin ja saadaan parhaalla mahdollisella tavalla hyödynnettyä rakennerahastoja työllisyyden parantamiseksi.

Toivonkin, että ministeri Kanerva vielä perusteellisimmin käsittelisi tätä asiaa.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta oli kuitenkin tärkeää, että juuri työvoimaministeri käytti puheenvuoron, onhan työttömyys Euroopassa ja Suomessa kenties vakavin ongelma. Itse olisin toivonut, että ministeri olisi pysähtynyt nimenomaan ulkoasiainvaliokunnan hyvässä mietinnössä kohtaan, jossa valiokunta pontena edellyttää, että mahdollinen liittyminen rahaliiton kolmanteen vaiheeseen päätetään eduskunnassa. Tämä on oikea ja hyvä esitys.

Nyt tämä liittyy työttömyyteen sillä tavalla, että ainakin me sosialidemokraatit olemme keskusteluissa esittäneet sitä, että Talous- ja rahaliittoon edettäessä on sovittava työttömyyden vähentämisen vaatimien erityisten toimien käytön kriteereistä ja yleensäkin kehitettävä työllisyyttä tukevia tasaavia tulonsiirtoja. Puheenjohtaja Paasion johdolla tehdyssä erittäin hyvässä mietinnössä edellytetään hallitukselta myös tiedonantoa vielä nykyiselle eduskunnalle. Tässä ei voi kysyä ministeriltä, mutta ajattelisin, että ministeri voisi kuitenkin valottaa käsityksiään siitä, millä tavalla sosialidemokraattien peräämä ajatus otetaan huomioon hallituksen valmistelemassa tiedonannossa.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tietysti ihan hyvä asia, että menipä nyt mihin yhteistyöhön tahansa mukaan, lähtee aktiivisen toimijan asenteella. Siinä suhteessa ei ole pienintäkään huomauttamista. Hyvin mielenkiintoista oli se, että istuva hallitus valitsi nämä lohkot, julkisen hallinnon ja työllistämispolitiikan. Otan työllistämispolitiikan ensiksi.

Kyllä Euroopan unionin kannalta todella varmasti on tarvetta saada apuja näihin asioihin. Sen nykyisissä jäsenvaltioissa pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä on yli 50 prosenttia ja on ollut sitä pitkään ja hartaasti. Mutta, arvoisa ministeri Kanerva, mikä oli se Suomen vientituote siihen? Teidän hallituksenne aikana on työttömyys yli kaksinkertaistunut Suomessa ja pitkäaikaistyöttömyys lähenee sitä 50 prosenttia, on yli 30 prosenttia eikä suinkaan ole osoittanut päinvastaista. Ovatko niitä ne 500 eurolobbarivirkamiestä, jotka Suomi lähettää Brysseliin 20 000 markan nettokuukausipalkalla? Nekö ovat nyt se työllistämisanti?

Sitten julkisesta hallinnosta. Onko sinne se vienti poliittiset virkanimitykset? Minä olisin odottanut, että vienti olisi ollut julkinen palvelutuotanto, joka on Euroopan unionin nykyisissä jäsenvaltioissa todella alhaisella ja suorastaan kelvottomalla tasolla ja jossa Suomi on todellinen osaaja.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Kanerva mielestäni käytti varsin asiallisen puheenvuoron ja ymmärrän, että puheenvuoron sisältö liittyi hänen toimialaansa ja toisaalta hänen jäsenyyteensä hallinnon kehittämisen ministerivaliokunnan jäsenenä ja myös aluepoliittisen ministerivaliokunnan jäsenenä. Itse jäin myös kaipaamaan voimakkaampaa kansallista lähtökohtaa asiaan ja toisaalta myös voimakkaampaa alueellista näkökohtaa tässä asiassa.

Onhan niin, että taloudellinen integraatio ja mahdollinen EU-jäsenyys kyllä tuo Suomeen eriarvoista taloudellista kehitystä. Se johtuu jo siitä suhteellisen edun periaatteesta, että tuotanto tahtoo integraatiossa keskittyä sinne, missä se on edullisinta olla. Voi olla niin, että meillä vientiteollisuuspaikkakunnat, missä on koulutusta ja tutkimusta sekä liikennettä, voisivat hyötyä EU-jäsenyydestä. Toisaalta Suomi jo maana on syrjäinen, ja meillä on niin etelässä kuin pohjoisessakin syrjäisiä alueita, joille varmasti aiheutuisi voimakastakin eriarvoista kehitystä.

Tässä mielestäni on aika iso ongelma varsinkin eteläisessä Suomessa, että elintarviketaloudelliset ratkaisut ovat edelleen komission suuntaan auki. Tässä viittaan ympäristötukiratkaisuihin ja vuoden 97 jälkeisiin vakaviin vaikeuksiin. Toivoisin, että ministeri Kanerva ja hallitus ennen kuin eduskunta äänestää, näitä asioita voisi edelleen kyllä selvittää ja saada tässä mielessä asioita selvemmiksi. Siis selvemmän kansallisen ja alueellisen näkökohdan, jota tällainen syrjäinen maa kuin Suomi tarvitsee, pitäisi olla nyt hallituksen selkeänä lähtökohtana.

Ed. K a s u r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän myönteisenä sitä, että ministeri Kanerva omalta osaltaan osallistui tähän keskusteluun sen viimeöisen kokemuksen jälkeen, joka oli ainutkertainen. Minä myös totean sen, että aktiivinen Eurooppa-politiikka on käsitykseni mukaan vuorovaikutusta, ja meillä on varmasti Euroopan unionin jäsenenä myös hallinnon alalla sinne jotakin annettavaa, mutta ehkä myös tännepäin tuotavaa.

Sen sijaan siltä osin osoitan heristävän sormeni ministeri Kanervaa kohtaan, kun te mainitsitte aktiivisen työvoimapolitiikan. Minä toivon, että siltä osin ei Euroopan markkinoillakaan oteta todella ihan kirjaimellisesti sitä mallia, mikä meillä on nyt käytännössä toteutunut, eli tätä ennätyskorkeaa työttömyyttä, joka on meidän kansallinen vitsauksemme ja joka näyttää kuitenkin nyt sellaiselta kysymykseltä, että me emme myöskään kansallisin toimin tästä kurimuksesta ulos selviä. Mielestäni jo tämä on perusteltu syy äänestää myönteisen EU-ratkaisun puolesta kansanedustajana, jos me saamme lisää välineitä tämän ongelman hoitamiseen. Toivon, että siihen myös työministeriö osaltaan voisi pa-

neutua jatkosuunnitelmissa niin, että me voisimme hyödyntää kaiken sen tuen ja avun, mitä Eurooppa meille tältä osin on tarjoamassa.

Ed. Häkämies merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Tykkyläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ministeri Kanerva kiinnitti huomiota merkittävään asiaan eli keskushallintoon ja myös aluehallintoon. Toivoisinkin, että kun hän työministerinä nyt on vastuunkantaja Suomessa, meillä ei poistettaisi aluehallinnosta ja keskushallinnosta enää työpaikkoja. Totean, että meillä on yksityistetty tällä hetkellä Posti ja Tele ja käynnissä ovat useimmat muut yksityistämiset mm. rakennuspiirien kohdalla. Sanon tämän sen johdosta tässä kohdassa, että tämäkin liittyy meidän kansallisen työllisyytemme turvaamiseen ja palkkatason säilyttämiseen.

Minä pidin ministerin puheenvuoroa myönteisenä ja toivoisin, että ministeri pitäisi huolen siitä, että myös EU-jäsenyyden kautta voisimme kehittää aluepolitiikkaa niin, että sen kautta työpaikat lisääntyvät ja samoin meidän maamme erittäin vaikea työllisyystilanne sekä nuorten että pitkäaikaistyöttömien kohdalta yleensä helpottuu.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin odottanut, että ministeri Kanerva olisi puheessaan konkreettisesti puuttunut nyt EU-jäsenyyttä koskevassa ensimmäisessä käsittelyssä oman sektorinsa alaan eli työttömyyteen ja siihen, mitä vaikutuksia EU-jäsenyydellä todella on tulevassa EU-Suomessa työttömyyteen, eli miten työllistetään esimerkiksi maataloudesta, elintarviketeollisuudesta tai vaikkapa kuljetusalalta työttömiksi joutuvia henkilöitä niiden puolen miljoonan työttömän lisäksi, joita tällä hetkellä on. Vai onko niin, arvoisa puhemies, että ministeri Kanervalla tai työministeriöllä ei vielä ole visioita eikä edes arvioita, millä tavoin ja kuinka paljon tulee lisää työttömiä nimenomaan maaseudulla ja mitä uusia työpaikkoja sinne voidaan luoda niitten vientiyritysten lisäksi, joita suurissa kaupungeissa on?

Ed. Korkeaoja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Kanerva puheessaan toi esille moneen kertaan sanan "edunvalvonta". Hän sanoi, että suomalaisten tulee olla edunvalvojia Euroopan yhteisössä. Minusta se kuvasi hyvin sitä muutosta, mitä jäsenyys merkitsee. Se merkitsee sitä, että päätösvalta Suomen valtioelimiltä häviää ja meistä tulee edunvalvojan roolissa olevia tekijöitä Euroopan unionissa. Kun on puhuttu paljon siitä, että me saamme ikään kuin takaisin jotain menetettyä itsenäisyyttä, niin se on tätä edunvalvojan itsenäisyyttä, jota me saamme siinä sitten osaksemme.

Toinen kohta liittyi hänen puheessaan siihen, että kun hän konkreettisesti totesi, että unionissa päätöksenteko on vaikeata, päätösten estäminen helppoa. Tämä on unionin piirissä hyvin tuttu asia ja on tiedossa, että juuri tästä syystä on instituutioita uudistettava. Se tarkoittaa siis sitä, että integraation syvetessä on päätöksentekojärjestelmää välttämättä yksinkertaistettava. Jos demokratisoidaan, yksinkertaistetaan ja kevennetään samanaikaisesti, se tarkoittaa vääjäämättä kehitystä liittovaltion omaiseen suuntaan. Meidän olisi hyvä tietää tämä, kun teemme tätä päätöstä.

Myös minä jäin miettimään ja odottamaan työministerin puheenvuorossa arvioita siitä, miten hänen oma toimialansa kehittyy jäsenyydessä. Työasiainvaliokunnan lausunnossa todettiin, että aluksi joka tapauksessa työllisyysvaikutukset ovat negatiivisia. Samoin monet tutkimukset osoittavat tämän. Olisi ollut paikallaan, että ministeri olisi selvittänyt, miten näitä ongelmia aiotaan selvittää, miten esimerkiksi elintarvikesektorille tulevia suuria ongelmia aiotaan hoitaa, vai onko ministeri sillä kannalla, että me voimme löytää sellaisia keinoja, että elintarvikesektorin työllisyys säilyy?

Ed. Saapunki merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Rinne (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Kanerva sanoi, että Suomelta on alettu kysellä työllisyyspoliittisia neuvoja kautta koko Euroopan. Meillä on tämän hallituksen aikana pitkäaikaistyöttömyys lisääntynyt 3 800 prosenttia, joka on kaikkien aikojen toisen maailmansodan jälkeisessä Euroopassa ylivoimainen ennätys. Nuorisotyöttömyys on lisääntynyt myös niin rajusti, että sellaisia lukuja ei tunneta lähimainkaan tästä maanosasta. Tämmöisiäkö neuvoja ollaan kysymässä? Sitten voin sanoa kyllä, että jos näistä neuvoista otetaan vaarin, niin vapise Eurooppa. En minäkään usko,

että unionissa asiat näin huonoon jamaan ovat menossa, että neuvoja kysytään, miten tehdään tämän kaltaisia todella kyseenalaisia Euroopan ennätyksiä. Täällä on hävitetty esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyyden tehokkaat korjausmenetelmät. Esimerkiksi Ranskan hallitus otti nyt juuri käyttöön suoran työllistämistyön nuorille, joten kyllähän se neuvo vähän niin kuin toisin päin taitaa olla.

Suurin vaara tässä on nyt se, että tuudittaudutaan siihen, että Euroopan unioni jollakin tavalla ratkaisisi Suomen työttömyysongelman. Se ei missään tapauksessa sitä tee. Me menetämme yhtä paljon varmasti kuin saamme nettotyöpaikkoja. Tämä on kaikkein suurin riski, että nyt sitten uskotaan, että Bryssel ratkaisee jollakin tavalla edes Suomen työttömyysongelman. Ei ratkaise. Se on ratkaistava itse.

Työministeri K a n e r v a : Herra puhemies! Ensinnäkin joutuu jossakin mitassa hämmästyksekseen havaitsemaan, ainakin miettimään tahollaan mielessään, mistä johtuu, että niin usea kansanedustaja, joiden kaikkien saatan olettaa varmuudella tietävän työllisyyskehityksen tämän vuoden puolella Suomessa, kuitenkin puhuvat muuta kuin tietävät. Tällöin jää tietysti aprikoimaan, mistä tulee motiivi puhua vasten parempaa tietoa. Luulisi, että jopa vanhakantaiset kommunistit tietäisivät, että työttömyys on alentunut viime tammikuusta tähän päivään tullessa 50 000:lla. Mutta kun kuitenkin puhutaan täällä toista, niin jotenkin jää arvioimaan, että poliittinen tarkoituksenmukaisuusko, oppositioasemako johtaa siihen, että joudutaan puhumaan vasten totuutta. Se on masentavaa kuultavaa, ja minä uskon, että sellaisen poliittisen liikkeen edustajat, joilla on merkittävä historia suomalaisessa työväenliikkeessä, arvostavat rehellisyyttä ja oikeamielisyyttä. Mutta heidän edustajansa täällä eduskuntasalissa tulevat esittämään tällaisia kantoja. Olen erittäin pahoillani, että tällaisia puheenvuoroja joutuu kuuntelemaan.

Jopa ed. Vistbacka, jos hän rauhattomuudeltaan vielä salissa jaksaisi olla, käytti täysin vastaavalla tavalla argumentteja, joilla ei ole mitään yhteyttä todellisuuden kanssa. En ole aivan varma, onko hän jaksanut kuukausittaisia työttömyyden kehityslukuja seuratakaan. Sanottakoon tähän pohjaksi näiden lukujen kohdalta vain se, että jopa ed. Rinne, jota työvoimapoliittisena ajattelijana ja asiantuntijana erittäin paljon arvostan, väitti nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden kohdalta näkökantoja, jotka eivät ole totta.

Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu on onneksemme, ja minä luulen, että se on jokaisen täällä olevan kannalta myönteinen asia, saatu pysähtymään, ja nuorisotyöttömyyden osalta tapahtuu nopein kehitys tänä päivänä alaspäin.

Ei viitsitä, hyvät ystävät, väittää mustaa valkoiseksi ja esittää sellaisia väittämiä, joilla ei ole todellisuuspohjaa. Tämä ei missään suhteessa merkitse sitä, että me olisimme edes maalisuoralla näiden asioiden kuntoon saamisessa, päinvastoin. Mutta otetaan nyt kuitenkin yhteinen pohja silloin, kun lähdetään katsomaan, mitä uusia haasteita Suomen pitäisi tässä suhteessa kyetä hoitamaan.

Erityisesti katson ed. Rinteeseen; hän omassa puheenvuorossaan sanoi, että Suomen työttömien valtava lisääntyminen, joka on meille kaikille aivan ehdottomasti suurin yhteiskunnallinen ongelma. Ed. Rinne, johtuuko työttömyyden lisääntyminen Suomessa harjoitetusta työvoimapolitiikasta vai Suomessa harjoitetusta talouspolitiikasta? (Ed. Rinne: Talouspolitiikasta!) Silloin pitäisi myös sanoa puheenvuorossa, niin kuin nyt vastaatte sieltä salista.

Arvoisa herra puhemies! Mitä Euroopan unionin vaikutuksiin tulee työvoimapolitiikkaa koskien, niin arviot ovat sen kaltaisia, että me kykenisimme lisäresurssoimaan työvoimapolitiikkaamme EU:n kautta tulevalla lisäpanostuksella noin 720 miljoonaa markkaa jäsenyyden ensimmäisenä vuonna tavalla, jonka vaikutukset olisivat myönteisimmillään 40 000—50 000 työpaikkaa. Pyrkimys on tämän kaltainen, saada kanavoitua uudella tuoreella tavalla meidän työvoimaresurssejamme EU:n kautta myös sillä tavoin, että työllisyysvaikutukset olisivat nykyistä parempia. Tämä on se pyrkimys, johon työvoimapoliittisesti ollaan tähtäämässä.

Herra puhemies! Olen hyvin pahoillani myös siitä, että vajavainen suomen kielen taitoni ei antanut riittävästi oikeutusta sille toivomalleni johtopäätökselle, että olisi ymmärretty minun puheenvuorossani puuttuvan niihin asioihin, joita osaltani yritän hoitaa eteenpäin, ja jotka ovat tässä keskustelussa tulleet yllättävän vähän esiin: julkisen hallinnon kehittäminen ja työllisyyspolitiikka sinänsä.

Minä uskon, että virkamiehet tässä maassa hoitavat omat etunsa ja omat asiansa. En ole siitä sinänsä huolissani, meillä on fiksua, osaavaa, pätevää ja ammattitaitoista virkamieskuntaa maassamme. Minusta se on erinomaisen suuri

kansallinen resurssi, jonka myös pitää olla myönteisesti virittäytyneessä tunnelmassa. En minä ole huolissaan heidän roolistaan tässä suhteessa, vaan siitä, että julkinen hallintomme ylipäätään kyetään virittämään eurokuntoon ja että Suomella tässä suhteessa olisi todellakin myönteistä panosta annettavaksi Euroopan unioniin mentäessä. Tämän vuoksi halusin näihin asioihin puheenvuorossani kello 14 kiinnittää huomiota.

Julkisen hallinnon sektori on hyvin suuri ongelma tässä katsannossa, että juuri johtuen sen valtavan suuresta osuudesta suhteessa bruttokansantuotteeseen, taloudellisilla vaikeuksillamme on se luonne, että julkisen hallinnon sisällä ja puitteissa tapahtuvat ratkaisut keskeisesti vaikuttavat meidän korkotasoomme ja sitä kautta esimerkiksi siihen, josta ed. Mattila puheenvuorossaan oli tiedustelemassa, missä määrin uudet investoinnit Suomeen ovat suhtautumassa. Jos julkisella sektorilla ei tehdä saneeraavia ratkaisuja, olkoon hallituksen väri mikä tahansa tässä tasavallassa, ellei siellä suunnassa kyetä tekemään oikeudenmukaisia, julkista sektoria keventäviä ratkaisuja, on aivan ehdottoman selvää, että me tulemme olemaan taloudellisissa vaikeuksissa, joiden välittömin seurausvaikutus näkyy liian korkeana työttömyytenä.

Ed. Aittoniemi, te olette niitä edustajia, jotka uskollisimmin istutte eduskunnan täysistuntosalissa, mutta jotenkin on päässyt varmaan ohi menemään Euroopan liikennepoliittisia linjauksia koskevat keskustelut salissa, sillä ei yksikään rekka-autoyrittäjä rupea rekkavaunujaan lyhentämään, kaventamaan tai muutakaan tekemään. Siinä asiassa on siirtymäajat ja on neuvottelumahdollisuudet, jotka tullaan käyttämään tavalla, joka vastaa myös muiden maiden vastaavia ratkaisuja tällä hetkellä. Tässä suhteessa ei aihetta enempään.

Ed. Törnqvist kysyi oikeutetusti, millä tavoin erityisalueita halutaan EU-ratkaisun yhteydessä edesauttaa. Hän viittasi puheenvuorossaan lähialueyhteistyöhön. Se on yhteisöaloitteiden yksi alue. Tulkoon tässäkin sanottua, että Suomen rajojen välittömässä läheisyydessä, esimerkiksi Karjalan tasavallassa, näkyy pidettävän erittäin tärkeänä sitä, että Suomesta tulisi Euroopan unionin täysivaltainen jäsen, jonka kautta he siellä katsovat löytyvän parhaita mahdollisuuksia rakentavasti kehittää raja-alueyhteistyötä sen kaltaisten projektien muodossa, jotka hyödyntävät paitsi Suomea, myös Suomen rajaan välittömästi liittyviä alueita. Nämä ovat hallituksessa erityisesti käsittelyn alaisia asioita. En tässä puheenvuorossani halua aluepolitiikkaa käydä läpi. Totean myös ed. Ala-Nissilälle, että tiedän, että ministeri Pekkarinen tulee tämän jälkeen puheenvuorossaan erityisesti käymään läpi aluepoliittisia näkökantoja tästä vinkkelistä.

Sen lisäksi tulivat esille investoinnit ed. Mattilan puheenvuorossa. Viittaan siihen, mitä äsken sanoin. Ed. Laine puhui siitä, mitä julkisen sektorin alasajo Suomessa tarkoittaa. Puhuin jo siitä, mitä liian raskas osuus julkista sektoria suhteessa bruttokansantuotteeseen meillä käytännössä tarkoittaa. Se valitettavasti tarkoittaa muun ohessa työttömyyden lisääntymistä. Jollei poliittisella päätöksentekijällä ole tässä suhteessa näkymää, kuinka oikeudenmukaisesti sosiaalinäkökannat ja sivistysnäkökannat huomioon ottaen kyetään julkista sektoriamme renoveeraamaan, sen pahempi. Meillä on keskeisiä kansallisia arvoja sosiaali- ja sivistyspolitiikassa, jotka pitää kyetä turvaamaan ja samanaikaisesti rakentamaan hallintoamme nykyistä vähemmässä mitassa julkisia varoja, veronmaksajien varoja, kuluttavaksi.

Ed. Laineelle haluan rakentavaan sävyyn sanoa, että hän myös osaltaan ottaisi huomioon sen rehellisenä ihmisenä, että Suomen työttömyys sataprosenttisellä varmuudella suuremmassa mitassa johtuu maan taloudellisesta tilanteesta kuin maassa harjoitetusta työvoimapolitiikasta. Oletan, ed. Laine, että olemme tästä asiasta samaa mieltä. Tässä suhteessa toivon, ettei enää tuota keskustelua tarvitsisi uudelleen avata.

Ed. U. Anttila puhui puheenvuorossaan siitä, millä tavoin rakennerahastojen hyödyntäminen toteutetaan, tai itse asiassa hän sanoi, ettei niitä ole hyödynnetty lainkaan. Näinhän asianlaita ei tietystikään ole. Tämä prosessi on menossa laajasti eri puolilla Suomea samanaikaisesti. Ministeriöiden suunnasta samoin kuin koordinoidusti aluepoliittisen ministerivaliokunnan kautta seuraamme hyvin suurella mielenkiinnolla, samoin kuin ministeriöissä, tämän työn etenemistä. Olemme konsultatiivisessa yhteydessä kaiken aikaa näiden viranomaisten kanssa. Osaltani turkulaisena kansanedustajana sain viime viikolla erittäin seikkaperäisen raportin oman alueeni suunnasta, millä tavoin näitä asioita viedään eteenpäin. Tiedän, että vastaavaa työtä tehdään hyvin kunnianhimoisesti eri puolilla Suomea.

Ed. Seivästö viittasi näkökantaan, jonka mukaan minulla oli liian hallintokeskeinen tapa tarkastella asioita. Se, ed. Seivästö, johtuu kyllä primäärisesti siitä, että puhuin hallinnosta. Mitä tulee federalistiseen näkökantaan Suomen tule-

vana näkymänä Euroopan unionin täysvaltaisena jäsenenä, siitä en tohdi sanoa kyllä mitään lopullista. En usko, että kenelläkään tässä salissa on täysin varmaa ja vakuuttunutta käsitystä siitä, mikä on oikein. Mutta ellemme kykene asiasta keskustelemaan avoimesti ja rehellisesti, sen pahempi Suomelle. On hyvä, että tulee vähän eri kantoja esille. Eikä pitäisi a priori, etukäteen, lähteä myöskään tuomitsemaan niitä, jotka ovat höllän, löysän mallin kannalla, eikä niitä, jotka haluavat Euroopan unionia ja Suomen osuutta siellä viedä tiukempaa mallia hyväksi käyttäen eteenpäin.

Suomen asioiden oma hoito, ed. Tennilä, on todellakin asia numero yksi. (Ed. Tennilä: Oikein!) Olen kanssanne siitä samaa mieltä, mutta samalla pitää tietysti valvoa Suomen etua Euroopan unionissa. Toivon, että te siitä osaltanne olette myös samaa mieltä.

Kyllä, ed. Rimmi, täällä tunnetaan huolta, varmasti jokainen 200 kansanedustajaa ja jokainen valtioneuvoston jäsen, siitä, mikä on Suomen työttömyys. Eikä kannata sanoa niin halpaa väitettä, että ei tunneta huolta työttömistä. Jokainen tietää sydämessään vähintäänkin, että se on falski väite. Ei viitsitä viljellä epärehellisiä väitteitä tässä suhteessa. Minä arvostan teitä. Olen täysin vakuuttunut siitä, että te, ed. Rimmi, haluatte omalta osaltanne tehdä parhaanne asioiden hyvään hoitoon saattamiseksi. Älkääkä tekään epäilkö toisten motiiveja tässä suhteessa. (Ed. Seppänen: Pakko epäillä! — Hälinää)

Työttömyys on lähtenyt laskuun — älkää huutako — työttömyys on lähtenyt laskuun, ja se on hyvä asia ja se pitää noteerata eikä pidä väittää, että työttömyys on tänä päivänä Suomessa nousemassa, se ei ole totta, eikä nuorisotyöttömyys on paisumassa. Ei ole! Nuorisotyöttömyys paranee nopeinta vauhtia tänä päivänä Suomessa. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu on saatu kuriin. Se on suuri haaste.

Ed. Rimmi ei esimerkiksi omassa puheenvuorossaan puhunut pätkääkään siitä, että huolestuttavin piirre Suomen työttömyyden kokonaiskuvassa tänä päivänä on voimakkaasti lisääntyvä naistyöttömyys, mutta en minä epäile, etteikö ed. Rimmi olisi siitä huolissaan. Te ette vain tullut maininneeksi sitä, mutta en minä käytä teidän puheenvuoroanne väärin tässä suhteessa ja sano, että ed. Rimmi ei viittaa puupennin vertaa naistyöttömyyden nopeasta kasvusta, vaan hän kintaalla viittaa mokomalle asialle. Ei kannata käydä tällä tasolla olevaa keskustelua, jossa epäillään tuolta pohjalta toisten motiiveja. (Ed. Rimmi: Kahdessa minuutissa ei ehdi sanoa kaikkea!)

Mitä tulee siihen, mitä Suomella on, herra puhemies, annettavana Euroopan unionin työvoimapolitiikkaan, tämä on juuri sitä tyypillistä väittelyä — puheenvuoroja täällä saa käyttää, mutta ei huutovuoroja — tämä on juuri Suomen parlamentissa sitä tyypillistä keskustelua, jossa meillä muka ei ole mitään myönteistä annettavaa Euroopan kehitykselle. (Ed. Kemppainen: Ei sinisilmäisesti!) — Ei todella sinisilmäisesti. — Mutta Suomella taatusti on annettavaa työvoimapolitiikankin suunnassa hyvin paljon. Minä kerron muutamia näkökohtia, jotka Suomessa hoidetaan paremmin kuin muualla Euroopassa työvoimapolitiikan puitteissa.

Aktiivinen työvoimakoulutus, ammatillinen aikuiskoulutus työvoimapoliittisena koulutuksena, on Suomessa nopeasti lisääntynyt elementti työvoimapolitiikassa. Me olemme tässä suhteessa kyenneet luomaan toimiva järjestelmä, joka myönteisellä tavalla joustavasti, nopeasti reagoi paikkakuntakohtaisiin, jopa yrityskohtaisiin tarpeisiin ja jossa otetaan huomioon työttömien ihmisten omat koulutustarpeet. Siihen koulutukseen ovat erittäin tyytyväisiä työttömät ja siihen koulutukseen ovat erittäin tyytyväisiä ne, jotka saavat tätä kautta koulutettua, tuoretta, osaavaa työvoimaa käyttöönsä. Se on suomalainen erittäin hyvin toimiva järjestelmä, ja sen osuutta aktiivisen työvoimapolitiikan elementtinä on aihetta kaiken aikaa olla lisäämässä.

Toinen seikka on se, että samalla markalla, millä Suomi tukityöllistää ihmisiä, ei pystytä vastaavaan tehoon muualla Euroopassa. Kannattaa sanoa asiat niin kuin ne ovat. Kyllä Suomessa niukoilla työllisyyspoliittisilla voimavaroilla kyetään saamaan erittäin paljon tukityöllisyystyöpaikkoja aikaan vastaavalla tavalla kuin koulutuspuolellakin on asianlaita. (Ed. Rinne: Ei kunnon palkkaa!) Joskus onnahdellen, joskus vähän paremmin meillä kuitenkin kolmikantainen, luottamuksellinen, hedelmällinen yhteistyö toimii. Myönnän, että tämän hallituksen aikana se ei ole toiminut sataprosenttisen malliesimerkin tavalla. Se on totta. Mutta joka tapauksessa Suomessa kyetään tältäkin osin toteuttamaan mallia, jota Euroopassa pidetään kaukaisena haaveena mm. sen takia, että järjestäytymisaste on paljon alempana kuin Suomessa. Pitäkäämme niitä myönteisinä voimavaroina, hyvät ystävät. Oletan, että sosialidemokraattinen liike ainakin ymmärtää tämän asian yhteiskunnallisen arvon erittäin hyvin.

Neljäs asia, jonka haluan tässä sanoa myönteisenä asiana, joka Suomella on vietävissä työelämän ja aktiivisen työvoimapolitiikan merkeissä, on tasa-arvo työelämässä. Se ei ole Suomessa ollenkaan kohdallaan vielä, mutta se on paremmin kohdallaan kuin muissa Euroopan maissa. Ja, herra puhemies, minusta tuntuu hyvältä, että Suomella on esimerkiksi tässä suhteessa myönteistä annettavaa Euroopan unionin puitteissa. — Aluehallintoon en tässä yhteydessä, puhemies, puutu, niin kuin sanoin. Ministeri Pekkarinen tulee siihen puheenvuorossaan puuttumaan. — Lähden siitä liikkeelle, että jos täällä joku sanoo, että Ranska on ottanut suoran työllistämistuen käyttöönsä, niin herra paratkoon, tätähän Suomi on harjoittanut ties kuinka kauan, harjoittaa sitä erittäin menestyksellisesti ja tehokkaasti. Mutta siihen näkökantaan yhdyn, että kukaan ei tule meidän asioitamme, yksikään eurooppalainen valtio ei tule Suomen asioita, panemaan kohdalleen. Hyvät ystävät, on Suomen eduskunnan tehtävä hoitaa Suomen asioita.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n: Arvoisa puhemies! En malta tässä tilanteessa olla muutamalla sanalla puuttumatta siihen prosessiin, jolla tämän asian käsittely tässä talossa tähän saakka on läpikäyty, ja niihin näkymiin, joita tässä suhteessa näyttäisi olevan tästä edespäin. Haluan muistuttaa kaikille meille mieliin sen tosiasian, että tämän koko asian käsittely sekä Suomen kansan keskuudessa että varmasti myös kansanedustajien suuren osan keskuudessa on vaatinut aikamoisia ponnisteluja. Tämä on ollut monella tavalla vaikea prosessi. Ja kun kansa sitten meni vaaliuurnille, äänesti kansanäänestyksessä, meidän kaikkien tiedossa on se, että toki selvä enemmistö sanoi "jaa". Mutta kaikista suomalaisista ei edes yksinkertainen enemmistö äänioikeutetuista ollut vaaliuurnilla sanomassa "jaa". Tämän kaiken muistutan meidän kaikkien mieliin sen takia, että tämä kysymys on ollut Suomelle ja suomalaisille vaikea asia, erityisen vaikea tietyille väestöryhmille ja tietyille maantieteellisille alueille.

Tämä kaikki huomioon ottaen olisi mielestäni ollut tavattoman tärkeä asia, tavattoman tärkeä asia, että sen jälkeen, kun kansanäänestys oli suoritettu, tämän asian jatkokäsittely eduskunnassa olisi voitu suorittaa siten, että koko se prosessi kansanäänestyksen jälkeen olisi tähdännyt siihen, että myös eduskunnassa olisi voinut lopulliseen päätökseen yhtyä mahdollisimman suuri osa kansanedustajista. (Ed. Väyrynen: Oikein!) Tällaisessa asiassa mahdollisimman suuren kansallisen yhtenäisyyden löytyminen on erittäin arvokas ja erittäin tärkeä asia. Sillä olisi ollut suuri merkitys, näin uskon, myös niiden väestönosien, niiden kansalaisten, jotka äänestyksessä sanoivat "ei", niiden ihmisten kannalta, niiden ihmisten mielialojen kannalta sen suhteen, millä tavalla he suhtautuvat, millä tavalla he luottavat niihin poliittisiin päättäjiin, jotka Suomea johtavat nyt ja tulevaisuudessa, tulevien hallitusten aikana. Näille toiveille kansallisen yhtenäisyyden ja yksimielisyyden hakemisen toiveille, tämän eduskuntakäsittelyn yhteydessä ei mielestäni valitettavasti ole luotu niitä edellytyksiä, joita eduskunta itse olisi voinut luoda.

Ei se, että valiokuntatyö haluttiin viedä ylikierroksilla ja liian kovalla vauhdilla eteenpäin, siihen nähden liian kovalla vauhdilla, minkälaisia olivat joka tapauksessa osan kansanedustajista toiveet, ei liioin se seikka, että eduskunta yritettiin painaa ensimmäisen käsittelyn osalta sellaiseen aikatauluun kuin yritettiin eilen illalla, eivät nämä toimet ole palvelleet sitä tavoitetta ja tarkoitusta, mitä peräänkuulutin: kansallisen yhtenäisyyden ja yhteisymmärryksen hakemista tässä asiassa. Teillä monella on tiedossa se, että mikäli näin olisi menetelty, mikäli rauhallinen käsittelyprosessi valiokunnassa ja myös eduskunnan täysistunnon kunniallinen, rauhallinen käsittelyprosessi olisi voitu varmistaa myös lopullisessa päätöksenteossa, niiden määrä, jotka sanovat "jaa", olisi todennäköisesti ollut suurempi, kuin se tulee nyt olemaan.

Kenen voitto on se, jos täällä ne, jotka ovat enemmistönä, saavat tahtonsa läpi ja saavat poljettua jollakin tavalla nurkkaan ne, jotka ovat asiasta toista mieltä? Ei niiden kansanedustajien voitto, jotka ovat "jaa"-kannalla. Minä kuulun näihin. (Ed. Savolainen: Höpö, höpö!) Ei se ole meidän voittomme, eikä se ole myöskään koko kansan voitto, jos tällainen mielikuva välittyy meidän toiminnastamme täältä, mielikuva siitä, että me onnistuimme polkemaan jotkut nurkkaan: ne jotka olivat asiasta toista mieltä. En halua puhemiehen enkä puhemiesneuvoston toimintaa arvostella — ei se ole arvostelua, mitä tässä yritän sanoa — (Ed. Savolainen: Mitä se sitten on?) mutta haluan sanoa vain, että toisin mielestäni olisi tullut toimia, hakea kansallista yhteisymmärrystä, konsensusta, tässä kysymyksessä, historiamme tärkeimmässä kysymyksessä.

Arvoisa puhemies! Minusta tästä asiasta sietää muutama sana sanoakin. En ole siitä tähän saakka sanonut, ed. Wahlström. Nyt näin aiheen

ja tilaisuuden siihen ja sen tein. Toivon, että kukaan ei siitä pahastu, vaan ymmärrätte, mikä tilaisuus tavallaan meiltä on vaarassa mennä sivu suun. (Ed. Kemppainen: Se meni jo osin!) — Se osin meni, aivan niin kuin ed. Kemppainen sanoi. (Ed. Lahti-Nuuttila: Ministerin olisi pitänyt puhua eilen!)

Arvoisa puhemies! Itse tähän mietintöön ja asiaan muutama sana. Ensinnäkin valiokunta on varsin perusteellisesti käsitellyt monia niistä asioista, mitkä liittyvät yhteen keskeiseen jäsenyyssopimuksen alueeseen: alue- ja rakennepolitiikkaan. Tähän saakkahan julkisessa keskustelussa meillä Suomessa yleensä suurin huomio on kiinnittynyt aivan ymmärrettävistä syistä elintarviketalouteen, maatalouteen, yleiseen talouspolitiikkaan ja myös turvallisuuspolitiikan eri osa-alueisiin.

Kuitenkin sekä Euroopan unionin kokonaispolitiikassa että myös tämän sopimuksen kokonaisuudessa, sen kannalta katsoen, alue- ja rakennepolitiikka on Suomen Euroopan unioniin liittymisen kannalta varsin merkittävä osa-alue. Itse asiassa ei vain Suomen kannalta vaan myös koko Euroopan unionin toiminnassa alue- ja rakennepolitiikalla on erittäin tärkeä rooli. Nyt noin-luvuin kertoen: noin 500 miljardin markan suuruisesta Euroopan unionin vuosibudjetista noin 150 miljardia Suomen markkaa käytetään alue- ja rakennepolitiikkaan. Maatalouspolitiikan jälkeen Euroopan unionin vuosibudjeteista selvästi toiseksi suurin osa käytetään alue- ja rakennepolitiikkaan. Kaiken lisäksi sillä ohjelmointikaudella, josta päätökset tehtiin kuluvan vuoden alussa Euroopan unionissa ja joka päättyy vuonna 99, alue- ja rakennepolitiikan osuus EU:n budjetista tulee entisestään kasvamaan. Se on kasvusuunnassa, se lisääntyy kaiken aikaa.

Tietysti Suomen kannaltakin on hyvin kiintoisaa pohdiskella, minkä takia EU:n toimintapolitiikassa alue- ja rakennepolitiikalla on niin suuri merkitys. Onko Euroopan unioni niin yleistä hyvää ajava, niin sosiaalinen, niin tasa-arvonäkökohtia korostava, että siitä nousee idea vahvasta, voimakkaasta alue- ja rakennepolitiikasta? Ehkä Euroopan unionin toimintaideassa ja -ideologiassa tätä kaikkea on. Mutta uskoakseni aika suurelta osalta voimakkaan alue- ja rakennepolitiikan rooli lähtee siitä EU:n tunnustamasta tosiasiasta, että pitkällä tähtäyksellä koko unionin etu on se, että unioni yhteisvoimin huolehtii siitä, että sen alueelle ei synnyt periferioita, ei periferioita perinteisessä mielessä, ei teollisen rakennemuutoksen periferioita eikä liioin sellaisia tungosalueita, joista on monenlaista, myös aineellista, haittaa koko unionin alueelle. Siis koko unionin pitkän tähtäyksen yhteinen aineellinenkin, taloudellinenkin, intressi on taustalla siinä, että unionin politiikassa alue- ja rakennepolitiikalla on niin vahva rooli.

Alue- ja rakennepolitiikka toimii Euroopan unionissa pitkäjänteisesti. Siellä ohjelmat laaditaan kuudeksi vuodeksi, aiemmin laadittiin viideksi. Uusimmat ohjelmat on laadittu siis kuluvan vuoden alusta lukien, ja ne ulottuvat vuoden 99 loppuun saakka.

Edelleen Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikka toimii ohjelmaperusteisesti. Sen idea on siinä, että eri alueille, tuen kohdealueille laaditaan pitkäjänteiset ohjelmat, joihin tulevat mukaan eri tahot: julkinen valta kyseisessä maassa, siis paikallinen ja valtiontasoinen, Euroopan unioni ja myös elinkeinoelämä. Kaikki yhteisesti ovat näissä ohjelmissa mukana. Tämä on se toimintaidea, millä tavalla pitkäjänteisesti ja ohjelmapohjaisesti Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikka toimii.

Suomen saanto tai neuvottelutulos Euroopan unionin jäsenyydessä alue- ja rakennepolitiikan osalta on eduskunnalle jo varsin hyvin tuttu ja tunnettu. Neuvottelutuloksen konkretisointi käytännön toimiksi on jo käynnistynyt. Työt ovat hyvässä vauhdissa meillä. Itse asiassa meillä ne ovat paremmassa vaiheessa ja vauhdissa kuin esimerkiksi muissa Pohjoismaissa on asianlaita tällä hetkellä.

Neuvotteluissa Euroopan unionin kanssa Suomi sai tuloksen, jonka mukaan Suomi saa keskimäärin viiden vuoden ajan, vuodesta 95 99 loppuun, keskimäärin 2,1 miljardia markkaa Euroopan unionin rahoitusosuutta omaan alue- ja rakennepolitiikkamme hoitamiseen; 2,1 miljardia markkaa erilaisiin alue- ja rakennepolitiikan toimintoihin. Täytyy myöntää, että kun tämä neuvottelutulos maaliskuussa tänä vuonna julkistettiin, me luulimme, että kaikki tämä voidaan käyttää varsinaiseen alue- ja rakennepolitiikkaan. Myönnän, että oli tappio se seikka, että muutama viikko tuon neuvottelutuloksen läpimurron jälkeen kävikin ilmi, että osa maatalouden niin sanotusta lfa:sta rahoitetaankin tuosta alue- ja rakennepolitiikan 2,1 miljardista markasta. Se oli sikäli huono tulos ja tavoite, että meidän odotuksemme olivat hieman suuremmat. Luulimme alun perin ja tavoittelimme sitä, että koko tuo 2,1 miljardia olisi voinut tulla alue- ja rakennepolitiikkaan. Tässä lopullinen neuvottelutulos, jonka äsken kerroin, oli sama kaikille

muillekin hakijamaille. Ruotsin, Norjan ja Itävallan kohdalla myös kävi samalla tavalla. Joku tulkintaero näkemyksissä oli kai noissa neuvotteluvaiheissa Brysselissä se seikka, joka johti mainittuun lopputulokseen.

Millä tavalla Suomi sitten hoitaa omaa alue- ja rakennepolitiikkaansa, mihin se voi käyttää mainitut tuet ja millä tavalla käytännössä tämä prosessi kulkee tästä eteenpäin?

Ensinnäkin Suomen alue- ja rakennepolitiikan osalta maa on jaettu erilaisiin tukialueisiin. Neuvottelutuloksessa tai tässä sopimuksessa, mikä täällä on käsittelyssä, on määritelty ne alueet, jotka Suomessa kuuluvat ns. kuutosalueeseen Euroopan unionin voimakkaimman ja vahvimman alue- ja rakennepolitiikan tuen piiriin. Tämän lisäksi Suomi sai neuvotteluissa tietynlaisen option, tietynlaisen lupauksen siitä, että oman maansa noin 37 prosentin väestöosuutta vastaavan alueen osalta Suomi voi määritellä joko 5b-alueisiin, niin sanottuihin maaseutuongelmaisiin alueisiin, tai kakkostukialueisiin, teollisista rakennemuutoksista kärsivien alueiden joukkoon. Kuutosalueet siis ovat jo tässä sopimuksessa määritelleet ne rajat, jossa kuutosalue kulkee. Suomihan tavoitteli sitä, että me olisimme saaneet niin sanotun ykköstuen piiriin heikoimmat alueemme. Tässä emme onnistuneet, mutta kuutosalueen tuet ovat likimain sitä samaa tasoa kuin ykköstukialueella.

Näiden 5b- ja kakkostukialueiden osalta hallitus on tehnyt omassa keskuudessaan päätökset siitä, mitä alueita se esittää komissioille mainituiksi alueiksi. Marraskuun aikana, vielä siis tämän kuluvan kuun aikana ja viimeistään joulukuun kuluessa on tarkoitus saada näistä asioista lopulliset ratkaisut valmiiksi komission kanssa. Suomi on siis tehnyt esitykset niistä alueista, jotka tulisivat 5b- ja kakkosalueiksi. Komissio viime kädessä ratkaisee neuvoteltuaan asiasta ensiksi Suomen kanssa. Tämä prosessi on siis paraikaa meneillään, ja se, niin kuin sanoin, ratkeaa, näin uskon, tässä aivan lähiaikoina.

Arvoisa puhemies! Millä tavalla käytännössä nyt sitten Suomen eri alueilla valmistaudutaan paraikaa tähän alue- ja rakennepolitiikkaan? Siitä vielä tässä muutama sana.

Ensinnäkin sekä Suomen kansallinen lainsäädäntö että myös aika pitkälti Euroopan unionin erilaiset menettelyt edellyttävät sitä, että alue- ja rakennepolitiikan käytännön valmistelu suoritetaan, ei valtioiden keskushallinnossa, vaan maakunnissa siellä, missä on noiden tukitoimien varsinainen kohde on. Niinpä meilläkin uuden voimassa olevan aluepoliittisen lainsäädännön mukaisesti paraikaa maakuntien liitot valmistelevat niitä ohjelmia kuutosalueille, 5b-alueille ja näille kakkostavoitealueille, näitä ohjelmia, joilla Suomi hakee tukea Euroopan unionilta tuota 2,1 miljardia markkaa, ja ohjelmia, joihin se joutuu laittamaan myös oman kansallisen rahoitusosuutensa. On nimittäin niin kuin täällä valiokunta hyvin voimakkaasti tähdentää omassa mietinnössään: jotta Suomi kykenee hyödyntämään Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittisen annin, se edellyttää sitä, että Suomen on laitettava myös omaa kansallista rahoitusosuuttaan kuutosalueella vähintään toinen puoli ja muualla 5b- ja kakkosalueella ehkä noin 70 prosenttia näihin ohjelmiin ja 30 prosenttia Euroopan unionin rahaa. Tämä valmisteluvaihe on siis maakuntien liittojen käsissä tällä hetkellä ja etenee hyvää vauhtia. Tarkoitus on, että vielä vuodenvaihteeseen mennessä nämä maakuntien ohjelmat olisivat kootut meillä ja Suomi nämä ohjelmat koottuaan voisi käynnistää neuvottelut vielä tämän vuoden puolella Brysselin komission kanssa siitä, että nämä ohjelmat myös siellä sitten käytännössä tultaisiin hyväksymään.

Arvoisa puhemies! Aikataulutuksen osalta on tiettyjä ongelmia siinä, että Ruotsin ja Norjan osalta valmius ei ole aivan sama kuin meillä Suomessa. On olemassa mahdollisuus, että mikäli Ruotsi ja Norja eivät saa valmiiksi samaan aikatauluun omia ohjelmiaan, myös Suomen ohjelmien käsittely komissiossa viivästyy jonkin verran, josta seuraisi se, että me pääsisimme hyödyntämään meille luvattuja rahoitusraameja vasta vähän myöhemmin verrattuna siihen, mikä on ajateltu aikataulu tähän saakka.

Arvoisa puhemies! Huolimatta siitä, että Suomi saa Euroopan unionin jäsenenä mainitut resurssit myös oman kansallisen alue- ja rakennepolitiikkansa tukemiseen, on mielestäni aika varmaa se, että alueellisen eriarvoisuuden lisääntyminen tulee tapahtumaan lähimpien vuosien aikana, ellei samanaikaisesti rinnan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan kanssa myös kansallista alue- ja rakennepolitiikkaa tehosteta nykyisestään. On monien seikkojen summana syntymässä tilanne, jossa tietyillä maantieteellisillä alueilla samanaikaisesti toisaalta näiden alueiden elinkeinopoliittinen pohja, en nyt sano järkkyy mutta heikkenee, ja samaan aikaan samoille maantieteellisille alueille kohdistuvat myös merkittävät julkisen hallinnon, julkisen sektorin supistumispaineet. Alueille, joille samanaikaisesti nämä ongelmat kohdentuvat, näi-

den tulevan kehityksen kannalta on selviä vaaramomentteja olemassa.

Mielestäni olisikin tavattoman tärkeää, että tulevien vuosien aikana kansallista aluepolitiikkaa entisestään mainitun tyyppisillä alueilla tehostaen Suomi voisi omalta osaltaan vastata siihen ideaan, joka Euroopan unionilla on; siihen, että se huolehtii siitä, että maan eri osia rakennetaan ja asutaan, että pidetään huoli tasapainoisesta alueellisesta kehityksestä.

Vielä aivan viimeisiksi sanoiksi jokin sana julkisesta hallinnosta niiltä osin kuin se liittyy omaan vastuualueeseeni.

On aivan totta, että jos katsotaan mennyttä, on ilman muuta selvää, että yksi pahoista virheistä, mitä 80-luvun lopulla tehtiin, oli, että julkinen sektori ampautui erittäin rajuun kasvuun. Samaan aikaan kun talouden perusta, tuotannollinen toiminta oli kääntynyt laskuun, julkinen sektori kuitenkin vielä kasvoi erittäin rajua vauhtia. Nyt on jouduttu käymään läpi muutaman vuoden aikana julkisella sektorilla erittäin rankka sopeutumisvaihe. Kymmeniätuhansia työpaikkoja on menetetty kuntien ja valtion palveluksesta, yhteensä siis kymmeniätuhansia työpaikkoja.

Tuon tuostakin kuulee edelleen esitettävän lääkkeeksi tulevien ongelmien voittamiseksi sitä, että julkista sektoria pitää edelleenkin merkittävällä tavalla supistaa. Näin minun mielestäni ei saa olla. Yksioikoisena tavoitteena ei voi olla se, että julkista sektoria ajetaan alas. Kun koko kansakunta yhteisellä vyön kiristämisellä on saanut nyt aikaiseksi sen, että koko talous kasvaa, bruttokansantuote hyvää vauhtia, että koko kansantalous on ylijäämäinen, kansa ei enää syö velaksi, vaan kansantalous on ylijäämäinen, mistä vaihtotaseen ylijäämä kertoo omaa selvää kieltä. Kun tähän tilanteeseen on päästy, luotu edellytykset sille, että talous tervehtyy, on mielestäni aivan välttämätöntä huolehtia siitä, että tervehtyvän talouden annista pääsevät kaikki väestöryhmät, kaikki yhteiskunnalliset tehtäväalat tasapuolisesti hyötymään.

Julkisen sektorin kohtelun on oltava oikeassa suhteessa muihin kansantalouden osa-alueisiin. Jos kerran vientialat tai tuotannollinen toiminta on pääsemässä rajuun kasvuun, ei voi olla niin, että siellä esimerkiksi tulonlisiä tai ylipäänsä toimeentulomahdollisuuksien tasoa tuntuvasti korotetaan samanaikaisesti supistaen julkista sektoria merkittävällä tavalla. Jos julkiselta sektorilta loppuu tehtävät, jos niitä tehtäviä enää ei ole, silloin myös julkinen sektori on vedettävä alas. Mielestäni ne tehtävät eivät ole olennaisilta osiltaan mihinkään muuttuneet. Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perusta alkaa murtua, mikäli merkittävässä mitassa vielä alennetaan sitä julkisen sektorin tasoa, mikä meillä tällä hetkellä on. Monien kuntien palveluksessa kuntien työntekijät ovat jo nyt niin kovan työpaineen alla, että sinne merkittävien uusien säästöjen suuntaaminen on kerta kaikkiaan mahdoton asia.

Arvoisa puhemies! Loppusanomani siis oli se, että varmaan julkinenkin sektori samalla, kun kaikki muutkin kansantalouden osa-alueet ovat tarkkojen, sanoisiko arviointien kohteena tulevien vuosien aikana, mutta ei marssijärjestys voi olla se, että julkista sektoria rusikoidaan alas ja niitä palveluita olennaisesti vähennetään, joita siellä annetaan, vaan niin että julkisen sektorin kohtelun on kuljettava käsi kädessä sen muun kansantalouden, muiden kansantalouden osa-alueiden kanssa. En usko, että minulla tässä ministeri Kanervan kanssa on olennaisia erimielisyyksiä, erilaisia näkökulmia. Halusin tämän kuitenkin kertoa sen takia, että äsken käydyssä keskustelussa saattoi tulla vähän toisenlaisia aivoituksia.

Ed. H a a v i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puutun ensin ministeri Pekkarisen puheenvuoron siihen osaan, jossa hän kritisoi valiokunnan työtä liiasta kiirehtimisestä. Ihmettelen hieman ministeri Pekkarisen kannanottoa tässä yhteydessä siinä mielessä, että nähdäkseni puheenjohtaja Paasion johdolla ulkoasiainvaliokunta teki huolellista, perusteltua työtä. Ainakin oman käsitykseni mukaan mitään kiirehtimistä ei tapahtunut. Päinvastoin ihmettelin sitä, että puheenjohtaja Paasio antoi hyvin usein mahdollisuuden vielä palata aikaisempiin kohtiin, vaikka varsinainen käsittely eteni toisessa tahdissa. Tässä mielessä minusta on vähän epäreilua täällä salissa syyttää valiokunnan työtä tai sen puheenjohtajan työtä sillä tavalla kuin ministeri Pekkarinen teki. Ymmärrän, että se on tarkoitettu keskustan sisäpoliittiseen käyttöön, mutta se on silti epäreilua ministeriltä tällaisessa yhteydessä.

On aivan eri asia, missä aikataulussa sitten eduskunta tämän asian käsittelee. Minusta ei ole mitään kiirettä käsitellä sitä ennen Ruotsia, mutta ei myöskään pidä jäädä odottamaan Ruotsia. Kysymys on Suomen omasta ratkaisusta, ja minusta normaalit eduskunnan työtavat ja normaali eteneminen tässä on paikallaan. Normaalilla tarkoitan myös silloin sitä, että jarrutusta ei tapahdu tai että jarruttajille ei pitäisi tällaisissa

kysymyksissä antaa periksi, koska se on myös asiallisen käsittelyn estämistä.

Se, mitä ministeri Pekkarinen puhui julkisesta sektorista, oli hyvin kiinnostavaa ja olisi varmasti vielä kiinnostavampaa kuulla hänen ja esimerkiksi ministeri Viinasen debatti tämän kysymyksen ympäriltä. Minulle on jäänyt käsitys, että hallituksella ei enää ole linjaa näissä asioissa, vaan nyt pidetään jo vaalipuheita ja sellaiseksi varmasti tämä ministeri Pekkarisenkin vetoomus on laskettava. Tästä olisi kuitenkin hyvä käydä asiallista keskustelua ja toivottavasti esimerkiksi siinä välikysymyskeskustelussa, joka käydään Pekkasen työllisyysryhmän raportin pohjalta kristillisten aloitteesta, voidaan tähän kysymykseen palata tarkemmin.

Ed. V ä y r y n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näyttää olevan niin, että ministerit käyttävät väärin asemaansa ja yrittävät puhua koko sen ajan, kun televisiointi on käynnissä. Kuitenkin ministeri Pekkarisen puheenvuoro oli erikoisen hyödyllinen sen takia, että hän kertoi tässä Suomen kansalle, mitä täällä eduskunnassa tapahtuu. Ulkoasiainvaliokunnassa tai täällä täysistunnossa ei ole jarrutettu tämän asian käsittelyä, sen sijaan puhemies ja jäsenyyden kannattajat ovat turvautuneet sekä valiokuntakäsittelyssä että täällä suuressa salissa epätavallisiin ja jopa laittomiin keinoihin saadakseen eduskunnan ratkaisun aikaan tässä asiassa ennen Ruotsin kansanäänestystä.

Tämä ratkaisu on itsenäisen Suomen tärkein ratkaisu. Meillä on käytettävissämme erittäin laaja ulkoasiainvaliokunnan mietintö. Se olisi pitänyt jättää pöydälle ensi viikon tiistain istuntoon normaalin käytännön mukaisesti. Se, että tämä käsittely aloitettiin jo nyt, on tällaista epätavallista menettelyä ja mielestäni valtiopäiväjärjestyksen vastaista.

Yötä päivää ilmeisesti nyt yritetään pakottaa kansanedustajat täällä istumaan. Puhutaan, että jopa pyhäinpäivänä pidettäisiin istuntoja ja näillä epätavallisilla menetelmillä yritetään siis saada tämä ratkaisu aikaan nimenomaisesti ennen Ruotsin kansanäänestystä. Tämä ei ole asianmukaista eduskuntatyötä, ja olen erittäin iloinen, että ministeri Pekkarinen tämän rehellisesti omassa puheenvuorossansa kertoi.

Ed. W a h l s t r ö m (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni myös ministerit ovat käsittäneet väärin tämän tilaisuuden. Ministereillä on ollut erinomainen tilaisuus esitellä hallituksen esitys silloin, kun se on tänne tullut. He ovat olleet asiantuntijoina jokaisessa valiokunnassa. Minä en ymmärrä, minkä takia ministereiden pitää sormi pystyssä opettaa meille täällä sitä, mitä mietintöihin on kirjoitettu. Me osaamme sen lukea. Ja jos ministeri Pekkarisen tarkoituksena on kertoa Suomen kansalle aluetuesta tai muista asioista, niin Ylen opetusohjelmista voisi ehkä saada aikaa siihen tehtävään, mutta ei meille tarvitse näitä täällä kertoa.

Minusta nyt on käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietintö ja sen liitteet, siellä lausunnot liitteenä ja olisi kohtuullista, että muut kansanedustajat voisivat siitä keskustella. Ministerit ovat voineet sanoa sanottavansa monia kertoja.

Ja jotta nyt puhuisin vähän asiasta, koska siinä oli vähän asiaakin tässä ministeri Pekkarisen puheenvuorossa, niin totean vain, että aluetukirahat, joita me saamme EU:sta, ovat meidän omia rahojamme. Senhän on tietysti ministeri Pekkarinenkin myöntänyt, kun hän on esittänyt asiantuntijalausuntojaan valiokunnissa. Me saamme omia rahojamme takaisin, emme ihan niitäkään kaikkia.

Mielestäni tämmöiset puheet, joita nyt täällä käytetään, joissa pääasiassa harrastetaan oman puolueen sisäistä sielunhoitoa, eivät tätä asiaa kyllä vie eteenpäin. Toivoisin, että ministerit eivät missään nimessä vastaa näihin minun kysymyksiini, jotta ei menisi enempää aikaa.

Ed. L a h t i - N u u t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä kansa jo tietää, onko jarrutettu vai yritetty käsitellä asiallisesti. Mietinnön sisältöön on aika paneutua.

Ministeri Pekkarinen kertasi alue- ja rakennepolitiikan vahvaa asemaa Euroopan unionissa ja myös sitä, että se asema entisestään vahvistuu. EU:n talousarviossa 30 prosenttia muodostuu tästä alueesta. Mutta tämän merkityksen vahvistaminen merkitsee myös sitä, että meidän on Suomessa vahvistettava omaa aluehallintoamme ja sen päätösvaltaa suhteessa keskushallintoon ja suhteessa sektoriviranomaisiin.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä tehdään mielenkiintoinen ehdotuskin tähän aiheeseen, jotta tämä maakunnalliset elimet edustaisivat kattavasti ja sukupuolten tasa-arvon vaatimukset täyttäen maakunnan väestöä. Ulkoasiainvaliokunta näkee, että kunnallisvaalien yhteydessä valittaisiin suoralla kansanvaalilla maakuntavaltuustot. Itse olen kyllä sitä mieltä, että tämä on varsin hyvä ja järkevä ehdotus siinä muutoksessa, johon olemme menossa. Mutta sitten, minis-

teri Pekkarinen, eräs yksityiskohta, kun kerroitte myös siitä, millä tavalla näitä Suomen ehdottamia tukialueratkaisuja tullaan käsittelemään komission kanssa. Päätöksiä ei ole vielä tehty. Arvaatte, että puhun erityisesti Pirkanmaasta ja sen keskusseudusta, Tampereen seudusta.

Kaikki tuntomerkit puolsivat sitä, että Tampereen keskusseutu pääsee tukialue kakkoseen. Tiedän myös, että teidän esityksenne oli sen mukainen, mutta ministeri Kanerva tyrmäsi tämän hyvin yksipuolisesti. Miten tällainen voi olla valtioneuvostossa tai sen ministerivaliokunnassa mahdollista, että ei puhtaisiin lukuihin ja laajasti valmisteltuun esittelyyn luoteta? Merkitseekö tämä nyt sitä, kun tilanne on tullut riittävän selkeästi tietoon, että todella valtioneuvosto ja ministerivaliokunta tarkentaa ehdotustaan komission kanssa käymissään keskusteluissa? Toivon, että ministeri Pekkarinen ponnistelee Tampereen seudun hyväksi.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Renko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pekkarinen otti voimakkaasti esille alue- ja rakennepolitiikan tärkeyden. Toivoisi, että hän syventäisi tietojamme, kun ei näytä tässä mietinnössäkään kovin paljon olevan tästä. Millä tavalla EU vaikuttaa meidän lähialueyhteistyöhömme, lähinnä Kuola, Baltia ja Karjala? Ja toisaalta hän myös sivusi julkista hallintoa. Koska poliisitoimi kuuluu sisäministeriön hallinnonalaan haluaisin lisätietoja siitä, miten EU vaikuttaa meidän poliisitoimeen ja kansalaisturvallisuuteen tai -turvattomuuteen.

Ed. Zyskowicz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Pekkarinen ei puheenvuorossaan antanut mielestäni oikeata kuvaa tämän asian käsittelystä ulkoasiainvaliokunnassa ja täällä suuressa salissa. Ministeri Pekkarinen puheenvuorossaan sanoi, että ulkoasiainvaliokunnassa olisi asian käsittelyssä noudatettu poikkeuksellisia menettelyjä, jollain tavoin pyritty kiirehtimään asiassa tarpeettomasti. Mutta ministeri Pekkarinen voisi esimerkiksi vierustoveriltaan ed. Kuuskoskelta tarkistaa, että ulkoasiainvaliokunnassa käsittely oli hyvin perusteellista ja hyvin normaalia, normaalia myös siinä mielessä, että ei oltu valmiita mihinkään aiheettomiin viivästyksiin, vaikka sitäkin valiokunnan piirissä osa jäsenistä toivoi; normaalia myös sillä tavoin, että kun oli asetettu aikataulu, jonka puitteissa haluttiin asia saada eteenpäin, niin oltiin valmiita pitämään myös ylimääräisiä kokouksia, niin kuin eduskunnan kaikki valiokunnat asian niin vaatiessa.

Mitä tähän täysistuntosalin käsittelyyn tulee, siitä on jokainen jo voinut muodostaa aika pitkälle oman käsityksensä. Minun mielestäni lähtökohtana puhemiesneuvostolla on ollut — ja uskon, että eduskunnan enemmistöllä on ollut — nimenomaan hyvin asiallinen ja järkevä asioiden käsittely myös siten, ettei itseisarvoisesti jäädä odottamaan Ruotsin kansanäänestyksen tulosta. Toisenlainen ajattelu, että itseisarvoisesti pitäisi jäädä odottamaan Ruotsin kansanäänestyksen tulosta, olisi omituinen. Se tarkoittaisi sitä, että kun sekä Suomen että Ruotsin kansa äänestävät oman maansa EU-jäsenyydestä, Suomen jäsenyydessä ratkaiseva paino olisikin Ruotsin kansan omassa kansanäänestyksessään suorittamalla vaalilla ja valinnalla eikä Suomen kansan äänestyksellä.

Mutta on selvää, että nyt kun täällä on ryhdytty erityisiin jarrutustoimiin, niin silloin se vaatii poikkeuksellisia toimia meiltä enemmistöltäkin.

Sisäasiainministeri Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Yritän aivan lyhyesti pariin kolmeen käytettyyn puheenvuoroon kommentoida. Lähden tästä viimeisestä liikkeelle. Minulla ei ole edellytyksiä arvioida kovin paljon sitä, miten ulkoasiainvaliokunnassa asioiden kulku on mennyt. Minä äsken totesin omassa puheenvuorossani, että esimerkiksi aluepolitiikkaa koskeva osa oli hyvin käsitelty. Näin sanoin. Tiedossani vain on, että monet ulkoasiainvaliokunnan jäsenet ovat kokeneet, että nimenomaisen tarkan aikataulun ennalta määrääminen ja siihen joka tapauksessa tähtääminen oli toimi, jota juuri kansallisen yhteisymmärryksen ja yksimielisyyden löytämisen kannalta ei pidetty hyvänä. Siihen puutuin, en muilta osin ulkoasiainvaliokunnan työhön. Yritän olla varovainen ja puuttumatta. Ehkä tämänkään vertaa ei olisi pitänyt siihen puuttua.

Mutta kansanedustajana katson, että siihen, miten koko eduskunta toimii, sen täysistuntokäsittelyt, siihen minulla, ed. Zyskowicz on aivan samanlainen oikeus ottaa kantaa kuin kaikilla muillakin kansanedustajilla täällä on. Näiltä osin minusta minkäänlaista sellaista prässiä, joka estää sen suuren yhteisen ymmärryksen löytymisen, sellaista ei kannata käyttää, vaan kaikki toimet, jotka täältä saisivat mahdollisen yhteisen kansanedustajien tahdon ilmauksen lopullisessa

äänestyksessä "jaa":n puolesta, olisivat mielestäni arvokkaita. Ed. Zyskowicz, olen itse asian osalta samalla kannalla kuin te omalta osaltanne.

Mitä tulee täällä esitettyyn pariin kolmeen kysymykseen. Ed. Wahlström kielsi vastaamasta. Siihen en kajoa. Mitä tulee aluehallinnon vahvistamiseen. Ed. Lahti-Nuuttila, itse kernaasti olen ihan samoilla kannoilla kuin te omassa puheenvuorossanne ja myös niillä kannoilla, joita täällä valiokunta mietinnössään esille toi. Eurooppa on alueiden Eurooppa, maakuntien Eurooppa. Alueilla ja maakunnilla on siellä huomattavasti vahvempi asema monessa asiassa kuin meillä tällä hetkellä ja eri toimin, mukaan lukien tuossa tekemänne ehdotus, on niitä toimia, joita toivon mukaan jatkossa Suomessa voidaan eteenpäin viedä. Esitys on hyvin tervetullut, ja pyrin omalta osaltani, jos siihen on vielä tilaisuutta, viemään asiaa juuri kerrottuun suuntaan.

Mitä tulee siihen, että Suomi on joutunut määrittelemään nämä 5b-, ja 2-tavoitealueet, näinhän on. Sitä ei itse neuvottelusopimuksessa todellakaan määritelty. Ensinnäkin täytyy sanoa, että ne kriteerit, joita Euroopan unioni käyttää näiden teollisten rakennemuutosalueiden ja maaseutualueiden määrittelyssä, ovat huonot kriteerit. Jos me suomalaiset saisimme oman vapaan tahdonmuodostuksen mukaan määritellä, mitkä alueet meiltä pitäisi ottaa maaseutuongelmaisiksi alueiksi ja teollisiksi rakennemuutosalueiksi, me käyttäisimme erilaisia kriteereitä kuin Euroopan unioni käyttää.

Euroopan unionin kriteerit näissä asioissa katsovat mennyttä kehitystä taaksepäin 15 vuotta eräiden kriteereiden osalta ja toisten kriteereiden osalta muutama vuosi vähemmän, muutama vuosi taaksepäin joka tapauksessa. Ne eivät tunnista sitä vallitsevaa tilannetta tässä ja nyt riittävän hyvin eivätkä ennen kaikkea sitä, minkälaisia muutoksia eri alueille esimerkiksi jäsenyys Euroopan unionissa tuo. Jokainen tiedämme, että jäsenyys unionissa kohtelee Suomen eri alueita, seutuja ja maakuntia ja yksittäisiä kuntia kovin eri tavoin. Mutta nämä EU:n kriteerit eivät valitettavasti tätä seikkaa tunnista.

Yhtä kaikki jouduimme nämä alueet nimeämään omin tai Euroopan unionin määräämin kriteerein. Mitä erityisesti Tampereen seutuun tulee, on totta, että sisäministeriössä valmistellussa pohjaesityksessä Tampereen ydinalue oli mukana kakkostavoitteeseen esitetyksi alueeksi. Näistä lopullinen päättäminen on tietysti aina vaikea prosessi. Minä myönnän, että oli omat perustelunsa sillä, että esimerkiksi Lahden seutu, erittäin korkean työttömyyden alue, tuli mukaan ja että toisaalta sellainen alue kuin Hamina — Kotka-alue, jossa sielläkin on monenlaisia rakenteellisia ongelmia koettu ja eletty viimeisten vuosien aikana, kyllä näidenkin alueiden mukaan pääsylle jo tämä gateway-asemankin hyödyntämisenkin kannalta oli omat perusteensa olemassa.

Tämän lopullisen ratkaisun etsiminen oli tämmöisen neuvotteluprosessin kautta kulkeva. Minä en sälytä ministeri Kanervan enkä kenenkään muunkaan syyksi tätä asiaa sen kummemmin. Me olemme yhteisesti tehneet päätöksen, ja minä muiden ministereiden tapaan kannan vastuun siitä, että päätös oli se, mikä oli. En tässä mielessä halua sälyttää kenellekään muulle yhtään enempää, ei ansiota niistä alueista, jotka pääsivät, eikä myöskään sanoisiko dismeriittiä niistä, jotka eivät päässeet.

Ne alueet, jotka tulivat määritellyiksi, täyttävät myös hyvin ne kriteerit, joita EU esittää. Tässä suhteessa aika tasaisessa tilanteessa jouduttiin valinnat tekemään ja eri kriteereitä painotettiin vähän eri tavoin, lopulta painotettiin sillä tavoin, että lopputulos on se, minkä sen tiedämme tällä hetkellä olevan.

Arvoisa puhemies! Aivan viimeinen kommentti koskee poliisitointa mahdollisessa jäsenyystilanteessa. Jos muistan oikein, kysymys kaiketi koski sitä. Ajattelin toisessa käsittelyssä vielä tähän muutamalla sanalla kajota, mutta sanon nyt lyhyesti. Poliisitoimen kannalta ehkä olennaisin muutos, joka jäsenyyteen liittyen tulee, on se, että Suomi tulee mukaan niin sanottuun Europoliin, Euroopan yhteiseen poliisiin. Sen tehtäväalueet ovat toki rajatut vain tiettyihin kansainvälisen rikollisuuden kipeimpiin kohtiin. Niissä kohdissa toimimisessa todellakin uskon, että Europol voi auttaa meitä, ja me voimme tehdä myös palveluja eurooppalaisen rikollisuuden alentamiseksi. Ehkä tämä on suurin merkitys.

Suomen poliisit hoitavat jatkossakin Suomen poliisitoimen. Tässä mielessä ei jäsenyys merkitse sitä, että me jotakin menettäisimme tai että jokin muu alkaisi auttaa olennaisemmin, ratkaisevammin Suomen poliisitoimen hoitoa. Siis aivan valtaosaltaan nämä asiat pysyvät edelleen meidän käsissämme. Olemme tehneet päätökset siitä, että Suomi ei vähennä poliisin resursseja, vaikka julkisen sektorin säästöpaineet ovat olleet kovat ja ovat edelleenkin. Me pidämme huolen siitä, että voimavarat meillä riittävät.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tässä tapauksessa toteutuu hyvin pitkälle vanha hyvä sanonta: "joka tietoa lisää, se tuskaa lisää". Ei nimittäin ole mitenkään kivuton asia yrittää osoittaa sitä, että se informaatio, jonka kansakunta sai asiassa, oli erittäin harhaanjohtavaa ja suorastaan petollista monin osin.

Asian käsittely on siinä mielessä tärkeä, että nyt lähes koko eduskunta yrittää ponnistaa neuvoa-antavan kansanäänestyksen lopputuloksen perusteella siihen tulokseen, jota ei välttämättä koskaan eduskunnassa saavutettaisi, ellei vedottaisi neuvoa-antavan kansanäänestyksen lopputulokseen.

Arvoisa puhemies! Erityisesti presidentti Ahtisaari ja arvoisa puhemies ovat sanoneet, että neuvoa-antava kansanäänestys on sekä poliittisesti että moraalisesti sitova. On aivan selvää, että minua suuresti ilahduttaa jo sana "moraalisesti", että poliitikot puhuvat siitä, mikä on moraalisesti sitovaa.

On aivan yhtä varmaa, että kun aletaan puhua moraalista, siirrytään äärettömän vaikealle alueelle, koska ensimmäinen kysymys kuuluu: Mitä moraali on? Joudumme vastaamaan siihen muutamalla sanalla. Se on käsitys hyvästä ja pahasta. Sen jälkeen kun me kysymme, mitä hyvä on, me alamme ymmärtää, että se riippuu siitä, mitä me arvostamme ja mitä me ajattelemme jopa elämän suurimmistakin kysymyksistä.

Arvoisa puhemies! Ei ole siis yksinkertaista sanoa, että jokin neuvoa-antava kansanäänestys on moraalisesti sitova.

Aikoinaan, kun jouduin lukemaan vähän filosofiaa, törmäsin vain yksinkertaiseen esimerkkiin moraalisen ajattelun ongelmista tilanteessa sellaisessa allegorisessa kuvauksessa, jossa kaksi miestä istui puiston penkillä. Toinen näistä miehistä sanoi, että tänään on ollut hyvä päivä ja olen ollut tekemässä paljon hyviä asioita. Toinen miehistä sanoi, että aivan niin, minullakin on ollut oikein hyvä päivä, olen ollut tappamassa ihmisiä. Toinen mies järkyttyi syvästi ja sanoi, että hyvänen aika, jos te näin puhutte, teidänhän täytyy olla itse perkele. Mies vastasi, että niinhän minä olenkin.

Riippuu siis vain siitä, mitä tavoitellaan, mikä on hyvää ja mikä on oikeaa. Uskoisin, että moraalin yksi sääntö on ehdottomasti kuitenkin se, että käsitys hyvästä ja pahasta täytyy määrittää siten, että riippumatta vakaumuksen lopputuloksesta siitä pidetään kiinni. Nimittäin pahinta, mitä minusta moraalin yhteyteen voidaan liittää, on se, että siitä tehdään poliittinen lyömäkassara, väline, jolla voidaan pyrkiä poliittisesti tiettyihin tavoitteisiin ilman, että perusteltaisiin sitä, miksi se olisi moraalisesti sitova. Varoitan tällaisesta ajattelusta. Se olisi aivan yhtä irvokasta kuin yrittäisimme laittaa sialle kultarenkaan kärsään ja siten väittää, että tämä sika olisi sivistynyt.

Emme me voi tehdä moraalin kanssa väkivaltaa siten, ettemme itse siitä kärsisi. Tätä ehkä tarkoittaa Suuren kirjan sanoma siitä, että "osta totuutta, älä myy". Me tiedämme, että mielellään myydään mitä tahansa, mutta totuuden suhteen pitää aina maksaa hinta.

Arvoisa puhemies! Omassa elämässäni, kun olen saanut suorastaan muutaman uhkauskirjeenkin sen vuoksi, että olen ilmoittanut äänestäväni tyhjää, joudun kertomaan oman moraalisen ratkaisuni perustelut lyhyesti. Tämä on erityisen tärkeää siksi, koska väitän, että mitä moraaliin tulee, neuvoa-antava kansanäänestys ei voi olla eduskuntaa sitova, ei missään tapauksessa.

Itse olen tullut siihen tulokseen, mitä tulee vallankäyttöön, että oman vakaumukseni mukaan vallankäyttö yli toisen ihmisen on pahasta. Ehkä tämä on syytä sanoa nyt hyvin selvästi, koska juuri 15 minuuttia sitten Aamulehden toimittaja kertoi minulle, että hänen kirjoittamansa juttu perustelusta sille, miksi olen luopunut vallankäytöstä, hänestä riippumattomista syistä riisuttiin ja jutusta tuli torso ja perustelut poistettiin. Toimittaja oli pahoillaan siitä, mutta ei hänen tarvitse olla pahoillaan siitä, mitä tiedotusvälineiden mafia saa aikaiseksi.

Arvoisa puhemies! Olen siis lähtenyt siitä, että mitä moraaliin tulee ainakin oma moraalinen vakaumukseni on se, että ihmisen ei tule käyttää valtaa yli toisen ihmisen, vaan ihmisen tulisi palvella toista ihmistä. Näen hyvin voimakkaana tämän jaon joko käyttää valtaa tai palvella.

Uskon, että Suuren kirjankin sanoma tässä suhteessa on melko yksiselitteinen, vaikka se ei ehkä tule mieleen. Siellä sanotaan, että meidän tulee vallita kaikkea, mitä maan päällä on, mutta siellä ei sanota, että meidän tulisi vallita toisia ihmisiä. Meidän ei tule tehdä toisesta ihmisestä meidän vallankäyttömme kohteita. Toiseksi Saarnaaja sanoi maineikkaassa Saarnaajan kirjassa oppineensa kaiken tuntemaan "aikana, jolloin ihminen vallitsee toista ihmistä hänen onnet-

tomuudekseen". On suuri onnettomuus, kun ihmiset ottavat toiset ihmiset vallankäytön kohteiksi.

Kolmanneksi muistutan vielä siitä yksinkertaisesta asiasta, että kun Jeesus oli kiusattuna erämaassa, perkele sanoi Jeesukselle: "Jos kumarrat minua, minä annan sinulle kaiken valtapiirin ja loiston, sillä minulle se on annettu, ja minä annan sen, kenelle tahdon." Minusta tässä on väkevä ilmaisu siitä, kenen käsissä valta on, ja jokainen voi sitä saada, joka sitä haluaa, mutta täytyy muistaa, että tämän sanankohdan perusteella valta tulee perkeleeltä.

Mitä sitten tulee neuvoa-antavan kansanäänestyksen merkitykseen, ensimmäinen edellytys, jotta se voisi olla missään mielessä merkittävä ja sitova, olisi se, että annettu informaatio kansalle olisi ollut oikeudenmukaista ja totuudenmukaista. Tämä olisi ollut välttämätöntä. Kuitenkin juuri tässä suhteessa valtioneuvoston tiedote Euroopan unionin jäsenyydestä, joka jaettiin jokaiselle kansalaiselle, on äärettömän harhaanjohtava. Tässä todetaan, että EU:n jäsenmaat ovat itsenäisiä ja täysivaltaisia valtioita. Mutta tämä ei pidä paikkaansa. Tulen myöhemmin puuttumaan puheessani tähän yksityiskohtaisesti, mutta on aivan selvää, että valtio, joka ei enää voi päättää omista asioistaan itsenäisesti eli itse ja vapaasti, ei ole enää itsenäinen valtio missään perinteisessä mielessä. Tämä antaa siis kansalaisten kannalta tärkeimmässä kysymyksessä täysin väärän vastauksen ilman minkäänlaisia perusteluita.

Toinen asia, jota tiedote ei lainkaan tee, on se, että se ei kerro, että Euroopan unionissa ei ole ainoastaan ns. demokratiavajetta vaan siellä on ammottava demokratian aukko. Sieltä puuttuu täydellisesti demokratia. Luulisin, arvoisa puhemies, että meidän suomalaiset kansalaisemme olisivat halunneet kuulla rehellisen kuvauksen siitä, mitä Euroopan unioni kaikessa raadollisuudessaan on. Voihan sinne silti mennä, jos etuja on tarpeeksi, mutta miksi kansalaisille ei annettu oikeaa kuvaa?

Sitten menen lyhyesti siihen, että on yritetty väittää, että tiedottaminen olisi jollakin tavalla tasapuolista. On puhuttu niistä miljoonista, jotka on annettu sekä vastustajille että puoltajille. Kuitenkin tässä tapahtuu sellainen radikaali asia, että meidän niin objektiivinen ja luotettava tiedonvälityksemme asetti yksiselitteisesti vain yhdelle kannalle, se oli kyllä-kannalle, ja esittelen vain yhden ilmoituksen: "Suomalainen on valmis kohtaamaan kilpailun. Kyllä!" Puhutaan Suomen liittymisestä Euroopan unioniin, kokosivun ilmoitus Helsingin Sanomissa.

Arvoisa puhemies! Tämä oli minusta äärettömän vakava loukkaus tiedotusvälineiden taholta. Moni ehkä pitää sitä tänä päivänä jo hätävarjelun liioitteluna, mutta se ei tee sitä sen anteeksiannettavammaksi.

Oli kohtuullinen työ selvittää, mistä tässä oli kysymys. Joka tapauksessa Helsingin Sanomat, Aamulehti, Turun Sanomat ja Ilta-Sanomat julkaisivat kymmenen kokosivun julkaisua, joista kaksi oli sunnuntailehdessä. Soitin ja tarkastin, mitä tämä olisi tullut maksamaan, mikäli vastapuoli olisi käyttänyt saman verran rahaa saadakseen nämä ilmoitukset. Lopputulos päätyi noin 3 miljoonaan markkaan. Se siitä lehdistön tasapuolisuudesta. He uhrasivat 3 miljoonaa markkaa estottomaan, suorastaan valheelliseen tiedottamiseen sen puolesta, että Suomen täytyy liittyä Euroopan unionin jäseneksi. Ajatelkaa, niiden ihmisten, jotka itse tilaavat nämä lehdet ja maksavat nämä lehdet ja jotka vastustavat unionin jäsenyyttä, rahoilla nämä lehdet aivan estottomalla tavalla puhuivat jäsenyyden puolesta.

Myös vetoan siihen, että tämä mainonta oli valheellista monella muullakin tavalla. Tässä on iso ilmoitus, jossa lukee: "kyllä jo työnkin vuoksi". Tämä on ollut varmasti hyvin arvovaltainen julkaisija tehdessään näin ison ilmoituksen. Tässä on kaksi rekkakuskia, jotka kertovat, että tilanne on se, että jos Suomi haluaa päästä veloistaan, Euroopan unioniin on pakko liittyä. Tässä oli monta muuta sellaista asiaa, että minussa heräsi epäilys, miten nämä rekkakuskit ovat näin taitavia, kun itse olen vuosien ajan joutunut lähes tuskallisella tavalla paneutumaan näihin kysymyksiin. Niinpä minä soitin tälle rekkakuskille ja kysyin, miten tämä asia on, oletko sinä todella näin taitavasti perehtynyt Maastrichtin sopimukseen, kun tällaisia asioita kerrot. Täytyy sanoa, että tämä rekkakuski oli rehti, niin kuin suomalainen on yleensä aina rehti. Hän sanoi, että toki hän tietää omasta alastaan asioita mutta että tähän mainokseen laitettiin sanoja, jotka eivät ole hänen sanomiaan. Tämä on tyypillistä painostamista. Tämä on vaikuttamista, joka on epärehellistä. Tämä rekkakuski ei koskaan sanonut niitä sanoja, jotka on lisätty hänen suuhunsa, mutta kun ajetaan tiettyä asiaa läpi ja jos unohdetaan hetkeksikin moraalinen ajattelu, näin voidaan tehdä.

Mutta pahinta on se, että nyt kaiken tämän jälkeen, kun tämä on tiedossa ja tiedetään, että lopullisen päätöksen ja sitovan päätöksen tekee

eduskunta, yritetään väittää, että kansanedustajat olisivat moraalisesti sidottuja päätökseen, jonka neuvoa-antava kansanäänestys toi mukanaan. Tämä on äärettömän ongelmallinen ajattelu.

Ensinnäkin totean, että kysyessäni jo kauan sitten pääministeri Aholta, miten hän tulkitsee määräenemmistökysymystä, pääministeri Ahon kanta oli se, että täytyy löytyä laaja enemmistö kansasta, ennen kuin jäsenyyttä voidaan ajatella. Minä ymmärrän, kun pääministeri Aho ei ole juristi, että hän puhui termillä "laaja enemmistö", vaikka tiedämme, ettei perustuslaissa ole sanontaa "laaja enemmistö", mutta vähinkin ja pieninkin enemmistö yli yksinkertaisen enemmistön on kahden kolmasosan enemmistö. Tämä tarkoittaa sitä, että jos muunnamme pääministeri Ahon puheen täsmälliseksi valtiopäiväjärjestyksen mukaiseksi keskusteluksi, niin täytyy kansasta löytyä vähintäänkin kahden kolmasosan enemmistö, ennen kuin voidaan edes ajatella, että tämä vähemmistö pakotetaan ratkaisuihin, jotka vievät Suomen itsenäisyyden. Tämä on yksinkertainen logiikka. (Ed. Skinnari: Ei laki ole sellainen!)

Periaatteessa tietysti olen sitä mieltä, että tämä pitäisi käsitellä viiden kuudesosan kiireelliseksi julkistamisella. (Ed. Kekkonen: Äänestäisikö ed. V. Laukkanen sen puolesta?) Kysymyshän on nimittäin siitä, että perustuslakia muutetaan radikaalisti siinä mielessä, että valtiovalta poistuu kansalta. Nythän on niin, että valtiovalta ei ole kansalla sen jälkeen, kun Suomi liittyy Euroopan unionin jäseneksi. Näin ollen pitäisi muuttaa perustuslain asianomaista pykälää ollaksemme rehellisiä. Jotta muutos voitaisiin tehdä, se puolestaan tarkoittaa sitä, että tähän tarvittaisiin viiden kuudesosan enemmistö, jos se halutaan julistaa kiireelliseksi. Mutta nyt kierretään kaikkia näitä määräyksiä.

Arvoisa puhemies, jälleen kerran me törmäämme siihen kysymykseen, että eihän ole oikeastaan väliä, miten valtiosääntöoikeudellisesti tämä kysymys olisi tulkittava, koska vallankäytössä voidaan aina sanoa, miten asiat ovat. Ei niitä tarvitse edes perustella, koska enemmistö voi käyttää valtaa tässä suhteessa täysin suvereenilla tavalla. (Ed. Skinnari: Eduskunta on aina oikeassa näissä asioissa!) — Ed. Skinnari tarkoittaa, että eduskunta on aina oikeassa. Mutta ed. Skinnari ei tunnu ymmärtävän sitä, että ei ole olemassa sellaista päätöstä, jota ei voitaisi alistaa moraalisen kritiikin kohteeksi. Se on merkillistä, ed. Skinnari, että Suomen perustuslaki ei kiellä sitä. Vaikka päätös tehtäisiin yksinkertaisella enemmistöllä tai yksimielisesti, niin päätös voidaan alistaa moraalisen kritiikin kohteeksi.

Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin käsitellä nyt substanssikysymyksiä mahdollisimman huolellisesti. Tässä keskustelussa on jäänyt hyvin pitkälle antamatta oikea kuva siitä, mitä unionin jäsenyys todella tarkoittaa. On selvää, että tämä on niin äärettömän laaja aihe, että puutun vain kahteen pääkysymykseen: itsenäisyyden menetykseen ja toisaalta demokratiavajeeseen.

Jos halutaan lyhyesti tiivistää, mitä itsenäisyydellä tarkoitetaan, niin sillä tarkoitetaan kansakunnan suvereenia vapautta päättää omista asioistaan. Voisi sanoa, että on oikeastaan neljä tärkeintä oikeutta, mitkä kansakunnalle kuuluvat. Ensimmäinen on kansakunnan oikeus lyödä kolikoita. Toinen on oikeus päättää sodasta ja rauhasta. Kolmanneksi kansakunta saa säätää omat lakinsa. Neljäs asia on, että kansakunnalla on ylin tuomiovalta lakien perusteella.

Nyt väitän ja perustelen samassa yhteydessä, että kaikissa näissä suhteissa Suomi menettää massiivisella tavalla toimivaltansa ja näin myös itsenäisyytensä. En ole ollenkaan pahoillani siitä, jos täällä myönnetään, että näin käy, ja itsenäisyydestä voidaan luopua ja liitytään silti Euroopan unionin jäseneksi, millä perusteilla tahansa. Kansakuntaan nähden olisi rehellistä sanoa, että näin todella käy.

Täällä on vähän kiistelty siitä, menettääkö Suomi oman rahansa. Olen ymmärtänyt niin, että esimerkiksi ed. Paasio aika hurskaalla tavalla sanoo, että Suomen eduskunta joskus päättäisi siitä asiasta. Tämä on täysin kestämätön ajatus sen takia, että nyt täytyy muistaa, että Suomi sitoutuu Maastrichtin sopimukseen. Siitä asiasta ei äänestetä kuin yhden kerran. Sen jälkeen, kun Suomi on sitoutunut Maastrichtin sopimukseen, siitä automaattisesti seuraavat tietyt asiat. Yksi asioista on se, että sopimuksen nojalla on päätetty, että kaikki Euroopan unionin maat siirtyvät yhtenäisvaluuttaan.

Yhtenäisvaluuttaan siirtyminen tarkoittaa siis sitä, että ei ole enää Suomen markkaa eikä ole Saksan markkaa. Tämä on syvä ja radikaali asia, josta ei enää myöhemmin voida keskustella, jos kerran ensiksi sitoudutaan siihen Maastrichtin sopimuksella. Tämä on yksiselitteinen asia.

Ymmärrän, että eivät tavalliset kansalaiset ole niinkään halukkaita luopumaan Suomen markasta. Olen keskustellut myös saksalaisten tavallisten kansalaisten kanssa, ja he sanovat, että

eivät he halua luopua Saksan markasta. Mutta korkein poliittinen johto ehkä haluaa Saksassa sitä ja myös Suomessa. Mutta en usko, että kansa haluaisi nimenomaan tätä ratkaisua. Siitä ole mitään näyttöä. Tämä tiedote tietysti valheellisesti jätti kertomatta sen, että ei ole vain tavoite, vaan lukkoon lyöty asia, että tulevaisuudessa nämä kansakunnat menettävät oman valuuttansa. Tietenkin sillä on hyvin paljon symbolista merkitystä, koska ennen vanhaankin katsottiin kolikosta, kenelle verot pitää maksaa. Sillä on myös toinen yhtä vakava merkitys sen takia, että Suomi ei enää voi harjoittaa itsenäistä raha- ja talouspolitiikkaa, jollei sillä ole enää talouspolitiikan ohjauskeinoja ja työvälineitä. Ja yksi näistä on tietenkin markka.

Mitä tulee kysymykseen oikeudesta päättää sodasta ja rauhasta, niin ymmärrän niitä, jotka väittävät, että edelleenkin Suomi Euroopan unionin jäsenenä alkuun saa päättää sodasta ja rauhasta. Nyt on kuitenkin kysymys siitä, että Maastrichtin sopimus sisältää yksiselitteisen tavoitteen, joka saattaa johtaa yhteiseen puolustukseen. Eli se väistämättä johtaa siihen, että Suomella ei enää siinä tilanteessa olisi omaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa eikä myöskään itsenäistä puolustusta.

Nyt on niitä, jotka sanovat, että tämä kysymys edellyttää vielä yksimielistä päätöstä. Ensinnäkin haluaisin todeta, että Suomen tehtävä ei kaiketi ole kenenkään mielestä ollut mennä laittamaan kapuloita rattaisiin Euroopan unionissa. Kai siellä pienen valtion näppäränä ja ketteränä pitäisi lähinnä rasvata niitä suuria rattaita. Tämä tarkoittaa suomeksi sanottuna sitä, että Suomi on käytännössä sitoutunut kaikkeen siihen, mikä on todellinen odotettavissa oleva kehitys. Tätä asiaa korostaa erityisen paljon eräs julistus, jota Suomessa ei montaa kertaa ole ääneen luettu, vaikka Maastrichtin sopimuksen julistuksella on Wienin yleissopimuksen perusteella samanlainen sitovuus kuin itse pääasiakirjalla. Nimittäin julistus n:o 27 yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevista äänestyksistä toteaa näin: "Konferenssi on yhtä mieltä siitä, että yksimielisyyttä edellyttävissä päätöksissä jäsenvaltiot välttävät mahdollisuuksien mukaan estämästä yksimielisyyttä, jos päätöstä puoltaa määräenemmistö."

Arvoisa puhemies! Minusta tuntuu, että meidän täytyy olla rehellisiä. Tämä kahden sivun teksti tarkoittaa siis sitä, että jos löydetään ulko- ja turvallisuuspolitiikasta kysymys, josta on määräenemmistö eli 64 ääntä kannattaa 90:stä vähintäänkin tiettyä ratkaisua, näiden muiden pitää niin pitkälle kuin mahdollista antaa periksi ja hyväksyä yksimielisenä tämä esitys. Ja antaa pitkälle niin paljon kuin mahdollista — mehän ymmärrämme, että kaikki on mahdollista varsinkin politiikassa. Siis tämä tarkoittaa sitä, että tässäkin suhteessa Suomi ei enää tulevaisuudessa voi päättää sodasta ja rauhasta, ja näin Suomi menettää koko itsenäisyytensä ajan keskeisimmän politiikan, nimittäin puolueettomuuspolitiikan.

On ollut merkillistä, että täällä on yritetty kiistää jotenkin puolueettomuuspolitiikan menetystä sillä, että esimerkiksi pääministeri Aho on sanonut, että jatkossakin Suomi puolustaa itse omia rajojaan. Tämä on merkillistä sen takia, että puolueettomuuspolitiikka ei tietenkään koskaan koske sellaista asetelmaa, jossa Suomi olisi sodassa jonkun toisen valtion kanssa. Sillähän ei ole mitään tekemistä puolueettomuuspolitiikan kanssa, kuka auttaa Suomea silloin tai puolustaako Suomi itseään, vaan puolueettomuuspolitiikan ydin liittyy siihen kysymykseen, että jos kaksi muuta valtiota taistelevat, miten Suomi suhtautuu näiden valtioiden väliseen sotaan. Tämä on puolueettomuuspolitiikkaa ja se, mistä pääministeri Aho on puhunut, sillä ei ole ollut mitään tekemistä puolueettomuuspolitiikan ytimen tai edes sen kehän kanssa.

Lainsäädännöstä. Me kaikki varmasti tiedämme komission puheenjohtajan Delorsin kannan siitä, että tulevaisuudessa noin 80 prosenttia asioista päätettäisiin Brysselissä. Tämä on selkeä viesti siitä, mikä on eduskunnan rooli tämän jälkeen. Mitä enemmän päätetään Brysselissä, sen vähemmän kansanedustajilla täällä on töitä. Tämän pitäisi sellaisenaan johtaa tietenkin radikaaliin kansanedustajien lukumäärän alentamiseen, mutta se on ehkä aika hedelmätön aihe, kun perinteisesti kansanedustajat itse päättävät, montako heitä täällä on. Mutta ehkäpä neuvoaantava kansanäänestys voisi tuoda vähän vauhtia tähän. Eri asia on, olisiko sillä siinä tapauksessa mitään merkitystä päättäjien mielipiteisiin. Joka tapauksessa lainsäädännön osalta tapahtuu se vääjäämätön se kehitys, että yhä enemmän asioita päätetään Brysselissä.

Lainsäädäntöön liittyen on tietenkin niin, että nyt ikään kuin pelastavaksi enkeliksi, arvoisa puhemies, on otettu tämä subsidiariteettiperiaate. Jokainen suomalainen on kuullut subsidiariteetti- eli läheisyysperiaatteesta. Mutta sitä vastoin aivan kaikki suomalaiset eivät ole kuulleet sitä, että komission puheenjohtaja Delors on niin paljon halveksinut tätä periaatetta sen vai-

keamuotoisuuden takia, että hän on luvannut miljoona markkaa sille, joka pystyy yhdellä A4:lla määrittelemään tämän periaatteen sisällön.

Olen usein kehottanut ministeri Salolaistakin, joka paljon tämän periaatteen puolesta puhuu, että hän kävisi hakemassa köyhälle Suomelle nämä rahat, mutta eipä hän ole sitä tehnyt.

Subsidiariteettiperiaatteella on vissi sisältö, mutta täällä Suomessa keskustelu on ollut hyvin epärehellistä. Ensinnäkin Euroopan unionisopimuksen B-artiklassa todetaan, että unioni noudattaa toissijaisuusperiaatetta näissä päätöksenteossa. Mutta nyt täytyy huomata, siinä sanotaan, että siten kuin Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 3b-artiklassa määrätään tästä asiasta. Nyt onkin niin, että tätä 3b-artiklaa ei oikeastaan koskaan suomalaisessa keskustelussa mainita. Puhutaan vain siitä, että päätökset tehdään mahdollisimman lähellä kansaa. Tämä on ollut yksiselitteinen viesti koko Suomen kansalle. Mutta sain erään arvovaltaisen englanninkielisen kirjan, jossa käsiteltiin juridisella kurinalaisuudella sitä, mikä tämä subsidiariteettiperiaatteen merkitys on. Ensinnäkin tämä tulkinta tietysti täytyy lähteä 3b-artiklasta. Täällä sanotaan: "Aloilla, jotka eivät kuulu yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan, noudatetaan toissijaisuusperiaatetta tietyin lisäedellytyksin." Tässä tapahtuu ensimmäinen äärettömän radikaali rajaus. Vain niillä alueilla, joilla yhteisöllä ei ole yksinomainen toimivalta, sovelletaan subsidiariteettiperiaatetta. Jos nyt kysymme, mikä on yhteisön toimiala ja mikä ei, niin ymmärrämme, että koko Rooman sopimus on yhteisön toimialaa ja Maastrichtin sopimuskin lukuunottamatta näitä kahta uutta pilaria eli yhteistyötä oikeus- ja sisäasioissa ja ulko- ja turvallisuuspolitiikka.

Arvoisa puhemies! Tästä johtuu siis, että tälle subsidiariteettiperiaatteen soveltamiselle ei ole oikeastaan minkäänlaista konkreettista alaa. Toinen tärkeä huomio on tietenkin se, että eihän Maastrichtin sopimus päätä läheisyysperiaatteen soveltamisesta kansakunnan sisällä. Nyt ongelmahan on se, että kyllä pohjoisen mielestä päätöksenteko on jo nyt aivan liian etäällä, kun se tapahtuu täällä Helsingissä. Tämän läheisyysperiaatteen käytännön soveltaminen ei siis Maastrichtin sopimuksella ollenkaan onnistu sikäli, kun haluttaisiin siirtyä Helsingistä paikallistasolle.

Tämän subsidiariteettiperiaatteen nojalla Euroopan unionissa on kuitenkin käyty keskustelua siitä, mihinkä tämä voisi vaikuttaa. Tutkimukset olivat huolelliset ja seikkaperäiset, ja päädyttiin kolmeen eri asiaan, joiden nojalla — toden totta — luovuttiin lainsäädäntöhankkeista läheisyysperiaatteen vuoksi. Ongelmallista oli ensinnäkin se, nämä kolme aluetta kiistatta kuuluivat unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Eli tätä periaatetta sovellettiin siellä, missä sitä ei olisi tarvinnut edes soveltaa.

Kun toisekseen sanon ne kolme aluetta, voi havaita, että eivät ne nyt niin merkittäviä ole nämä parannukset, joiden nimeen on niin paljon vannottu. Ensinnäkin komissio on päättänyt, ettei autojen rekisterikilpiä harmonisoida. Eläköön siis tämä läheisyysperiaate! Ajatelkaa, mikä suuri voitto kansallisvaltioille. Autojen rekisterikilpiä ei tehdä enää yhdenmukaisiksi.

Toinen asia oli tämä gambling-termi, joka liittyy rahapeleihin ja ikään kuin laillistettuihin uhkapeleihin. Komissio on suuressa viisaudessaan nyt päättänyt, että sitäkään ei harmonisoida Brysselin päässä.

Kolmas asia on eräät tekniset standardit, joiden osalta luovutaan harmonisoinnista.

Arvoisa puhemies! Neljäs asia liittyy siihen, että itsenäisellä kansakunnalla pitää olla korkein tuomioistuin. Nyt meillähän sitä edustavat korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus, mutta Euroopan unionin jäsenenä Euroopan yhteisön tuomioistuin syrjäyttää sekä korkeimmat oikeudet että Suomen perustuslait silloin, kun nämä ovat ristiriidassa Euroopan yhteisön tuomioistuimen päätösten kanssa. Tämä on minusta vakava ja selkeä näyttö siitä, mitä itsenäisyyden menetys todella konkreettisella tavalla tarkoittaa. Korkein oikeus Suomessa ei enää päätä niistä asioista, joissa Euroopan yhteisön tuomioistuin on toimivaltainen, vaan Euroopan yhteisön tuomioistuin ratkaisee asiat.

Mitä tulee demokratiavajeeseen, arvoisa puhemies, haluan palata lyhyesti siihen. On ironiaa, kun puhutaan demokratiavajeesta, vaikka sieltä puuttuu täydellisesti demokratia. Jos me ajattelemme demokratialla sitä, että kansan valitsemat henkilöt edes edustuksellisesti tekisivät päätöksiä, sehän tarkoittaisi sitä, että Euroopan unionissa parlamentin pitäisi voida tehdä päätöksiä. Siellä tulee olemaan ehkäpä 641-jäseninen parlamentti riippuen jäsenyyksistä, mutta harva ehkä täysin sisäistää sitä, että parlamentti on käytännössä keskustelukerho. Itselleni se tietysti sinänsä sopisi, koska olen ensimmäinen kansanedustaja Suomen historiassa, joka on luopunut poliittisesta vallasta, niin siellä Brysselissä olisi mukavaa olla, kun siellä ei valtaa ole kansanedustajilla

parlamentissa. Käytännössä he voivat joistakin hyvin pienistä asioista päättää ja joskus jarruttaa, mistä täälläkin on ollut puhe, mutta tämä parlamentti voi kyllä jarruttaa. Se on sen yksi oikeus. Ajatelkaa, kuinka suurenmoista! Te kaikki, jotka pyritte Brysselin parlamenttiin, voitte jarruttaa, mutta älkää antako kenellekään sitä käsitystä, että teillä olisi esimerkiksi oikeutta tehdä lakialoitteita tai että teillä olisi oikeutta päättää jostakin.

Jos joku haluaa mainita, että on oikeus päättää budjetista, sekin täytyy muistaa, että budjetti muodostuu niin sanotusta rautaisesta osasta, joka on yli 95 prosenttia itse budjetista. Jää siis päättämisvaltaa, mutta se supistuu marginaaliseksi.

Demokratiaan on liittynyt myös hyvin pitkälle julkisuus. Me täällä Pohjoismaissa vaalimme julkisuutta, mutta ei ole oikeastaan totta, että me vaalimme julkisuutta, jos me samanaikaisesti menemme Euroopan unioniin, joka suorastaan halveksii julkisuusperiaatetta. Tätä kantaani perustelen sillä, että ensinnäkin komissiossa päätökset tehdään suljetuin ovin, ja salaisin äänestyksin. Ei ole siis mitään julkisuutta. Myöskin ministerineuvostossa päätökset tehdään suljetuin ovin ja nekin äänestykset ovat salaisia. Päätöksenteko on siis kaikkea muuta kuin julkista.

Mitä muuten tulee vallankäyttöön, niin kun kerran parlamentti ei käytä minkäänlaista valtaa, voi kysyä, kuka sitä käyttää. Me tiedämme, että sitä käyttää komissio ja ministerineuvosto. Nyt Suomessa on nähty melko surkuhupaisa väittely siitä, kenestä pitäisi tulla komissaari ikään kuin Suomesta käsin. Nimityskin on jo tehty, mutta ehkä vähemmälle keskustelulle on jäänyt se yksinkertainen tosiasia, että tämä komission jäsen ensi töikseen, tämä sosialidemokraattinen Liikanen, vannoo valan, että hän ei ota neuvoja Suomen hallitukselta eikä aja Suomen etua. Hän tekisi "rikoksen" Euroopan unionia vastaan, jos hän vahingossakaan ajatuksissaankaan menisi Suomen etujen kannalle ja yrittäisi ajaa Suomen etuja. Suomi ei tietenkään saa edes neuvoa Liikasta, mutta vaikka nyt joku tähän syyllistyisikin, Liikasen vala velvoittaa. Hän ei saa ajaa Suomen etua. Siinä on meillä sitten Suomen poika, mutta meidän täytyy hyväksyä se, että tämä on unionin rakenne. Komissio ei aja kenenkään yksittäisen valtion etua vaan unionin etua. Tämä on yksiselitteinen asia ja tätä meidän ei pitäisi sivuuttaa.

Aikoinaanhan ed. Jaakonsaari sanoi, että mitä lobbaajiin tuli eli vaikuttajiin siellä, että siellä on onneksi Liikanen ja hän vastaa tuhatta. Nyt ongelma on siinä suhteessa vaikeutunut. En tiedä, löytyykö yhtä elinvoimaista ja vaikutusvaltaista henkilöä tilalle, mutta tosiasia on se, että lobbaus on äärettömän suuri ongelma myöskin demokratian kannalta.

Euroopan unionissa on 12 000 käytäväpoliitikkoa eli lobbaajaa. Heidän yksiselitteinen tehtävänsä on vaikuttaa niin, että päätökset olisivat näiden suuryritysten etujen mukaisia, joiden palkkaa he nauttivat. Yksistään Fiatin autotehtaalla on 30 lobbaajaa, ja Suomen täytyy todella vakavasti miettiä, kuinka monta sataa tai tuhatta lobbaajaa se lähettää sinne kilpailemaan vaikutusvallasta.

Totta kai, arvoisa puhemies, täytyy mainita, että ministerineuvostossa Suomi on päättäjän roolissa, mutta sitä päättäjäroolia hieman himmentää se, että Suomen vaikutusvalta on noin 3 prosenttia eli kolme ääntä 90:stä. Kun määräenemmistöpäätökseksi, joka siis pakottaa Suomen sopeutumaan tähän päätökseen, tarvitaan 64 ääntä, me ymmärrämme, että nämä mahtipontiset kolme ääntä ja 3 prosenttia ovat hyvin merkityksettömiä niissä asioissa, joissa syntyy ristiriitatilanteita esimerkiksi suurten ja pienten valtioiden välillä. Me kaikki tiedämme esimerkiksi kristillisestä liitosta, mitä voi 3 prosentilla saada aikaiseksi. Meidän täytyy olla rehellisiä tässä. Ehkä se ei ole mikään ongelma Suomen rajojen sisäpuolella, mutta sen, että koko Suomen vaikutusvalta on 3 prosenttia, luulisi, arvoisa puhemies, huolestuttavan hieman niitä, jotka ajattelevat Suomen etua.

Arvoisa puhemies! Se, miksi vastustan Euroopan unionia kaikkein eniten, liittyy siihen, että vastustan integraatiota. Ministeri Salolainen on hyvin usein, kun on pohdittu Suomen ongelmia, vedonnut siihen, että eiväthän nämä ongelmat voi johtua Eta-sopimuksesta, koska Eta vasta tulee kohta voimaan tai on juuri tullut voimaan. Mutta, mitä ei ymmärretä, on se, että Suomi on jo vuosikymmenien ajan harjoittanut määrätietoista integraatiopolitiikkaa eli yhdentymispolitiikkaa. Suomi on solminut Gatt-sopimuksen, sittemmin Efta-sopimuksen, ja tämän kautta lähtenyt tällaiseen vapaaseen globaaliin maailmankauppaan mukaan. Meidän täytyisi olla rehellisiä, että kun tehdään joitakin ratkaisuja vuosikymmeniä sitten ja sitten voidaan nähdä joitakin muutoksia. Meidän täytyisi kysyä, voisiko näillä asioilla olla syy-yhteyttä keskenään. Ja olen huomannut, että nyt tämä integraatiosana on poliitikoille niin pyhä asia lähtien vasemmistoliitosta ja

päättyen tähän äärioikeaan, että ... (Ed. Laine: Ei ole kaikille!) — Minä myönnän, että ed. Laine on loistava poikkeus. — Mutta tarkoitan siis sitä, että integraatio on niin pyhä asia ja siitä on tullut niin suuri uskonkappale, että oikeastaan jokainen, joka riitauttaa integraation, on kerettiläinen ja vääräuskoinen.

Mistä tässä integraatiossa sitten on oikeastaan kysymys? Siinä on kysymys siitä, että eri kansantaloudet yhdentyvät toisiinsa ja tulevat yhä enemmän riippuvaisiksi toisistaan. Tämä voi kuulostaa hyvältä ja varsinkin, kun ottaa huomioon, että tähän liittyy ns. suhteellisen edun periaate.

Arvoisa puhemies! Suhteellisen edun periaatteen kehitti Adam Smith aikoinaan 1700-luvulla. Adam Smithin kirjassa Kansojen varallisuus hän lähti hyvin yksinkertaisesti siitä, että jos kaikki toimivat itsekkäästi oman etunsa mukaisesti, on olemassa sellainen näkymätön käsi, joka johtaa siihen, että kaikki hyötyvät tästä. Sen lisäksi hän katsoi, että on järkevää, että syntyy kansainvälinen työnjako siten, että tehdään siellä aina jokin tuote, missä se on edullisinta valmistaa. Tämäkin kuullostaa varsin järkevältä.

Tämä on koko kansainvälisen kaupan ja integraation perusoppi, noin 200 vuotta vanha. Voisi tietysti kysyä, eikö ole vähän merkillistä, kun maailma muuttuu ja teoriat muuttuvat ja marxismit romahtavat, että miksi joku teoria itsepintaisesti pysyy 200 vuotta käytännöllisesti katsoen sataprosenttisesti eurooppalaisten valtioiden ikään kuin johtavana ajatuksena. Tämän pitäisi puhutella erityisesti niitä, jotka samanaikaisesti näkevät, että Euroopan keskeisin ongelma on työttömyysongelma. Euroopan unionin alueella on 19 miljoonaa ihmistä työttömänä ja Suomessa 500 000 ihmistä. Jos täällä joku puhuu vakavasti työttömyydestä, täytyy suhtautua vakavasti siihen kysymykseen, voiko olla niin, että juuri integraatio on aiheuttanut tämän romahduksen. Nimittäin mitään pienempääkään selitystä en ole löytänyt tälle työttömyydelle, ja jos se olisi löytynyt ja joku olisi sen löytänyt, kai tämä ongelma olisi hoidettu kuntoon.

Integraatioajatus siis pohjautui siihen, että jos esimerkiksi Portugali valmisti viiniä ja Englanti vaatteita, niin vaikka Portugalille olisi ollut edullisempaa valmistaa kumpiakin näistä tuotteista verrattuna Englantiin, Portugali valmistaa yksinomaan viiniä ja Englanti yksinomaan vaatteita, ja näin tämän suhteellisen edun periaatteen vuoksi molemmat valtiot rikastuvat. Tämä on varmasti kaikille kansanedustajille hyvin tuttua. Aikoinaan sitä on esitelty Ruotsin ja Suomen välisessä kaupassa esimerkiksi autojen ja paperien osalta.

Se, mikä on vieraampaa kuitenkin tänä päivänä, arvoisa puhemies, liittyy siihen, että Adam Smithin ajasta maailma on muuttunut, mutta me emme aina ehkä ymmärrä sitä, kun muutokset tulevat hitaasti. Ensinnäkin Smithin aikana työvoima ei liikkunut. Myöskään pääoma ei liikkunut. Se ei hakenut absoluuttista etua mistä päin tahansa maailmaa, vaan ne pääomat sijoitettiin kotimaahan.

Ennen kaikkea täytyy muistaa, että kauppa oli tasapainotettua kauppaa eli valtioiden välistä kauppaa. Silloin valtio päätti, mikä on kansakunnan etu ja mikä ei. Tänä päivänä ei ole enää olemassa valtioiden välistä kauppaa tai kansakuntien välistä kauppaa. On vain yksityisten yritysten ja yksityisten henkilöiden välistä kansainvälistä kauppaa. Ymmärrämme, että se jo määritelmänsä mukaan hyödyttää molempia osapuolia, koska eihän sitä tehtäisi ellei se kannattaisi. Mutta ymmärrämme myös se, että nämä yksityiset firmat eivät edes kysy sitä, rikastuttaako tämä Suomen kansantaloutta.

Miksi sitten tämä integraatio romahduttaa tällaisenaan Suomea ja koko Eurooppaa? Se perustuu siihen yksinkertaiseen asiaan, että globaalissa kansainvälisessä kilpailussa aina halvempi tuote syrjäyttää kalliimman tuotteen. Jos taas ajatellaan, mistä tuotteen hinta muodostuu: se muodostuu kolmesta eri asiasta. Se muodostuu raaka-ainekustannuksista, rahan hinnasta eli korosta ja työvoimakustannuksista. Nyt globaaleilla markkinoilla raaka-aineiden hinta on tietysti sama lisättynä tietenkin kuljetuskustannuksilla, joka ei ole Suomen etu. Rahan hinta eli korko on pitkässä juoksussa myös sama, ja näin ollen ratkaisevaksi tekijäksi kilpailukyvyn kannalta muodostuu työvoimakustannukset. Tätä ei Suomessa ole haluttu tunnustaa, mutta näin todella on.

Teknologinen kehitys on johtanut siihen, että moderni teknologia voidaan siirtää minne tahansa maailmaan ja voidaan valmistaa mitä tahansa tuotteita siellä. Nyt tästä johtuu, että Euroopan kansantalouksissa, jotka ovat hyvin tällaisia sosiaalivaltiomallin mukaan rakennettuja, työvoimakustannukset ovat huomattavan korkeita. Voisi sanoa karkeasti, että työnantajan kokonaistyövoimakustannukset teollisuuden alalla ovat noin 100 markkaa tunnilta.

Nyt jos vastaava työ teetätettäisiin Aasian maissa, työvoimakustannukset ovat vain 2—3

markkaa tunnilta. Tämä ja vain tämä selittää sen, miksi työpaikat siirtyvät Aasian dynaamisiin talouksiin. Me emme mielellämme haluaisi edes puhua näistä Aasian maista, vaikka samanaikaisesti me kilpaa riennämme kovaan kansainväliseen kilpailuun.

Tämä vapaa kauppa siis sanoo, että kaikki voidaan tuottaa siellä, missä se on halvinta. Tietenkin se on halvinta näissä Aasian maissa, mutta se ei ole enää kansantalouden etu. Ei se ole myöskään ympäristön etu, jos ajattelemme sitä, kuinka paljon ympäristö rasittuu tämän kansainväliseen kauppaan liittyvän liikenteen takia.

Luin tänään uudesta kirjasta A New Protectionism, jossa tarkastellaan vapaan kaupan vaikutuksia. Tässä henkilö kertoi, että kun hän oli Minnesotassa, hän löysi pienen hammastikun, joka oli kääritty muoviin ja siinä luki: Japani. Kun hän tutki asiaa, hän ymmärsi, että Japaniin oli lähetetty Minnesotasta hieman puuta ja vähän öljyä. Siellä tämä puu tehtiin hammastikuksi ja käärittiin öljystä valmistettuun plastiikkiin. Sen jälkeen hammastikut kulkivat merellä noin 50 000 mailia eli 80 000 kilometriä Minnesotaan. Samanaikaisesti Minnesotassa oli tehdas, joka valmisti tällaisia cocktailtikkuja, ja valmistettuaan ne cocktailtikut lähetti ne sinne Japaniin. Niin nämä kaksi laivalastia kohtasivat siellä Tyynellä valtamerellä, ja me ymmärrämme, mitä tapahtui. Yhteensä kuljetettiin 240 000 kilometriä näitä hammas- ja cocktailtikkuja, vaikka Minnesota olisi voinut valmistaa itse täysin nämä tuotteet. Tämä on vapaan kaupan logiikka, arvoisat kansanedustajat.

Erityisesti vihreiden, jotka ovat olleet aina syvästi huolissaan ympäristöstä, luulisi heräävän tähän todellisuuteen, mitä tapahtuu vapaassa kansainvälisessä kaupassa.

Totta kai voimme, arvoisa puhemies, ottaa myös kotimaisia esimerkkejä. Suomeen tuodaan vuosittain noin 50 miljoonalla markalla ulkomailta kissan ja koiran ruokaa, vaikka samanaikaisesti me saamme jauhelihaa ja kalaa pari kolmekymppiä kilo. Nämä ulkomaiset koiran ruoat maksavat 50 markkaa kilo. Suomeen tuodaan Saksasta kestokakkupohjia, vaikka me viemme Suomesta kananmunia.

Voin nyt kysyä, että onko tämä esimerkiksi työväenluokan edustajien etu, että te ajatte sellaista politiikkaa, jossa kestokakkupohjat valmistetaan Saksassa ja suomalaiset leipurit ovat työttömiä?

Arvoisa puhemies! Tässä on kysymys siis siitä, että voidaan valmistaa mitä tahansa rajan ulkopuolella edullisemmin. Ei se ole mikään uutuus sekään, että mm. takkapuita tuodaan Suomeen Saksasta. Samoin kissanhiekkaa ja grillihiiliä tuodaan Teksasista. Kun te ajatte VR:n junissa ja ostatte vettä, pelkkää vettä, niin se on ranskalaista vettä, joka maksaa parhaimmillaan 20 markkaa litra. Sen jälkeen täällä ihmetellään ja siunaillaan, että minkä takia Suomessa on niin paljon työttömiä ihmisiä. Vastaus on se, että jos täällä ei voida valmistaa mitään, kun kaikki tulee rajan takaa, totta kai ne työpaikat ovat myös rajan tuolla puolella.

Tämä kehitys on äärettömän huolestuttavaa ja luulisi, että kansanedustajat suhtautuisivat tähän ongelmaan vakavasti, ainakin ne kansanedustajat, jotka puhuvat työttömien puolesta. Nämä työttömät tietävät, mitä tapahtuu, jos tehtaat sijoittuvat rajan toiselle puolelle, vaikkapa Viroon tai Venäjälle. He menettävät työpaikkansa, valtio menettää verotulonsa, ja koko tämä hyvinvointivaltio romahtaa armottomalla tavalla. Tämä, arvoisa puhemies, on yksinkertainen kritiikki integraatiota vastaan. (Ed. Lahti-Nuuttila: Mitä Suomessa tehdään?)

Niin, arvoisa puhemies, ed. Lahti-Nuuttila haluaisi tietää, mitä Suomessa valmistetaan. Helpompaa on sanoa, että aikanaan täällä Suomessa valmistettiin tavalla, että näille 500 000 työttömälle oli työtä. Mutta juuri valmistus on loppunut, ja sen seurauksena työttömyys on alkanut rajusti kasvaa.

Nyt, arvoisa puhemies, tätä puhettani ei ole tietenkään kenenkään mieluisaa kuulla, jotka ovat sitä mieltä, aivan niin. Arvoisa puhemies, tämä on juuri tällaista. Täällä pitäisi ehkä ylistää Euroopan unionia, ja nämä kansanedustajat hehkuttaisivat. Mutta minä sanon rehellisen mielipiteeni, koska se on minun velvollisuuteni, ja perustelen myös sen.

Arvoisa puhemies! Voin vakuuttaa ainakin yhden asian. Viimeisen kahden vuoden aikana eduskunnassa käyty vakavahenkinen keskustelu integraatiosta on rajoittunut niihin puheenvuoroihin, joita olen pitänyt. Anteeksi, arvoisa puhemies, jos tämä oli huonosti sanottu tai jos se edusti itserakkautta. Mutta puhun nyt siitä vakavasta asiasta, että täällä on 200 kansanedustajaa. He puhuvat kyllä kansan keskuudessa, kuinka he ovat huolissaan työttömistä. Mutta kun esitän vakavan syyn siihen, mistä työttömyys johtuu, niin täällä ivalliset hymyt ja pilkka sen kuin vain kiihtyvät.

Arvoisa puhemies! Viimeisen puolentoista vuoden aikana olen lukenut noin 6 000 sivua sekä

englanninkielistä että suomenkielistä kansantaloustieteen kirjallisuutta ottaakseni selville, onko integraatio Suomen etu vai onko se mahdollisesti Suomen haitta. Ensimmäinen väitteeni on se, että integraatio, onko se hyvä vai ei, näkyy sen hedelmistä. Aina me tiedämme puun hedelmistä, onko puu hyvä vai huono. Nyt ainoa, jonka me varmuudella tiedämme, on se, että vuosikymmenien ajan Suomi ja koko Eurooppa on romahduksen partaalla, ja mistä se johtuu? Siitä yksinkertaisesta syystä, että tehtaat ja työpaikat ovat menneet rajan ulkopuolelle.

Arvoisa puhemies, on ehkä aihetta vähän keventää tätä keskustelua ottamalla yksi käytännön esimerkki, jonka ed. Aittoniemi, joka juuri tulee saliin, on itse esittänyt. Hän meni kauppaan ja oli ostamassa yhtä suomalaista paitaa. Paita oli hienosti tehty, hyvälaatuinen ja maksoi noin 270 markkaa. Hetken päästä hän löysi täysin samanlaisen paidan mutta ainoa ero oli siinä, että tämän paidan ompelutyö oli suoritettu rajan ulkopuolella, ja mikä oli lopputulos hinnoissa? Tämän yhden suomalaisen paidan hinnalla ed. Aittoniemi sai neljä tällaista paitaa, joissa ompelutyö oli suoritettu rajan ulkopuolella. Tämä on vakava aihe, ja tähän pitää pysähtyä. Jos kerran työ ei kannata Suomessa, niin se työ teetätetään ulkomailla.

Ehkä voisimme ottaa hieman kalliimman aiheen, jollei edustajia viehätä nämä halvat tekstiilituotteet. En tiedä, pidetäänkö jotenkin pilkallisena tällaista hyvin alhaisen high techin aluetta kuten tekstiiliteollisuus. Mutta Suomessa on myös rakennettu kymmeniä miljoonia markkoja maksavia veneitä. Nyt omistaja sanoi, oliko veneen merkki nyt Swahn vai mikä, että hän on siirtänyt veneiden valmistamisen Thaimaaseen. Me olemme aina ajatelleet, että Suomi olisi jotenkin ainutlaatuinen paikka. Mutta tämä henkilö sanoi, että hän vie valmistuksen Thaimaaseen, ja mitkä olivat perustelut?

Ensinnäkin jo Suomen ilmastolliset olosuhteet ovat sellaiset, että Suomessa maksaa tavattoman paljon saavuttaa hartsin käsittelyn kannalta tarpeelliset lämpötilat ja kosteusominaisuudet. Mutta Thaimaassa se kaikki tapahtuu automaattisesti, ja tämä tarkoittaa sitä, että on juuri kysymys integraatiosta. Näin voidaan menetellä, jos tämä politiikka siirretään Thaimaaseen.

Mielenkiintoista oli se, että kun oli kysymys koneista, niin tämä henkilö sanoi, että hän voi palkata vaikka kymmenen henkilöä hiomaan käsin teakia, koska työvoimakustannukset ovat niin halvat. Mistä on siis kysymys? Siitä, että hyvät menestyvät yritykset siirtyvät Suomen rajojen ulkopuolelle. Huolestuttaakohan tämä ketään, arvoisa puhemies? Ihmettelen tätä, kun kuuntelee näitä asenteita täällä eduskunnassa. Kaikkein ehkä traagisinta ja ehkä huvittavinta tässä asiassa on se, että Thaimaalla osoittautui olevan vielä yksi merkittävä kilpailuvaltti. Kun Suomessa vene kuljetetaan tehtaalta telakalle, ymmärrämme, että se vaatii suuria nostureita, ja se on äärettömän kallista. Mutta Thaimaassa norsut vetävät laivat satamaan. Ajatelkaa, kuinka eksoottista, mutta lopputulos on, että työpaikat häviävät Suomesta. Luulisi, että me kaikki murehdimme tätä kehitystä. (Ed. Dromberg: Kun ei ole norsuja!) Arvoisa puhemies! Uskon, että Suomen kansa ymmärtää, että tällainen pelkästään ivallinen ja pilkallinen suhtautuminen siihen, mitä Suomessa tapahtuu, ei välttämättä ole yksistään myönteistä.

Arvoisa puhemies! Vielä aivan lyhyesti, koska en niinkään halua sanoa, mitä mieltä itse olen, koska tämä perustuu hyvin pitkälle siihen, mitä olen lukenut. Uudessa maailman kilpailukyky -raportissa, joka on täysin tuore, käsitellään vakavasti sitä, mitä Euroopassa tapahtuu, mitä läntisissä teollisuusmaissa tapahtuu.

Ensinnäkin tässä artikkelissa on muutamia pääkohtia, jonka on professori Stephane Garelli tehnyt. Ensimmäinen asia, jonka hän toteaa on se, että jatkuva taloudellinen kasvu ei enää riitä työpaikkojen luomiseen. Ajatellaanpa vaikka presidentin työryhmän ajatusta; se oli lähes lakoninen ajatus siitä, että 5 prosentin kasvu 5 vuotta ja satojatuhansia työpaikkoja. Mutta tämä arvovaltainen tutkimus sanoo, että tämä ei enää pidä paikkaansa. Mitä enemmän tulee kasvua, sitä enemmän voidaan myös kehittää automaatiota ja toisaalta voidaan lisätä tehokkuutta vähentämällä työntekijöitä.

Sitten kysytään, että onko avoin maailmantalous vaarallista. Siihen vastataan rehellisesti, että se on vakava uhka Euroopalle juuri sen vuoksi, että tapahtuu valtavaa siirtymistä Aasian dynaamisiin talouksiin. Miten tämä liittyy Euroopan unioniin? Se liittyy niin pitkälle, että Euroopan unionissa tutkittiin Euroopan unionin ja Aasian välistä politiikkaa. Unionin niin sanotun Whitepaperin yksinkertainen sisältö oli se, että esimerkiksi vuonna 1993 Euroopan unioni hävisi viennin ja tuonnin välisessä kaupassa Aasian maiden kanssa 200 miljardia markkaa. Nämä Aasian maat, joista muistan, että professori Tiurikin aikoinaan oikein halveksi sitä, että kuinka meillä on korkeaa osaamista ja Aasian maissa ei tehdä

muuta kuin rättejä. Suunnilleen tällainen asenne. Sinne viedään 200 miljardin markan edestä vähemmän kuin sieltä tuodaan. Tällainen kehitys siis tapahtuu.

Sitten tapahtuukin tämän artikkelin mukaan, että koko Eurooppa de-industrialisoituu eli teollisuus häviää Euroopasta hyvin pitkälle. Me tiedämme sen esimerkiksi urheilujalkineista, ei tämä koske vain Eurooppaa, vaan myös Amerikkaa. Tänä päivänä 80 prosenttia maailman kaikista urheilujalkineista valmistetaan Kiinassa. Tämä on kehitys. Luulisi, että ne, jotka ovat huolissaan työntekijöistä, miettisivät tätä asiaa vakavasti. Jos kerran teollisuuspaikat häviävät, mitä tänne jää? Tänne jäävät vientivetoiset, korkean teknologian yritykset ja tietenkin palvelualat. Mutta palvelualat voivat toimia vain, jos on rahaa ja nyt sitä rahaa on otettu velaksi, mutta kovin montaa vuotta Suomi ei kestä sitä.

Arvoisa puhemies! Sitten voi kysyä, ovatko nämä vientivetoiset alat todella ratkaisevassa roolissa, kun nyt Suomen kansantaloutta ajetaan ylös. Eräässä mielessä ne tietysti vaikuttavat positiivisesti Suomen kansantalouteen, mutta sillä on myös se karkea ongelma, että vientivetoiset alat käytännöllisesti katsoen työllistävät hyvin vähän. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että se mikä meillä vetää viennin alalla, on hyvin pääomaintensiivistä ja hyvin työvoimaköyhää.

Olin itse Anjalankosken paperitehtaalla hiljattain, ja siellä oli noin 400 metriä pitkä paperikone. Se oli loistava kone ja tuotti äärettömän paljon paperia vuorokaudessa. Mutta kun kysyin johtajalta, että missä ovat työntekijät. Johtaja oli hetken aivan hiljaa, ja sitten hän ryhtyi katselemaan ympärilleen ja sanoi, että kyllä tässä on seitsemän työntekijää, yksi on valvomossa ja kuusi on kahvilla. Tämä on rehellinen kuva viennistä, jonka puolesta niin paljon puhutaan. Tässä vapaan kilpailun tilanteessa tapahtuu siis se, että eräät hyvin marginaaliset alueet menestyvät. Siitä johtuu, että valtava määrä ihmisiä joutuu työttömäksi ja tapahtuu valtava kahtiajako. Tulee yhä enemmän köyhiä ja harvoja, jotka ovat sitäkin rikkaampia. Sitähän tämä vapaa kansainvälinen kauppa todellisuudessa on. Tämän takia pitäisi kerta kaikkiaan ymmärtää, että meillä ei ole sen lievempiä keinoja kuin perääntyä tässä integraatiossa.

Kun tiedän, että kukaan ei haluaisi uskoa, viittaan vain siihen, että sain eräältä kauppa- ja teollisuusministeriön hyvin arvovaltaiselta virkamieheltä kirjeen kuultuani erään esitelmän, ja hän sanoi kirjeessään näin: "Olen samaa mieltä kanssasi siitä, että työvoimakustannukset ovat maan tärkein kilpailutekijä kansainvälisessä tavarakaupassa ja että Suomi uhkaa menettää asemaansa teollisuusvaltiona."

Suhtaudutteko te arvoisat kansanedustajat tähän vakavammin, kun kauppa- ja teollisuusministeriön hyvin arvovaltainen virkamies kirjoittaa näin? Hän jatkaa: "Sekä pääoma että tietotaito ovat nopeasti siirrettävissä sinne, missä ne voidaan edullisimmin yhdistää halpaan työvoimaan. Tämä seikka on jo pitkän aikaa vaikuttanut teollistuneiden maiden teva-teollisuuteen. Nyt ovat muiden tuotteiden, kuten esimerkiksi laivojen ja autojen vuoro. Jopa Japani on joutunut vaikeuksiin kilpailussa naapurimaitaan, kuten Koreaa ja Indonesiaa vastaan. Arvioin, että Suomen teollisuustuotannon rakenne tulee muuttumaan sen vuoksi, että halvan kustannustason maat, joissa on hyvin koulutettu työvoima, ovat siirtyneet aivan meidän oven eteen Neuvostoliiton romahduksen johdosta. Suomen teollisuus investoikin jo innokkaasti Suomenlahden itä- ja eteläpuolelle."

Arvoisa puhemies! Tämä oli virkamiehen painavaa puhetta. Todella vilpittömästi toivon, että kansanedustajat vakavoituisivat tämän kysymyksen ääressä. (Ed. Gustafsson: Ei tämä ole uutta!) — Ed. Gustafsson myöntää, että näin on.

Arvoisa puhemies! Sitten meidän pitää keskustella lyhyesti siitä, mitä pitäisi tehdä. Suomen pitää perääntyä tässä integraatiokehityksessä. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että Suomen ei missään tapauksessa tule mennä Euroopan unionin jäseneksi, koska sillä Suomi lopullisella ja peruuttamattomalla tavalla sitoisi itsensä vapaaseen kansainväliseen kilpailuun.

Kaiken lisäksi Suomen pitäisi perääntyä Eta-sopimuksesta, koska jo Eta-sopimus sellaisenaan johtaa vapaaseen kansainväliseen kilpailuun. Kolmanneksi sanon sen, vaikka sitä ei moni haluaisi uskoa, Suomen pitäisi myös irtisanoutua Gatt-sopimuksesta, koska Uruguayn kierroksen jälkeen Gatt-sopimus jo käytännössä johtaa täysin globaaliin vapaaseen maailmankauppaan. Suomella olisi siis äärettömän pitkä tie perääntyä sillä tiellä, jota se on vuosikymmeniä kulkenut väärään suuntaan, ja ymmärrän, että tämä vaatisi valtavaa nöyryyttä myöntää, että tämä integraatio, joka on korotettu ylimmäiseksi uskonkappaleeksi, on ponnistamista pettävältä pohjalta. Mutta tässä on vain kysymys siitä, että vasta, jos me peräännymme integraatiossa, tapahtuu sellainen ihmeellinen asia, että Suomessa aletaan valmistaa niitä tuotteita, jotka ennen tuotiin ra-

jan takaa. Tämän myötä tapahtuu sellainen ilmiö, että ihmiset saavat työpaikkoja, alkaa tulla verotuloja ja tämä tulonjako tasoittuu huomattavasti.

Tällaisen kehityksen edessä me olemme, ja on todella säälittävää, kun ajattelemme, että Suomea ja kansanedustajia on hyvin paljon uhattu ja painostettu sillä asialla, että Suomella ei ole muuta vaihtoehtoa kuin Albanian tie, ellemme seuraa integraatiota.

Arvoisa puhemies! Haluan aivan lopuksi sanoa kaikille näille, jotka ovat puhuneet Albaniasta, että se on kyllä huolimatonta puhetta. Ensinnäkin perustamme sen siihen, että me tiedämme, että Albania oli 50 vuotta kommunistinen suljettu diktatuurimaa. Siellä diktaattori teki monia sellaisia virheitä, joihin Suomen kansanedustajien ei koskaan tarvitsisi syyllistyä, vaikka emme liittyisi Euroopan unionin jäseneksi. Tämä diktaattori Enver Hoxan yksi suuri virhe oli esimerkiksi, että maassa, jossa ei ollut lainkaan yksityisautoilua, hän rakensi komean 8-kaistaisen bulevardin. Sen lisäksi tämä bulevardi kulki hänen suuren mausoleuminsa ohi. Ei tämä ollut viisasta politiikkaa, eikä Suomen tarvitse tälle tielle lähteä, vaikka Suomi kääntäisi selkänsä integraatiolle.

Toinen asia, mikä oli törkeää Albaniassa, oli tietenkin se, että oli rikos, jos nämä ihmiset yleensä puhuivat ulkomaalaisten kanssa. Tällainen eristäytyminen on tietysti äärettömän vaarallista eikä siitä ole nyt kysymys ymmärtääkseni, arvoisat kansanedustajat, jos Suomi sanoo "ei" Euroopan unionin jäsenyydelle. Täällä on kysymys pelkästään siitä, että mikäli Suomi haluaa säilyttää itsenäisyytensä, mikäli Suomi haluaa säilyttää oman päätäntävaltansa, Suomen täytyy yksinkertaisesti säilyttää nämä työvälineet itsellään. Nyt Euroopan unionin jäsenyys eliminoisi nämä kaikki, enkä voi ymmärtää, että kukaan vapaaehtoisesti suostuisi tällaiseen vallankaappaukseen.

Ed. Ala-Harja merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Suomi on saanut demokratian Euroopasta, mutta siinä on, kuten ed. V. Laukkasen puheenvuorossa oli havaittavissa, vahvoja itäisiä piirteitä. Kansanvallan sisäistäneessä maassa ei kansan tahdon ilmaisun jälkeen kansanedustajilla yleensä ole ollut enää epäselvää, mitä tehdä. Toisin on, kuten täällä näemme. Ed. V. Laukkasen pelkäämästä demokratia-aukosta on kyllä meillä esimerkkejä koko viime yö. Puhujakoroke oli täynnä demokratia-aukkoa.

EU-jäsenkysymys ei ole tietysti itsestään selvä mustavalkoinen kysymys. Siihen liittyy paljon ongelmia, joihin joudumme varmasti kansallisen edun ja myös yhteiskuntapoliittisista syistä vaikuttamaan ja toimimaan, mutta kyllä tätä kansan tahtoa täytyy jollakin tavalla paremmin arvostaa kuin ed. V. Laukkanen teki.

Lisäksi toinen asia; kyllä pitäisi myös katseen olla tulevaisuuteen. Suomalaisten tulevaisuuden ja hyvinvoinnin eteen pitäisi myös nyt jo olla tekemisen paikka eikä enää pyöriä vanhoissa juoksuhaudoissa näissä asioissa. Tässä viittaan siihen, että nimenomaan työllisyyden, josta ed. V. Laukkanenkin kantoi huolta, eteen pitää ryhtyä Suomessa nyt panostamaan omin toimin, mutta myös niin, että EU-tuet ovat kasvua voimistavia, nuorisotyöttömyyttä vähentäviä ja pitkäaikaistyöttömyyttä torjuvia. Vihdoin pitäisi päästä juoksuhaudoista ja tekemisen puolelle.

Ed. Koski merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R o s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. V. Laukkasen puheenvuoro oli varsin uskomaton, ehkä kuitenkin omassa sarjassaan ihan looginen. Sanoitte, että ihmisen ei tule käyttää valtaa toisen ylitse, ilmeisesti toisen puolesta, niin voi kyllä silloin ihmetellä, miten ylipäätänsäkin järjestäytynyt demokraattinen yhteiskunta voi toimia. Silloinhan ajelehditaan ja joudutaan täydelliseen katastrofiin. Te koko ajan viljelitte puheenvuorossanne vähintäänkin puolitotuuksia, mieluummin jopa vääristelyä, kun sanoitte esimerkiksi, että Suomen komissaariehdokas Liikanen ei aja Suomen etua. Tavallaan se pitää paikkansa, mutta on syytä huomioita, että Euroopan unionin sisällä muutkin korkeat virkamiehet ovat Euroopan unionin palveluksessa eivätkä aja suoraan jonkin yksittäisen jäsenvaltion etua. Mutta on syytä huomata, että he eivät myöskään ole vastaan jonkin yksittäisen valtion asioita. Tämä on aivan toinen asia. Kun se äkkiä noin kerrotaan, siitä syntyy hyvin vääristelevä mielikuva.

Toinen asia, kun näitte siellä paperikoneella kuusi kahvilla ja yhden töissä, on syytä huomioida, että Suomen metsäteollisuus ja paperiteollisuus työllistävät valtavat määrät ihmisiä. Me

saamme niistä vientituloja. Siinä mielessä ei metsäteollisuuden ja paperi- tai vientiteollisuuden ylipäätänsäkään väheksyminen tässä yhteydessä sovi millään lailla kuvaan.

Arvoisa puhemies! Haluan tähän lopuksi todeta mielipiteen, joka on ollut minulla kauan, että uskonto ja politiikka eivät kovin helposti sovi yhteen, ja jos ne ovat yhdessä, se edellyttää kyllä käyttäjältään varsin suurta ja korkeaa valistuneisuutta.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. V. Laukkanen on kiistämättä älykäs ja hyvä sanankäyttäjä. Hänen puheenvuoronsa ovat helposti ymmärrettäviä ja herättävät myös ajatuksia. Mutta ehkä samalla tavalla kuin ed. Rossi jo väläytti siihen suuntaan, minulle tulee sellainen vanha vitsi mieleen siitä, mitä yhtäläisyyttä on tienviitalla ja papilla, ja vastaus on se, että kumpikin näyttää suuntaa, mutta eivät mene siihen suuntaan, mihin näyttävät.

Tässä tapauksessa minä haluaisin kysyä ed. V. Laukkaselta, koska se saattaa olla nykyisin mahdollistakin vastauspuheenvuorossa. Hän ottaa voimakkaasti kantaa selkeästi ei-vaihtoehdon puolesta, mutta kun sitten tulee äänestyshetki, hän painaa keltaista nappia. Minäkin otan kantaa ei-vaihtoehdon puolesta, mutta minä vuoren varmasti äänestän ei-vaihtoehtoa. Tämä logiikka ei nyt, ed. Laukkanen, oikein sovi minun näkemykseeni, että pikkuisen voisitte selventää, niin ei jäisi ahdistuneita ajatuksia tässä mieleen.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vesa Laukkanen piti meille nyt jälleen kerran tunnin opetussaarnan. Se ei ole mitään uutta ed. V. Laukkasen käyttäytymisessä. Hän tosiaankin perusteli kantansa perusteellisesti niissä asioissa, joita hän käsitteli, mutta aivan samoin kuin ed. Aittoniemi kysyn, mikä on se logiikka, kun perustelee tunnin kantaansa meille ja sitten hän on ilmoittanut, että hän ei tule äänestämään ollenkaan eduskunnassa missään asiassa puolesta enempää kuin vastaan.

Minä toivon, ed. Vesa Laukkanen, että kunnioittaisitte sen verran myös meitä muita kansanedustajia, että kun on 15 minuutin suositus siitä, miten kauan puheenvuoro saa kestää, niin toimisitte sen mukaan tulevaisuudessa.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tämä on merkillistä; ensimmäinen asiahan puheessani oli se, että selitin, miksi en ole enää vuoteen käyttänyt minkäänlaista poliittista valtaa.

Arvoisa puhemies! Se on yksi kanta ratkaista, että en voi vakaumukseni takia käyttää poliittista valtaa. Toinen asia on sanoa rehellinen mielipide siitä, onko Suomen kansan etu liittyä Euroopan unionin jäseneksi vai ei. Jos tällä tarkoitetaan, että koska en käytä valtaa, en saa sanoa mielipidettänikään, niin sen jälkeen se kuulostaa aika diktaattorimaiselta. Minusta minulla täytyy olla oikeus sanoa rehellinen mielipiteeni. Raamattukin sanoo, että neuvonantajien runsaus tuo siunauksen. Täällä on 200 päättäjää. Onko se suuri synti, jos yksi näistä päättäjistä luopuu päätösvallastaan ja siirtyy ikään kuin neuvonantajan rooliin ilman minkäänlaisia poliittisia vaikutteita. Olen puolitoista vuotta lukenut käsiteltävästä asiasta, ja kerron rehellisen mielipiteeni. Arvoisat edustajatoverit, minä kunnioitan teitä niin paljon, että kun te 198 äänestätte tässä asiassa, minä en valita siitä päätöksestä. Minä hyväksyn sen täydellisesti, mitä ikinä te päätätte. Haittaako se ketään teistä, jos luovun tästä vallasta, koska sittenhän valtaa on sitäkin enemmän teillä. Enkä ole vielä nähnyt täällä kansanedustajaa, joka ei olisi aina valmis hamuamaan poliittista valtaa niin paljon kuin mahdollista.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Ed. Törnqvist, minä en aio pysyä 15 minuutissa, koska katson, että joka tapauksessa tässä asiassa olisi pitänyt käyttää ryhmäpuheenvuorot, niin kuin SMP:n eduskuntaryhmä esitti puhemiesneuvostolle, mutta sitä ei valitettavasti hyväksytty. (Ed. Jaakonsaari: Puhutteko kuinka pitkään?) — Hieman pitempi kuin normaali ryhmäpuheenvuoro, ed. Jaakonsaari. (Ed. Gustafsson: Toivottavasti on uutta asiaa!) — Ed. Gustafsson, sitä on!

Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden kesken on käynnissä juoksukilpailu kohti Euroopan unionin jäsenyyttä. Tätä kilpailua voidaan verrata sioille järjestettyyn juoksukilpailuun, jossa siat pannaan kilpailemaan keskenään siitä, missä järjestyksessä ne ehtivät sisälle teurasautoon. Palkinto on kaikille kilpailijoille sama eli tässä tapauksessa itsenäisenä ja suvereenina valtiona olemassaolon lakkaaminen.

Istuva Ahon hallitus on täysin rinnoin ja suuren innostuksen vallassa ollut ajamassa maatamme Euroopan unionin jäseneksi. Prosessissa ei ole kaihdettu mitään keinoja. Mutkia on oiottu suoriksi, ja omista tavoitteista on epäröimättä tarpeen tullen tingitty. Päämäärä on ollut koko

ajan selvä. Keinot ja lopputulos jäsenyysehtojen osalta on näyttänyt olevan sivuseikka keskustalle, kokoomukselle, RKP:lle ja oppositiossa innokkaimpana huutosakin johtajana toimineille sosialidemokraateille.

Nyt tässä juoksukilpailussa ollaan loppusuoran kalkkiviivoilla, ja Suomi on saavuttamassa arvokkaan voiton pohjoismaisista kilpakumppaneistaan. Auton ovi on kutsuvasti auki, ja sisällä pilkottaa tukikaukalo täynnä ihanaa ecuvelliä, Santeri-sedän sekoitellessa ja lisätessä siihen vielä mausteeksi Emu-apetta.

Eräs noudatettu kuvio oli sopiva, mutta ikävästi eduskunnan arvovaltaa heikentänyt toimenpide. Se oli puhemiesneuvoston perjantainen päätös olla sallimatta ryhmäpuheenvuoroja tämän asian palautekeskustelussa eli nyt käytävässä ensimmäisessä käsittelyssä.

SMP:n eduskuntaryhmä lähetti eilen asiaa koskevan kirjelmän puhemiesneuvostolle pyytäen päätöksen muuttamista. Pyyntöön ei kuitenkaan suostuttu, vaan itsenäisyytemme ajan tärkein valtiosopimus viedään läpi samalla kaavalla kuin esimerkiksi laki haastemieslain muuttamisesta. Asiaa ei muuta miksikään se, että sopimusta on käsitelty kaikissa valiokunnissa ja siitä on pidetty ryhmäpuheenvuorot lähetekeskustelun yhteydessä. Päinvastoin suoritettu laaja valiokuntakäsittely ja asiantuntijakuuleminen olisi puoltanut toista mahdollisuutta eduskuntaryhmille lausua käsityksensä Suomen EU-jäsenyyssopimuksesta, joka on itsenäisyytemme ajan merkittävin ja kauaskatseisin linjaratkaisu.

Ryhmäpuheenvuoroissa olisi voitu kuulla eduskuntaryhmien viralliset kannat Suomen EU-jäsenyyteen nyt, kun myös eduskunnan valiokunnat ovat suorittaneet sopimuksen yksityiskohtaisen käsittelyn ja käytettävissä on ulkoasiainvaliokunnan mietintö. Onkohan tässä kuitenkin käynyt niin, että puhemiesneuvostossa edustettuina olleiden puolueiden edustajat ovat suostuneet suurimman puolueen keskustan vaatimukseen jättää ryhmäpuheenvuorot pitämättä. Keskustan ongelmahan on se, että puolueen ja ryhmän johto ministereitä myöten ajavat Suomea innolla EU:n jäseneksi, samalla kun keskustan eduskuntaryhmässä on joukko jäsenyyden vastustajia. Syntyisiköhän epäselvyyttä siitä, mikä on keskustan virallinen EU-kanta: onko se puolesta vai vastaan. Mielestäni on kuitenkin parlamentaarisen demokratian halventamista jättää ryhmäpuheenvuorot pitämättä näin tärkeässä asiassa vain keskustan sisäisen kosmetiikan takia.

Hallituksen iloa Suomen hyvästä kilpailuasemasta EU-autoon pääsemisessä ei ole lainkaan haitannut se, että jäsenyyskysymys on repinyt Suomen pahasti kahtia. Hallituksen ajatuksena oli kansanäänestyksen avulla paimentaa riittävä määrä kansanedustajista kansan tahtoon vedoten tukemaan EU-jäsenyyttä. Tavoitteessa onnistuttiinkin, tosin rimaa hipoen. Tulos ei kuitenkaan ollut niin selkeä kuin jäsenyyttä innokkaasti ajanut hallitus oli toivonut. Kaikkein ikävintä ja vaarallisinta kansanäänestyksen tuloksessa oli se, että äänestys jakoi Suomen pahasti kahtia. Vauras Etelä-Suomi suurine asutuskeskuksineen ja hyvätuloisine kansalaisineen äänesti jäsenyyden puolesta, ja toisaalla suurtyöttömyydestä, vaikeasta lamasta ja köyhyydestä kärsivä Keski- ja Pohjois-Suomi olivat yhtä selkeästi jäsenyyttä vastaan. Tilanne on kuin aikoinaan kansalaissodan alkaessa. Suomi on jaettu pelottavasti kahteen vastakkaiseen leiriin. Tällä kertaa ei onneksi ole käytössä aseita, vaan on tyydytty sananmiekan heiluttamiseen. Kuitenkin EU-jäsenasia, josta suomalaiset ovat näin selkeästi eri mieltä, on lähes yhtä tärkeä kuin maamme tulevaisuus oli vuonna 1918. Kysymys on nytkin Suomen itsenäisyydestä ja itsemääräämisoikeudesta.

SMP:n mielestä kansanäänestyksestä ei voida vetää yksioikoisen selkeää johtopäätöstä siitä, että kansalaiset toivoisivat maamme liittyvän Euroopan unionin jäseneksi. Todellisuudessahan vain noin 40 prosenttia kansasta oli jäsenyyden kannalla, kun otetaan huomioon äänestyksestä pidättäytyneet kansalaiset. Kansanäänestyksellä olisi saatu huomattavasti oikeampi kuva kansan mielipiteestä, mikäli siinä olisi vaadittu enemmistö äänestysikäisistä kansalaisista jommankumman vaihtoehdon puolelle tai sitten edellytetty 2/3 annetuista äänistä. Tuolloin kansanäänestys olisi voinut olla sitova, jolloin eduskunnassa ei olisi enää tarvinnut käydä jäsenyysasiasta uutta väittelyä ja poliittista teatteria.

Perustuslakivaliokunnan enemmistö päätyi käsitellessään Suomen EU-jäsenyyden hyväksymismenettelyä eduskunnassa siihen, että sopimuksen hyväksymiseen riittää supistettu perustuslain säätämisjärjestys eli 2/3 enemmistö kansanedustajista. En voi ymmärtää tehtyä päätöstä, sillä se ei mielestäni vastaa lainsäätäjien alkuperäistä tarkoitusta.

Päätöksen puoltajat ovat vedonneet siihen, että molemmista Neuvostoliiton kanssa tehdyistä rauhansopimuksista on päätetty mainitulla tavalla. Tilannetta ei kuitenkaan voi verrata nyt esillä olevaan Suomen Euroopan unionin jäse-

nyydestä päättämiseen, sillä tässä tapauksessa ei ole kysymys mistään pakkotilanteesta, vaan rauhan aikana solmittavasta vapaaehtoisesta valtiosopimuksesta ja siihen liittyvästä lakiesityksestä, joka on räikeästi ristiriidassa perustuslakiemme kanssa.

Katsonkin, että eduskunnan olisi tullut päättää Suomen EU-jäsenyydestä normaalissa valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyssä perustuslain säätämisjärjestyksessä eli 5/6 äänten enemmistöllä, jos liittyminen kerran pitää saada voimaan jo 1.1.95. Mikäli 5/6 enemmistö olisi saavutettu, olisi liittymisprosessi ollut kiistaton kaikilta osiltaan. Nyt päätetty sopimuksen hyväksymismenettely jättää myöhempiä spekulaatiomahdollisuuksia kiistan molemmille osapuolille.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta päätyi äänestyksen jälkeen äänin 13—3 ja 1 tyhjä esittämään Suomen liittymistä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan hallituksen esityksen hyväksymistä huolimatta siitä, että valiokunta nosti mietinnössään esiin useita jäsenyyden aiheuttamia vakavia ongelmia ja kielteisiä seurauksia.

Olen jättänyt valiokunnan mietintöön eriävän mielipiteeni, jossa olen pyrkinyt nostamaan esille Suomen EU-jäsenyyden kielteisiä vaikutuksia sekä perustelemaan kielteistä kantaani jäsenyydestä.

Yleisesti ottaen katson, että liittymällä Euroopan unionin jäseneksi Suomi saa vastattavakseen enemmän velvoitteita ja kielteisiä seuraamuksia kuin se pystyy saamaan jäsenyydestä hyötyä tai myönteisiä vaikutuksia. Kyse on kannattamattomasta sijoituksesta, jossa panoksena on Suomen itsemääräämisoikeus ja valtiollinen suvereniteetti.

Pelkään pahoin, että Suomelle käy tässä valtiollisessa kasinopelissä kuin kuponginleikkaajille muutama vuosi sitten Suomen ylikuumentuneessa pörssihuumassa. Luu jää vetävän käteen, ja koko kansa joutuu erittäin raskaalle nälkäkuurille. Potin kahmivat Euroopan unionin välityksellä Etelä-Euroopan rantapallomaat tai Saksan itäiset maakunnat.

Työttömyys ei tule Suomessa jäsenyyden ansiosta alenemaan eikä elinkeinoelämämmekään pysty saavuttamaan jäsenyydellä sellaisia etuja kuin se tällä hetkellä kuvittelee. Euroopan unionissa pitävät valtaa suuret jäsenvaltiot ja unionin toiminnasta korjaavat suurimman taloudellisen hyödyn ylikansalliset jättiyritykset. Rahalla ei ole isänmaata, ja siksi se aina käväisee siellä, missä se kulloinkin pystyy korjaamaan itselleen parhaan tuoton. Pesää se ei kuitenkaan minnekään tee, vaan käenpoikasen tavoin lähtee pesästä, kun evät on syöty loppuun.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta hyväksyi vuonna 1992 mietinnössään Suomen jäsenyysneuvotteluille tiettyjä tavoitteita, joista tärkeimpiä olivat varmistaa Suomen kansalliset edut, taata parhaalla mahdollisella tavalla maamme ja kansalaistemme turvallisuus ja itsenäisen puolustuksen ja sotilaallisen liittoutumattomuuden säilyminen sekä velvoite pitää eduskunta tiedonantojen ja selontekojen muodossa ajan tasalla neuvottelujen edistymisestä ja tavoitteiden läpimenemisestä. Neuvottelijat onnistuivat tavoitteiden saavuttamisessa yhtä hyvin kuin Eta-neuvotteluissa eli epäonnistuivat täysin. Neuvottelutulos ei turvaa Suomen kansallisia etuja vaan päinvastoin vaarantaa monet olemassa olevatkin edut. Tulos ei myöskään takaa maamme turvallisuutta, puolustuksen itsenäisyyttä tai puolueettomuuden säilymistä vaan päinvastoin vie vähitellen ne kaikki.

Maastrichtin sopimuksen varauksettomalla hyväksynnällä maamme on sitoutunut yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan siltä pohjalta kuin sitä tullaan jatkossa kehittämään. Puolustusvaliokunta lausuikin asiasta selkeän ja ujostelemattoman kantansa, jota on voimakkaasti arvosteltu. Totuus kuitenkin on se, että menemällä mukaan EU:n puolustusjärjestelmään Weu:hun Suomi tulee vähitellen ajautumaan Naton jäseneksi. Tästä ei pääse yli eikä ympäri millään selityksillä, kun tiedetään, että EU ei suunnittele oman puolustusorganisaation kehittämistä, onhan valtaosa jäsenmaista myös Naton jäseniä.

Puolueettomuuspolitiikasta taas on turha puhua Maastrichtin sopimukseen sitoutumisen jälkeen. Yhteinen ulkopolitiikka kytkee Suomen saumattomasti Euroopan unionin harjoittamaan ulkopolitiikkaan. Hallituksen lupaukset ja ulkoasiainvaliokunnan vaatimukset eduskunnan ajan tasalla pitämisestä, neuvottelujen edistymisestä ja neuvottelutavoitteiden toteutumisesta eivät pitäneet lainkaan. Hallitus ei neuvottelujen missään vaiheessa tuonut eduskunnalle selontekoa tai tiedonantoa neuvottelujen kulusta. Tietoa tihkui ainoastaan tietyille valiokunnille, mutta luvattuja tiedonantoja ja selontekoja ei kuulunut. Tämä johtui ilmeisesti siitä, ettei eduskunnan kriittisiä kantoja saavutettuihin neuvottelutuloksiin haluttu kuulla kesken neuvotteluprosessin. Se olisi saattanut vaarantaa Suomen kiltin pojan tai tytön imagon Brysselin neuvotte-

lupöydässä. Suomenhan pitää olla aina kaikkein kuuliaisin ja hyvätapaisin maa joka paikassa. Näin kävi aikoinaan Eta-neuvotteluissakin, joissa näytimme vähäiset korttimme jo neuvottelujen alkuvaiheessa ja ihmettelimme neuvottelujen loppurutistuksen aikaan takarivissä, kun muut neuvottelijat vasta alkoivat lyödä valttikorttejaan pöytään. Tällä menetelmällä ei voida saavuttaa todellisia läpimurtoja omissa tavoitteissaan, vaan tulos on lepsu ja vaatimaton.

Meillä olisi kosolti oppimista norjalaisesta sisukkuudesta ja peräänantamattomuudesta myös tässä asiassa. (Ed. Jaakonsaari: Ja öljystä ja Natosta!) Norjalaiset taistelivat jokaisesta turskasta ja sillistä kuin suomalaiset talvisodassa. Talvisodan henkeä kaivattaisiin nytkin, sillä isänmaa elää kohtalon päiviään ja öitään. Isiemme ja isoisiemme veriset uhraukset ollaan mitätöimässä nimikirjoituksin ja nappia painamalla.

Ahon hallituksen nopealla neuvottelutulokseen pääsemisellä ja mahdollisimman aikaisella jäsenyydestä päättämisellä pyritään vaikuttamaan Ruotsin ja Norjan kansanäänestyksen lopputulokseen — näin on ilmeisesti sovittu Brysselin kabineteissa, sillä tarkastellessa jäsenyyden kussakin hakijamaassa kansanäänestykseen viemisjärjestystä ei muuhun lopputulokseen voi päätyä. Gallup-demokratia on jälleen näyttänyt suuren voimansa, sillä ensimmäinen kansanäänestys pidettiin EU-jäsenyydelle kaikkein suurimman kannatuksen gallupien mukaan omanneessa Itävallassa, sen jälkeen toiseksi EU-innokkaimmassa Suomessa, sitten Ruotsissa ja viimeisenä kaikkein itsepäisimmän kansan omaavassa Norjassa. Tällä menettelyllä EU halusi ilmeisesti saada niin kutsutun dominoteorian toteutumisen eli jäsenyyden hyväksymisen etenemisen kaatuvien tulitikkurasioiden tapaan. Tätä samaa prosessia olemme eduskunnassa parhaillaan toteuttamassa, kun jäsenyyttä puolustavat tahot pyrkivät saamaan asian käsittelyä nopeutetuksi kaikin mahdollisin keinoin.

Ulkoasiainvaliokunnan jäsenyyssopimuksen käsittelyprosessi oli vertaansa vailla olevaa demokratian ja kansanedustajien toimintavapauden väheksymistä. Jäsenyyteen kriittisesti suhtautuneiden valiokunnan jäsenten vaatimuksia asian perusteellisemmaksi käsittelemiseksi ja muiden erikoisvaliokuntien lausuntojen huolellisemmaksi läpikäymiseksi ei otettu lainkaan huomioon. Sopimuksen valiokuntakäsittely haluttiin viedä läpi mahdollisimman nopeasti, jotta eduskunta pystyisi pitämään kiinni EU-fanaatikkojen kunnianhimoisesta tavoitteesta saada sopimus hyväksytyksi ennen Ruotsissa järjestettävää kansanäänestystä. Suomen on oltava paras tällä kertaa, meni sitten vaikka viimeisetkin siemenperunat.

Valiokunnassa syyllistyttiin mielestäni pitkälle menevään kansanedustajien toimintaoikeuksien rajoittamiseen, kun jatkettiin viikonloppuna ja yömyöhään. Kunnollista yleiskeskustelua muutosesityksistä ja sopimuksen sisällöstä ei haluttu sallia.

Kaiken huipuksi mietintöä ryhdyttiin lyömään lukkoon puutteellisen mietintöluonnoksen pohjalta, josta vielä puuttui useita osia varsin olennaisista kohdista. Vastalauseiden jättämiseenkin jätettiin aikaa vain muutamia tunteja, jotka nekin olivat yön pimeitä tunteja. Menettely hakee varmasti vertaistaan eduskunnan historiassa.

Itse olen ainakin perustuslakivaliokunnan jäsenenä tottunut aivan toisenlaiseen menettelytapaan. Tämän takia olisikin ollut mielenkiintoista antaa perustuslakivaliokunnan tutkia ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajan ja jäsenten enemmistön menettelyn oikeellisuus. Näin olisi voitu varmistaa se, onko kansanedustajien perustuslaillinen oikeus kaikilta osiltaan ulkoasiainvaliokunnan EU-sopimuksen käsittelyn yhteydessä toteutunut.

Arvoisa puhemies! Palaan vielä lyhyesti Suomen ulkopolitiikan muuttuneeseen tilanteeseen EU-jäsenyyden toteutuessa. Ulkoasiainvaliokunta toteaa mietinnössään, että Suomella EU:n jäsenenä olisi jopa aikaisempaa paremmat edellytykset yhteistyöhön Venäjän kanssa. Tätä perustellaan Suomen muodostumisella niin kutsutuksi gate way -alueeksi EU:n ja Venäjän välillä. Mielestäni olettamus on liian rohkea ja jopa väärä.

Hallituksen näkemys Venäjän johdon myönteisyydestä Suomen EU-jäsenyydelle ja sen vaikutuksista maidemme väliseen yhteistyöhön perustuu Venäjän tämänhetkisen johdon kanssa käytyihin keskusteluihin. Mikään ei kuitenkaan takaa sitä, että poliittinen tilanne maassa pysyy kovinkaan pitkään nykyisellään ja että edellä mainittu kanta säilyisi aina samana. Päinvastoin mahdollisuus hyvinkin poikkeaviin käsityskantoihin mahdollisen uuden johdon astuessa valtaan on täysin mahdollinen. Tämä kävi mielestäni ilmi esimerkiksi ulkoasiainvaliokunnan Moskovan matkan aikana, jolloin tapasimme useita Suomen EU-jäsenyyteen kriittisesti suhtautuvia ja Venäjän nykyistä hallitusta arvostelevia poliitikkoja. Heidän valtaanpääsynsä Venäjällä lähi-

vuosina on täysin mahdollista. Ettei vain hallitus olisi tehnyt vakavaa arviointivirhettä tässä ulkopolitiikkamme eräässä peruskysymyksessä.

Arvoisa puhemies! Hallitus ja ulkoasiainvaliokunnan enemmistö ovat korostaneet pohjoismaisen yhteistyön tärkeyttä ja sen tiivistämismahdollisuutta maiden liittyessä Euroopan unionin jäseniksi. Mielestäni kaavailut ovat ennenaikaisia ja perustuvat yliampuvaan optimismiin. Ensiksikin on hyvin epätodennäköistä, että sekä Ruotsi että Norja liittyisivät EU:n jäseniksi. Todennäköisesti ainakin Norja tulee kieltäytymään kunniasta ja jatkamaan nykyisellä tiellään mahdollisesti uusittavan Eta-sopimuksen turvin. Jos EU:ssa on lähitulevaisuudessa kolme Pohjoismaata eli Tanska, Ruotsi ja Suomi, ne muodostavat varsin pienen ryhmittymän Euroopan unionissa. Niiden painoarvo neuvostossa ja parlamentissa jää niin vähäiseksi, etteivät ne pysty merkittävästi vaikuttamaan tehtäviin päätöksiin. Kaiken lisäksi maiden olosuhteissa ja käsityskannoissa useista kysymyksistä on suuria eroavaisuuksia, mistä johtuen yhteistoiminta ei voi olla saumatonta eikä usein toistuvaa.

Olen henkilökohtaisesti vastustaessani Suomen EU-jäsenyyttä tuonut esille ajatuksen pohjoismaisesta talousliitosta jo neuvottelujen alkuvaiheessa. Tätä mahdollisuutta ovat pitäneet esillä monet muutkin EU:hun kriittisesti suhtautuvat poliitikot. Pohjoismainen talousliitto olisi mielestäni erittäin toimiva ja huomattavasti EU-jäsenyyttä parempi vaihtoehto Suomelle, Ruotsille, Norjalle ja Islannille. Näiden maiden lisäksi pohjoismaiseen talousliittoon voisi erillissopimuksen turvin liittyä EU:n jäsenenä jo pitempään ollut Tanska. Myöhemmin tämä talousliitto voisi tehdä jo erillissopimukset tai peräti hyväksyä jäsenikseen myös Baltian maat. Tämä taloudellinen yhteenliittymä pystyisi määräämään ja hallitsemaan Itämeren alueen kauppaa ja kehitystä. Halutessaan maat voisivat syventää yhteistyötä myös talouden ulkopuolelle vaikkapa esimerkiksi puolustuksellisiin kysymyksiin.

Euroopan unioni on pitkälti elinkeino- ja maatalouspoliittinen järjestö. Olennainen tekijä Euroopan unionissa on myös alueen sisämarkkinat, joilla vallitsee tavaroiden, henkilöiden, palveluiden ja pääomien vapaa liikkuvuus. Lisäksi EU muodostaa tulliunionin. Pitkälti nämä kaikki vapaudet ovat jo voimassa kuluvan vuoden alussa toteutuneen Eta-ratkaisun turvin. Tämän takia Suomen ei olisi tarvinnut liittyä Euroopan unionin jäseneksi.

Myös kansalaisten liikkuvuus on toteutunut riittävässä määrin Eta-alueen sisällä. Unionin kansalaisen oikeus liikkua ja oleskella toisessa jäsenvaltiossa ei sekään sitä paitsi ole ehdoton, vaan se on sidottu perustamissopimuksen ja yhteisön säädösten antamiin ehtoihin ja rajoituksiin. Eräs tällainen vaatimus on riittävien varojen omaaminen toisen valtion alueella liikkumiseen. Vaatimus on käsittämätön, koska liikkuminen EU-alueella maasta toiseen on vapaata ja henkilöön käyvä tarkastus maiden välisellä rajalla voidaan suorittaa ainoastaan, jos henkilön epäillään todennäköisin perustein syyllistyvän rikokseen. Ulkoasiainvaliokunta poistikin mietinnöstään kyseisen kohdan, koska sen valvomiseen ei ole realistisia mahdollisia. Tämäkin esimerkki osoittaa EU-säännösten toimimattomuuden.

EU-jäsenyys vaarantaa useiden suomalaisten elinkeinojen tulevaisuuden. Kaikkein suurimmassa vaarassa jäsenyyden toteutuessa ovat maatalous, elintarvike- sekä vaatetus- ja tekstiiliteollisuus. Masentavimmalta näyttää tilanne suomalaisen maatalouden tulevaisuuden osalta. Maatalouden tukimuotoja on EU:ssa lukuisia, mutta niiden määritelmät ja ehdot on sovellettu Keski- ja Etelä-Euroopan olosuhteisiin.

Jäsenyysneuvotteluissa suomalaiset lähtivät tavoittelemaan koko maahan niin kutsuttua lfatukea. Tavoitetta ei saavutettu sen samoin kuin muidenkaan tukimuotojen osalta. Lisäksi merkittävä osa maataloudelle sallittavista tuista joudutaan maksamaan suomalaisten omista varoista. Lupa niihin tosin täytyy hankkia hattu kourassa Brysselin byrokraateilta.

Hallituskin myöntää, että EU-jäsenyys tulee pudottamaan toimivien suomalaisten maatilojen määrän lyhyellä aikavälillä puoleen nykyisestä. Käytännössä tämä merkitsee kymmenientuhansien maaseudulla asuvien muuttoa asutuskeskuksiin ja uuden työpaikan hankintaa. Samalla koko Suomen elintarvikeketju ja huoltovarmuus vaarantuvat merkittävästi. Suomalaisten maataloustuotteiden valikoima supistuu merkittävästi siten, että maassamme tuotetaan vain täällä kaikkein parhaiten menestyviä lajikkeita, kuten kauraa tai perunaa tai sitten tuotteita, joita ei kannata kuljettaa muualta Euroopasta maahamme.

Näin ollen, mikäli elintarvikkeiden saanti ulkomailta jostakin syystä keskeytyisi, joutuisivat suomalaiset huomattavasti aikaisempaa visaisemman elintarvikehuolto-ongelman eteen. Täytyy kuitenkin lohdutukseksi todeta, että ainakaan pettuleipä ei Suomesta tule loppumaan,

sillä sopivia nuoria mäntyjä on maassa riittävästi.

Suomalaisen vaatetus- ja tekstiiliteollisuuden jatkuvuus on erittäin suuressa vaarassa mennessämme Euroopan unionin jäseniksi. Tämä johtuu siitä, että EU:n tullitaso kolmansista maista tuoduille tekstiilituotteille on ainoastaan 14 prosenttia, kun Suomessa vastaava tulli on ollut 35 prosenttia. Tämä merkitsee siis halpamaissa tehtyjen vaatteiden ja tekstiilituotteiden hinnan olennaista halpenemista ja kilpailukyvyn paranemista. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että suomalaiset tekstiilit ja vaatetusteollisuuden tuotteet menettävät merkittävän osan markkinoistaan ja teollisuudenhaara kuihtuu lähes olemattomiin, jolloin olemme jälleen EU-jäsenyyden ansiosta saaneet keskuuteemme kymmeniätuhansia uusia työttömiä.

Suomalainen elintarviketeollisuus lähti Suomen EU-jäsenyysneuvotteluissa tavoittelemaan pitkää, jopa kymmenen vuoden siirtymäaikaa EU:n hintatasoon. Vastaus oli kuitenkin todella tyly: EU-hinnat astuvat voimaan heti jäsenyyden toteuduttua 1.1.1995. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että suomalaiset elintarvikealan yritykset joutuvat yhdessä yössä hyppäämään maamme suljetuilta markkinoilta täysin vapaille kansainvälisille markkinoille. Jokainen meistä voi kuvitella, miten siinä loppujen lopuksi tulee käymään. Meille jää vain sellaisia elintarvikkeita tuottavia tehtaita, joiden tuotteet ovat niin halpoja tai katteettomia, ettei niitä kannata kuljettaa maasta toiseen. Kaikki muu ruoka tullaan jatkossa tuottamaan ulkomailla, ja ostamme sen sieltä.

Se, pudottaako tämä suomalaisen kuluttajan ruokakorin hintaa, onkin jo toinen kysymys. Varma seuraus on kuitenkin se, että menetämme elintarviketeollisuudessa jälleen kymmeniätuhansia työpaikkoja. Elintarviketeollisuuden merkitys elinkeinoelämällemme ei yleensäkään ole mitätön, sillä se muodostaa noin 16 prosentin osuuden teollisuuden bruttotuotannosta.

Arvoisa puhemies! Ehdoitta hyväksymäämme Maastrichtin sopimukseen kuuluu myös Euroopan talous- ja rahaunionin Emun perustaminen. Tarkoitus on, että suhteellisen lyhyellä aikavälillä Eurooppaan perustetaan yksi yhteinen keskuspankki ja siirrytään käyttämään yhteistä valuuttaa sekä noudattamaan yhteistä raha- ja valuuttapolitiikkaa. Emun niin kutsutun kolmannen vaiheen toteutumisen ehtona on, että vuoden 1996 loppuun mennessä täytyy jäsenmaiden talouden täyttää tietyt kriteerit. Niihin kuuluvat mm. maan ulkomaanvelan määrällinen katto sekä inflaatiolle asetettu yläraja. Tällä hetkellä tämän kriteerin täyttäviä maita ei EU:n jäsenmaiden keskuudessa ole kuin ilmeisesti kaksi kappaletta. Koska taloudelliset edellytykset ja suhdanteet EU-maissa eivät näytä olevan olennaisesti paranemassa, jouduttaneen Emun toteutumiseksi edellä mainittuja jäsenyyskriteereitä lieventämään. Näin on otaksunut myös eräs Euroopan unionin komission johtava virkamies.

Kun Emun jäsenyyskriteereitä tullaan siis todennäköisesti helpottamaan, tullee myös Suomi täyttämään jäsenyysehdot. Tämän jälkeen olemmekin sitten automaattisesti mukana Euroopan talous- ja rahaunionissa toteuttamassa yhteisen keskuspankin johtamaa raha- ja talouspolitiikkaa ja käytämme Suomessakin maksuvälineenä ecua.

Ulkoasiainvaliokunnalta on mielestäni täysin perusteeton teko edellyttää, että Emu-asia tuodaan eduskunnan erilliseen käsittelyyn ennen Emuun mukaan menemistä. Olemme Maastrichtin sopimuksella siihen jo sitoutuneet, halusimmepa sitä jatkossa tai emme. Varaumia tässä kysymyksessä ei Tanskan ja Englannin tapaan Suomelta ole jätetty.

Mitä sitten vaikuttaa Suomelle Emuun mukaan meneminen? Jäsenyys merkitsee käytännössä joko erittäin suuria hintojen ja palkkojen joustoja, tarvetta suuriin työvoiman muuttoliikkeisiin tai Rahaliiton alueiden välillä tapahtuvia tasaavia kompensaatiojärjestelmiä. Käytännössä näistä viimeinen vaihtoehto voitaneen sulkea välittömästi pois laskuista.

Suomen kilpailukyvyn tulevat Emu-Suomessa maksamaan toisaalta palkansaajat laskevana palkkatasona ja toisaalta metsänomistajat alenevina kantohintoina. Muualta ei vaadittavaa kilpailukykymme lisäämistä pystytä riittävän nopeasti ja suurena irti repimään, sillä devalvaatioiden aika Suomessa on Emun mukana ohitse. Todellinen maksumies on siis tavallinen työtä tekevä kansalainen ja metsänomistaja. Hyödyn puolestaan korjaavat suuret suomalaiset vientiyritykset, kärjessään puunjalostusteollisuus. Niiden tulevat jättivoitot eivät kuitenkaan tule lämmittämään pienenevistä palkoista kärsiviä kansalaisia, vaan ne tullaan sijoittamaan uusiin pääasiassa ulkomaille rakennettaviin tehtaisiin.

Kuluttajan asema Suomessa tulee EU:n jäsenyystilanteessa heikkenemään. Tämä ei johdu EU:n kuluttajapolitiikan huonommuudesta verrattuna suomalaiseen lainsäädäntöön vaan rajasuojan ja tarkastuksen poistamisesta. Kun alku-

peräismerkintöjä ei enää tuotteissa tarvita, ei suomalainen kuluttaja välttämättä tiedä esimerkiksi sitä, mistä meijeristä tai mistä maasta hänen juustonsa on peräisin. Kuinka hän tämän jälkeen pystyy valittamaan ja saamaan korvausta epätyydyttävästä tuotteesta, kun hän ei tiedä edes sen alkuperästä muuta kuin merkinnän "Made in EC". Pahapa hänen olisi oikeuksiaan perätäkään, vaikka hän saisikin selville tuotteen tulevan jostakin Kreikan eteläosan pienjuustolasta. Matka on pitkä ja kivinen. Sama kuluttajan aseman heikkeneminen on tapahtunut jo Etan johdosta esimerkiksi sähkölaitteiden turvallisuuden osalta. Sähköntarkastushan on Suomessa ollut erittäin korkealla tasolla ja tuotteemme huipputurvallisia. EU:hun liittyminen tulee vain entisestään lisäämään turvattomuutta monilla muillakin aloilla.

Arvoisa puhemies! Suomessa on harjoitettu pohjoismaista sosiaalipolitiikkaa, joka perustuu verovaroin rahoitettuun kaikki kansalaiset huomioon ottavaan sosiaali- ja terveysturvaan. Euroopan unionissa puolestaan noudatetaan kansalaisen kannalta huomattavasti epävarmempaa ja turvattomampaa sosiaaliturvapolitiikkaa, jossa päävastuu sosiaaliturvan rahoittamisesta jää vakuutetulle itselleen. Yhteiskunnan osuus on esimerkiksi Ranskassa jo alle 20 prosenttia. Tähän ongelmaan on törmännyt EU:n jäsenenä jo noin 20 vuotta ollut Tanska, jossa on noudatettu Suomen kaltaista sosiaali- ja terveyspoliittista linjaa ja jossa sosiaaliturva rahoitetaan noin 80 prosenttisesti verovaroista.

Törmäyskursseja on syntynyt Tanskan ja EU:n välille, ja ongelmia on ollut runsaasti. Myös Suomessa tullaan törmäämään samaan ongelmaan. Vaarana on, että suomalaiset veronmaksajat joutuvat entistä enemmän kustantamaan oman sosiaaliturvansa, ja siten heidän kokonaisveroasteensa nousee edelleen. Lisäksi sosiaaliturvaa jouduttaneen huomattavasti heikentämään, sillä muutoin paine korkean sosiaaliturvan perusteettomaan maastavientiin kasvaa sietämättömäksi. Turvallisen pohjoismaisen hyvinvointivaltion, jossa kaikista kansalaisista pidetään edes tyydyttävästi huolta, aika taitaa olla ohitse EU-jäsenyyden toteutuessa.

Arvoisa puhemies! Suomi on harvaanasuttu maa ja meillä on aluepolitiikka näytellyt keskeistä osaa koko maan asuttuna pysymisessä. Mikä tulee sitten olemaan harvaanasutun maaseudun ja syrjäalueiden kohtalo EU-Suomessa? Pelkään pahoin, että Lieksan Egyptinkorven tai Alajärven Halla, Nälkä ja Kuolema -nimisissä kylissä elinkeino- tai väestörakenne ei ainakaan kohene Euroopan unionin myötä.

EU:lla on tosin moninainen ja runsaasti rahaa käyttävä aluepoliittinen tukiverkosto, mutta ulkoasiainvaliokunnan otaksunta aluepoliittisen rahoituksen lisääntymisestä, tuntuu liian ruusuiselta luettavalta. EU:n aluetuissa on yksi ikävä puoli, ja se on saamisen ehtona oleva 50 prosentin omarahoitusosuus hankkeille. Mistä se sitten saadaan, kun tähänkään saakka ei rahoitusta ole edes pienimuotoisille hankkeille löytynyt mistään.

Kuntien ja läänien sylki suussa odottamat eurotuet taitavat ehtyä kovin pieniksi puroiksi, haaveillun ecutulvan sijaan. Suomen syrjäalueiden kohtalo tulee entisestään synkkenemään ja väestö vähenemään, kun maatalouden alasajo toden teolla aloitetaan. Kun siihen vielä lisätään elintarvike- ja tekstiiliteollisuuden tulevat vaikeudet, taitavat teolliset työpaikatkin huveta vähiin kehitysalue-Suomessa. Voihan jollekulle käydä hyväkin tuuri, jos hän pääsee saksalaisen maat ostaneen raharikkaan yhdistettyyn metsänvartijan-talonmiehen-autonkuljettajan-huoltomiehen toimeen. (Ed. Rinne: Tai repunkantajaksi! — Ed. Vähänäkki: Mitä pahaa siinä on?) — Ed. Vähänäkki, totesinkin, että jollakin voi käydä todella niin hyvä tuuri.

Allekirjoittaneen vaatimuksesta ulkoasiainvaliokunnan mietintöön otettiin maininta Suomen EU-jäsenyyden aiheuttamista lisäkustannuksista kuljetuselinkeinoon. Mainitut lisäkustannukset voimaantulevan uuden harmonisoidun tieliikennekalustoa koskevan lainsäädännön takia nousevat kaluston uusintatarpeiden osalta peräti 15,7 miljardiin markkaan. Uusiksi menee rekkoja, linja-autoja ja vaihtokoreja. Kukahan senkin lystin oikein maksaa, sillä pitkän laman jälkeen suomalaisilla kuljetusalan yrityksillä ei mainittuja miljardeja ainakaan ole pankkitileillä. Päinvastoin nytkin käytössä oleva kalusto kulkee pitkälti uusittujen vekseleiden voimalla. Pelkään pahoin, että Suomen teillä kulkee huomattavasti enemmän ulkomaista kuljetuskalustoa EU-jäsenyyden toteuduttua. Ainoa lohtu suomalaiselle rekkakuskille taitaakin olla mahdollisuus lähteä hakemaan EU-kansalaisena töitä malagalaisesta rekkafirmasta Suomen työttömyysturvan turvin. Onpahan ainakin lämmintä olla työtön hakija, ja voihan olla, että juuri sama malagalainen liikennöitsijä saakin ajettavakseen hänen kotikaupunkinsa ja Helsingin välisen linjan.

Edellä mainittujen kaluston hankintakustan-

nusten lisäksi lisääntyvät vuosittaiset kuljetuskustannukset Suomessa noin 2 miljardilla markalla, kun yhteen pienempään autoon ei enää mahdu yhtä paljon kuormaa kuin aikaisemmin.

Suomalaisilla on tunnetusti huono viinapää mutta hyvä jano. Sen takia maassamme on harjoitettu pohjoismaista alkoholipolitiikkaa, jossa alkoholin hinta pidetään korkeana veron avulla. Korkean verotuksen tuotolla on paikattu suuriakin valtion kassan vajeita vuosien saatossa. Samalla on suomalaisten viinanjuontia pystytty pitämään aisoissa ja alkoholin käytöstä syntyviä haittoja rajoittamaan. Muutaman vuoden sisällä joudutaan Suomessa kuitenkin siirtymään eurooppalaiseen alkoholin verotuskäytäntöön. Tämä merkitsee veron olennaista alentamista ja samalla hinnanlaskua ja veron tuoton merkittävää vähenemistä. Kun vielä Virtaset voivat ottaa pakettiauton ja ajaa Saksaan ostamaan oluensa ja viininsä sikäläisellä vähittäismyyntihinnalla ja tuoda henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitetun kuormansa vapaasti Suomeen, mullistuu alkoholipolitiikka maassamme perin juurin vielä tällä vuosikymmenellä.

Kaikesta tästä vapaamman ja halvemman viinan politiikasta nousee väkisinkin mieleen monia kysymyksiä. Ensimmäinen on se, miten suomalainen juomakulttuuri sopeutuu ja kestää tämän kaiken vapauden. Oletettavissa on, että alkoholin käytön haitat kasvavat tuntuvasti aiheuttaen paljon kärsimystä ja samalla merkittäviä lisäkustannuksia terveydenhoitojärjestelmällemme. Toinen tekijä on alkoholiveron tuoton alentuminen arviolta 5 miljardilla markalla. Mistä otetaan syntyvä vaje valtiontalouden rahoituksessa? Ei taida olla muuta keinoa kuin säätää päihtymistai krapulavero, jolla korvataan vähenevä verotuotto ja katetaan hoitokulut; veropolitiikkahan ei vielä kuulu kokonaan harmonisoitujen säännösten piiriin. Kaikkein suurin huoli on kuitenkin siitä, syntyykö Suomeen 1990-luvun lopulla kadotettu sukupolvi nuoria, jotka eivät ole vielä kasvaneet muodostuvaan EU-alkoholipolitiikkaan ja sortuvat sille tielleen.

Suomalainen hallintomalli perustuu asioiden ja niiden käsittelyn sekä päätöksenteon mahdollisimman suureen julkisuuteen. Sama käytäntö on vallalla kaikissa Pohjoismaissa. Kansalainen voi saada tietoonsa asiat, jotka häntä kiinnostavat ja koskevat. Myös julkinen sana on oikeutettu saamaan tietoa ja kertomaan erittäin laajasti yhteiskunnan eri instanssien toimista ja käsiteltävistä asioista jo niiden valmistelu- ja päätäntävaiheen aikana. Euroopan unionin julkisuuskäytäntö on oikeastaan täysi vastakohta tälle pohjoismaiselle mallille, sillä siellä virkakoneiston ja päättävien elinten suorittama asioiden valmistelu, käsittely ja päätöksenteko on mahdollisimman salaista. Jopa päätöksistä kerrotaan vain kaikkein välttämättömin julkisuuteen eli ns. virallinen ja lopullinen kanta tai päätös.

Tanska, joka on kuulunut pohjoismaiseen perheeseen myös julkisuuskäytännön osalta, on joutunut kokemaan lukuisia kertoja tämän kulttuurieron jäsenyytensä aikana. Pelättävissä on, että myös suomalaisten päättäjien, julkisen sanan ja kansalaisten mahdollisuus seurata maatamme ja asioitamme koskevaa päätöksentekoa ja sen valmistelua poistuu EU-jäsenyyden myötä. Kun samalla myös päätäntävallastamme siirtyy lähes puolet Brysseliin, olemme todella konkreettisesti etäinen ja syrjäinen reunavaltio, ja sen kansalaiset ottavat kiltisti ja tietämättöminä vastaan sen, mitä Brysselissä käsketään ja päätetään.

Mielestäni kansalaisten eräs olennaisimmista perusoikeuksista on saada tietää itseään koskevista asioista, niiden käsittelystä sekä päätösten sisältö ja päätökseen vaikuttaneet tekijät. Pelättävissä on, että kyseinen EU-salailu leviää myös suomalaiseen hallinto- ja virkamiesportaaseen, jolloin kansalaiset joutuvat täysin turvattomaan asemaan eläkevakuutus-, valitus- ja oikeusasioissaan, vain muutama esimerkki mainitakseni.

Arvoisa puhemies! Olen edellä käsitellyt eräitä EU-jäsenyyteen liittyviä kysymyksiä. Jäsenyyteen liittyy varmasti useita muitakin merkittäviä ja mielenkiintoisia kysymyksiä, mutta niihin tullaan varmasti puuttumaan myöhemmissä puheenvuoroissa.

Yhteenvetona haluan kuitenkin todeta, että vakaan käsitykseni mukaan Suomen EU-jäsenyyteen liittyy enemmän kielteisiä kuin myönteisiä seikkoja. Tämän johdosta tulenkin asian kolmannessa käsittelyssä esittämään, että hallituksen esitykset kokonaisuudessaan hylättäisiin.

Ed. M. Laukkanen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R o s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kunnioitan luonnollisesti ed. Vistbackan arvioita ja mielipiteitä, mutta haluan esittää muutamia kommentteja hänen puheenvuoronsa johdosta. Hän mm. totesi, että Suomi tulee ajautumaan Naton jäseneksi automaattisesti EU-jäsenyyden myötä. On todettava, että

tuo päättely on väärä. Itse asiassa jo vähäinenkin maalaisjärki sanoo, että jokainen itsenäinen valtio päättää itse omista asioistaan myös sen suhteen, miten se sotilaallisesti tulee liittoutumaan.

Ulkoasiainvaliokunta on mm. todennut, että "valiokunta edellyttää, että hallitus tuo kysymyksen tarkkailija-aseman hakemisesta Weu:ssa erikseen eduskunnan käsiteltäväksi. Valiokunta ei pidä tarpeellisena eikä Suomen etujen mukaisena tavoitella jäsenyyttä Weu:ssa", joka tietysti olisi ensimmäinen vaihe ennen Nato-jäsenyyttä. Eli parlamentilla on ilman muuta käsissään se, mihin Suomen turvallisuuspolitiikkaa tulevaisuudessa viedään.

Kun te myös sanoitte, että isiemme veriset uhraukset ollaan nyt hukkaamassa kynällä, niin mielestäni se on uskomatonta vääristelyä, jonka uskon, että ed. Vistbacka tietää itsekin. Mielestäni päinvastoin juuri näillä isiemme uhrauksilla ja niiden ansiosta Suomi on siinä kunnossa taloudellisesti, henkisesti ja sivistyksellisesti, että me voimme olla hakemassa EU:n jäsenyyttä ja sitä kautta edistämässä mm. rauhaa ja taloudellista kehitystä Euroopassa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Vähänäkki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vistbackan pitkä puheenvuoro oli täynnä eriskummallisuuksia ja erilaisia sammakoita, mutta en niihin likikään kaikkiin kajoa, varsinkin, kun lopetin kuuntelemisen ensimmäisen 15 minuutin jälkeen, joka on sovittu puheen kestoksi, vaikka olisi kuinka tärkeä asia.

Ensiksi kansanäänestyksestä. Huonoksi on mennyt SMP:ssä ja ed. Vistbackan mielissä kansan neuvoon turvautuminen. Hän sanoi, että kansanäänestys oli paha, koska se jakoi kansan kahtia. Jos en aivan väärin muista, niin SMP, sen eduskuntaryhmä oli innokkaimpia, ellei peräti aloitteen tekijä neuvoa-antavan kansanäänestyksen järjestämisessä ja nyt on hypännyt aivan toiseen kelkkaan. Kansanäänestyksessä oli kaksi vaihtoehtoa ja se jakaa totta kai kansan sillä tavalla äänestyshetkellä ja tuloksen perusteella. Mutta turha tätä on verrata vuoden 18 tapahtumiin, niin kuin ed. Vistbacka sanoi. Häviäjien pitää tottua siihen, että ovat hävinneet. Suomi on tietysti täynnä huonoja häviäjiä yleensä, mutta kyllä tällaisessa, kun kansan tahtoon on nojauduttu, pitää siihen myös alistua. Ei äänestyksessä ollut mahdollisuutta kolmatta linjaa ajaa, eli "ei osaa sanoa". Se jäi, ed. Vistbacka, gallupeiden etuoikeudeksi "ei osaa sanoa" -ryhmä. Tuolloin oli ainoastaan kaksi linjaa.

Mitä tulee jo ed. Väyrysenkin esille tuomaan pohjoismaiseen talousliittoon, niin kyllä kai niin on, että me suomalaiset olemme 800 vuotta ja riittävän kauan ruotsalaisten johtamaa talousliittoa tukeneet niin sotakentillä kuin verojen maksajanakin, että me parhaiten huolehdimme pohjoismaisesta yhteistyöstä muodostamalla pohjoismaisen blokin EU:ssa.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivoisin, kun täällä on ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja ja ainakin kaksi jäsentä, että he jossakin vaiheessa kertoisivat eduskunnalle, millä tavalla te oikein olette vähemmistöä valiokunnassa myökyttäneet ja pistäneet sen kuriin, koska niin ed. Vistbackan kuin ed. Väyrysenkin väitteet eilen illalla olivat niin uskomattomia, että mielestäni jo eduskunnan arvovalta ja työskentely edellyttävät, että nämä asiat selvitetään kertakaikkisen perusteellisesti.

Ed. Väyrynen, joka nyt ei ole täällä, sen tiedän, että jossakin toisessa yhteydessä hän hyvin kiivaasti on arvostellut sitä, että kun kansanedustajilla on puheoikeus eikä hän pääse puhumaan sillä aikaa, kun televisio on paikalla. Eli silloin on kansanedustajan puheoikeus väärää, kun se ei toimi hänen itsensä eduksi. Tällä hetkellä hän puolustaa kiivaasti kansanedustajan oikeuksia. Ed. Rossi vieressäni voi todistaa, että tämä on asianlaita tässä suhteessa.

Sitten pari substanssiasiaa, jotka ed. Vistbackan puheessa oli. Hänen käsityksensä mukaan se, että ei enää devalvoida, mitä Emu merkitsisi, toimii palkansaajien vahingoksi, kun tähän saakka minä olen talouspolitiikkaa hieman lukeneena ymmärtänyt, että nimenomaan devalvaatio on tulonsiirtoa palkansaajilta, työntekijöiltä pääomapiireille. Nyt hän väittää päinvastoin.

Toinen asia, kun hän antaa ymmärtää, että elintarviketeollisuus suurin piirtein tuhoutuisi EU-jäsenyydessä. Tuli juuri tutkimus, jonka mukaan elintarviketeollisuus itse asiassa taitaa olla yksi iskukykyisimmästä teollisuuden aloista, mitä Suomessa on. Toisin sanoen se on varautunut EU-jäsenyyteen. Muut meidän teollisuuden

aloistamme elävät ilmeisesti vielä vanhaa aikaa ja toivovat, että devalvaatioase jäisi heidän käyttöönsä.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rossi arvosteli ed. Vistbackaa siitä, että tämä katsoi jäsenyyden Länsi-Euroopan unionissa Weu:ssa johtavan myös Nato-jäsenyyteen. Ed. Rossi lainasi ulkoasiainvaliokunnan mietintöä, jonka mukaan valiokunta ei pidä tarpeellisena eikä Suomen etujen mukaisena tavoitella jäsenyyttä Weu:ssa eli Euroopan unionin sotilaallisessa käsivarressa.

Ed. Rossi kuuluu niihin, jotka uskovat tällaisiin lauseisiin. Kun ulkoasiainvaliokunta on kirjannut toteamuksen, että Suomi ei tavoittele Weu:n täysjäsenyyttä, ed. Rossi uskoo tähän. Aivan samalla tavalla ed. Rossi uskoi siihen väitteeseen, joka keskustan ryhmälle ja myös koko eduskunnalle esitettiin EU-keskustelun alkuvaiheissa, ettei Suomi tule hakemaan edes Weu:n tarkkailija-asemaa. Ed. Rossi kuului juuri niihin, jotka uskoivat silloin tähän väitteeseen ja katsoivat, että Suomi voi pysyä Weu:n tarkkailija-asemankin ulkopuolella Maastrichtin sopimuksesta huolimatta. Aivan samalla tavalla tulevaisuudessa luulen, että ed. Rossi kuuluu niihin, jotka tulevat perustelemaan sitä, että eihän tarkkailijan asema Weu:ssa riitä. Pitäähän meidän päästä myös vaikuttamaan. Ei pelkkä informaation saaminen riitä, vaan täytyy päästä myös vaikuttamaan siihen, mitä järjestö tekee. Eli kysymys on siitä, että ed. Rossi aina hetkellisesti katsoo tarpeen edellyttävän uskoa johonkin, mutta ei katso, mikä on se looginen lopputulos, johon kuitenkin esimerkiksi kaikki puolustusvaliokunnan kuulemat asiantuntijat katsoivat todellakin kehityksen johtavan ennemmin tai myöhemmin Weu:n täysjäsenyyden kautta myös Nato-jäsenyyteen.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä tuli niin monta kysymystä, mutta ihan lyhyesti haluan todeta, että asianomaisen valiokunnan jäsen tässä vastasi ed. Rossille jo nimenomaan siihen käsitykseen, joka minulla on sen valiokunnan lausunnosta, joka ilmeisesti asiaa ainakin normaalisti olisi pitänyt käsitellä.

Ed. Rossin mainitsi itsenäisyys- ja suvereenisuusasian. Minun mielestäni Suomen Hallitusmuodon ensimmäiset pykälät määrittelevät, mikä on itsenäinen suvereeni tasavalta. Minun mielestäni EU-jäsenyys taikka silloin kun olemme EU:ssa jäsen, nämä ensimmäiset pykälät eivät voi olla voimassa. Ed. Rossi tietää sen aivan varmasti, kun lukee ne tarkemmin.

Ed. Vähänäkki mielenkiintoiseen tapaansa muisteli vanhoja, mutta jätti, kuten yleensä aina ed. Vähänäkillä on tapana, erään osan pois siitä. Olemme olleet kannattamassa kansanäänestystä, mutta kun perustuslakivaliokunta päätyi siihen, että yksinkertainen enemmistö ikään kuin riittäisi kansanäänestyksessä — taikka tulkitsi sillä tavoin, että 2/3 eduskunnasta riittää sen hyväksymiseen. Minun mielestäni silloin olisi loogista edellyttää, että myös kansanäänestyksessä olisi ollut 2/3 enemmistö. Silloin minä hyväksyn nimenomaan sen periaatteen, että edetään perustuslakien voimassa olevien säännösten mukaisesti. Näin minä tulkitsen asiaa.

Arvoisa puhemies! Täällä viitattiin ed. Ukkola viittasi devalvointiin. Minä ymmärsin näin valiokunnassa asiantuntijoita, että jos olemme Emussa, silloin ainoa keino pudottaa vahvaa markkaa tavallaan kilpailla on palkkojen alentaminen ja esimerkiksi myös kantohintojen alentaminen. Tähän viittasin nimenomaan.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee vielä siihen, kun totesin ulkoasiainvaliokunnan käsittelyssä, vertasin vaan sitä menettelyä, mihinkä itse olen tottunut perustuslakivaliokunnassa.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. P u l l i a i n e n: Arvoisa puhemies! "Suomen EU-jäsenyysjuna on kiitänyt pikavauhtia viimeiselle tarkastusasemalle ennen kohtalokkaan rajan ylittämistä. Kritiikin jarruilla ei ole ollut mitään vaikutusta nopeuteen eikä ajotapaan." Näin totesin EU-sopimuksen lähetekeskustelupuheenvuoroni aluksi. Silloin totesin myös, että tulen käsiteltävän asian merkittävyyden vuoksi ylittämään suosituksen mukaisen puheen 15 minuutin maksimipituuden. Tämä pätee tähänkin puheenvuoroon. Ed. Vähänäkki voi jo painaa vastauspuheenvuoronappia tässä vaiheessa.

Häpeäkseni on heti alkuun tunnustettava, etten lähetekeskustelun puheenvuoroani pitäessäni vielä tajunnut, millaiseen demokratialla pelaamisen loukkuun minutkin oli monen muun ohella houkuteltu. (Ed. Jaakonsaari: Väyrynenkö houkutteli?) — Ei toki edustaja, ei lainkaan. Tässä on aivan omasta sortumisesta kysymys. — Eurofanaatikot olivat todella taitavasti keksineet käyttää neuvoa-antavaa kansanäänestystä Suo-

men EU-jäsenyyspyrkimystään edistäessään. Viime viikkojen aikana koettu henkinen vyörytys selittää senkin, miksi pääministeri ei suostunut alkukesästä vastaanottamaan EU-kriittisten lähetystöä. Hän ei tietenkään halunnut antautua mihinkään keskusteluun, jotta juonet eivät olisi paljastuneet.

Hallituksella oli EU-jäsenyyttä ajaessaan valittavana alun perin kolme tietä: nimittäin normaali lainsäädäntötie, sitovan kansanäänestyksen tie ja neuvoa-antavan kansanäänestyksen tie. Kaksi ensiksimainittua olisivat edellyttäneet yhdessä eduskunnassa 5/6 enemmistöä. Viimeksi mainittu päätettiin laiksi yksinkertaisella enemmistöllä. Sitä paitsi, kukapa olisi uskaltanut vastustaa mitä tahansa kansanäänestystä. Sehän kuulostaa demokratialta ja demokraattiselta. Kun Suomella ei todellakaan ole kansanäänestysten traditiota, meillä ei oikein tajuttu, mitä oltiin päättämässä. EU-jäsenyyden vastustajien leirissä ei tajuttu, että taktiikkana oli neuvoa-antavan kansanäänestyksen äänestysprosentista riippumatta vedota äänestyksen jälkeen yksinkertaisesti moraaliin hallitusmuodon keskeisten ykkös- ja kakkospykälien merkityksen kumoamiseksi, jos enemmistö äänioikeutetuista neuvoa-antavassa kansanäänestyksessä vastaisi "kyllä".

Teknisesti EU-sopimus tulkitaan tässä taktiikassa kansainväliseksi sopimukseksi, joka voidaan hyväksyä yhdessä eduskunnassa 2/3 enemmistöllä. Tähän hetkeen saakka tämä taitavasti valittu taktiikka on onnistunut sataprosenttisesti. Perustuslakivaliokunta on euroedustajien äänillä selittänyt EU-sopimuksen mainituksi kansainväliseksi sopimukseksi, joka voidaan siis hyväksyä 2/3 enemmistöllä tässä eduskunnassa. Neuvoa-antavaan kansanäänestykseen liittyvä moraalikampanja käydään päivittäin tasavallan presidentin johdolla. Täsmentääkseen omaa moraalikäsitystään, hän kutsui kampanjan aikana meitä Suomen EU-jäsenyyden vastustajia mm. fasisteiksi.

Nyt kannattaa tutkiskella eräiden esimerkkien valossa, millaista moraalikäsitystä tämä EU-jäsenyyden kannattajataho muutoinkin edustaa. Valtioneuvosto päätti 13.7. äänioikeutetuille tarkoitetun tiedotteen sisällöstä. Vaikka tiedote postitettiin äänioikeutetuille vasta syyskuussa, sen julkistaminen 13.7. käynnisti vilkkaan julkisen arvioinnin sen sisällöstä. Keskustelua käytiin erityisesti lehtien mielipidesivuilla. Siihen osallistui varovaisesti arvioiden satoja henkilöitä tavallisista kansalaisista oikeusoppineisiin. Tiedotteen todettiin yleisesti olevan sanomaltaan yksipuolinen ja sisältävän asiavirheitä. Näistä ja muista syistä se herätti voimakkaita tunnereaktioita kansalaisissa. Tästä kaikesta huolimatta oikeusministeriö teki uskomattoman teon. Se lähetti tämän tiedotteen vaalilautakunnille laitettavaksi esille vaalihuoneistoihin. Oikeusministeriössä ei muistettu tuossa vaiheessa lainkaan, että Suomen lainsäädäntö tuntee vaalivapauden, josta on säädetty mm. valtiopäiväjärjestyksen 5 §:ssä. Tämä ratkaisu on kuitenkin siinä mielessä looginen, ettei nykyinen hallitus ole muutoinkaan kunnioittanut perustuslakien sisältöä. Seuraavat faktat on syytä palauttaa mieliin tässä yhteydessä.

Euroopan unioniin liittymistä koskevan neuvoa-antavan kansanäänestyslain (578/94) 1 §:n 2 momentin mukaan tuli ko. kansanäänestyksessä noudattaa menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksistä annettua lakia (571/87), ellei laissa (578/94) toisin säädetä. Toisaalta ensiksi mainitun lain 9 §:ssä mainitaan kansanedustajanvaaleista annetun lain noudattamisesta soveltuvin osin. Näissä kummassakin laissa ei ole säännöksiä, jotka koskevat äänestyspaikalla tapahtuvaa äänestäjien vaalivapauteen vaikuttamista. Näin ollen tulee tältä osin sovellettavaksi kansanedustajanvaaleista annetun lain (391/69) 51 §. Tämän pykälän 1 momentissa kielletään mm. julkipanemasta ja jakamasta painettuja tai kirjoitettuja kehotuksia sekä millään tavalla vaikuttamasta ja yrittämästä vaikuttaa äänestäjien vaalivapauteen. Myös edellä mainitussa valtiopäiväjärjestyksen 5 §:ssä on tärkeä vaalivapautta turvaava säännös. Tapahtunut ilmeinen vaalivapauden loukkaus on saatettu valtioneuvoston oikeuskanslerin tutkittavaksi.

Neuvoa-antavassa kansanäänestyksessä äänioikeutettuja pyydettiin ottamaan kantaa Suomen EU-jäsenyyteen neuvottelutuloksen mukaan. Mutta mikä oli tuo neuvottelutulos? Suomi oli jo Eta-sopimuksen kautta osa EU:n sisämarkkinoita. Olennaisimmat uudet asiat koskivat maatalous-, kalastus- ja tullipolitiikkaa sekä niitä huononnuksia, jotka kirjattiin ympäristönsuojeluun. Ympäristönsuojelun osalta huononnukset on kirjattu selvästi sopimukseen. Niiden suhteen ei ole ollut epäselvyyttä. Samoin kalastuspolitiikan osalta tulos on ollut selvä. Suomi ei saanut yhtään ainoaa neuvottelutavoitettaan läpi neuvotteluissa. Tulos oli siis todella surkea, mutta se oli myöskin selvä.

Maatalous- ja tullipolitiikan osalta on sen sijaan paljon joko huomautettavaa tai edelleen

epäselvyyttä. Suomen EU-jäsenyyshän merkitsisi harppausta tullimuurin sisäpuolelle, jolloin olennaisiksi muodostuvat tullipolitiikasta määrääjän, Suomi vai EU, osalta tullitasot kolmansiin maihin nähden. Käydyissä keskusteluissa kiinnitettiin erityisesti huomiota meille menestyksellisen elektroniikkateollisuuden komponentteihin. Nehän tulevat lähinnä Kaukoidästä ja Yhdysvalloista, siis Euroopan unionin ulkopuolelta. EU:n komissio voi hakemuksesta niin halutessaan poistaa tullit kolmansista maista tuotavilta komponenteilta. Tämä asia oli näyttävästi esillä valiokuntien yhteiskuulemisessa Auditoriossa, jolloin alivaltiosihteeri Antti Satuli kertoi, että näitä niin sanottuja suspensiohakemuksia on jätetty noin 140 ja viittä lukuun ottamatta kaikki ovat johtamassa hakijan kannalta myönteiseen tulokseen. Hän toisti tämän ilmoituksen vielä EU-taistelun viime vaiheissakin, mm. radion suuressa EU-keskustelussa. Nyt on kuitenkin käynyt selville, että jälleen kerran hallitusherrat vetivät Suomen kansaa höplästä. Sehän kuuluu tunnetusti myös ja erikoisesti eurokulttuuriin. Suspensiohakemuksia on tuoreiden tietojen mukaan jätetty noin 350. Niistä EU:n komissio on hylännyt jo 60 ja suhtautuu lähes sataan muuhun kielteisesti tai suurin varauksin. Tässä siis meitä johdettiin harhaan.

Nyt suomalaiset yritykset joutuvat maksamaan näistä komponenteista jopa 14—15 prosentin ulkotulleja, jos eduskunta hyväksyy Suomen EU-jäsenyyden. Pysymällä EU-jäsenyyden ulkopuolella Suomi välttyy näiltä tulleilta. Pikantin yksityiskohdan tässä eurovalheessa muodostaa huhu, että erityisesti Nokia-yhtymä joutuisi näitä tulleja nyt maksamaan. Sen toimitusjohtajahan kohotti itsensä MTV:n avulla eurojunan teollisuusveturiksi. Kirves taitaa kalahtaa omaan nilkkaan. (Ed. Tuomioja: Ehkä he tietävät jotain, mitä ed. Pulliainen ei tiedä!) — Sepä totta. Minä uskon, että ed. Tuomioja tulee tästä meille kertomaan myöhemmin seikkaperäisesti.

Mitä taas tulee maatalouteen, tilanne on edelleen mahdollisimman epäselvä. Suomi rakensi ylimenokauden tukipolitiikan suomalaisten tuottajien kannalta edullisen ja kannustavan lisähintamekanismin varaan. Komissio ei tätä neuvotteluissa hyväksynyt, mutta suomalaiset näyttävät uskovan, että poliittinen taho olisi sen hyväksynyt. Sittemmin on käynyt ilmi, että Norjan osalta lisähinta on hyväksytty vain maidolle. Kun Suomen maa- ja metsätalousministeri ilmoitti 14.10., että Suomi tulee maksamaan suunnitelmien mukaan 1.1.95 lukien joka tapauksessa lisähintaa muillekin alkutuotteille kuin maidolle, komissio reagoi tähän varsin selkeästi katkaisemalla virkamiestason keskustelut suomalaisten kanssa. Vaikka keskusteluyhteys lienee sittemmin palautunut, tämä tapaus viittaa siihen, mitä lopullisesti on odotettavissa.

Suomen hallitus on pelannut kourastaan kaikki neuvotteluvaltit, mikäli sellaisia ylipäätään on koskaan ollutkaan. Komissio on nyt täysin suvereeni päättämään, että Suomea kohdellaan mahdollisessa jäsenyystilanteessa samoin kuin Norjaa. Jos Norja ja Suomi liittyisivät kumpikin Euroopan unioniin, komissio ei voisi muutoin menetellä. Jos taas, kuten todennäköistä on, Norja ei liity, teoriassa komissio voisi ymmärtää Suomen ministereitä, mutta miksi se ei tuonut tätä ymmärtämystään julki ennen lokakuun 16. päivää? Miksi komission virkamiehet osoittivat mieltään Suomelle 16.10. jälkeen, kun Suomen maa- ja metsätalousministeri oli kuuluisan vakuutuksensa lisähintojen maksamisesta maksamisesta julkituonut.

Entäs Suomi mahdollisessa EU-jäsenyydessä ministerin ilmoituksen mukaan joka tapauksessa tulisi maksamaan muillekin alkutuotteille kuin maidolle lisähintoja ensi vuoden alusta lukien eikä komissio tätä ratkaisua hyväksyisi. Komissio veisi ilman muuta asian EY-tuomioistuimeen. Komissio joutuisi jo yhteisön omien sääntöjen mukaan näin menettelemään. On selvää, että EY-tuomioistuin tuoreen Italia-esimerkin mukaisesti joutuisi määräämään lisähinnat takaisinmaksettaviksi. Kysymys on miljardeista markoista, jotka jouduttaisiin perimään tuottajilta takaisin. On selvää, ettei näitä rahoja tuottajien tileillä olisi takaisinperintää odottamassa, joten edessä olisi ulosotto- ja konkurssiaalto, ja se tietysti nopeuttaisi perinteisen maatalouden alasajoa.

Kysyin eräältä maa- ja metsätalousministeriön virkamieheltä 13.10, kuinka paljon merkittäviä asioita on heidän toimialoillaan auki komission kanssa käytävissä neuvotteluissa. Hän vastasi, että reilusti yli kymmenen. Tämä tarkoittaa sitä, ettei 16.10. eli neuvoa antavan kansanäänestyksen päivänä ollut olemassa kansalaisten tiedossa olevaa neuvottelutulosta, puhumattakaan siitä, että sellaista olisi ollut niinä päivinä, jolloin postiäänestys suoritettiin. Vaikka tätä tietoa ei ollut, postiäänestys ja varsinainen äänestys toteutettiin Esko Ahon hallituksen suunnitelmien mukaisesti.

Nyt kun sama hallitus ja demarit kiirehtivät kaikin mahdollisin tavoin, että Suomen edus-

kunta tekisi liittymispäätöksen hyvissä ajoin ennen Ruotsin kansanäänestyspäivää, ei tilanne ole maatalouden osalta yhtään sen parempi kuin se oli 16.10. Ministeri ilmoitti viimeksi viime torstaina, että "neuvotteluja käydään kaiken aikaa", mutta mitään tuloksia hän ei pystynyt kertomaan. Jos Suomen eduskunta nyt tekisi myönteisen päätöksen, voisi komissio menetellä aukiolevissa asioissa aivan mielensä mukaan. Suomi olisi entistä enemmän komission armoilla. Suomessa löytyy varmasti tahoja, joiden mielestä näin on hyvä. Minun mielestäni tilanne olisi toivottoman kurja mm. tuottajien ja veronmaksajien kannalta.

Arvoisa puhemies! Neuvoa antava kansanäänestys siis toteutettiin vaikkei ollut kansalle kerrottavissa keskeisiä osia siitä neuvottelutuloksesta, johon piti ottaa kantaa vastaamalla joko "ei" tai "kyllä". Vastausvaihtoehdothan olisi pitänyt olla aakkosellisesti suomen kielellä tässä järjestyksessä, ruotsinkielisinä taas siinä järjestyksessä, missä ne nyt olivat. Tämäkin on aika jännä operaatio kaikkiaan.

Vaikka tasavallan poliittinen, hengellinen ja talouselämän eliitti oli masinoitu toitottamaan kyllä-sanomaa ja vaikka johtavat mediat: MTV, Helsingin Sanomat, Aamulehti ja Turun Sanomat käyttivät kaikki mainonnalliset keinot kylläpuolen hyväksi, tulos lienee ollut näille tahoille suuri pettymys. Reilut 43 prosenttia kansasta vastasikin gallup-arvailujen vastaisesti "ei". Näin kyllä-puolen osuudeksi tuli alle 57 prosenttia. Kun äänestysprosentti 74 prosenttia otetaan huomioon, vain 40,4 prosenttia äänioikeutetuista ilmoitti aktiivisesti haluavansa Suomen liittyvän Euroopan unionin jäseneksi. Kyllä-puolen mukaan tämäkin aktiivisen halun määrä riittää toimimaan niin, että Suomen hallitusmuodon keskeiset pykälät menettävät merkityksensä. Se on kovin kaukana eduskunnassa edellytettävistä kaksi kolmasosa ja viisi kuudesosa enemmistöistä riippuen näkemyssuunnasta.

Käydyn EU-keskustelun aikana onkin käynyt selväksi, että tarkoitus pyhittää kaikki keinot, kun Suomi on käytetyn sanonnan mukaan "aktiivisesti valitsemassa lännen". Siinä mikään ei ole laitonta tai sopimatonta.

Arvoisa puhemies! Asia ei voi olla näin yksinkertainen. Suomen mahdolliseen EU-jäsenyyteen liittyy monta ulottuvuutta kansallisesta suvereniteetista Suomen mahdolliseen asemaan federalisoituvassa Euroopan unionissa sekä tapaan, jolla jäsenyysasia käsitellään täällä eduskunnassa.

Lähden liikkeelle Suomen kansallisesta itsenäisyydestä. Määrittelen itsenäisyyden niin, että itsenäistä valtiota eivät oikeudellisesti sido toisen valtion, kansainvälisen järjestön tai yhteisön päätökset. Itsenäinen valtio päättää itse omista asioistaan. Valtion täysivaltaisuus merkitsee pohjimmaltaan ja parhaimmillaan sitä, että muun ohessa lainsäädäntö rakentuu sellaisille perusteille ja tavoitteille, jotka ovat asianomaisen valtion kansalaisten etujen mukaisia.

Näin määritellystä itsenäisyydestä Suomi on joissakin tapauksissa jo luopunut. Esimerkiksi YK:n turvallisuusneuvoston päättämät taloudelliset sanktiot sitovat meitä, samoin Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuimen päätökset. Näissä on kuitenkin kysymys ihmisoikeuksiin liittyvistä, laajalti hyväksytyistä periaatteista, ei arkipäivän elämää yksityiskohdittain kahlehtivista normeista.

Euroopan unionin jäsenyys rajoittaisi jopa Suomen omien varojen käyttöä suomalaisiin tarkoituksiin, kuten olemme konkreettisesti jo moneen kertaan havainneet maatalouden niin sanotun kotimaisen paketin mukaan lukien lisähinnan hyväksymisprosessista. Niinpä Suomen maatalous, kalastus- ja tullipolitiikka yhdennettäisiin täydellisesti Euroopan yhteisön vastaaviin politiikan lohkoihin, mikä tarkoittaa mm. sitä, että näiden EY:n asetukset tulisivat automaattisesti voimaan ilman Suomen eduskunnan käsittelyä. Osaksi Suomen laki-teosta tulisi EY:n asetuskokoelma. Kun näin olisi, on todella katteetonta väittää, ettei Suomi joutuisi EU-jäsenyyden myötä luovuttamaan vaikutukseltaan keskeisiä osia päätösvaltaansa Suomen rajojen ulkopuolelle.

Kuten sanottua, olemme joutuneet jo EU-jäsenyysvalmistelujemme läpikäydyissä vaiheissa kysymään Brysselistä, kuinka paljon ja missä muodossa saamme käyttää omia varojamme maataloutemme ylläpitämiseen. Lähetekeskustelussa käytin vertausta holhouslainsäädäntöön. Toistan tämän havainnollisen vertailun. Holhouslain 20 §:n 2 momentissa säädetään, että vajaavaltaisella on oikeus itse määrätä siitä, minkä hän on vajaavaltaisuuden aikana omalla työllään ansainnut. Näin siis jopa holhouslaissa tarkoitettu vajaavaltainenkin sai itsenäisesti päättää omien ansioittensa käyttämisestä, mutta EU-Suomen ei sallittaisi vapaasti määrätä oman kansantaloutensa tuoton käytöstä. On aihetta perustellusti kysyä, onko tuollaiseen asemaan syytä erikoisesti pyrkiä ja vielä erityisnopeutetulla elikkä niin sanotulla Paasion vauhdilla.

Mielenkiintoinen kysymys muodostuu myös siitä, luovutettaisiinko suomalaiselta parlamentaariselta demokratialta valtaa toiselle parlamentaariselle demokratialle, jolloin suomalaisilla olisi kuitenkin vaalien ja parlamentaaristen pelisääntöjen kautta mahdollisuus vaikuttaa päätösten sisältöön ja jopa mahdollisuus olla kaatamassa kelvottomasti toimiva "Euroopan hallitus". Näin ei todellakaan olisi asian laita.

Kuten kaikki tiedämme, vaaleilla valitulla Euroopan unionin parlamentilla on vain aniharvoissa asioissa todellista päätösvaltaa eikä todellista päätösvaltaa käyttävä ministerineuvosto ole sille millään tavoin vastuussa teoistaan. EU:n parlamentti jakelee lausuntoja ja ministerineuvosto tekee ei-julkisissa istunnoissa EU:n edun mukaisia päätöksiä. Aloiteoikeus on yksin komissiolla ja käytännössä lohkollaan yhdellä ainoalla henkilöllä, komissionäärillä.

Vaikka jäsenvaltiot tekevät ehdotukset komissionääreiksi, ei tehtävään asetettu komissionääri EU-normien mukaan saa toimia kotivaltionsa erityiseksi eduksi vaan vain EU:n eduksi. Hänen valittavanaan on EU:n itsenäisyys, ei jäsenvaltioiden itsenäisyys.

Maastrichtin sopimuksella muutetun EU:n perustamis- eli Rooman sopimuksen 157 artiklassa nimenomaisesti korostetaan komission jäsenten riippumattomuutta. Artiklan mukaan kaikki jäsenvaltiot sitoutuvat pidättymään yrityksistä vaikuttaa komission jäseniin heidän hoitaessaan tehtäväänsä. Sanonpa näin, että kukapa kertoisi tämän Suomen hallitukselle ja tiedotusvälineille.

Vastaavasti saman sopimuksen 167 artiklan mukaan valitaan EY-tuomioistuimen tuomarit henkilöistä, joiden riippumattomuus on kiistaton. Komission ja EY:n tuomioistuimen jäsenet eivät siis, kuten Suomen EU-jäsenyyttä kannattavat usein antavat ymmärtää, toimi kotivaltioidensa EU-puhemiehinä tai edustajina. Tämä merkitsee sitä, että Suomen valtion intressiä voitaisiin edistää oikeastaan vain EU:n huippukokouksissa, Eurooppaneuvostossa ja ministerineuvostossa. Lausuntoja antavassa EU-parlamentissakin toimitaan poliittisina ryhminä, ei maakohtaisina intressiryhminä.

En ole kuullut edes väitettävän, että kansanvalta sellaisena kuin me sen täällä Suomessa ymmärrämme voisi kunnolla toimia noin pistekohtaisesti ja kapean rintaman varassa.

Käydyn EU-keskustelun aikana kyllä-puolen taholta korostettiin toistuvasti, että komissionäärin kautta tullaan vaikuttamaan EU:hun Suomen etua näin palvellen. Nyt tiedämme, kuka tulisi olemaan Suomen valitsema komissionääri ja mitkä salkut hän saisi, jos Suomi jäsenyyden hyväksyisi ja nykyiset jäsenvaltiot sen ratifioisivat. Herra on maisteri Erkki Liikanen Mikkelistä, ja komissiossa hänelle kuuluisivat budjetti- ja hallintoasiat. Minä kysyn, kuinka noiden EU:n kannalta sinänsä erittäin tärkeiden asioiden hoidossa komissionääri Liikanen voisi toimia jollain tavoin erityisesti Suomen eduksi? Jos Liikanen vetäisi näyttävästi talous- tai hallintoasioissa jollain tavoin kotiinpäin, herättäisi se varmasti kiusallista julkista huomiota, eli se siitä.

Euroopan unionissa toteutuu jäsenvaltioiden kaksoisstrategia. Siirtomaavaltaperinteen mukaan kotona joudutaan toimimaan suurin piirtein demokraattisesti mutta rajojen ulkopuolella ei ole tapana toimia niin. Näin on ollut varsin luontevaa omaksua tämä periaate myös Euroopan yhteisöissä ja nyttemmin Euroopan unionissa. Perinteet näkyvät myös Rooman sopimuksessa, jossa ei ole purkuehtoa. Katolinen maailmahan ei hyväksy virallisesti avioeroakaan. Vasta viime viikkoina, tämä on aika mielenkiintoista kuitenkin, on Euroopan unionin piirissä varovasti käynnistetty keskustelua siitä, että Rooman sopimukseen tulisikin lisätä yhteisön purkautumista koskevia säädöksiä. Tällainen keskustelu tässä vaiheessa tuskin lähtee liikkeelle, jos ei siihen ole jotakin erityistä aihetta.

Kehitys Euroopan talousyhteisöstä Euroopan yhteisöiksi ja Euroopan unioniksi on ollut määrätietoista. Jollei ylikansallista valtaa olisi asteittain lisätty, ei koko yhteisö ehkä olisi pysynyt koossa. Maastrichtin sopimuksella viitoitettiin tie maatalousliitosta liittovaltioksi, federaatioksi. Olennaisina osina tähän kuuluvat unionin yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka sekä talous- ja rahaliitto. Kumpikin edellyttää toimiakseen liittovaltiorakennetta, mitä EU:n parlamenttikin asettui vaatimaan 10.2. tänä vuonna hyväksymässään kannanotossa. Tähän kuuluu myös EU:n perustuslaki, jonka luonnos on jo olemassa.

EU:n perustuslakiluonnoksen toteutuminen merkitsisi ratkaisevaa ja peruuttamatonta askelta liittovaltion suuntaan. Tämän luonnoksen ensimmäisen artiklan kohdan 6 mukaan EU:n säädökset ovat ensisijaisia kansallisiin säädöksiin nähden. Tämä kohta muuten muistuttaa asiasisällöltään Neuvostoliiton vuoden 77 perustuslain 74 §:ää ja Saksan Liittovaltion perustuslain 31 artiklaa.

Ajatus unionisäädösten ensisijaisuudesta ei ole sinänsä uusi asia. Se on oikeuskäytännön

mukaista oikeutta jo nyt EU:ssa. EU-säädösten ensisijaisuus ja ylemmänasteisuus merkitsevät, että EU-normeista ei ole mahdollista poiketa kansallisilla säädöksillä. Sitä mukaa kuin EU-koneisto tuottaa yhä uusia asetuksia ja direktiivejä, kansallinen lainsäädäntövalta supistuu koko ajan. Tämä kehityssuunta pysyisi luonnollisesti senkin jälkeen, kun olisimme liittyneet EU:n täysjäseneksi.

Eta-sopimuksen nojalla Suomen täysivaltaisuus on oleellisesti EU-vaihtoehtoa suurempi. Eta-sopimus ei velvoita Suomea alistumaan yhteenkään sellaiseen uuteen integraatiosäädökseen, jota omat toimivaltaiset valtioelimemme eivät hyväksy. Sen puitteissa Suomella on itsenäisten valtioiden tapaan EU-normien sitomatta täysi valta päättää, millaiset säädökset sen alueella tulevat voimaan.

Sosialidemokraattien puheenjohtaja totesi kesällä eräässä tv-haastattelussa aivan oikein, että EU:n kehittyminen Euroopan yhdysvalloiksi merkitsee kansallisvaltioiden vähittäistä häviämistä. Talous- ja rahaliitto on vievä mennessään Suomen Pankin kaltaiset kansalliset pankit ja valuutat. Jotta EU:n yhteisellä valuutalla olisi tarkoitettu vakaa asema, merkitsee se EU:n komission ja keskuspankin ylivaltaa jäsenvaltioiden talousarvioihin. Viimeistään tämä vaihe nostaa EU:n suuret jäsenvaltiot yli muiden. Häviäjiä tulevat olemaan väkiluvultaan pienet ja syrjäiset valtiot. Tämä kehityskulku on nähtävissä jo nyt. Palaan asiaan myöhemmin puheessani.

Rooman ja Maastrichtin sopimusten valossa on juridisesti kiistatonta, että EU-valtioiden itsenäinen päätösvalta ja itsemääräämisoikeus ovat monilla tärkeillä alueilla selvästi suppeampia kuin esimerkiksi nykyisen Suomen, vaikka EU-keskustelussa on muuta usein väitettykin. Tähän johtopäätökseen voidaan päätyä myös toista tietä. Kun Baltian maat joitakin aikoja sitten saivat takaisin vallan päättää esimerkiksi omasta ulko- ja turvallisuuspolitiikastaan, raha- ja talouspolitiikastaan, kauppasuhteistaan ja maataloudestaan, Suomessakin yleisesti sanottiin, että Baltian maat tuolloin itsenäistyivät. Kuinka näin ollen olisi ollut johdonmukaisuutta loukkaamatta mahdollista väittää, että Suomi säilyttäisi itsemääräämisoikeutensa ja itsenäisyytensä, jos se luopuu itsenäisestä päätösvallastaan mm. mainituissa politiikan ja yhteiskunnallisen toiminnan lohkoilla.

Integraatiokeskusteluun näyttävät kuuluvan valitettavina osina kielenkäytölliset ja muut hämäysyritykset. EU:n tehtäväpiirin laajuus käy ilmi Maastrichtin sopimuksella muutetusta EY:n perustamissopimuksen 3 artiklasta. Siinä on 20-kohtainen luettelo niistä asiakokonaisuuksista, jotka kuuluvat yhteiseen toimintaan. Luettelo ei ole edes tyhjentävä, vaan EU:n yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, talous- ja rahaliitosta sekä oikeus- ja sisäasioista määrätään muissa EU-normeissa.

Varsin usein Suomen EU-jäsenyyden kannattajat korostavat turvallisuustekijän merkitystä, markkinoidessaan Suomen EU-jäsenyyttä. Historiallisesti onkin aivan totta, että prosessi kohti nykyistä EU:ta käynnistyi sodan jälkeen, kun läntisen manner-Euroopan voittajavaltiot halusivat sitoa Saksan tulevaan kehitykseensä. Tässä ne onnistuivatkin niin hyvin, että Saksa on saanut lähes ylivallan EU:ssa. EU-jäsenyys ei sellaisenaan anna kuitenkaan mitään turvallisuustakuuta. Sen antaa, jos antaa, Nato-jäsenyys. Valtio voi kuitenkin olla Naton jäsen, vaikka ei olisikaan EU:n jäsen. Norjan asemanhan me kaikki tiedämme.

Puolustusvaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että EU-jäsenyys voi sellaisenaan olla polun alku Naton jäsenyyteen. Kohta tämän jälkeen hallitus ilmoitti pääministerin suulla, että Suomi hakee tarkkailija-asemaa Länsi-Euroopan unionissa Weu:ssa. Näin EU-jäsenyys ja tarkkailija-asema Weu:ssa, kytkeytyvät elimellisesti toisiinsa. Tämä merkitsee kansainvälis-poliittisesti yksiselitteisesti poliittista liittoutumista länteen. Tämän totesi puolustusministeriön uusi kansliapäällikkökin nimityshaastattelussaan Helsingin Sanomissa. Se olisi selvä signaali poliittisesta valinnasta, jonka varmasti mm. kaikki Itä-Euroopan poliittiset liikkeet noteeraisivat ja ottaisivat huomioon omissa strategioissaan.

Suomen tulee puolestaan ottaa nämä noteerausmahdollisuudet huomioon omaa ulkopolitiikkaansa suunnitellessaan tässä ja nyt. Kun näin on pakko tehdä, seuraa siitä sen arviointi, että seuraako poliittisesta liittoutumisesta länteen turvallisuusriskejä. Varsin monet ajattelevat, että tämä valinta sisältäisi sellaisenaan turvallisuuspoliittisen riskin lisääntymisen.

Seuraava kysymys onkin, tuottaisiko liittyminen Euroopan unioniin ja Weu:hun mainitulla tavalla riskin vastapainoksi turvallisuustakuu? Välitön oikea vastaus kuuluu ettei tuottaisi. Tämä havainto käynnistäisi aikanaan automaattisesti keskustelun siitä, että nuo sotilaalliset turvallisuustakuut on hankittava, kun niitä ei ole. Näin polulla jouduttaisiin ottamaan toinen askel, joka voisi olla vain täysjäsenyys Länsi-Eu-

roopan unionissa. Tämän jälkeen kolmas askel olisi pelkkä järjestelykysymys. Nato joutuisi miettimään, missä vaiheessa se ottaa uusia jäseniä ja kuinka se koordinoi työnsä Länsi-Euroopan unionin kanssa. Kysymys on myös Yhdysvaltain läsnäolosta Euroopassa.

Tässä yhteydessä on syytä tähdentää sitä, mikä johtuisi mistäkin. Liittymisestä Euroopan unionin jäseneksi ei seuraisi vaatimusta hakea Naton jäsenyyttä. Tässä olen Suomen EU-jäsenyyttä kannattavien kanssa täsmälleen samaa mieltä.

Edellä kuvattu polku ja päätösketju syntyisivät nimenomaan kotimaisista syistä. Polkua voitaisiin kutsua vaikka keskustelun logiikaksi. Saamani kirjeposti kertoo siitä, että kansalaistenkin keskuudessa mietitään parhaillaan tätä polun logiikkaa. Se nähdään nimenomaan tieksi Natoon, ja juuri siksi on neuvoa-antavassa kansanäänestyksessä äänestetty "kyllä".

Ulkoasiainvaliokunta on sitä mieltä, että Länsi-Euroopan unioniinkin liittyvät asiat on tuotavat eduskunnan ratkaistaviksi. Tämä ei kuitenkaan muuta miksikään polun logiikkaa, joka on ratkaisevassa asemassa.

Tähän tulevaisuuskuvaan täytyy liittää myös Nato-osapuolen sisäinen strateginen pohdiskelu. Sotilaspoliittisesti Naton strategit ovat varmasti katsoneet monta kertaa Suomen karttaa ja todenneet, että jos sota itäisen Euroopan kanssa olisi vielä joskus väistämätön tosiasia, Suomi olisi sopivan kaukana oleva taistelualue. Liittymällä Naton jäseneksi tai jo astumalla polulle kohti Nato-jäsenyyttä, Suomi joutuu ottamaan tämän sekä nykyiseen nähden vähintään kaksinkertaiset puolustusmenot ja ydinaseiden potentiaalisena kohdealueena olon huomioon.

Mainitusta sisäisestä logiikasta seuraa, että se arviointi on tehtävä jo tässä vaiheessa, kun monet tahot haluavat Suomen liittyvät Euroopan unionin jäseneksi. Minusta tämä on se kaikkein olennaisin kohta ja pointti. Minun mielestäni Nato, Weu kuten ei EU-jäsenyyskään ole nyt ajankohtainen asia. Nyt ei tule ottaa ensiaskelta sillä polulla, joka sisäisistä syistä johtaisi ajan kanssa Nato-jäsenyyteen. Sotilaallinen liittoutumattomuus, itsenäinen puolustus ja pystyvä diplomatia ovat nytkin Suomelle varmin turvallisuustakuu. Turvallisuuden hakeminen EU-jäsenyydestä kuvastaisi myös melkoista paradoksia. Suomen suvereniteettia pyrittäisiin suojaamaan luopumalla suvereniteetin useista oleellisista osista.

Ulko- ja turvallisuuspoliittisen linjanvalinnan rinnalla toinen todella suuren luokan asia on Maastrichtin sopimuksella sovitun talous- ja rahaliiton kolmas vaihe, johon sisältyy yhteinen keskuspankki ja yhteinen valuutta. Suomen nykyinen hallitus on kaikissa mahdollisissa yhteyksissä ilmoittanut, että Suomi on samalla, kun se hyväksyy Maastrichtin sopimuksen kokonaisuudessaan, valmis Emun kolmanteen vaiheeseen sen ensimmäisessä ryhmässä. Tämä tulisi vihdoin pakottamaan hallituksenkin mukaan hallitusmuotomme muuttamiseen keskuspankkimme valuuttasäädösten osalta. Pääministeri ilmoitti välikysymyskeskustelussa kesäkuussa eduskunnalle, että Suomi on valmis tekemään nämä muutokset hallitusmuotoon ja että tämä on ilmoitettu Euroopan unionille.

Vastoin hallituksen useaan kertaan julkituomaa kantaa Emu-asiassa ulkoasiainvaliokunta ilmoittaa kantanaan, että eduskunnan tulee saada päättää talous- ja rahaliiton jäsenyydestä. UaV:n mietinnön kannanotto voidaan tulkita hallituksen ylikävelyksi tässä suuren luokan, todella suuren luokan asiassa. Jos kysymys on siitä, hallituksen tulee välittömästi jättää paikkansa. Tässä on kyse merkittävän poliittisen puheen ja lupauksen pitävyydestä myös eduskunnassa.

Tässä yhteydessä on syytä palauttaa mieliin, mitä Euroopan unionissa näissä asioissa nykyään tapahtuu. Talous- ja rahaministerit pohtivat kokouksissaan lähes yksinomaan niin sanottujen Emu-kriteerien täyttymistä jäsenvaltioitten budjeteissa. Tuoreen tiedon mukaan vain Luxemburg ja Irlanti ovat tällä hetkellä Emu-kunnossa. Tämä onkin johtanut ajattelemaan, että Emun kolmas vaihe käynnistetään ilman, että jäsenvaltiot ovat jo saavuttaneet Emu-kunnon. Mukaan tulevien valtioiden julkinen talous pantaisiin Emu-kuntoon, kun Emun kolmas vaihe on käynnistetty. Tämä on äärimmäisen merkittävä taktinen muutos. Suomen osalta se merkitsisi joko valtion tulojen reipasta lisäämistä tai sosiaali- ja terveys-, opetus- sekä työministeriön pääluokkien menojen poistamista budjetista. Tämän vuoksi varmaankin koulutetaan jo mellakkapoliiseja suurimpiin kaupunkeihin, kuten lehdet viime viikolla kertoivat.

Toinen merkittävä keskustelunaihe Keski-Euroopassa on parhaillaan niin sanotun kovan ytimen muodostaminen Euroopan unioniin. Saksa ja Ranska suunnittelevat yhdessä Benelux-maiden kanssa sellaisen muodostamista. Se merkitsisi sitä, että kova ydin tekisi ensin keskeiset päätökset noudatettavasta politiikasta, jonka jälkeen kakkosvyöhyke, Iso-Britannia ja Ranska ja

vihdoin periferia eli kolmoskehä, niiden joukossa Suomi, pääsisivät peliin mukaan.

Näissä yhteyksissä puhutaan useiden nopeuksien Euroopasta. Suorastaan käsittämätöntä on, että pääministeri Esko Aho kävi Berliinissä pitämässä puheen, jossa hän hyväksyi tämän eriarvoistavan kehityskulun. Tätä tekoa voidaan perustellusti pitää suomalaisen eurokyyristelyn tähän mennessä koetuista korkeimpana asteena. Kotimaassa tämä eurokyyristely todetaan tuon tuostakin tv-ruudussa Suomen edustajien käyttäytymisessä Brysselissä ja eduskunnassa ainakin maa- ja metsätalousvaliokunnassa ministeriöiden virkamiesten käyttäytymisessä. Direktivismi on lisännyt räjähdysmäisesti virkamiesten ja erityisesti juristien valtaa. Lieneekin juristien taivas ja täyttymys.

Arvoisa puhemies! Eurokyyristelyssä on kysymys nöyristelystä, jossa suomalaisilla on toki vankat historialliset perinteet. Eurokyyristely voi tuottaa eurokuplia, mutta kotimainen kekseliäisyys tuottaa niitä muutoinkin. Kun Suomessa markkinoitiin EU-jäsenyyshakemuksen jättämistä, huom. jättämistä, hallitus ja talouselämä kertoivat, että jo tuo teko tuo maahan huikean määrän investointeja. Mitään ei kuitenkaan tullut. Suomalaiset päinvastoin investoivat entistä innokkaammin ulkomaille. Kun viime kesänä ja alkusyksystä presidentti, arkkipiispa, poliittinen ja taloudellinen eliitti markkinoivat Suomen EU-jäsenyyttä, luvattiin maahan pilvin pimein investointeja, jotka käynnistyvät oitis, kun kansa vastaa herroille kyllä. Samoin korkojen tuli alentua ja pörssikurssien piti kohota, kun markkinavoimien piti kiittämän kuuliaista kansaa. Mutta mitä onkaan tapahtunut. Suurista firmoista vain Nokia on ilmoittanut investoinneista, mutta ei edes se niin suurina kuin vielä viime kesänä. Nokia ilmoitti vielä alkukesällä, että esimerkiksi Oulun seudulle tulee 2 000 uutta työpaikkaa. Nyt luvusta putosi yksi nolla pois, työpaikkoja tuleekin tuoreen ilmoituksen mukaan vain 200. Yksikään muu firma ei ole luvannut uusia työpaikkoja, päinvastoin. Ne ovat ilmoittaneet, ettei EU-jäsenyydellä ole sinänsä mitään merkitystä firmojen toimintastrategiaan. Ne määräytyvät, kuten ymmärrettävää onkin, muilla perusteilla. Samanlaista kuuluu korkoihin. Markkinavoimat eivät olekaan alentaneet korkoja eli kotimainen investointilama jatkuu entisellään. Pankeissa on rahaa, joka ei kelpaa kenellekään. Pörssi on pyörinyt miljardivoittoja tekevän Nokian ympärillä ja siinä kaikki. Se niistä lupauksista.

Tämä kaikki tulee merkittävään valoon myös Suomen budjettitalouden valossa. Valtion ensi vuoden talousarvio on rakennettu EU-jäsenyysvaihtoehdon mukaan. Se osoittaa, että jo huikeasti velkaantunut Suomi joutuisi ottamaan 10 miljardia lisää maksaakseen EU-jäsenyydestä koituvat lisälaskut.

Käyty EU-keskustelu on osoittanut, etteivät tätä laskua kestä veronmaksajat, kuluttajat, Suomen korkotaso, lainansaantimahdollisuudet ulkomailta eikä tarjottu ratkaisumalli ole kotimaisista paketeista huolimatta edes suomalaisen maatalouden edun mukainen.

EU-jäsenyydestä ei voi koitua, kuten juuri osoitin, Suomelle sellaista kansantaloudellista etua ja lisäarvoa, jotka olisivat valtiontaloudellisesti tuloutettavissa kompensaatioksi menetyksille. Suomi olisi EU:n jäsenenä alati köyhtyvä nettomaksaja, jolla olisi piikissään myös 700 000—800 000 kotimaista eurotyötöntä. Tätä Suomi ei kestäisi. Ei se kestä sitä EU:n ulkopuolellakaan.

EU:n ulkopuolella Suomella on selvästi enemmän toiminnallisia vapausasteita ja tilaa edistää omaa etuaan. EU:n tullimuurin ulkopuolella voimme olla jopa tulliparatiisi, niin halutessamme. Meillä on Eec-vapaakauppasopimus Euroopan yhteisön kanssa, ja jos Eta häviäisi, me voisimme oma-aloitteisesti jatkaa kauppalainsäädäntömme standardointia sopivilta meille edullisilta osin. Meidän on syytä muistaa, että 94 prosenttia maapallon kaupasta on Euroopan unionin protektionistisen tullimuurin ulkopuolella.

Olen edellä luonnehtinut Euroopan unionin tapahtunutta ja odotettavissa olevaa kehitystä tavalla, joka on minun mielestäni lähinnä oikea. Minulle pohjoismainen demokratia on luovuttamaton itseisarvo. Suomen maantieteellinen sijainti olisi pitänyt ottaa rakenteellisesti huomioon jo EU-jäsenyyttä koskevassa neuvottelutuloksessa. Kun sitä ei siinä millään tavoin otettu huomioon, ei sitä tultaisi ottamaan koskaan tulevaisuudessakaan EU-jäsenyydessä huomioon.

Maamme pohjoinen maantieteellinen sijainti asettaa myös tiukat ekologiset rajat sille väestömäärälle, joka voi täällä tulla toimeen fossiilisten polttoaineiden varantojen ehtyessä. Näin ekologisesti kestävä Suomi tulisi aina olemaan pieni jäsenvaltio Euroopan unionissa. Ekologisesti kestävät Suomea koskevat ratkaisut eivät voi koskaan olla kiinni siitä, hyväksyykö EU:n komissio ne vai ei. Suomen luonto ei kestä edes siinä määrin kilpailutalouden synnyttämää kulutusta kuin Keski-Euroopan luonto. Näin ollen ei ole olemassa edes rakenteellisia edellytyksiä hyväk-

syä Suomen EU-jäsenyyttä näillä ehdoilla. Tätä valintaa tukevat myös ne kriittiset näkökohdat, jotka olen edellä tuonut esiin monien muiden kielteisten argumenttien ohella. Valitettavasti ulkoasiainvaliokunta ei ole pohdiskellut asiaa näiltä pitkän aikavälin kannalta olennaisilta näkökulmilta lainkaan.

Lopuksi, arvoisa puhemies, EU-jäsenyyssopimuksen käsittelytavasta eduskunnassa. Hallitus ja nyt perustuslakivaliokunta ovat lähteneet siitä Tiitisen komitean omaksumasta näkemyksestä, että liittymissopimus on kuin mikä tahansa kansainvälinen sopimus, joka voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n mukaisessa niin sanotussa supistetussa perustuslain säätämisjärjestyksessä. Kuten 44 kansanedustajaa hallituksen vastattavaksi toimittamassaan kirjallisessa kysymyksessä osoitti, ei mainittua valtiopäiväjärjestyksen pykälää ole tarkoitettu käytettäväksi tämän suuruusluokan asioiden käsittelyssä. EU-jäsenyyssopimus merkitsisi keskeisesti Suomen täysivaltaisuuden supistamista. Suomen täysivaltaisuudesta on säädetty hallitusmuodon 1 §:ssä. Tällä perusteella saattaisi näyttää siltä, että supistetun perustuslain säätämisjärjestyksen käyttäminen olisi riittävää. EU-jäsenyyssopimuksen hyväksyminen merkitsisi kuitenkin täysivaltaisuuden niin oleellista rajaamista, että juuri se tekee ongelmalliseksi sen, onko supistetun perustuslain säätämisjärjestyksen käyttäminen asianmukaista.

Säätämisjärjestystä voidaan nimittäin lähestyä myös toisesta näkökulmasta, mitä perustuslakivaliokunta ei tehnyt. Jos Suomi jonkin valtiosopimuksen perusteella joutuisi totaalisesti luopumaan kaikesta täysivaltaisuudestaan, tuskin monikaan pitäisi supistettua perustuslain säätämisjärjestystä riittävänä, vaikka asia selvästikin valtiopäiväjärjestyksen 69 §:ssä tarkoitetulla tavalla koskisi perustuslakia. Perustellumpana pidettäisiin vaikeutetumman säätämisjärjestyksen käyttämistä. Tämän vuoksi olisikin pitänyt pohtia, kuinka monia täysivaltaisuuden osatekijöitä voidaan valtiosopimuksen nojalla luovuttaa pois siten, että kysymys edelleen olisi vain "asioista, jotka koskevat perustuslakia", mutta ei valtiosäännön perusteiden järkkymisestä.

Vaikka valtiopäiväjärjestyksen 69 § salliikin supistetun perustuslain säätämisjärjestyksen käyttämisen asioissa, jotka koskevat perustuslakia, olisi vaikeat ajatella, että kuinka laaja valtiosäännön ja valtiopäiväjärjestyksen muutos tahansa olisi toteuttavissa niin yksinkertaisin menettelymuodoin vain sen vuoksi, että muutos johtuu perustuslakia koskevasta valtiosopimuksesta. EU-jäsenyyden toteutuminen olisi todellakin kiistattoman mittava muutos. Se ei vain supistaisi Suomen täysivaltaisuutta, vaan käytännössä johtaisi mm. vallanjaon, tuomioistuinten riippumattomuuden, valtiontalouden hoidon sekä kansalaisten ja julkisen vallan välisten suhteiden muuttumiseen.

Arvoisa puhemies! Olen edellä osoittanut sen valheellisuuden — siis omassa katsannossani valheellisuuden, jolla Suomen EU-jäsenyyttä monien sitä ajavien taholta ajettu — että Suomi pärjää paremmin EU-jäsenyyden ulkopuolella kuin EU-jäsenyydessä. Mielipide, josta olen yksin vastuussa. Totean, että käydyssä keskusteluissa on harvinaisen vähäisessä määrin käsitelty tämän suuren luokan asian syvällisempiä ulottuvuuksia, kuten kaikkea sitä, miten Maastrichtin sopimus Suomea velvoittaisi ja mitä siihen todellisuudessa sisältyy. Ehkä näihin asioihin on syytä palata vielä perusteellisemmin, samoin kuin globaalisiin ulottuvuuksiin ja globaaliseen integraatioon tässä yhteydessä.

Joka tapauksessa tulen lain kolmannessa käsittelyssä ehdottamaan lakiehdotuksen ja samalla Suomen EU-jäsenyyden hylkäämistä.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuunnellessani ed. Pulliaisen puheenvuoroa, jossa hän käsitteli useiden nopeuksien Eurooppaa, tuli mieleeni se, että ilmeisesti nyt tämä käytäntö on tulossa Suomen eduskuntaankin, kun tämän asian käsittelyä ajattelee.

Ed. Pulliainen puuttui puheenvuorossaan tullisuspensiohakemusten hylkäämiseen. Jos lehtitiedot todella pitävät paikkansa, niin näin on käymässä, vaikka meille ulkoasiainvaliokunnassa ulkoasiainhallinnon virkamiehet vakuuttivat ja olivat siinä käsityksessä, että erittäin hyvin olisi mahdollisuus saada näitä poikkeuksia, näitä hakemuksia hyväksytyksi. Jos näin ei asia ole, niin mielestäni meille on annettu kyllä vähän liian ruusuinen kuva siitä, miten Suomea EU:ssa kohdellaan.

Ed. Laakso (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! En halua polemisoida Erkki Pulliaisen esittämää näkemystä, jonka mukaan viime kädessä Suomesta itsestä riippuu se, liittoutuuko Suomi sotilaallisesti vai ei. Haluan vain täydentää tätä näkemystä sillä, että sen jälkeen kun Suomi on EU:n jäsen ja sitoutunut Euroopan unionin yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiik-

kaan, luonnollisesti myös EU:n kehityksestä riippuu, mitä Suomelle EU:n jäsenenä tässä suhteessa tapahtuu.

Täytyy muistaa, että vaikka meille uskoteltiin, että Suomi pystyy pitäytymään kokonaan Weu:n tarkkailija-asemankin ulkopuolella, jo Maastrichtin sopimus itse asiassa, vaikka se juridisesti ei velvoita, niin moraalisesti se velvoittaa joko hakemaan tarkkailijan asemaa tai täysjäsenyyttä.

Kun ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja ensimmäisessä puheenvuorossaan totesi, että olisi syytä lopettaa spekulaatiot Weu:n täysjäsenyydellä sen kannanoton myötä, jonka ulkoasiainvaliokunta on ottanut, jossa ulkoasiainvaliokunta toteaa, ettei se pidä tarpeellisena ja Suomen etujen mukaisena tavoitella jäsenyyttä Weu:ssa, niin tämä huomautus kannattaisi tehdä ennen kaikkea ministeri Salolaiselle ja myös ministeri Rehnille, sillä molemmat ovat aikaisemmin todenneet, että he pitävät miniminä Suomen tarkkailijan asemaa Weu:ssa. Eli arvovaltaiselta taholta on jo ikään kuin annettu suunta sille, että Suomi tulevaisuudessa voi olla jotakin muutakin kuin tarkkailija.

Kummalliselta tuntuu, että ulkoasiainvaliokunta ei lainkaan ole halunnut käsitellä Weu:n ja Naton välistä suhdetta, joka tällä hetkellä on yhteistyö- ja työnjakosuhde, sillä se olisi osoittanut sen, että Weu:n jäsen joutuu olemaan myös Naton jäsen. Näinhän myös Suomelle on valtaosa EU:n nykyisistä jäsenmaista keskusteluissa kertonut. Outoa on, että ulkoasiainvaliokunta ei tähän asiaan kiinnitä huomiota.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Paasio (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pulliaisen ja ed. Laakson puheenvuoroissa kiinnitän huomiota yhteen asiaan, joka liittyy siihen, mihin kumpikin viittasi eli puolustusasiainvaliokunnan mietintöön eräänlaisesta automatiikasta siitä, että jos Suomi hakeutuu Länsi-Euroopan unionin tarkkailija-asemaan siis ei tarkkailijajäsenyyteen, niin se johtaa jonkinlaisen automatiikan kautta meidät sotilaalliseen liittoutumiseen. Ed. Laakso kertoi, että puolustusvaliokunnassa kaikki asiantuntijat olivat tästä yhtä mieltä.

Ulkoasiainvaliokunta on kuullut kaikkia niitä asiantuntijoita, jotka tästä asiasta vähänkin tietävät. Jokainen on erikseen kirjallisesti ilmoittanut, että he eivät ole sanoneet mitään tähän suuntaan viittaavaakaan. (Eduskunnasta: Ei pidä paikkaansa!) Tällöin on todettava, että se, että Suomi hakeutuu tarkkailijaksi Weu:hun, ei ole mikään automatiikka Weu:n jäsenyyteen. Yksikään ulkoasiainvaliokunnan asiantuntija, joka samalla on ollut puolustusasiainvaliokunnassa, ei ole ollut tällaista mieltä. Sanon tämän vain dokumentaatiosyistä. On aivan ilmeistä, että puolustusvaliokunta on rakentanut keskeisen sisällön mietinnölleen jonkin muun kuin asiantuntijalausunnon perusteella; tarkoitan nyt ulkoasiainministeriön ja puolustushallinnon asiantuntijoita.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen ihmetteli, miksi investointipäätöksiä ei ole vielä tullut. Eihän Suomi vielä ole EU:n jäsen. Täällähän on kova vastustus sille edelleen, vaikka kansa on sen jo hyväksynyt. Ei niitä päätöksiä varmaan siitäkään syystä tehdä ennen kuin asia on selvä.

Mutta siinä on vielä toinenkin mutta. Eduskuntahan on estänyt ydinvoiman rakentamisen, ja nyt Suomessa suurteollisuus on energiavaltaista, sähkövaltaista. Sen täytyy tietää, minkä hintaista sähkö on ja onko sitä yleensä saatavissa, ennen kuin voidaan suuria investointipäätöksiä tehdä. Nythän on eduskunta päättänyt, että Suomi mm. toteuttaa Rion sopimuksen, jossa hiilidioksidipäästöt pidetään entisellään. Silloin ei voida hiilivoimaloitakaan periaatteessa rakentaa. Kerta kaikkiaan ei sähköä näyttäisi olevan saatavissa. Ei sellaisilla ehdoilla voida investoida.

Ed. Pulliainen esittää, että EU:ssa Suomi on vain reunavaltio. Minusta reunavaltiokin on parempi kuin valtio, jota kukaan ei tiedä olevan olemassakaan.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jätän ed. Tiurin kommentit omaan arvoonsa.

Mutta erittäin olennainen asia on sotilas- ja puolustuspoliittinen polku. Se on niin olennainen, että sen olennaisempaa asiaa ei olekaan. Siinä on olennaista se, että siinä on ikään kuin kaksi eri tahoa. Ed. Laakso aivan oikealla tavalla kiinnitti huomiota siihen, että toisella puolella, EU — Weu — Nato-puolella, voi tapahtua aivan mitä tahansa, joka suoranaisesti vaikuttaisi Suomeen, Suomen orientoitumiseen tilanteessa, että Suomi olisi Euroopan unionin täysjäsen. Mutta on olemassa myös oma Suomen sisäinen poliittinen ilmasto. Tässä suhteessahan me kävimme

mahdollisimman julkisen keskustelun Suomen kansan edessä — TV 1:n viimeinen EU-keskustelutilaisuus, jossa tämä oli ehkä tärkein aihe. Silloin mm. kokoomuksen puheenjohtaja sanoi, että heidänkin piirissään välittömästi nousisi keskustelu siitä, että täytyy turvallisuustakeet jollakin tavalla hankkia, jos on sellainen kuva, että me olemme ikään kuin ilman todella toimivaa turvallisuusjärjestelmää, mikä johtuisi siitä, että olemme tarkkailija-asemassa Länsi-Euroopan unionissa ja Euroopan unionin täysjäsen. Juuri siitä sisäisestä politiikan logiikasta on kysymys, ed. Paasio, juuri siitä. Siinä on aivan yks hailee, mitä teidän asiantuntijanne sanovat.

Ed. Wahlström: Arvoisa puhemies! Maaliskuussa 1992 hallitus ilmoitti tiedonannossaan eduskunnalle päättäneensä hakea Euroopan yhteisöjen jäsenyyttä. Keskusteluun ei paljon aikaa uhrattu eikä jäsenyyttä tiedonannon yhteydessä paljon ehditty punnita. Saman kevään aikana arviointi tehtiin kuitenkin perusteellisemmin hallituksen selonteon käsittelyn yhteydessä.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä äänesti jäsenhakemuksen jättämistä vastaan ja on siitä pitäen suhtautunut hyvin kriittisesti EU:n jäsenyyteen. Syitä kritiikkiin on monia. Keskeisin on koko ulkopoliittisen asemamme muutos. Unionin yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja sen puolustusulottuvuus tekevät Suomesta liittoutuneen, selittipä hallitus tällä hetkellä mitä tahansa. Me pidämme talous- ja rahaliittoa myös erittäin arveluttavana hankkeena, johon siihenkin aivan ensimmäisten joukossa maamme hallitus on sitoutunut. Euroopan unionin jäsenyys merkitsee kansallisen päätösvaltamme huomattavaa kaventumista ja osallistumista päätöksentekoon, jonka periaate on salailu eikä avoimuus, julkisuus.

Sosiaaliturvarahoituksen ja maatalouden ongelmat ovat edessämme, ja arvelemme, että niiden ratkaisu EU-jäsenyydessä pikemminkin vaikeutuu kuin helpottuu. Vastapainoksi esitetyt unionin jäsenyyden myönteiset vaikutukset maamme talouteen ja kansalaisten asemaan eivät ole meitä vakuuttaneet.

Näistä lähtökohdista olemme lähteneet keskusteluun ja poliittiseen mittelyyn Euroopan unionin jäsenyydestä. Kamppailu on ollut kieltämättä melko epätasainen. Euroopan unionin jäsenyyttä kannattava hallitus tukijoukkoineen on antanut epämääräistä, suostuttelevaa ja jäsenyyden haittoja vähättelevää informaatiota. Rahaa on kyllä-puolelle syydetty monista tuuteista. EU-tulevaisuuden rusottavaa taivaanrantaa on maalailtu suuripiirteisin vedoin ja kirkkain värein ja vastaavasti EU:n ulkopuolinen Suomi kuvattu harmaan, synkän yksinäisyyden takamaaksi.

Ylilyöntejä on toki ollut puolin ja toisin. Eipuolen joidenkuiden edustajien rakentamat kauhukabinetit olisivat ansainneet ymmärtävän hymyn, ellei asia olisi niin vakava. Kansanäänestys on kuitenkin ohi, ja edellä sanotusta riippumatta sen demokraattisuutta tuskin kukaan pystyy kyseenalaistamaan verrattuna siihen, miten demokratia yleensä maassamme toteutuu. Suomalainen kansanvalta oli kansanäänestyksessä kuten yleensä vaaleissa rahan ja sen suoman vallan asettamin ehdoin ja rajoituksin toimivaa.

Viime vuosien ja kuukausien keskusteluissa ovat nousseet esiin kansalaisten toiveet ja pelot. Miten ratkaisu vaikuttaa minun elämääni? Millainen on lasteni tulevaisuus? Yksiselitteisiä vastauksia ei ole voitu antaa eikä voida antaa. Työttömyys, turvallisuus, sosiaaliset oikeudet, koko hyvinvointimme tulevaisuus — mikä on niiden kohtalo? Mainittuja ongelmia on käsitelty varsin seikkaperäisesti eduskuntakäsittelyssä ja nyt esillä olevassa mietinnössä.

Vaikka jäsenyyden vaikutuksia onkin käsitelty suhteellisen monipuolisesti ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä, on mietinnön perustelujen yleissävy myönteisiä vaikutuksia korostava ja kielteisiä vähättelevä. Olen lukuisissa kohdissa edustanut kriittisempää näkemystä ja sen perusteella esittänyt tai äänestyksessä kannattanut muutoksia. Vastalauseessani olen kuitenkin puuttunut vain muutamiin keskeisiin kysymyksiin. Eräs näistä on ulko- ja turvallisuuspolitiikka.

Maastrichtin sopimuksen nojalla Euroopan unioni noudattaa yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Tämä merkitsee sitä, että Suomen mahdollisuus itsenäiseen ulkopolitiikkaan ja itsenäisen ulkopolitiikan tavoitteenasetteluun kapenee ja yhä enemmän on kysymys siitä, missä määrin Suomen edustajat voivat vaikuttaa politiikan sisältöön. Suurvaltana Euroopan unioni joutuu helpommin ja laajemmin osapuoleksi erilaisiin konflikteihin kuin Suomi sen ulkopuolella joutuisi. Tämä merkitsee sitä, että joudumme helposti osapuoleksi aikaisempaa useammin ja useamman maan kanssa mm. siksi, että Euroopan unionin mielenkiinto suuntautuu maantieteellisesti laajemmalle alueelle, esimerkiksi Pohjois-Afrikkaan. Vastaavasti ei Suomi voi enää valtiona samassa määrin antaa panosta koko

Eurooppaa yhdistävien toimien kehittämisessä vaan joutuu sitoutumaan unionin ulkopoliittisen otteen tiivistyessä yhä enemmän unionin ja sen keskeisten maiden kantoihin.

Länsi-Euroopan unioni, Weu, josta täällä äsken puhuttiin, on määritelty Euroopan unionin kehityksen erottamattomaksi osaksi. Puolustusvaliokunnan lausunnossa on lisäksi arvioitu, että EU-jäsenyys käytännössä johtaisi Länsi-Euroopan unionin kautta myös jäsenyyteen Natossa. Näin ollen jäsenyys Euroopan unionissa aikanaan johtaisi myös sotilaalliseen liittoutumiseen.

On huomattava, että Naton huippukokouksesta tammikuussa 1994 annetussa julkilausumassa korostettiin, että Länsi-Euroopan unioni on Naton ns. eurooppalainen pilari. Vastaavasti Maastrichtin sopimuksen osana on julistus n:o 30 Weu:n, EU:n ja Naton suhteista.

Uusien jäsenmaiden kannalta ulkopoliittisesti merkittävä oli Euroopan unionin jäsenmaiden 21.12.1993 antama yhteinen ulkopoliittinen julistus, jonka mukaan hakijamaat sitoutuvat varauksitta yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, myös sen mahdollisesti kehittyvään yhteiseen puolustukseen. Julistus on liitetty jäsenyyssopimukseen.

On luultavaa, että Suomen ulkopolitiikan liikkumavara Euroopan unionin jäsenenä on kapea. Suomen lähtökohtana pitämä ja hallituksen dogmina tunnettu itsenäinen puolustus ja sotilaallinen liittoutumattomuus eivät Suomen ollessa unionin jäsen enää ole vain Suomen vaan koko unionin turvallisuuspolitiikan asia. Suomi joutuu siis tekemään ratkaisunsa aivan uudenlaisessa ympäristössä, jossa paineet yksimielisyyteen ovat merkittävät.

On huomattavaa, että sopimukseen liittyy myös julistus n:o 27 päätöksenteosta ulkopoliittisissa asioissa, jossa todetaan, että päätöksissä, jotka vaativat yksimielisyyttä, kehotetaan jäsenvaltioita olemaan estämättä yksimielisyyttä, mikäli määräenemmistö näyttää syntyvän. Siis todella syntyy kova paine siihen, että yksimielisyys saavutetaan, ja siksi ei pitäisi liikaa korostaa sitä, että päätökset tehdään yksimielisesti. Kyllä paineella yksimielisyys saadaan aikaan, ja se voi olla tietysti yhtä hyvin vahingoksi Suomelle kuin hyväksikin.

Ulkoasiainvaliokunnan enemmistö ei ole pitänyt puolustusvaliokunnan arviota oikeana vaan on vakuuttunut, että Suomen turvallisuuspolitiikka EU:n jäsenyydessäkin määräytyy itse arvioidun kansallisen edun pohjalta. Tähän arvioon en ole voinut yhtyä. Ulko- ja puolustuspoliittinen sidonnaisuus eli puolueettomuuden ja liittoutumattomuuden menettäminen jäsenyyden myötä on ollut ja on kielteisen ja kriittisen suhtautumiseni ydin.

Lähden niin kuin vasemmistoliitto yleensä siitä, että Suomen tulee jäsenyyssopimukseen liitetystä julistuksesta huolimatta asettaa tavoitteeksi se, että jättäydymme Länsi-Euroopan unionin ulkopuolelle hakematta siinä edes tarkkailijaasemaa. Tämä merkitsee myös vuodeksi 1996 kaavaillun konferenssin osalta sellaisia tavoitteita puolustuspoliittisiin kysymyksiin, että voimme jäädä sotilaallisen ulotteen ulkopuolelle. Itse asiassa maamme hallitus on koko neuvottelujen ajan vakuuttanut tämän olevan paitsi mahdollista myös maamme virallinen tavoite. Olen valiokunnan mietintöön esittänyt edellä kuvatun kaltaista turvallisuuspoliittisen tilanteen arviointia, mutta valiokunnan enemmistö ei ole sitä hyväksynyt.

Toinen keskeinen asia on talous- ja rahaliitto. Talous- ja rahaliitto esitettiin Suomen jäsenyysneuvottelujen avauspuheenvuorossa hyvin myönteisessä sävyssä. Helmikuun 1 päivänä vuonna 1993 avauspuheessaan ministeri Salolainen vakuutti maamme halua ja kykyä päästä mahdollisimman nopeasti mukaan raha- ja talousliiton Emun kolmanteen vaiheeseen. Tosiasiassa Ahon hallitus oli pyrkinyt kolmannen vaiheen kriteereitä väen väkisin täyttämään jo vuosia, tarkemmin pari vuotta aiemmin. Pyrkimys tuli kalliiksi työttömyyden noustessa nopeasti puoleen miljoonaan.

On muuten merkillistä, miten talous- ja rahaliiton ongelmat sivuutettiin myös neuvottelujen päätyttyä. Maaliskuun 4 päivänä kuluvana vuonna pääministeri Aho antoi eduskunnalle niin sanotun ilmoituksen EU:n kanssa syntyneestä neuvottelutuloksesta. Aho ei maininnut sanallakaan talous- ja rahaliittoa, ei arvioita eduista eikä haitoista. Kuitenkin rahaliitto on ulkopolitiikan ja maatalouden ohella keskeisin ero verrattuna nykyiseen asemaamme eli Eta-ratkaisuun.

Ulkoasiainvaliokunta on nähnyt asian toisin, vaikka onkin tyytynyt suhteellisen lievästi arvioimaan rahaliiton mahdollisia ongelmia. Arvio perustuu lukuisten asiantuntijoiden kuulemiseen. Asiantuntijoiden joukossa oli useita, jotka pitivät rahaliiton jäsenyyttä Suomen kaltaiselle kansantaloudelle ongelmallisena tai hyvinkin vaikeana.

Talous- ja rahaliiton politiikkaan kuuluvat Emu-kriteereiden mukaan korot, valuuttakurs-

sit, inflaatio, budjettivaje ja julkisen vallan velka. Tosin eräät asiantuntijat olivat sitä mieltä, että siihen ei pitäisi kuulua muuta kuin valuuttakurssit ja inflaatio ja että budjettivaje ja julkinen velka ovat ainoastaan keinotekoisesti siihen liitettyjä, jotta saataisiin eurokuria aikaan.

Nämä asiat nousevat keskeisinä ja hallitsevina Emu-politiikan toteutuksen keskiöön. Kansantalouksien pitää näihin sopeutua, tarvittaessa myös työttömyyden kustannuksella. Kun muut kriteerit eivät jousta, työllisyys joustaa eli työttömyys lisääntyy tai sitten maastamuutto lisääntyy, mutta mihin muuttaa, jos koko EU-alueella samoin työllisyysseurauksin yritetään sopeutua? Tai sitten pitäisi olla, kuten Ruotsin pankin asiantuntija totesi, järjestelmä, jossa nimellisiä palkkoja ja kantohintoja laskettaisiin tarvittaessa. Hänen mukaansa tällainen järjestelmä on hyvin epätodennäköinen, ellei mahdoton, eipä ainakaan aiemmin ole koskaan sellainen onnistunut.

Valiokunta totesikin, etteivät edellä kuvatut joustot liene mahdollisia ja ettei Eurooppa ole ns. optimaalinen talousalue rahaliiton muodostamiseksi. Valiokunta esittää mielestäni hurskaan toiveen, että rahaliittoa arvioitaessa on painotettava työllisyyden asemaa EU:n talouspoliittisessa yhteistyössä sekä pyrittävä parantamaan EU:n mahdollisuuksia tasata eri jäsenvaltioiden ulkoisista syistä poikkeavaa kehitystä. Ne ovat kauniita toiveita, mutta todennäköisesti turhia.

Mitä tulee työllisyyden painottamiseen, lienee paikallaan lainata Saksan keskuspankin pääjohtaja Hans Tietmeyerin arviota, jonka mukaan Emu-kriteereitä ei voi muuttaa eikä niitä muuteta, koska se merkitsisi järjestelmän tuhoa. Mitä taas tulee valiokunnan jälkimmäiseen toivomukseen jäsenvaltioiden ongelmien tasaamisesta, se viittaisi USA:n malliin. Siellähän vahva liittovaltion budjetti kerää varoja osavaltioista ja luovuttaa niille, joilla menee heikommin. Se tietysti merkitsee verotusoikeuden käyttämistä. Miten se sujuisi Euroopan unionissa? Eikö se edellyttäisi europarlamentille lisää valtaa, verotusoikeutta, siis tosiasiassa liittovaltiomuodon vahvistamista? Sitähän emme kuitenkaan tahtone tai en minä ainakaan tahdo.

Myönteistä on toki, että valiokunta edellyttää eduskunnan saavan päättää rahaliiton kolmanteen vaiheeseen liittymisestä sellaisen esityksen pohjalta, joka ottaisi huomioon asiaan liittyvät ongelmat, siis ne ongelmat, joita mietinnössäkin aika paljon käsitellään.

Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä todeta, että sittenkin on paljon kiinni meidän omista kansallisista toimistamme. Sellaisiahan vasemmistoliiton eduskuntaryhmä vaati jo jäsenyyttä haettaessa. Niitä olen laajemmin käsitellyt vastalauseessa. Valitettavasti vain käynyt niin, että valittu talouspolitiikka on voimistanut lamaa ja johtanut suurtyöttömyyteen. Kansalliset toimet ovat olleet siis väärän suuntaisia. Nyt olisi välttämättä ryhdyttävä toimiin, joilla nykyistä työttömyyttä alennetaan ja estetään suuren ihmisjoukon syrjäytyminen työelämän ulkopuolelle heikon toimeentuloturvan varaan.

Suuren syrjäytyneiden joukon syntymisellä on pitkäaikaisia ja vakavia seurauksia yhteiskunnallemme. Suuren aineellisen vaurauden keskellä laaja syrjäytyneiden joukko tai sen muodostuminen uhkaa lisätä rikollisuutta ei vain syrjäytyneiden joukossa vaan myös seuraavassa sukupolvessa. Hyvintoimeentulevat eivät voi odottaa aineellisen hyvinvointinsa kunnioittamista niiltä, jotka yhteiskunta on sysännyt syrjään. Kavahtakaamme tällaista eurokuntoa yhteiskunnassamme!

Kansanäänestyksestä on täällä jo paljon keskusteltu, pohdittu sen merkitystä. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä katsoi helmikuun 5 päivänä 92, siis ennen jäsenyyden hakemista, että Suomen EU-jäsenyys tulee asettaa kansanäänestykseen. Näin ollen on myös loogista, että lähtökohtamme on ollut kansanäänestyksen tuloksen kunnioittaminen. Vasemmistoliiton liittovaltuusto puolestaan päätti viime maaliskuussa, että puolue sitoutuu kunnioittamaan kansanäänestyksen tulosta ja pitää sitä maan hallitusta ja eduskuntaa moraalisesti sitovana.

On tietenkin aivan selvä, että yksittäisellä kansanedustajalla on perustuslaillinen oikeus poiketa kansanäänestyksen tuloksesta vakaumuksensa mukaan. Kansanäänestys ei todellakaan ole sitova, mutta suoritettu äänestys oli ennen kaikkea kansanäänestys. Painotan sitä puolta tästä sanasta. Ehkä huono vertaus, mutta eihän Pöytäviinakaan ole pöytä, vaan se on viinaa.

Kansanäänestyksen jälkeen on esitetty monenlaisia pohdintoja siitä, millainen olisi kansanäänestyksen pitänyt olla, jotta sen tulosta voisi noudattaa. On esimerkiksi sanottu, että vain 40 prosenttia kaikista äänioikeutetuista äänesti kyllä. Useimmiten näin sanoja ei sano, että alle 30 prosenttia äänesti ei. Minusta nämä puheet ovat myöhäsyntyisiä ja näyttävät edustavan käsitystä, että demokratia on järjestelmä, johon voi luottaa vain silloin, kun se itselle sopii. En ole juristi enkä osaa koukeroisesti selittää mielipidettäni enkä

sitä, miksi olen tai en ole jotain mieltä, mutta pidän asiaa kuitenkin suhteellisen suoraviivaisena.

Katson, että kansanäänestyksen käyttäminen on hyvin järeä keino saada kansan mielipide esille. Se on siis perustuslaillisen käsittelyjärjestyksen vaihtoehto. En ymmärrä, mikä olisi kansanäänestyksen rooli, jos sen jälkeen vielä tarvittaisiin viiden kuudenneksen enemmistö eduskunnassa. Olisiko mitään mieltä siinä, että kuudennes edustajista voisi estää kansanäänestyksen suhteellisen selkeän enemmistön mielipiteen?

Kun kansanäänestyksessä enemmistö annetuista äänistä annettiin jäsenyyden puolesta, olen valiokunnassa päätynyt hyväksymään Suomen liittymisen Euroopan unioniin. Olen kannattanut valiokunnassa asian huolellista käsittelyä, mutta en ole voinut yhtyä siihen käsitykseen, että päätöstä Suomen eduskunnassa tulisi lykätä sillä perusteella, että eduskunta ottaisi huomioon Ruotsin kansanäänestyksen tuloksen. Toki Ruotsin mahdollisella myönteisellä ratkaisulla voitaisiin perustella Suomen jäsenyyttä, mikäli muutoin suhtautuisi torjuvasti Suomen jäsenyyteen. Ei kuitenkaan ole Suomen kansalle annetun äänestysmahdollisuuden arvon mukaista, että ratkaisu sitten sidottaisiinkin toisen valtion kansanäänestyksen tulokseen.

Sitä paitsi muistutan, että vasemmistoliiton eduskuntaryhmä täällä asiasta päätettäessä oli sitä mieltä, että kansanäänestykset pitäisi suorittaa samaan aikaan Pohjoismaissa. Tämän esityksen me hävisimme.

Muutoin ulkoasiainvaliokunnan työstä en käy pitkään polemiikkiin. Toteaisin vain sen, että minusta on täysin käsittämätöntä se kohu, joka käsittelytavasta on nostettu. Käsittely oli perusteellista, ehdottomasti laillista ja valiokuntaohjeiden mukaista. Toki siinä jouduttiin poikkeuksellisia kokousaikoja käyttämään, mutta niinhän täällä on jouduttu lukemattomien pienempienkin asioiden suhteen.

Olen ollut mukana sekä vuonna 90 käsittelemässä laajaa Eta-selontekoa että vuonna 92 hyvin laajaa selontekoa EY-jäsenyyden vaikutuksista, ja niihin verrattuna käsittely on ollut samalla tapaa tavattoman perusteellista ja minusta erittäin hyvää. Pidän siis erittäin ikävinä ja loukkaavina puheita siitä, että olisi laittomuutta tapahtunut.

Arvoisa puhemies! Viime viikkoina ja päivinä me kansanedustajat olemme saaneet runsaasti palautetta ja neuvoja siitä, miten meidän pitäisi äänestää sopimuksen ratkaisevassa käsittelyssä. Palaute on oikein. On hyvä, että toimiamme seurataan. Meitähän ei sido kansanäänestyksen tulos, mutta kuten itsekin uskon useimpien edustajien pitävän suuressa arvossa sitä vilkkaan poliittisen keskustelun ja toiminnan tuottamaa kansan mielipidettä, joka kansanäänestyksen tuloksessa näkyy. Mielipide on erittäin painava.

On sanottu, että kansa on jaettu, että kansaa jaetaan. En täysin ymmärrä tätä puhetta. Kansalaisilla on kaikissa asioissa monenlaisia mielipiteitä. Ei ole yhtä eikä kahta kansaa. Tämä mielipiteiden moninaisuus on rikkaus. Yksimielisyyteen pakottaminen olisi vastoin demokratiaa. Kansamme on usein ollut suurissakin asioissa erilaisilla linjoilla, koska edut ja katsomukset ovat erilaisia tai vastakkaisia. Demokratian vahvuutta osoittaa, että sellaisesta tilanteesta löydetään ratkaisut kansanvaltaisin keinoin. Suurentelemalla kansan jakautumisen ongelmia saatetaan tulevaisuutta vain vaikeuttaa.

Ei-puolen saama äänimäärä ja kannatus oli merkittävä, ja se on otettava huomioon kaikessa politiikassa, niin kansallisessa kuin europolitiikassakin. Ongelmat, pelotkin ovat todellisia. EU-jäsenyyden vastustajien painava osuus oli kuitenkin tappio, se tunnustettakoon. Hävisimme erän, mutta ottelut jatkuvat, jos käyttäisin tällaisia termejä, kun en sotatermejä halua käyttää.

Me kansanedustajat, jotka edustamme niitä vaalipiirejä, joissa ei-äänillä oli enemmistö, olemme saaneet erityistä palautetta. On noudatettava oman vaalipiirin tuloksia. Näin voisi ehkä tehdä, jos Suomi lääneittäin liittyisi tai olisi liittymättä Euroopan unioniin. Näinhän ei ole, vaan meidän on päätettävä, liittyykö koko Suomi vai eikö liity. On vain kaksi vaihtoehtoa, joista kansanäänestys on antanut selvän kyllä-neuvon. Sen noudattaminen on mielestäni oikein. Se on minun käsitykseni kansanvallasta.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kansanäänestyksen tulos ei ollut vapaasta tahdosta muodostunut Suomessa. Tilanne oli täysin kyseenalainen sikäli, että kaikki parhaat voimat sekä taloudelliselta että henkilöresurssien puolelta oli valjastettu nimenomaan kyllä-puolen kannatukseen. Merkittävintä oli se, että tasavallan presidentti lähti itse mukaan jonkinlaiseksi markkinaratsuksi tässä asiassa tavalla, joka ei kuulu tasavallan presidentille. Sitä ei olisi kukaan uskonut koskaan, että presidentti Mauno Koivisto lähtisi markkinoimaan Euroopan unionin jäsenyyttä omalla arvovallallaan,

jolla on tietysti sellaisessa yhteiskunnassa kuin Suomi, jossa presidentti-instituution vaikutus on vahva, erittäin suuri merkitys. Tasavallan presidentin olisi pitänyt pysyä tämän asian ulkopuolella. Myös suuret rahapiirit, jotka jakoivat auliisti tukeaan kyllä-puolelle, ovat tietyllä tavalla vastuussa tästä.

Jos kansalaisille olisi jaettu pelkästään selkeä, yksinkertainen kirjanen, jossa olisi objektiivisesti, mahdollisimman tasapuolisesti ilmoitettu Euroopan unionin jäsenyydestä odotettavissa ja tiedettävissä olevat haitat ja hyödyt, ja sen jälkeen olisi äänestetty, se olisi ollut objektiivinen tulos. Olen sataprosenttisen varma siitä, että kansanäänestystulos olisi ollut ilman muuta toinen. Se olisi ollut ei-vastaus.

Silti minä kunnioitan ilman muuta kansan näkemystä, kun se on kuitenkin rehellisillä vaaleilla muodostunut. Mutta jokainen tietää, että pohjatyö, joka on tehty, ei ole ollut kansanvaltaisuuden kunnioittamista. Se on ollut tietynlaista putkeen ajamista samalla tavalla kuin eduskunnan täysistunto- ja valiokuntakäsittelykin on asiassa näinä päivinä.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelin ed. Wahlströmiä, joka varmasti hyvin kattavasti edustaa vasemmistoliittoa, niin toki olen iloinen siitä, miten hän kritisoi tätä tosiasiallista kehitystä liittyen juuri työllisyyteen. Mutta tässä on kyllä sellainen ongelma, että vasemmistoliitto on äärettömän ristiriitaisessa tilanteessa, koska se ei johdonmukaisesti vastusta vapaata kauppaa eikä se vastusta integraatiokehitystä. Sitten se kuitenkaan toisaalta ei halua niitä sosiaalisia, vakavia seurauksia, mitä tästä kehityksestä johtuu. Näen sen ongelmallisena. Kyllä tietysti on hienoa, että vastustetaan Euroopan unionin jäsenyyttä hyvin pitkälle, mutta jos samanaikaisesti hyväksytään kuitenkin itse integraatiopolitiikka, niin EU on vain ikään kuin jonkinlainen etappi siinä asiassa. Kuten olen todennut, niin jo Gattin Uruguayn kierroksen johdosta integraatio menee äärettömän pitkälle ja aiheuttaa kaikki ne kielteiset seuraukset, joita ed. Wahlström ei haluaisi hyväksyä.

Uskoisin, että vasemmistoliiton pitäisi vakavasti miettiä sitä, että he ikään kuin kohdentaisivat kritiikkinsä siihen, mihin se kuuluu. Kritiikki kuuluu yhdentymis- ja integraatiokehitykseen, jolla pienten kansantalouksien talouspolitiikan ohjauskeinot kokonaisuudessaan häivytetään ja moni- ja ylikansalliset yritykset saavat määräävän aseman eli markkinavoimat saavat määräävän aseman. Tämä on minusta sellainen heikkous, joka rasittaa varmasti vastustajien uskottavuutta.

Ed. W a h l s t r ö m (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ole varma, kuulinko ihan oikein, kun ed. Aittoniemi sanoi, että parhaat voimat oli valjastettu kyllä-puolelle. (Ed. Wahlström: Näkyvimmät voimat!) Olen siitä vakavasti eri mieltä. Molemmin puolin oli hyviä ja huonoja voimia, se näkyi vaalikampanjassa. Parhaat kassakirstut kyllä olivat kyllä-puolella. Siinä suhteessa pidän hieman kummallisena vertailua, koska näinhän demokratiassa valitettavasti tapahtuu aina. Jos nyt ajattelette, ed. Aittoniemi, miten nykyinen eduskunta ja sen tukema Ahon hallitus on valittu, niin kyllä siinä hyvin suurella rahalla vaikutettiin siihen, mikä on eduskunnan kokoonpano. Se on valitettavaa, mutta se on totuus tässä yhteiskunnassa, että näin tapahtuu. Me koetamme siitä huolimatta taistella demokratian puolesta niillä keinoilla, joita tavallisella kansalaisella on.

Mitä tulee ed. V. Laukkasen kritiikkiin, niin on totta, että tässä on paljonkin ristiriitoja. Me olemme kuitenkin hyvin johdonmukaisesti toimineet sen puolesta, mistä äsken totesin, kansallisten toimien toiseen suuntaan saattamiseksi, toiseen suuntaan kuin Ahon hallitus on tehnyt. Siinä meillä on kyllä hyvin selkeä linja.

Mitä sitten integraatioon tulee, sen kaikki heikot puolet olemme tuoneet esiin ja koettaneet kaikin voimin sitä vastustaa. Toinen asia on sitten, mikä lopputulos on ja mikä kansan enemmistön näkemys on. Mielestäni tämä ristiriitaisuus on kuitenkin ehkä parempi kuin se, että ed. V. Laukkanen puhuu mielestään hyvin johdonmukaisesti vastaan, ja sen jälkeen äänestää tyhjää, eli jättää kokonaan vaikuttamatta asiaan.

Ed. M o i l a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ensin vastaan ed. Pulliaisen esittämään kysymykseen. Hän totesi jotenkin siihen tapaan, että perustuslakivaliokunta ei ole käsitellyt sitä mahdollisuutta, että Suomi joutuisi luopumaan koko suvereniteetistaan, ja miten silloin säätämisjärjestys olisi.

Kysymys oli esillä asiantuntijakuulemisessa perustuslakivaliokunnassa. Tuolloin todettiin, että valtiopäiväärjestyksen 69 §:n mukainen menettely on tarkoitettu valtiosopimuksia varten, jolloin ei ole erikseen määritelty sitä, mitä kaikkia valtio-oikeuksia tuolla valtiosopimuksella

kavennetaan tai poistetaan. Samalla todettiin, että muuta säätämisjärjestystä ei ole esitetty. Asiantuntijat esittivät selvästi, että tämä on kyseenalainen menettely, ja jos se juuri ja juuri täyttäisi muodollisen laillisuuden, se ei kuitenkaan menettelyn legitimiteettiä täytä.

Täällä on keskustelua siitä, olisiko tasavallan presidentin pitänyt pidättäytyä keskustelusta ja lausumasta kantaansa. Katson, että tasavallan presidentillä, aivan samalla tavalla kuin muillakin, on oikeus ilmaista kantansa. Sen sijaan tasavallan presidentin ei, sen kummemmin kuin ministereiden tai muidenkaan, pitäisi millään tavoin luokitella ihmisiä EU-kannan mukaisesti. Korrektia ei myöskään ole, että uhkaillaan esimerkiksi mustalla maanantailla tai jollain muulla vastaavalla. Ei myöskään ole korrektia, jos käytetään arvovaltaa millään tasolla erilaisiin kannanmuodostuskampanjoihin.

Olemme nyt saaneet ulkoasiainvaliokunnan mietinnön, jossa on eri valiokuntien lausunnot tästä asiasta. Mietintö lausuntoineen on erittäin laaja asiakirja ja siinä EU-jäsenyyskysymystä käsitellään todella seikkaperäisesti ja laajasti. EU-jäsenyyskysymyksen käsittelyyn on kuitenkin koko ajan liittynyt mitä kummallisempia kiemuroita. On kiistelty aikataulusta, edustautumiskysymyksestä, EU-komissaarista, EU-sopimuksen hyväksymisesityksen säätämisjärjestyksestä. Aikatauluun on liittynyt useita epätyydyttäviä ja valitettavia piirteitä.

EU-jäsenyysratkaisussa on kyse eräästä historiamme suurimmasta ja laajakantoisimmasta ratkaisusta. Tämän kaikki ovat myöntäneet. Olisi luullut, että näin tärkeä asia voidaan käsitellä ainakin valiokunnassa normaaliin työaikaan päivällä. Näin ei kuitenkaan tapahtunut, vaan ulkoasiainvaliokunta istui yökaudet sorvaamassa mietintöään. Näin tapahtui vain sen vuoksi, että aikataulu oli lyöty lukkoon keinotekoisesti. Ei ajateltu asian ja asiantuntijalausuntojen laajuutta, vaan haluttiin hoitaa koko asia läpihuutojuttuna.

Nyt tätä keskustelua ajatellen on vähän samanlainen asenne. Katsotaan, että tätä keskustelua ei olisi tarpeen enää ollenkaan käydä. On aika outoa, että nyt meillä on tästä asiasta kokonaiskuva, ja nyt kun meillä on kaikki asiantuntijalausunnot, kaikki valmistelut valmiina, nyt tässä vaiheessa meidän ei enää pitäisikään sanoa mitään. Kuulostaa aika oudolta. En kannata jarrutusta, mutta katson, että ulkoasiainvaliokunnan olisi tullut käsitellä tämä asia päivänvalossa eikä yön pimeinä hetkinä ja muutoinkin käsitellä tämä asia nimenomaan tässä vaiheessa, kun kaikki taustamateriaali on valmiina ja lausunnot ja lausuntojen yhteenvedot, nyt olisi pitänyt tätä täsmällisemmin käsitellä.

Muistutan vain, että esimerkiksi Itävallassa kansanäänestys oli 12.6.1994, ja nyt vasta Itävallan parlamentti käsittelee jäsenyyskysymystä. Tosin Itävallassa oli vaalit välillä, mutta siitä huolimatta Itävallan parlamentaarikoilla on ollut mahdollisuus paneutua asiaan syvällisemmin kuin meidän parlamenttimme aikataulu on antanut myöten. Ulkoasiainvaliokunnan mietintöhän valmistui maanantaina.

EU-jäsenyyskeskustelun kiemuroihin on kuulunut myös edustautumiskiistely. Ei ole päästy yksimielisyyteen siitä, kuka edustaa Suomea EU:n huippukokouksessa eli Eurooppa-neuvostossa. Neuvotteluin ei tätä asiaa ei ole ainakaan toistaiseksi pystytty ratkaisemaan. Kiistely ei ole ollut Suomen edun eikä arvon mukaista. Siksi tämä asia on myös saatava järjestykseen mahdollisimman pian. Asiasta tuleekin saada selkeät säännökset perustuslakiin viimeistään siinä yhteydessä, kun hallitus antaa eduskunnalle EU-jäsenyydestä johtuvia perustuslakien muutosesityksiä.

Perustuslakivaliokunta käsitteli pitkään ja perusteellisesti säätämisjärjestyskysymystä ja perustuslakivaliokunnan enemmistö päätyi siihen ratkaisuun, että valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n mukainen ns. supistettu perustuslainsäätämisjärjestys riittää eli että liittymissopimus voidaan hyväksyä 2/3 enemmistöllä annetuista äänistä yksillä valtiopäivillä. Perustuslakivaliokunnan enemmistön mielestä ei siten tarvita normaalia perustuslainsäätämisjärjestystä, ja me tiedämme, että tämä perustuslakivaliokunnan enemmistön ratkaisu sitoo eduskuntaa. Enemmistö perusteli ratkaisuaan sillä, että kysymyksessä on voimassa olevan perustuslain kanssa ristiriidassa oleva valtiosopimus, jonka hyväksymiseen riittää supistettu perustuslainsäätämisjärjestys eli mainittu 2/3:n enemmistö annetuista äänistä yksillä valtiopäivillä.

Kuitenkin EU-liittymissopimusta on, kuten ulkoasiainvaliokunta toteaa mietinnössään, sen laajuuden ja kaikista Suomen tähän mennessä tekemistä kansainvälisistä sopimuksista poikkeavan luonteensa vuoksi luonnehdittu itsenäisen Suomen tärkeimmäksi ja kauaskantoisimmaksi valinnaksi. On aivan kiistatonta, että valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n säätämisen aikaan ei ole voitu kuvitellakaan, että säännöstä tultaisiin aikanaan soveltamaan näin laajaan perustuslais-

ta poikkeamiseen. Muuttaahan unionin jäsenyys varsin perusteellisesti ja pysyvästikin valtiojärjestelmämme peruspilareita.

Tässä tapauksessa katsonkin, että 69 §:n mukainen menettely ei ole korrekti ja että, vähintäänkin, se ei täytä noudatettavan menettelyn legitimiteettivaatimusta, sillä on muistettava, että unioniin liittyminen merkitsee jo liittymishetkestä alkaen laaja-alaista sidonnaisuutta Suomen ulkopuoliseen normistoon ja päätöksentekoon. Kaiken lisäksi tämä sidonnaisuus on aivan ilmeisesti unionin kehityksen myötä edelleen laajenemassa, ja kun unionista eroamistakaan ei voi pitää reaalisena mahdollisuutena, voidaan perustellusti kysyä, onko legitiimiä luoda tällainen sidonnaisuus eduskunnan 2/3:lla tekemällä päätöksellä.

Tässä tilanteessa voidaan puhua meillä legitimiteettivajeesta aivan samalla lailla kuin Euroopan unionissa puhutaan demokratiavajeesta. Tämä legitimiteettivaje olisi hyvin voitu korjata hyväksymällä tavallisessa perustuslainsäätämisjärjestyksessä hallitusmuodon muutos tai poikkeuslaki. Legitimiteettivajeen poistaminen kansanäänestyksellä on myös kyseenalaista, koska kansanäänestyksessä edellytetään kannan määrittelyä jo neuvoteltuun sopimukseen.

On muistettava myös se, että EU-oikeusjärjestys tulee EU-jäsenyyden myötä ensisijaiseksi kansalliseen oikeusjärjestykseen verrattuna yhteisön oikeuden etusijaisperiaatteen nojalla. Se merkitsee sitä, että konkreettisessa soveltamistilanteessa yhteisön toimivallan rajoissa annettua normia on sovellettava sen kanssa ristiriitaisen kansallisen normin sijasta tämän säädöshierarkkisesta tasosta ja säädöstasosta riippumatta, eli olipa sitten tavallinen laki tai perustuslaki ristiriidassa sitovan unionisäännöksen kanssa, niin silloin EU:n säännöstä noudatetaan eikä meidän oikeudessamme olevaa säännöstä. Sen tähden olisikin ollut perusteltua todeta, että unionin laki merkitsee tosiasiassa niin suuren aukon tekemistä perustuslakeihin, ettei valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n 1 momentti tähän riitä, vaan olisi edellytettävä normaalimenettelyssä tehtävää pysyvää perustuslain muutosta.

On aika nurinkurista, että kun heti perään tulee perustuslakimuutoksia, ne säädetään perustuslain säätämisjärjestyksessä, vaikka ne ovat yhteiskunnalliselta merkitykseltään huomattavasti vähäisempiä kuin nyt käsiteltävänä oleva liittymissopimus. Käsittelyjärjestyksen merkitystä lisää myös se, että Suomi tulee sidotuksi suureen määrään EU:n asetuksia ja direktiivejä, joihin tulevaisuudessa tehtävät muutokset tai uudet asetukset ja direktiivit päätetään huomattavalta osalta määräenemmistöllä EU:n neuvostossa ja komissiossa. Tässä onkin aivan ilmeisesti kysymys valtiosääntömme tarjoaman varsin yksinkertaisen menettelyn käyttämisestä kansakunnalle elintärkeään ratkaisuun sellaisella tavalla ja sellaisissa tilanteissa, mihin mainittua menettelysäännöstä tuskin on tarkoitettu.

Lisäksi on varsin kyseenalaista, onko hallituksen esitykseen, liittymissopimukseen, kyetty poimimaan kaikki ne kohdat, joissa velvoitteet poikkeavat perustuslaeista, vaikka tämä tosin lienee ollut esityksen laatijoiden tavoitteena.

On vielä korostettava, että vaikka jäsenyys EU:ssa merkitsee olennaista muutosta valtioelinten toimivaltasuhteisiin ja Suomen valtiosääntöön yleensäkin, on hallituksen esitys kirjoitettu äärimmäisen karuksi, pelkistetyksi blankettilaiksi. Tässä mielessä se eroaa merkittävästi mm. Etasopimuksen voimaansaattamislaista, joka sisälsi runsaasti merkittäviä asiasisältöisiä säännöksiä. Euroopan unionin jäsenyyden tulisi jotenkin ilmetä tärkeimmän perustuslakimme, Suomen Hallitusmuodon sisällöstä, vaikkei jäsenyyttä hallitusmuodossa nimenomaisesti erikseen todettaisikaan. Pelkästään 69 §:n mukainen menettely johtaa myös siihen, että hallitusmuodon teksti ei enää lähimainkaan vastaa todellisuutta mm. suvereenisuuden ja lainsäädäntövallan osalta.

Käytännöllisesti katsoen kaikissa Euroopan unionin maissa on Euroopan yhteisöön liityttäessä tai sen jälkeen katsottu välttämättömäksi muuttaa myös perustuslakia säätämällä, että valtiollista toimivaltaa voidaan siirtää valtiosopimuksella tai laeilla kansainväliselle julkisoikeudelliselle järjestölle tai instituutiolle.

On myös korostettava sitä tosiasiaa, että Suomen valtio on sidottu EU-sopimukseen siitä riippumatta, missä järjestyksessä liittymissopimus on Suomessa saatettu voimaan. Näin ollen Suomi ei sopijapuolena voi myöhemmin väistää velvoitteita esimerkiksi sillä perusteella, että näistä kysymyksistä annettaisiin liittymissopimuksen hyväksymisen jälkeen säädöksiä normaalissa perustuslain säätämisjärjestyksessä. Tässä joitakin perusteluja, minkä vuoksi en katso, että valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n mukainen säätämisjärjestys on riittävä, vaan sopimus olisi pitänyt säätää normaalissa perustuslain säätämisjärjestyksessä, mutta tähän ei tarkoituksenmukaisuussyistä voitu mennä.

Kun arvioidaan perustuslain säätämisjärjestyksen tarpeellisuutta, niin on vielä syytä muistaa

se, että EY:n perustamissopimuksen 177 artikla velvoittaa jäsenvaltioiden ylimmät tuomioistuimet pyytämään yhteisön tuomioistuimilta ennakkoratkaisua niiden käsiteltävänä olevaan asiaan vaikuttavan EY-normin tulkinnasta. Ennakkoratkaisussa esitetty tulkinta sitoo kansallista tuomioistuinta. Näin loukataan Suomessa vallitsevaa tuomioistuinten riippumattomuuden periaatetta, sillä riippumattomuuteen kuuluu myös riippumattomuus muista toimielimistä myös laintulkintakysymyksissä. Siten tästäkin syntyy perustuslaillinen ristiriitatilanne.

Lisäksi hallitusmuodon 53 ja 56 §:n mukaan ylin tuomiovalta kuuluu korkeimmalle oikeudelle ja korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Tämä ylin tuomiovalta sisältää myös sovellettavien säännösten tulkinnasta päättämisen. Näin ennakkoratkaisumenettely on ristiriidassa myös näiden perustuslain säännösten kanssa, kuten perustuslakivaliokunnan enemmistökin lausunnossaan totesi.

Näiden lukuisten perustuslaillisten ristiriitaisuuksien vuoksi eduskunta joutuukin heti jäsenyyskysymyksen ratkaisun jälkeen käsittelemään koko joukon perustuslakimuutoksia, jotka säädetään normaalissa perustuslain säätämisjärjestyksessä.

Paljon on puhuttu jäsenyyskysymyksen yhteydessä valtiollisesta itsenäisyydestä. Kiistatonta on, kuten ulkoasiainvaliokunta toteaa, että EU-jäsenyydessä on kysymys pidemmälle menevästä suvereniteetin luovutuksesta kuin yleensä kansainvälisten järjestöjen jäsenyyden tilanteissa. Luovutuksia tapahtuu lainsäädäntövallan, eduskunnan vaikutusmahdollisuuksien ulko-, turvallisuus-, kauppa-, vero- ja tullipolitiikan alalla.

Arvoisa puhemies! Euroopan unionin yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on vasta muotoutumassa. Päätökset mahdollisesta yhteisestä puolustuksesta tehdään aikaisintaan vuonna 1996. Talous- ja rahaliiton kolmas vaihe yhteisine valuuttoineen keskuspankkeineen toteutunee vuosikymmenen loppuun mennessä.

Viitteen tästä kehityksestä antaa Maastrichtin sopimuksen artiklan J.1 4. kohta. Sen mukaan jäsenvaltiot tukevat aktiivisesti ja varauksettomasti unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa uskollisuuden ja keskinäisen yhteisvastuullisuuden hengessä. Jäsenvaltiot pidättyvät kaikista toimista, jotka ovat unionin etujen vastaisia tai jotka ovat omiaan haittaamaan sen tehokkuutta yhtenäisenä voimana kansainvälisissä suhteissa. Neuvosto pitää huolen siitä, että näitä periaatteita noudatetaan. Tässä on varsin velvoittava ja kattava artikla. Tämän artiklan velvoittavuutta on eri yhteyksissä pyritty vähättelemään sillä, että ulko- ja turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä päätökset tehdään EU:ssa pääsääntöisesti yksimielisesti, jolloin eri mieltä oleva jäsenvaltio voisi käyttää veto-oikeuttaan. Tosin neuvosto voi päättää, että tietyt kysymykset esitellään määräenemmistöllä.

Mutta hallituksen selonteko eduskunnalle jo 9.1.92 totesi tästä jäsenmaiden mahdollisuudesta yksin estää päätösten tekeminen seuraavaan tapaan: "Jäsenmaiden mahdollisuudet yksin estää päätösten tekeminen veto-oikeudella ovat käytännössä rajoitetut. Pysyvät erioikeudet eivät tule kysymykseen, vaan ne vaativat kaikkien muiden jäsenmaiden suostumusta." Tämä on melkoinen rajoitus ja heikennys tähän yksimielisyysperiaatteen merkityksellisyyteen.

EU tekee jäsenmaita, mm. Suomea, sitovia ulko- ja turvallisuuspoliittisia sopimuksia kolmansien maiden kanssa ja käyttää yhtä yhteistä ääntä kansainvälisissä konferensseissa ja kansainvälisissä järjestöissä. Tätä yhteistä Euroopan unionin ääntä on myös Suomen puolustettava. Käytännössä tämä tarkoittaa mm. sitä, että EU:n jäsenenä Suomi joutuu noudattamaan Euroopan unionin kantaa Euroopan turvallisuuskysymyksissä, Lähi-itää, Etelä-Afrikkaa, Jugoslaviaa, Venäjää koskevissa kysymyksissä ja myös asevientiä, aseidenriisuntaa jne. koskevissa asioissa. Samoin Suomi sitoutuu EU:n kehitysyhteistyöratkaisuihin. Sitoutuminen merkitsee rahassa noin 500 miljoonaa markkaa vuodessa. Onkin syytä Suomen tarkoin valvoa, ettei kehitysyhteistyön laatu heikkene EU-jäsenyyden myötä tässä tilanteessa, jolloin kehitysyhteistyömäärärahoista jo muutoinkin on huutava pula.

Sitten puolustuspolitiikka osana Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Maastrichtin sopimuksen artiklan J.4 1. kohta puolestaan toteaa: "Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka käsittää kaikki Euroopan turvallisuuteen liittyvät kysymykset mukaan lukien pitkällä aikavälillä määriteltävä yhteinen puolustuspolitiikka, joka saattaa aikanaan johtaa yhteiseen puolustukseen." Tästä asiantuntijat ovat mm. todenneet, että varovaisista sanamuodoista huolimatta puolustusulottuvuus tulee osaksi Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspoliittista toimintakenttää. Siten esimerkiksi sotilaallinen sitoutumattomuus pätee vain toistaiseksi, koska toistaiseksi EU:hun liittyminen ei aseta sotilaallisia velvoitteita. Mutta on syytä korostaa, että

ilman velvoitteita ei EU myöskään antaisi mitään sotilaallisia takeita Suomelle. Puolustusministeriön lausunto toteaa: "Suomi ei ole tunnetusti jättänyt EU-jäsenhakemustaan turvallisuuspoliittisista syistä. Jos se olisi niin tehnyt, se joutuisi mitä ilmeisimmin pettymään odotuksissaan, mutta silti katsotaan, että EU:n jäsenenä vähenisi todennäköisyys, että Suomeen kohdistuisi turvallisuuteemme kielteisesti vaikuttavia paineita."

Tiedämme, kuinka maailmantilanne ja tilanne Euroopassa mm. Jugoslaviassa osoittaa, että aseellisia selkkauksia on ja tulee aina olemaan. Itä- ja Keski-Euroopassa on edelleen olemassa vanhat kansalliset uhkat ja on tilanteita, joissa aseita käytetään herkemmin kuin kylmän sodan aikana. Näin ollen turvallisuuspoliittisesti jäsenyyden myötä lisääntyvien osallistumismahdollisuuksien ohella lisääntyvät myös riskit kietoutumisesta läntisten suurvaltojen ja Venäjän välisiin kiistoihin.

Puolustusasiantuntija toteaakin ulkoasiainvaliokunnalle antamassaan lausunnossa: "Mikäli jäsenyyteen päädytään taloudellisista syistä, turvallisuuspoliittiset riskit ja yhteistyöhön sisältyvän sotilaallisen toiminnan kustannukset olisi tiedostettava täydessä laajuudessaan."

Mahdollisuudet pysytellä erossa Euroopan unionin sotilaallisesta toiminnasta ja lisätä yhteistyötä mm. Ruotsin kanssa, tulisi käyttää hyväksi, ja tämä olisi syytä tuoda esiin myös poliittisissa kannanotoissa ja toimissa. Käytännön syistä Suomi sitoutuessaan Euroopan unionin yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan ja sen sääntöihin ei voi EU-jäsenenä välttää pysyvän suhteen rakentamista Weu:hun eli Länsi-Euroopan puolustusliittoon, jolloin Suomella on lähinnä kolme mahdollisuutta eli Euroopan unionin jäsenenä olla joko Länsi-Euroopan unionin ulkopuolella tai sen tarkkailijajäsenenä. Silloin Suomi on poliittisesti liittoutunut mutta sotilaallisesti liittoutumaton valtio, jolla on kansallinen puolustus. Mutta jos Suomi olisi korkeintaan tarkkailijajäsenenä Weu:ssa, se olisi mukana päätöksenteossa mutta ei täytäntöönpanossa ja sillä ei olisi sotilaallista tukea eikä myöskään sotilaallisia velvoitteita.

Toinen mahdollisuus olisi, että Suomi Euroopan unionin jäsenenä olisi myös Weu:n jäsen, jolloin Suomi olisi poliittisesti ja sotilaallisesti liittoutunut, sillä olisi kansallinen puolustus rauhan aikana ja se osallistuisi omalla päätöksellään kriisinhallintatoimiin. Tällöin Weu:n jäsenenä Suomella olisi myös avunantovelvoite sodan aikana. Silloin Suomi olisi mukana Naton eurooppalaisessa pilarissa, mutta ei itse Natossa.

Sitten on keskusteltu paljon Nato-jäsenyydestä. Se merkitsisi silloin ilman muuta, että Suomi olisi sotilasliitossa ja sillä olisi osin integroidut asevoimat jo rauhan aikana ja olisi luotettavat turvallisuustakuut. Mutta ongelmana olisi se, millaista apua ja paljonko ja koettaisiinko Nato-jäsenyys uhkana. Nämä ovat ne jäsenyystilanteessa vallitsevat Suomen puolustuspoliittiset vaihtoehdot.

Mikäli Suomi jäisi EU:n ulkopuolelle, se luonnollisesti olisi poliittisesti ja sotilaallisesti sitoutumaton. Sillä olisi kansallinen puolustus, kuten ennenkin, ei olisi takuita eikä velvoitteita. Ongelmana saattaisi olla kysymys viiteryhmän muutoksesta.

Kuten ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä todetaan, Weu kehottaa niitä EU-jäseniä, jotka eivät ole Weu:n työssä mukana, liittymään jäseneksi tai tarkkailijaksi. Myönteistä valiokunnan mietinnössä on se, että siinä otetaan kriittinen kanta Emuun ja Weu-jäsenyyteen ja edellytetään näiden päätösten tuomista erikseen eduskunnan ratkaistavaksi.

Arvoisa puhemies! Tässä joitakin kysymyksiä, jotka katson keskeisiksi Euroopan unionin jäsenyyttä käsiteltäessä. Tässä pitkässäkin puheenvuorossa on jäänyt monia keskeisiä kohtia käsittelemättä, mutta ne tulevat esille ryhmämme muissa puheenvuoroissa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pelttari.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Moilanen, oli erinomaisen hyvä, että korjasitte puheeni virheen siltä osin, että perustuslakivaliokunta ei olisi käsitellyt tätä valtiosopimuksen perusteella totaalista luopumista täysivaltaisuudesta. Olisin kysynyt teiltä, ed. Moilanen, jos voi näin tehdä: Eivätkö todellakaan, jos te kysyitte siellä perustuslakivaliokunnassa tätä osatekijöiden kautta täysivaltaisuudesta luopumista, asiantuntijat ottaneet näin olennaiseen asiaan kantaa? Tarkoitan tällä sitä, että jos näin olennaiseen asiaan ei ole asiantuntijoilla kantaa — kun meillä ei ole perustuslakituomioistuinta, silloin on turvauduttava perustuslakivaliokuntaan ja sen asiantuntijoihin — silloinhan on jotakin perustavaa laatua olevalla

tavalla vialla, jos tällaiseen asiaan ei pystytä ottamaan kantaa.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Suomi on Korfulla allekirjoitetussa sopimuksessa hyväksynyt Maastrichtin sopimuksen visiot. Tämä sopimus, jos se hyväksytään, niin kuin tässä eräät piirit sitä nyt ajavat, on hyvin laajasti tulkittu asiaa niin, että myöskään Emun ja Weu:n jäsenyys ei edellyttäisi enää eduskunnan suostumusta, vaan se liittyisi tietyllä tavalla liitännäisenä tähän mahdollisesti hyväksyttävään sopimukseen.

Se, miten ulkoasiainvaliokunta, jonka lausuntoon minä en kovin paljon luota, on lausunnossaan tässäkin asiassa tietyllä tavalla peitellyt tosiasioita, sille ei kukaan aikanaan paljon korviaan höristä. Asia tutkitaan niiltä perusteilta, jotka liittyvät Korfun sopimukseen ja mitä siinä on hyväksytty, ja siltä perusteelta, että eduskunta on hyväksynyt aikanaan, mikäli näin onnettomasti tapahtuu, tämän EU-jäsensopimuksen. Siinä ei vaikuta ulkoasiainvaliokunnan näkemys siitä, että nämä kaksi asiaa pitäisi alistaa ja millä päätösmuodolla tämän eduskunnan päätettäväksi. Nämä ovat sellaisia peittelyitä, joilla pyritään tämän asian lopullisuutta ja tietynlaista kauhistuttavuutta salailemaan niin ulkoasiainvaliokunnan päätöksessä, valiokunnan mietinnössä kuin täällä päätöksenteossa.

Ed. Moilanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten totesin, meillä ainoastaan valtiosopimuksia varten on valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n 1 momentti. Jos tarkasti tutkitaan pykäliä, ei löydy muuta menettelymahdollisuutta, kuin että valtiosopimukset tässä järjestyksessä hyväksytään. Mutta aivan selvää on myös se, että silloin kun tämä pykälä säädettiin, ei voitu ajatella näin laajaa suvereniteetista ja toimeenpanovallan ja lainkäyttövallan luopumista. Silloin korrekti menettely olisi ollut se, että asiasta olisi säädetty 69 §:n 1 momentin mukaisessa järjestyksessä, mutta ensin olisi normaalissa perustuslain säätämisjärjestyksessä muutettu perustuslakeja. Nythän tässä on nurinkurinen tilanne, että 2/3:lla hyväksytään sopimus ja heti perään sopimuksen edellyttämät perustuslakimuutokset normaalissa vaikeutetussa perustuslain säätämisjärjestyksessä. Jos ei siihen 5/6 määrää saada mukaan, silloinhan on mahdollista vähäksi aikaa tulee se tilanne, että meillä ei ole jäsenyyden edellyttämää perustuslain tilannetta, vaan meillä on vanhat perustuslait voimassa. Mutta koska vaalit ovat näin pian, se aika ei ole kuin muutama kuukausi. Nurinkurinen tilanne on kuitenkin.

Ed. Rossi: Arvoisa herra puhemies, hyvät edustajat! Hallituksen esitys Suomen liittymisestä Euroopan unionin jäseneksi on nyt kansanäänestyksen jälkeen eduskunnan päätettävänä. Tarkastelen tässä asiaa erityisesti turvallisuus-, talous- ja maatalouspolitiikan näkövinkkeleistä, koska ne ovat ehdottomasti tärkeimmät ja samalla myös vaikeimmat ratkaisuihimme vaikuttavat tekijät.

Kansanäänestyksen alla käyty julkinen keskustelu on osoittanut, kuinka vaikeasta asiasta on loppujen lopuksi kysymys. Samasta asiasta voidaan olla perustellusti vähintään kahta mieltä. Erityisesti kansalaisia on vaivannut luotettavan tiedon puute varsinkin maatalouden tulevaisuudesta. Sama asia on koettu ongelmaksi myös eduskunnassa, koska maaseudun menestyminen pystytään näkemään vasta vuosien päästä. Erityisesti sosialidemokraateilla on suuri kansallinen vastuu omavaraisen maataloustuotantomme jatkuvuudesta tiukkenevan kansainvälisen kilpailun aikana.

Kansalaiskeskustelu on ollut pääosin asiallista ja demokratiamme kypsyyden mukaista. Poikkeuksiakin toki löytyy. Esimerkiksi Suomen Sanomat -lehdessä runoilee Ylermi Pohjolan vapaa mies seuraavasti: "Me ollahan menty ryssää ja pirua vastahan, me ollahan menty sortajia vastahan ja mennähän vastakin." Samoin natsi-Saksan keskitysleirien esille ottamiset tai väitteet Hollannin eutanasiapolitiikan ulottamisesta Suomeen EU-päätöksellä edustavat sarjassaan vastuuttomuutta huipussaan.

Kun tuossa aiemmin vaihdoin puheita luettavaksi ed. Seivästön kanssa, hän teki reunamerkinnän tekstiini, myös jäsenyyden puolestapuhujat ovat yliampuneet. Sekin pitää paikkansa.

Tärkeintä on tietysti, että vapaassa maassa on saanut keskustella vapaasti ja jokainen on voinut esittää oman mielipiteensä. Varsinkin nyt kansanäänestyksen jälkeen on syytä korostaa, että myös vähemmistöön jääneiden mielipide ja käsitys on aivan yhtä arvokas ja kunnioitettava. EU-jäsenyyden onkin pystyttävä poistamaan ne epäluulot ja väärät väittämät, joita julkisuudessakin vilisee solkenaan. Jos Suomi on ensi vuoden alusta Euroopan unionin jäsen, on EU:n pystyttävä vakuuttamaan päivittäin jokaiselle suomalaiselle jäsenyytemme kannattavuus.

Arvoisa puhemies! Monet suomalaiset ovat äänestäneet EU-jäsenyyden puolesta turvalli-

suuspoliittisista syistä. EU tarjoaa Länsi-Euroopassa sekä taloudellista että välillisesti myös sotilaallista turvallisuutta. Isompaan yhteisöön kuuluminen antaa pienellekin maalle selkänojaa. Neuvostoliiton sosialistisen järjestelmän luhistuminen ja koko Itä-Euroopan itsenäistyminen ovat panneet liikkeelle myös Länsi-Euroopan murroksen. Jos meillä olisi edelleen voimassa ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimus, EU-jäsenyytemme ei olisi ainakaan vielä ajankohtainen.

Hallitus ja ulkoasiainvaliokunta ovat käsitelleet maamme turvallisuuspolitiikkaa aivan oikeasta näkökulmasta eli siitä, että Suomi määrittelee tulevaisuudessakin itse ulkopolitiikkansa lähtökohdat ja periaatteet. Niille, jotka väittävät, että se ei ole mahdollista pienelle maalle, voi vain vastata, että jo Suomen YK- ja Etyk-toiminta ovat näyttäneet myös pienten maiden mahdollisuudet. Toisaalta pienen maan on varmasti parempi olla mukana yleiseurooppalaisessa turvallisuuspolitiikan muovaamisessa kuin katsella sivusta, epäillä ja tyytyä toisten päätöksiin, kuten historia on karvaasti näyttänyt.

Yhdyn täydellisesti ulkoasiainvaliokunnan näkemykseen itsenäisestä puolustuksesta ja sotilaallisesta liittoutumattomuudesta, jolloin huomioimme myös naapurimaamme Venäjän, jota meidän ei pidä tehdä levottomaksi oman turvallisuutensa suhteen. Suomi tulee jatkossakin olemaan rauhaa rakastava ja kansainvälistä yhteistyötä korostava sivistysvaltio.

Suomen paikka ei ole Pohjois-Atlantin puolustusliitto Naton jäsenenä, koska se muistuttaa vielä nykyäänkin liikaa kylmän sodan ajoista, jolloin maanosamme oli jakaantunut kahtia. Sen sijaan Länsi-Euroopan unionin, Weu:n, tarkkailijana Suomi voi olla mukana seuraamassa eurooppalaisen turvallisuuspolitiikan kehitystä, vaikka erityisesti vasemmistoliiton edustaja Laakso näkeekin EU:n jäsenyydessä kohtalonyhteyden Länsi-Euroopan unionin ja Naton jäsenyyteen, on tuo kaikki spekulaatiota ja taktista pelottelua. Jo maalaisjärkikin sanoo, että itsenäisiä valtioita ei voida pakottaa vastoin omaa tahtoaan sotilaalliseen yhteistyöhön. Tämän ed. Laakso kuitenkin unohtaa ja oikaisee mutkat suoriksi.

Erityisesti Suomen on korostettava EU:n jäsenenä lännen ja idän vuorovaikutusta eikä vastakohtia. Jo Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksen isäntämaan rooli velvoittaa meitä siihen.

Herra puhemies! Vaikka Suomen kansantalous on paranemassa, velkakuorman alla kehitys tulee olemaan hidasta koko vuosikymmenen. Se luo perustansa myös mahdollisuuksiimme Euroopan talous- ja rahaunionin kehittämisessä. Katson kuitenkin, että Euroopassa on uskallettava harjoittaa kestävämpää talouspolitiikkaa kuin tähän mennessä on tapahtunut. Suomihan on toiminut vuosikymmeniä jo vakiintuneella tavalla: palkat ylös, hinnat nousuun, kansainvälinen kilpailukyky kuralle ja lopuksi näyttävä devalvaatio. Systeemihän toimi niin kauan kuin pidimme näppimme irti valuuttaluotoista, jotka ovat nyt viimeisen devalvoinnin ja markan kellutuksen jälkeen kaataneet kotimarkkinayrityksiämme kuin terävä viikate heinää. Voi vain kysyä, eikö jo riitä. Emmekö me ole saaneet vielä tarpeeksemme tästä keinottelusta ja epävakaudesta, josta eivät hyödy kuin kansainväliset kapitalistit ja keinottelijat? Eikö nyt viimeistään ole aika yrittää luoda vakaampaa eurooppalaista talous- ja rahapolitiikkaa.

On tietysti selvää, että EU-jäsenyydessä eduskunnalla on ratkaiseva asema myös päätettäessä liittymisestä Emun kolmanteen vaiheeseen. Monia kansalaisia pelottaa, että joudumme luopumaan omasta rahastamme, markasta. Oma arvioni on, ettei tällaiseen pelkoon ole aihetta ainakaan niin kauan kuin esimerkiksi Englanti pitää kiinni omasta punnastaan ja jopa vasemmanpuoleisesta liikenteestään.

Eurooppalaisen talouspolitiikan syventämisen tavoitteena on luoda maanosamme taloudellista vakautta, tasoittaa alueellisia kehityseroja ja turvata työpaikkamme kovassa kansainvälisessä kilpailussa. Siinä on myös Suomella tekemistä.

Arvoisa puhemies! Tasavallan presidentti Martti Ahtisaari on vedonnut useaan kertaan kansakuntaan ja varmasti siinä sivussa myös sosialidemokraattiseen puolueeseen maaseutumme ja maatalouden puolesta. Kun kansalaiset äänestivät kansanäänestyksessä, he äänestivät myös kotimaisen maatalouspaketin puolesta, joten on selvää, että eduskunnan on muistettava velvoitteensa jatkossakin. Olisi kansallinen petos, jos maataloutemme kilpailukyvyn turvaamiseksi tehdyt kansalliset ratkaisut romuttaisi seuraava hallitus ja eduskunta. Maataloushan ei ole saamassa tässä ratkaisussa penniäkään lisähyötyä, vaan päinvastoin joutuu sopeutumaan ja menettämään selvästi tulojaan. Suomen elintarviketalouden perustana on jatkossakin oltava omavarainen maataloustuotanto, joka turvaa runkoasutuksen säilymisen läpi maan. Se on äärimmäisen tärkeää myös maam-

me metsäteollisuuden puuraaka-ainehuollon turvaamiseksi.

Herra puhemies! Kansanäänestys on ollut melkoinen demokratiamme ponnistus. Nyt äänestyksen jälkeen on syytä muistuttaa, että me kaikki suomalaiset olemme ratkaisussa mukana. EU:n jäseneksi ei liity ainoastaan Etelä-Suomi vaan koko maa. On selvää, että ei Euroopan unioni tule poistamaan Suomen talousvaikeuksia, vaan ne on pystyttävä korjaamaan itse. Mutta on mielestäni myös selvää, että EU-jäsenyys tarjoaa maallemme mahdollisuuksia yhtenä länsieurooppalaisena maana vaikuttaa tiiviimmin maanosamme kehitykseen. Eduskunnan tehtävä on kantaa huolta tulevaisuudessa myös niistä yhteiskunnan lohkoista, jotka joutuvat häviämään EU-ratkaisussa. Siinä punnitaan myös nykyisen eduskunnan opposition isänmaallisuus ja oikeudenmukaisuus.

Herra puhemies! Lopuksi, jotta tietynlainen oikeudenmukaisuus toteutuu myös eduskuntatyöskentelyssä ja jotta yön aikana ei tapahdu mitään yllätyksiä, ehdotan käsittelyssä olevan asian panemista pöydälle eduskunnan seuraavaan täysistuntoon.

Ministeri R u s a n e n : Arvoisa herra puhemies! Eduskunnan työskentelyn ja kansanedustajien ajankäytön kiinteyttämisen kannalta ja vuoksi kannatan ed. Rossin tekemää pöydällepanoehdotusta.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja sitä on kannatettu, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia ilmaisemaan käsityksensä pöydällepanon ajasta.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Tätä nyt melkein saattoi jo odottaakin, että hallitus ryhtyy taktikoimaan tässäkin asiassa niin kuin kaikissa muissakin.

Minä ehdotan, että asia laitettaisiin pöydälle huomenna torstaina kello 10 pidettävään täysistuntoon.

Ed. V ä y r y n e n : Herra puhemies! Kannatan ed. Pulliaisen tekemää pöydällepanoehdotusta ja käytän samalla perustelupuheenvuoron siitä, minkä vuoksi mielestäni asia on pantava pöydälle nimenomaan hänen esittämällään tavalla huomiseen istuntoon.

Herra puhemies! Asian selventämiseksi haluan ensin kerrata, mikä on valtiopäiväjärjestyksessä juridinen perusta sille keskustelulle, jota me nyt käymme. Valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaan jokaisella edustajalla on oikeus pöytäkirjaan vapaasti puhua ja lausua mielensä kaikista silloin keskusteltavina olevista asioista ja kaiken sen laillisuudesta, mitä valtiopäivillä tapahtuu. Nyt me keskustelemme siitä, mihin istuntoon ulkoasiainvaliokunnan mietintö olisi pantava pöydälle. Täällä ovat ed. Rossin ja ed. Pulliaisen esitys vastakkain. Edustajat voivat siis lausua mielensä pöydällepanoajasta ja perustella oman näkemyksensä.

Tähän pöydällepanopäätökseen liittyy myös laillisuusnäkökohtia. Edustajien tulee voida ottaa kantaa siihen, kuinka valtiopäiväjärjestystä on tässä asiassa tulkittava. Me keskustelimme viime yönä pöydällepanosta, joka on ensimmäinen pöydällepano silloin, kun asia esitellään täysistunnolle ja päätetään, mihin istuntoon se pannaan pöydälle.

Tällä kertaa on kysymys toisenlaisesta pöydällepanosta eli siitä, että asia on tullut jo ensimmäiseen käsittelyyn. Valtiopäiväjärjestyksen 65 §:n mukaan esiteltäessä mietintö seuraavan kerran ensimmäiseen käsittelyyn, on se keskustelun jälkeen tai ilman keskustelua vielä pantava pöydälle, jos kaksi jäsentä sitä pyytää. Mutta kun asia ensimmäisessä käsittelyssä tapahtuneen pöydällepanon jälkeen tulee siinä uudelleen esille, ei sitä enää voida panna pöydälle. Nyt on siis kysymyksessä se pöydällepano, joka valtiopäiväjärjestyksen 65 §:n mukaan on ainoa ensimmäisessä käsittelyssä mahdollinen pöydällepano.

Tämän määräyksen merkitys käy ilmi siitä Tammion kirjasta, jota täällä viime yönä useaan kertaan siteerattiin. Tätä asianomaista kohtaa ei silloin siteerattu, koska kysymys oli silloin erilaisesta pöydällepanosta. Tässä Tammio kirjoittaa näin: "Tällainen ensimmäisen käsittelyn siirtäminen", siis se pöydällepano, josta nyt keskustellaan, "jonka yleisenä perusteena on pitemmän perehtymisajan varaaminen tai henkilökohtaisena perusteena esimerkiksi puheen valmistaminen, ei pöydällepanoa käyttämällä kuitenkaan ole sallittu kuin kerran, mutta jos erityisiä syitä esiintyy käsittelyn lykkääntymiselle, voidaan asia puhemiehen toimesta täysistunnossa poistaa päiväjärjestyksestä ja siten siirtää asian esilletuloa."

Yleinen käytäntö on se, mitä tässä tilanteessa ed. Rossi ja ministeri Rusanen käyttävät, eli pöydällepanolla seuraavaan istuntoon pyritään estämään asian myöhempi pöydällepano. Tämä on mielestäni erittäin selkeästi valtiopäiväjärjestyk-

sen vastainen. Valtiopäiväjärjestyksessä tämä pöydällepanomahdollisuus on tarkoitettu sitä varten, että kansanedustaja voi ensimmäisen käsittelynkin aikana, mutta vain tämän yhden kerran, esittää asiaa pöydälle, jolloin se on pantava pöydälle pitemmäksi aikaa, jotta asiaan voi perehtyä, jotta voi puheenvuoronsa valmistella.

Ed. Rossi ei ilmeisesti olekaan tätä ajatellut, koska hän ajatteli, että seuraava istunto määrätään välittömästi tämän istunnon päätyttyä, jolloin tätä mahdollisuutta ei ole. Menettely, jota on usein käytetty, minä myönnän sen. Valtiopäiväjärjestyksen soveltamista on matkan varrella aika tavalla joustavasti käytetty. Siinä on minusta kaksi hyvin omituista kohtaa.

Ensinnäkin valtioneuvoston jäsenet käyttävät väärin tässä menettelyssä sitä oikeutta, mikä heille on annettu, saada puheenvuoro kansanedustajien edelle. Se on annettu sitä varten, että ministeri voi antaa selventävää tietoa, vastata kysymyksiin. Se ei ole tarkoitettu sellaiseen taktikoimiseen, jolla tavallisen kansanedustajan mahdollisuutta käyttää pöydällepanomahdollisuutta hyväksensä, estetään. Tähän ministeri Rusanen tämän vanhan käytännön mukaisesti nyt puuttui.

Asia, jota nyt käsittelemme, on, kuten viime yönä useaan kertaan todettiin ja kuten ulkoasiainvaliokunnan mietinnössäkin todetaan, itsenäisen Suomen historian laajakantoisin ratkaisu. Tämän asian käsittelyssä on tähän mennessä jo minun käsitykseni mukaan rikottu valtiopäiväjärjestystä, kun viime yönä tehtiin äänestäen pöydällepanopäätös, jolla se pantiin pöydälle tämän aamun istuntoon. Asian laatu ja laajuus huomioon ottaen pöydällepanonajan olisi pitänyt olla huomattavasti pitempi.

Mitä valtiopäiväjärjestyksessä muutoin on tällä menettelyllä tarkoitettu, ellei nimenomaan sitä, että on olemassa riittävä perehtymisaika. Kun väkivalloin äänestyksen jälkeen eduskunnan enemmistö päätti kuitenkin panna asian noin lyhyeksi aikaa pöydälle, silloin korostuu erityisesti valtiopäiväjärjestyksen 65 §:n mukaisen ensimmäisen käsittelyn pöydällepanon merkitys. Juuri tässä tilanteessa kansanedustajalla on aivan erityinen tarve perehtyä vielä asiaan, valmistella puheenvuorojaan, jotta pöydällepano olisi valtiopäiväjärjestyksen mukainen.

Herra puhemies! Minun käsityksen mukaan asia pitäisi ehdottomasti panna pöydälle eduskunnan huomiseen istuntoon. Minä katson, arvoisa puhemies, että jos alistetaan äänestykseen tässä asiassa ed. Rossin ja ministeri Rusanen tekemä esitys, niin siinä rikotaan valtiopäiväjärjestystä. Tämä järjestelmä, jota tässä nyt käytetään, ei ole tarkoitettu tällaiseen menettelyyn yleensäkään. Tässä nimenomaisessa asiassa sen käyttäminen on täysin väärin. Tässä riistettäisiin kansanedustajilta mahdollisuus tässä mahdottomassa aikataulussa käyttää valtiopäiväjärjestyksen meille antamaa mahdollisuutta saada yhden kerran ensimmäisen käsittelynkin aikana asian käsittely keskeytetyksi, jotta asiaan voitaisiin perehtyä ja jotta omia puheenvuoroja voitaisiin valmistella.

Herra puhemies! Minä toivon, että vihdoinkin tämän asian käsittelyssä otettaisiin vakavasti se, mitä valtiopäiväjärjestyksessä sanotaan. Kun aikanaan tukitaan tämän asian käsittelyn historiaan, se ei kovin paljon päivänvaloa kestä. Säätämisjärjestys on minun käsitykseni mukaan perustuslain vastainen. Ulkoasiainvaliokunnan käsittelyssä kiireen vuoksi rikottiin valiokuntasääntöjä. Viimeöinen pöydällepanopäätös oli minun käsitykseni mukaan ristiriidassa valtiopäiväjärjestyksen tarkoituksen kanssa. Jos nyt hyväksytään pöydällepano seuraavaan istuntoon ja seuraava istunto pidetään heti tämän jälkeen, niin tästä tulee kyllä valtiosääntöjuristeille hyvin paljon mielenkiintoista tutkittavaa.

Tämä asia on muutenkin häpeätahra eduskunnan maineelle. Toivon, että siihen ei lisätä enää tätä häpeätahraa, jota tämä pöydällepano, ed. Rossin ja ministeri Rusanen esittämällä tavalla merkitsee.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Pöydällepanosta riittää lyhyt perustelu, ed. Väyrynen!

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa herra puhemies! Eduskunnassa keskustellaan todellakin siitä, mitä täällä tapahtuu valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n tarkoittamalla tavalla. Minusta tämä keskustelu on enemmän kuin oikeutettua parista merkillisestä seikasta.

Ensinnäkin on niin, että ellei kenelläkään ole varsinainen kiire, sanoisin tulenpalava kiire, silloin on selvää, että eduskunnan täysistuntojen ei pitäisi tapahtua aikaan, jolloin ihmisten pitäisi nukkua.

Arvoisa herra puhemies! Viime yö oli esimerkki siitä, että esimerkiksi itse en päässyt ennen kello 7:ää hetkeksikään nukkumaan.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Ed. V. Laukkanen, kehotan puhumaan pöydällepanon ajankohdasta!

P u h u j a : Arvoisa herra puhemies! Minä siis kannatan sitä. Olen pahoillani, etten heti huomannut sanoa sitä, mutta kannatan sitä, että asia siirretään vähintäänkin torstain täysistuntoon, vaikka mielestäni se pitäisi siirtää selvästi pitemmällekin. Perustelen nyt sitä, miksi se vähintään pitäisi jättää torstaille.

Tässä on siis kysymys siitä, että jos me lähtisimme eduskunnassa siitä, minkä pitäisi olla ikään kuin julkisen informaation mukaan itsestäänselvä lähtökohta, että historian suurimmassa kysymyksessä ei voi olla kenelläkään kiire. Arvoisat kansanedustajat, teillä ei ole kiire nyt siinä mielessä, että te olette sitoutuneet käsittelemään tätä asiaa, ja se vaatii oman aikansa.

Jokainen meistä tietää sen paksun keltaisen kirjan, joka koski Euroopan yhteisön ...

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Ed. V. Laukkanen, minä kehotan teitä puhumaan pöydällepanon ajankohdasta ja korostan sitä, että täällä ei toki kansanedustajan puhevapauteen puututa, mutta kyse on työjärjestyksestä eli pöydällepanosta silloin kun puhutaan näistä. Sen vuoksi lyhyt perustelu ja sillä siisti!

P u h u j a : Arvoisa herra puhemies! Täällä täytyy ilmeisesti ensiksi ratkaista se peruskysymys, että onko minulla oikeus perustella tätä asiaa niin paljon kuin katson tarpeelliseksi vai onko täällä erikseen instituutio, joka päättää milloin perustelut ovat riittävät.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Minun tehtäväni on päättää siitä, milloin ne ovat riittäviä.

P u h u j a : Arvoisa herra puhemies! Valtiopäiväjärjestyksen mukaan minulla on oikeus puhua tästä asiasta ja kaikesta, mitä täällä valtiopäivillä tapahtuu, vapaasti. Tätä puheoikeutta ei ole tietenkään eduskunnan työjärjestyksessä rajattu. Se, että täällä on lyhyt, yksinkertainen kysymys, ei tarkoita sitä, etteivätkö perustelut voisi olla laajat. Kaiken lisäksi, arvoisa herra puhemies, minä arvostan, että eduskunnassa annetaan merkitystä myös käytännölle. Viime yö on tästä käytäntöä. Mikään valtiopäiväjärjestyksen pykälä tai eduskunnan työjärjestyksen pykälä ei ole muuttunut viime yöstä. Minä arvostan sitä, että täällä ollaan kurinalaisia sen suhteen, mikä on käytäntöä, kun se käytäntö on ilmiselvästi lainmukainen käytäntö. Tämä on aika vakava asia, ja ymmärrän, että tästä aste eteenpäin on se, että puheoikeus rajataan jo ensimmäisessä ja toisessakin käsittelyssä.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Ed. V. Laukkanen, me emme käytä tässä keskenämme puheenvuoroja, mutta sen sanon, että puheoikeutta ei toki rajata, mutta nyt on kyse nimenomaan pöydällepanokeskustelusta, jossa esitetään ajankohta ja lyhyt perustelu. Minä ratkaisen, mikä on riittävä perustelu, ja minusta teidän on syytä lähestyä perustelun päätöstä vähitellen.

P u h u j a : Arvoisa herra puhemies! Minä vastaan tähän asiaan niin, että minä esitän tässä asiassa perustelut. Ja minä esitän niin pitkät perustelut kuin katson tarpeelliseksi tai sitten minut kannetaan tästä puhujakorokkeelta pois. (Hälinää — Suosionosoituksia yleisöparvekkeelta)

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Ei saa häiritä puhujaa eikä yleisö saa taputtaa!

P u h u j a : Arvoisa puhemies! Puhun todellakin nyt siitä. Tämä on aivan yksinkertainen asia, että haluan perustella tämän kannan niin huolellisesti kuin osaan, enkä voi ymmärtää, että siitä minua sakotettaisiin tai moitittaisiin. Mutta se on valitettavaa, että tämä ei ole aivan helppoa tässä tilanteessa.

Minä siis esitän perusteluiksi sen, että kun me palaamme tähän yksinkertaiseen ideaan, joka valtiopäiväjärjestyksessä on liittyen pöydällepanoon, me emme voi tarkastella tätä asiaa mistään muusta näkökulmasta kuin siitä, mikä on tämän pöydällepanon tarkoitus. Jos me emme tutki sitä, mikä on lain ratio eli lain tarkoitus, me joudumme aivan mielivaltaiseen asetelmaan.

Kärjistän tätä asiaa nyt siten, jotta arvoisat kansanedustajat todella ymmärtäisivät, mistä tässä on kysymys. Jos nyt päätetään niin, että pöydällepano tapahtuu seuraavassa täysistunnossa, se käytännössä voi tarkoittaa sitä, että kun kello on nyt 20.26, seuraava täysistunto voi perustuslakien mukaisesti alkaa 20.27 eli minuuttia myöhemmin. Ja täällä on paljon perustuslain kannattajia ja puolustajia. He edustavat nyt siis tätä kantaa, ja edustaako ed. Paasiokin tätä kantaa? (Ed. Paasio: Kyllä edustaa!) — Herra puhemies, minä uskon, että meidän on puhuttava pitkään ja perusteellisesti tästä asiasta.

Minusta nimittäin on järkyttävää, että ensiksi säädetään valtiopäiväjärjestys. Se on säädetty vuonna 1919. Tänä päivänä, kun eletään hetkiä,

jolloin Suomi on muutoinkin menettämässä itsenäisyyttään, tämä valtiopäiväjärjestyksen sisältö yritetään raiskata siinä mielessä, että täällä väitetään, että valtiopäiväjärjestyksen tarkoitus voisi toteutua sillä, että asia pannaan pöydälle seuraavaan täysistuntoon, joka alkaa minuutin päästä, tai jos halutaan saivarrella, ehkäpä jo 30 sekunnin kuluttua. Tämäkö seikka on todella sitä, mitä täällä perustuslain puoltajat ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ed. V. Laukkanen, nyt ei keskustella siitä periaatteesta vaan nimenomaan käytännön kysymyksestä, eli on tietty ajankohta ja te esitätte perustelut siihen, siitä on kysymys.

Puhuja: Aivan niin, herra puhemies! Minä esitän perustelut sille, että tämä ajankohta ei voi olla seuraava täysistunto, jos tiedetään, niin kuin jo on oikeastaan itsestäänselvää, että seuraava täysistunto päätetään vaikka muutaman minuutin päähän. Tämä on aivan mahdoton asia eikä tällaista voi hyväksyä vaan täytyy ymmärtää, että tämän keskustelun tarkoituksena on selventää, kuinka pitkä aika tarvitaan siihen, että tämä pöydällepanon tarkoitus voisi toteutua.

Arvoisa herra puhemies! Sen takia ei ole mahdollista päättää, jos nyt ajatellaan valtiopäiväjärjestyksen tarkoitusta, ei kerta kaikkiaan ole mahdollisuutta päättää, että tämä asia pannaan pöydälle seuraavaan täysistuntoon, kun tiedetään, että seuraava täysistunto alkaa ehkä kahden minuutin kuluttua tai viiden minuutin kuluttua. Tämä olisi ääretöntä väkivaltaa meidän perustuslakiamme vastaan. Ja ketkä tekisivät tällaisen päätöksen? Eivätkö juuri ne ihmiset, jotka ennen kaikkea vaalivat lakien kunnioittamista ja noudattamista. Näin ei voida menetellä. Eikö kukaan usko, että tällainen ajattelu halventaa koko eduskuntalaitosta.

Tammio sanoo vuoden 1948 kirjassaan: "Jos pöydällepanosta tehdään täysistunnossa muita ehdotuksia, voi keskustelu koskea siis vain tällaisen ehdotuksen perustelemista." Tällaista siis nyt perustelen. Paitsi tätä pakollista pöydällepanoa voidaan erikoisvaliokunnan mietintö vielä kerran saada vähintään kahden eduskunnan jäsenen pyynnöstä pöydälle.

Arvoisat kansanedustajat! Pyydän teitä kiinnittämään huomiota siihen, että vaikka olisi 198 kansanedustajaa tai 197 kansanedustajaa, jotka ovat sitä mieltä, että asiaa ei tulisi lainkaan laittaa pöydälle, vain kaksi kansanedustajaa, äärettömän pieni prosentti kokonaismäärästä, näiden kahden kansanedustajan pyyntö siitä, että asia laitetaan pöydälle, saa perustuslaillisen suojan. Yksikään näistä 197 kansanedustajista ei voi vastustaa sitä asiaa, että pelkästään näiden kahden pyyntöön on suostuttava. Ajatelkaa, mikä ihmeellinen perustuslaki. Annetaan suojaa kahdelle kansanedustajalle. Mutta mitä tämän päivän kansanedustajat tekevät? He vääntävät nurin niskoin tämän perustuslain ajatuksen myöntymällä toki pakotettuina siihen, että asia pannaan pöydälle, mutta lykkäämällä sen ehkäpä vain minuutiksi tai kahdeksi, tai, arvoisa herra puhemies, tietenkään tässä ei riitä edes kaksi tuntia tai neljä tuntia. Jälleen elämme sellaista aikaa, että olisi aika kaikkien mennä nukkumaan ja jatkaa huomenna uusin voimin.

Myös Hakkila perustelee aivan samalla tavalla ja puhuu siis tästä asiasta ja siitä, että siirtäminen voi tosiaan tapahtua paljon myöhäisemmäksikin ajankohdaksi. Tietysti tuntee varsinkin henkilö, joka ei käytä minkäänlaista poliittista valtaa, enkä tietenkään tässäkään tapauksessa äänestä tässä asiassa, mutta tuntee suurta avuttomuutta. Jos tämä kysymys jälleen kerran ratkaistaan raa'alla valtapolitiikalla, haluaisin, että rehellinen argumentaatio voisi kantaa jonkinlaista hedelmää. Haluaisin kuulla, jos joku väittää, että se on perustuslain mukaista — arvoisat kansanedustajat, tehän kaikki kunnioitatte perustuslakia — yhdenkin kansanedustajan toteamuksen, että on perustuslain mukaista lykätä pöydällepanoa ehkäpä kolmen minuutin päästä alkavaan täysistuntoon. Jokainen ymmärtää, että se olisi räikeintä vääryyttä, mitä koskaan voitaisiin tehdä muodollisesti oikean lain soveltamisen nojalla. (Ed. Hurskainen: Sitäkö se mittaa?) — Paikalla on nyt ed. Hurskainen, joka ei vielä tunnu edes ymmärtävän, että se olisi vääryyttä tälle asialle.

On kuitenkin kysymys siitä, että kävi juuri niin kuin pelkäsin esimerkiksi omalta osaltani. Ensimmäinen käsittely on alkanut. Asian pöydällepanon tavoitteena oli se, että jäisi riittävästi aikaa kirjoittaa puheet. Omalla kohdallani en kerinnyt lainkaan kirjoittaa koko puhetta. Nyt jälleen on sama tilanne, että on paljon kansanedustajia, ja itse lukeudun niihin, jotka haluaisivat riittävän paljon aikaa, jotta voisi todella kirjoittaa huolellisen ja yksityiskohtaisen puheen tästä historiamme tärkeimmästä ja peruuttamattomasta päätöksestä, jota nyt tehdään. Tähän on perustuslain mukaan mahdollisuus.

Nyt on sellainen jännittävä tilanne, arvoisat kansanedustajat, että ei perustuslaissa, valtiopäi-

väjärjestyksessä ole edes ajateltu, että joku käyttäisi väärin tätä tarkoitusta. On ajateltu, että jos kaksi pyytää, siihen ilman muuta suostutaan. Jo terve järki sanoo, että asian laajuuteen nähden lykätään asiaa riittävän pitkälle. Vielä toisen kerran voidaan juuri tässä tilanteessa ikään kuin varmistaa se, että se vieläkin saadaan pöydälle, jollei aika riitä. Jopa mainitaan se, että perustelu voi olla henkilökohtaisena perusteena esimerkiksi puheen valmistaminen. Antaako täällä joku kansanedustaja arvostusta tällaiselle perustuslailliselle tulkinnalle, vai ajetaanko nyt raakaa valtapolitiikkaa? Mehän kaikki tiedämme, että ne, jotka vastustavat kaikkea tätä, ovat vain niitä, jotka haluaisivat pakottaa keskustelun päättymään ennen kuin Ruotsi äänestää. Tällainen ajattelu on täysin vierasta perustuslain tulkinnalle.

Arvoisa herra puhemies! Tässä asiassa olisi tärkeätä nyt kuulla niiden kannanottoja, jotka väittävät, että tämä menettely olisi jollakin tavalla laillista. Minusta se on kaikkein pahimman sortin laittomuutta juuri siksi, että se tehdään lain kirjaimen suojassa. Sehän on juuri pahinta vääryyttä, jos lakia ikään kuin väännetään. Se otetaan omiin käsiin ja sitä väännetään ja väännetään niin pitkälle kuin se koskaan voi taipua, ikään kuin se ei katkeaisi ikinä. Tällä tavalla ei tule menetellä, vaan meidän täytyy rehellisesti miettiä, mitä lainsäätäjä tarkoitti alun perin, miksi lainsäätäjä halusi näille kahdelle kansanedustajalle, olivat he takarivin taaveja tai ketä tahansa, antaa aikaa. Nyt kukaan ei vaadi muuta kuin aikaa. Mutta tämä valtapolitiikka on nyt niin hermostunutta, että minkäänlaista aikaa ei haluttaisi suoda.

Tähän liittyy se, arvoisa herra puhemies, minkä totesin, että valtiopäivillä tapahtuu jotakin erikoista, kun nyt on jo ennakoitu, että pitäisi puhua 24 tuntia vuorokaudessa täysistuntoa. Se on epäinhimillistä, ja väittäisin, arvoisa herra puhemies, että se on ihmisoikeussopimusten vastaista. Eläimilläkin on varmasti parempi suoja kuin se, että täysistuntoa jatketaan 24 tuntia vuorokaudessa — korostan: kun ei ole mitään aihetta siihen.

Tällaisessa tilanteessa meidän täytyisi vakavasti pysähtyä miettimään, mitä kansanedustajat tekevät. He voivat totta kai panna kumoon ehdotuksen torstaista, mutta voivatko he tehdä sen loukkaamatta kansalaisten ja kansanedustajillekin kuuluvia perustuslaillisia oikeuksia, sitä, arvoisa herra puhemies, kysyn.

Ed. Lipponen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Kiinnitän aivan erityisesti huomiota siihen, millä perusteilla ed. Rossi ehdotti esittämäänsä menettelyä. Sillä perusteella, että tulevana yönä tai alkavana yönä ei tapahdu yllätyksiä. Tämä on uskomaton perustelu, arvoisa puhemies. Historian kirjoituksen valossa se on uskomaton perustelu. Meillä, jotka olemme kriittisiä EU-jäsenyyden suhteen, olisi ollut jo mahdollisuus operoida tässä, ja me emme ole mitään sellaista tehneet. Tämä on nyt kirjattu historian kirjoitusta varten, herra puhemies.

Ed. V ä y r y n e n : Herra puhemies! Pyydän anteeksi herra puhemieheltä ja kansanedustajilta, että puhuin äsken lievästi kiihtyneessä mielentilassa. Se johtui siitä, että herra puhemies yritti asiattomasti keskeyttää minun puheenvuoroani ja sosialidemokraattisen puolueen sektorista kuului sellaista meteliä, että ei tahtonut saada ääntänsä kuuluville. Nyt, kun tilanne on rauhoittunut, herra puhemies, haluan käyttää vielä asiasta toisen puheenvuoron ja toivon, että tätä kuunneltaisiin.

Olen tutkinut asian juridista puolta viimeöisen keskustelunkin valossa ja katson, että ne perustelut, joita me olemme ed. V. Laukkasen ja kansanedustaja Pulliaisen kanssa esittäneet, ovat painavia. Käyn ne vielä lyhyesti läpi.

Ensinnäkin kansanedustajilla on sananvapaus, oikeus lausua eduskunnan pöytäkirjaan, mitä kansanedustajat haluavat. Ei ole mitään perustetta, jolla puhemies voisi sanoa, että perustelut ovat jo riittävän pitkät, nyt pitää lopettaa. Sellaista oikeutta ei ole. Kansanedustajalla on oikeus saada puheenvuoro ja puhua niin pitkään kuin hän pysyy asiassa. Me olemme pysyneet tässä asiassa kaiken aikaa. Sen takia en pidä siitä, että puheenvuoroja häiritään ja keskeytetään.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Ed. Väyrynen, sanon vain sen, että kansanedustajalla on toki rajoittamaton puheoikeus, mutta että pöydällepanoäänestyksessä ja -puheenvuorossa on asia toinen. Muuten saatte puhua täysin rajoituksetta ja vapaasti.

P u h u j a : Herra puhemies! Minä puhun sen perusteella, mitä valtiopäiväjärjestyksen 57 § sanoo. Se on ainoa pykälä, josta olen löytänyt jotakin tekstiä tästä asiasta. Siellä sanotaan: "Jo-

kaisella edustajalla on oikeus pöytäkirjaan vapaasti puhua ja lausua mielensä kaikista silloin keskusteltavina olevista asioista ja kaiken sen laillisuudesta, mitä valtiopäivillä tapahtuu." Me puhumme nyt pöydällepanon ajasta mutta myös tähän liittyvistä laillisuusnäkökohdista. Ne ovat tässä asiassa mielestäni hyvin painavia.

Se, mikä esimerkiksi sosialidemokraattisen ryhmän edustajia ehkä hämää, on se, että on tullut huono käytäntö ehkä vuosikymmenten varrella, että ministerit pyytävät ensimmäisessä käsittelyssä asian pöydälle ja sitten ei ole enää pöydällepano-oikeutta. Mutta ei ole tutkittu näitten monien pöydällepanojen yhteydessä, mikä on tämän asian juridinen perusta. Perusta on se, että valtiopäiväjärjestys tarkoittaa antaa kansanedustajille oikeuden ensimmäisenkin käsittelyn aikana yhteen pöydällepanoon sitä varten, että asiaan perehdytään ja puheenvuoroja kirjoitetaan. Tämä on hyvin selvä valtiopäiväjärjestyksen tarkoitus, ja se mitätöidään, jos ministerit ja kansanedustajat pyytävät asian taktisessa mielessä pöydälle saadakseen edustajilta pois tämän oikeuden. Äänestetään seuraavaan istuntoon, ja sen jälkeen ei voida enää pyytää asiaa pöydälle.

Ed. Rossi todellakin puheenvuorossaan suoraan paljasti, että tästä on kysymys. Hän ei perustellut pöydällepanopyyntöä sillä, että hän haluaa kirjoittaa uuden puheenvuoron tai perehtyä asiaan, vaan että hän haluaa taktikoida tällä asialla. Tämä minusta osoittaa selvästi, että tässä asiassa ei ole juridisia perusteluja panna asiaa pöydälle seuraavaan istuntoon, vaan että pitää olla enemmän aikaa käytettävissä.

Haluan vielä perustella, herra puhemies, asiaa seuraavalla tavalla. Asian luonne on ulkoasiainvaliokunnan mietinnön perusteella itsenäisen Suomen historian tärkein ratkaisu. Jos viime yönä olisi noudatettu tämän mukaista pöydällepanoa, olisi pantu asia pöydälle ensi tiistain istuntoon. Silloin kansanedustajat olisivat ehtineet ennen ensimmäistä käsittelyä perehtyä asiaan. Mutta kun meidät pakotettiin muutamaa tuntia viime yön pöydällepanoäänestyksen jälkeen aloittamaan keskustelu, meillä on erityinen tarve voida käyttää tätä valtiopäiväjärjestyksen tarkoittamaa oikeutta saada ensimmäisen käsittelyn välissäkin aikaa vielä asiaan perehtymiseen ja puheenvuoron kirjoittamiseen. Tässä nimenomaisessa asiassa viimeöinen pöydällepanopäätös huomioon ottaen tapahtuu mielestäni väkivaltaa kansanedustajien oikeuksille, jos tämä pöydällepano tehdään vain seuraavaan istuntoon. Tämäkin on perustelu sille, että hyväksytään ed. Pulliaisen ehdotus. Minä siis rohkenen jopa epäillä, että jos ed. Rossin näillä perusteilla tekemä pöydällepanoehdotus hyväksytään, siinä suoranaisesti rikotaan valtiopäiväjärjestystä.

Vielä kysymys tämän keskustelun ja viimeöisen keskustelun luonteesta. Minä en voi ymmärtää, että näillä voisi olla mitään eroa. Kysymys on molemmissa tapauksissa pöydällepanosta. Molemmat perustuvat valtiopäiväjärjestyksen tiettyihin pykäliin. On kuitenkin se ero, että tämä pöydällepanokäsittely on luonteeltaan erilainen, ja on vielä aivan erityisiä syitä tässä asiassa puhua sen puolesta, että pöydällepanon ajan täytyy olla pidempi kuin vain seuraavaan istuntoon.

Herra puhemies! Minä myös viittaan siihen, mitä ed. V. Laukkanen puhui kansanedustajien oikeuksista. Kävin äsken eduskunnan pääsihteerin huoneessa, varapuhemieskin oli siellä paikalla, ja kerrottiin, että on tarkoitus puhua läpi yön ilman mitään taukoa. Minä kysyin: "Voisiko pääsihteeri kertoa yhden tapauksen, jolloin aikaisemmin on näin menetelty, että on puhuttu läpi yön?" Suoralta kädeltä hän ei pystynyt esittämään ainuttakaan esimerkkiä. Minä kysyn vain, onko tämä oikea tapa käsitellä tätä itsenäisen Suomen historian tärkeintä ratkaisua; vastoin vakiintunutta käytäntöä puhuttaisiinkin läpi yön. Tämänkin estämiseksi mielestäni on tärkeää, herra puhemies, että ed. Pulliaisen esittämä pöydällepanoehdotus hyväksytään, ja toivon, että se hyväksytään yksimielisesti, että ei tulisi sellaista tilannetta, jossa voitaisiin tässäkin tilanteessa vielä sanoa, että rikottiin valtiopäiväjärjestystä tämän asian käsittelyssä. Jälkikäteen tätä asiaa varmasti tullaan paljon tutkimaan. Luulen, että tämän hankkeen ajajat tulevat vielä pahasti katumaan sitä, jos he tämän äänestyksen väkivalloin täällä läpi vievät.

Minä vielä huomautan, herra puhemies, siitä, että eduskunnan pöytäkirjoissa on ed. Rossin perustelu, jolla hän halusi tämän asia pöydälle. Jos sillä perustelulla tässä istunnossa tässä asiassa hyväksytään pöydällepano seuraavaan istuntoon, niin se on kyllä hyvin selvästi valtiopäiväjärjestyksen vastaista. Sen takia, jos ed. Rossi on täällä paikalla, niin ehdottaisin, että ed. Rossi peruuttaisi ehdotuksensa, jolloin me voisimme yksimielisesti panna asian pöydälle huomiseen istuntoon. Se olisi valtiopäiväjärjestyksen kannalta oikein, ja se myös turvaisi sen, että kansanedustajia ei pakotettaisi keskellä yötä tyhjälle salille puhumaan tästä äärimmäisen tärkeästä asiasta oman henkensä ja terveytensä vaarantaen.

Herra puhemies! Toivon, että ed. Rossi käyttäisi puheenvuoron ja peruuttaisi oman pöydällepanoehdotuksensa, jolloin voimaan jäisi ed. Pulliaisen ehdotus, ja näin me voisimme panna asian pöydälle huomenna kello 10 alkavaan istuntoon ja siinä asiaa käsitellä. Tällä tavalla valtiopäiväjärjestyksen määräyksiä kunniallisella tavalla noudatettaisiin.

P u h e m i e s : Ennen kuin myönnän seuraavat puheenvuorot, luen eduskunnan työjärjestyksen 42 §:n 1 momentin alun. Se kuuluu seuraavasti: "Jos keskustelun alettua jostakin asiasta tehdään ehdotus asian pöydällepanosta tahi jokin muu sellainen ehdotus, jonka hyväksyminen keskeyttäisi asian asiallisen käsittelyn, ja sitä ehdotusta on kannatettu, on seuraavien puhujien puhemiehen kehotuksesta kohdistettava lausuntonsa tähän ehdotukseen - -."

Ed. L a i n e : Arvoisa puhemies! Minä kohdistan huomioni juuri tähän ehdotukseen. Puhemies huomauttakoon, jos poikkean. Kiinnitän huomiota siihen, että ed. Helle teki eilen istunnossa ehdotuksen siitä, että asia jätettäisiin pöydälle torstaina eli siis huomenna pidettävään istuntoon. Puhemiehellä oli toinen ehdotus, joka voitti. 60 edustajaa äänesti kuitenkin ed. Helteen ehdotuksen puolesta.

Nyt ed. Pulliainen on uusinut tuon ehdotuksen ja ehdottaa asian jättämistä pöydälle torstaina kello 10 pidettävään istuntoon. Minä omalta osaltani haluan sitä ehdotusta kannattaa silläkin perusteella, että kysymys on todella suuresta asiasta, johon tutustumisen tarvetta kansanedustajilla varmasti on. Täällä on puhuttu puheenvuorojen kirjoittamisesta. Käytännössä senkin toteuttaminen tietenkin vaatisi lisää aikaa.

Äskeisessä keskustelussa kysyttiin, onko koskaan aikaisemmin puhuttu täällä yökausia. Kyllä täällä on puhuttu. Minä muistan, kuinka tuolla puhujakorokkeella eräs kansanedustaja, ed. Lahtela, käytti viimeisen puheenvuoronsa.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Minä en kuulu taatusti mihinkään jarrutusjoukkoon, jos sellaisia nyt yleensä on olemassa, mutta lähden siitä, että politiikka ei saa sumentaa tervettä järkeä.

Työjärjestyksessä ja yleensä laissa on jokin ratio, sisältö ja tarkoitus. Ed. V. Laukkasen näkemykseen tältä osalta yhtyen olen varma siitä, ettei työjärjestyksen ratio ole se, että tässä istunnossa asia pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon, joka alkaa minuutin tai 5 minuutin kuluttua. Siinä ei ole mitään järkeä. Laissa pitäisi aina olla järki, ratio ja sisältö.

Herra puhemies! Minulla ei ole tähän mitään muuta sanomista, mutta sanon, että tällainen ajattelu on täysin järjetöntä, että minuutin tai kahden kuluttua aloitetaan uusi istunto jauhamaan samasta asiasta. Mikä tarkoitus silloin lainsäätäjällä ja työjärjestyksen laatijalla on ollut pöydällepanoa varten? Tietääkö joku sen? Ei tiedä.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Ed. Rossin pöydällepanopyyntö ei käsitykseni mukaan esitetyillä perusteilla vastaa ainakaan säädösten tarkoitusta. Uskoisin, että ed. Rossin esittämät perustelut ovat enemmän kuin uskomattomat. Pöydällepanon perustelut pitäisi käsitykseni mukaan olla jotain aivan muuta kuin se, että ei yöllä tapahdu mitään yllättävää.

Arvoisa puhemies! Nimenomaan se, että ainakin aikaisemmin käytäntö on ollut se, että kun pyydetään pöydälle seuraavaan istuntoon, yleensä se on tapahtunut 10 tai 15 minuutin päästä alkavaan seuraavaan istuntoon. Mielestäni tarkoitus ei ole tämä.

Ed. V ä y r y n e n : (Ed. Skinnari: Enemmistö päättää täällä!) Herra puhemies! Ed. Skinnari minua evästi sanomalla, että se on Paavo sillä tavalla, että enemmistö täällä määrää asiat. Sitä varten täällä on valtiopäiväjärjestys. Sitä varten meillä on valiokuntien työsäännöt, että ei mielivaltaa harjoiteta, vaan että on jokin järjestynyt tapa käsitellä asioita, että vähemmistöilläkin on oikeuksia. (Ed. Jaakonsaari: Saako vähemmistö harjoittaa mielivaltaa?) Tämän vuoksi minusta on erittäin tärkeää, että kansanedustajat sen sijaan, että huutelevat väliin kuuntelisivat, mitä tässä asiassa puhutaan.

Herra puhemies! Huomautan siitä, että valtiopäiväjärjestys on korkeampiasteinen säädös kuin työjärjestys, ja valtiopäiväjärjestyksessä sanotaan: "Jokaisella edustajalla on oikeus pöytäkirjaan vapaasti puhua ja lausua mielensä kaikista silloin keskusteltavina olevista asioista ja kaiken sen laillisuudesta, mitä valtiopäivillä tapahtuu." Ei työjärjestyksellä voida tätä kansanedustajien puheoikeutta rajoittaa. Tässä on kysymys pöydällepanon ajasta, sen perustelemisesta ja siihen liittyvistä laillisuuskysymyksistä. Tämän vuoksi keskustelu, jota me nyt käymme, on täysin valtiopäiväjärjestyksen mukaista.

Edelleen, pöydällepanojärjestelmän selkeä

tarkoitus on turvata kansanedustajien oikeutta, vähemmistön oikeutta enemmistön mielivaltaa vastaan, niin että ensimmäisessäkin käsittelyssä kaksi kansanedustajaa, mitä ed. V. Laukkanen aivan oikein puheenvuorossaan korosti, on oikeutettu saamaan asian pöydälle. Sen pöydällepanojärjestelmän tarkoituksena on turvata heille mahdollisuus perehtyä asioihin, valmistella puheenvuoroja. Tämä tarkoitus ei täyty, jos pöydällepanon ajankohta on seuraavaan istuntoon, joka pidetään 10 tai 15 minuutin kuluttua. Kun ottaa huomioon asian laajuuden, varsinaisen pöydällepanoajan äärimmäisen lyhyyden, mielestäni ed. Rossin esitys, kun vielä ottaa huomioon hänen esittämänsä perustelut, on valtiopäiväjärjestyksen vastainen eikä sitä mielestäni pitäisi voida alistaa äänestykseen.

Minä en tunne eduskunnan juridiikkaa niin hyvin, että olisiko minulla oikeus esittää puhemiehen menettely perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi, jos ed. Rossin esitys otetaan äänestykseen. Ehkä joku täällä sen paremmin tuntee ja tietää ja kenties tämmöisen esityksen tekee, jos näin tapahtuu.

Pöydällepanojärjestelmä on siis tarkoitettu kansanedustajien turvaksi mielivaltaa vastaan. Täällä on todellakin tämän asian käsittelyn yhteydessä aikaisemmin lähdetty siitä, että enemmistö määrää. Jo tähän mennessä on rikottu säännöksiä ja minun arvioni mukaan myöskin siinä viimeöisessä pöydällepanoäänestyksessä toimittiin vastoin valtiopäiväjärjestystä, ainakin valtiopäiväjärjestyksen tarkoitusta. Minä toivon, että tätä menettelyä ei nyt tässä asiassa jatkettaisi. Tämä on mielestäni hyvin vakava asia valtiopäiväjärjestyksen kannalta.

Palaan vielä uudelleen siihen, mitä äsken puhuin suunnitelmasta, että kansanedustajien pitäisi täällä puhua läpi yön. Sellaista ei ole aikaisemmin tapahtunut. (Ed. Paasio: Ei tarvitse nytkään!) Sosialidemokraattisen ryhmän reaktio ...

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Se ei kuulu tähän asiaan!

P u h u j a : ... äskettäin osoitti hyvin selvästi, mikä on tarkoitus: että te pääsette nukkumaan ja me saamme puhua itsemme täällä kuoliaaksi. Siitäkö tässä on kysymys?

Herra puhemies! Minusta tämäkin on mielivaltaa, eikä tämä ole valtiopäiväjärjestyksen mukainen asian käsittelytapa. Minä kysyin pääsihteeriltä, eikö valtiopäiväjärjestykseen ole otettu mitään määräyksiä sellaisen tilanteen varalta, että kansanedustajilta tosiasiallisesti evätään mahdollisuus puhua ja toimia siten, että puhutaan monta vuorokautta yhtä perää. (Ed. Paasio: Ei tarvitse puhua!) Eihän kukaan jaksa valvoa ja puhua monta vuorokautta yhtä perää. Tämä järjestelmä, jota nyt tässä yritetään soveltaa, ei ole mielestäni oikein. Sen takia ed. Pulliaisen esittämä pöydällepanoesitys on hyvä, että se myöskin katkaisisi tämän asian käsittelyn yön ajaksi, niin että ihmiset voisivat välillä nukkua.

Nämä puheenvuorot, välihuudot, joita esitetään, niiden mukaan täällä ei ole tarpeenkaan puhua. Mielestäni tämä asia on niin tärkeä, että kansanedustajien puhevapautta ei saa rajoittaa myöskään sellaisella menettelyllä, että täysistunnot ovat ylipitkiä, ja tällä tavalla estetään kansanedustajien oikeutta käyttää sitä puhevaltaa, mitä valtiopäiväjärjestys meille antaa.

Minä puhun omasta asiastani, herra puhemies, tässä yhteydessä sen verran. Olen käynyt läpi nyt valiokunnan mietinnön 85 sivua. Omassa vastalauseessani on 25 sivua muutosehdotuksia. (Ed. Paasio: Ei ole pöydällepanon ajasta!) Olen valmistautunut esittelemään eduskunnalle ne muutosehdotukset, perustelemaan, miksi olen ne tehnyt. (Ed. Paasio: Eikä kuluu, ed. Väyrynen!) Se tulee viemään useita tunteja. Tuskin jaksan puhua yhtä mittaa kovin monta tuntia. (Ed. Jaakonsaari: Tuskin jaksamme odottaa!) Sen takia mielestäni on tärkeää, että on mahdollisuus välillä levätä, valmistautua uuteen puheenvuoroon ja jatkaa siitä, mihin on jaksanut edellisen kerran puhua.

Tämä asia on niin tärkeä, että eduskunnan pöytäkirjoihin täytyy jäädä selvät merkinnät siitä, mitä täällä on tapahtunut, miksi on tapahtunut, mitä on ehdotettu, millä perusteilla on ehdotettu, kun käsitellään itsenäisen Suomen historian tärkeintä asiaa. Tämä mahdollisuus meiltä riistetään, jos enemmistö täällä määrää, että meidän pitää istua ympäri vuorokaudet, jopa pyhäinpäivien yli. Tällaistakin on meille uhattu. Tämä ei ole valtiopäiväjärjestyksen mukaista, herra puhemies, ja toivon, että tästäkin syystä tämä ed. Pulliaisen pöydällepanoehdotus hyväksyttäisiin, koska se tarjoaisi silloin kansanedustajille myös tässä mielessä sen toiminta- ja puhevapauden, joka valtiopäiväjärjestyksen mukaan meille kuuluu.

Vetoan vielä kerran ed. Rossiin, että hän peruuttaisi tämän ehdotuksensa, ja voisimme yksimielisesti panna asian pöydälle huomiseen täysistuntoon.

Ed. V. Laukkanen: (Ed. Gustafsson: Tämä on terrorismia! — Ed. Sasi: Tämä ei ole lastentarha!) Arvoisa herra puhemies! Täällä on niitä, jotka moittivat tämän asian käsittelyä, mutta meidän täytyy palata viime yöhön ja miettiä sitä, koska silloin oli täysin identtinen tilanne, ja voi kysyä, oliko keskustelulla merkitystä.

Ensinnäkin oli niin, että oli ilmoitettu, että kello 10 aloitettaisiin täysistuntokäsittely, mutta että vain kuultaisiin ed. Paasion esittelypuheenvuoro, ja sen jälkeen istunto keskeytettäisiin kello 18 asti. Tällainen ilmoitus oli tietenkin mielenkiintoinen, mutta kun keskustelua käytiin, sille ei tullut minkäänlaista vahvistusta ennen kuin keskustelua käytiin riittävän pitkään, ja sen jälkeen saatiin vahvistus.

Arvoisa herra puhemies! Uskon, että tämä on viesti myös siitä, että tänäänkin ilmeisesti täytyy käydä tätä keskustelua niin pitkään, että voidaan saada joku järkevä varmuus siitä, ettei nyt taas kerran petetä siinä mielessä kansanedustajia, että tämä pöydällepanon tarkoitus torpedoidaan täydellisesti siten, että tosin suostutaan pöydällepanoon, mutta määrätään täysistunto alkavaksi esimerkiksi viiden minuutin kuluttua.

Arvoisa herra puhemies! Tämä mahdollisuus pitäisi eliminoida, koska täällä on paljon niitä kansanedustajia, jotka eivät voi enää luottaa siihen, mitä ilmoitetaan. Jos ajatellaan vielä tätä käsittelyjärjestystä jo tältä päivältä, (Ed. Paasio: Ed. Astalan pitäisi puhua nyt!) niin tuli yksiselitteinen tiedonanto, jossa sanottiin, että kello 10 puhuu ed. Paasio ja mahdollisesti, jos on halukkuutta, ministerit. Sen jälkeen kello 14 edustajien piti aloittaa puheenvuorot ja mitä kävi. Sanoisin sitä eräässä mielessä jarrutukseksi, että kello 10.30 täysistunto keskeytettiin, kun kukaan ministereistä ei halunnut puhua, ja kello 14, jolloin edustajien puheenvuoro oli, niin katsopas vain, juuri silloin nämä ministerit, joille oli varattu tuntien ja tuntien puheenvuoro, eivät olleet puhuneet, niin juuri silloin he halusivat puhua tuntikaupalla vieden siis aikaa. Me olemme menettäneet nyt niin monta tuntia, että täällä on aivan turha nyt moittia tätä keskustelua. (Ed. Gustafsson: Tunti on ed. V. Laukkasen takia menetetty!)

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ei saa häiritä puhujaa! Pyydän lyhyitä perusteluja, ed. Laukkanen.

Puhuja: Kyllä, yritän lyhyesti, mutta kuten arvoisa herra puhemies viittasi tähän eduskunnan työjärjestyksen 42 §:ään, niin tämä siteeraaminen oli aivan korrektia ja oikein, mutta siinä ei sanottu sanaakaan siitä, että kohdistus pitäisi olla jotenkin lyhyt, vaan se voi olla niin perusteltu kuin mahdollista.

Täällä ed. Sasi ja ed. Gustafsson väittävät, että täällä tapahtuisi jonkinlaista terrorismia, mutta tosiasia on se, että se on suurinta terrorismia, mikä tehdään lain varjolla. Se on kaikkein pahinta ja suurinta terrorismia, koska voidaan tehdä otsa kirkkaana, pää pystyssä ja sanoa: "Mehän vain noudatamme lakia!" (Ed. Paasio: Aivan oikein!)

Ed. Sasi, se on säälimätöntä lain väärinkäyttöä. Ymmärtääkö ed. Sasi lakimiehenä sitä, että eduskunnan valtiopäiväjärjestys sanoo, että asia on pantava pöydälle. Tutkitaan sen jälkeen, että mikä oli lainsäätäjän tarkoitus. Lainsäätäjä sanoo yksiselitteisesti: "jotta jäisi riittävästi aikaa pitää puheenvuoroja ja paneutua asiaan." Sitten ed. Sasi kannattaa ehdotusta, jossa varataan vaikkapa yksi minuutti aikaa. Ed. Sasi, tämä tarkoittaa perustuslain raiskaamista, näin kuvaannollisessa mielessä. (Ed. Sasi: Lain varjolla juuri harjoitatte tätä!) — Ed. Sasi, te nyt käännätte paistia. Minä puhun nyt siitä menettelystä, jota te edustatte.

Tämä keskustelu käydään vain siksi, että ehkä puhemiesneuvosto, ehkäpä ed. Rossi, ehkäpä kansanedustajat myöntyisivät siihen, että ne, jotka eivät oikein uskalla jättää asiaa päätettäväksi näiden kansanedustajien käsiin, jotka näkemältään ovat valmiita raatelemaan tämän perustuslain tarkoituksen toteutumisen siinä samassa silmänräpäyksessä, kun se saavat mahdollisuuden. Kirkkaasti pää pystyssä, mutta täysin vastoin perustuslain säännöksiä. Siinä menee, ed. Sasi, juristin koulutus hukkaan, jos te ette kunnioita lainsäätäjän tarkoitusta. (Ed. Sasi: Minä kunnioitan ja puhemies kunnioittaa, ed. V. Laukkanen ei kunnioita!) — Täällä on nyt jo luvattu, arvoisa herra puhemies, että ed. Sasi kunnioittaa lainsäätäjän tarkoitusta ja että herra puhemies kunnioittaa lainsäätäjän tarkoitusta. Ymmärrän, että herra puhemies kunnioittaa lainsäätäjän tarkoitusta, mutta nyt on riski siinä, että ed. Sasi myötäpuolineen eliminoi asian, kun täällä äänestetään tästä asiasta. (Ed. Paasio: Minkä takia?) — Kysymys on siitä, että tässä vaiheessa pöydällepano päättyy eli milloin tätä asiaa seuraavan kerran käsitellään.

Nyt pitäisi saada varmuus siitä — järkevä varmuus voidaan saavuttaa vain siten, että sovi-

taan — että tämä asia pannaan pöydälle esimerkiksi torstaina kello 10 alkavaan istuntoon tai perjantaina kello 13 alkavaan istuntoon.

Itse olen vahvasti sitä mieltä, että tämä torstaikin on äärettömän niukka, koska itse asiassa nyt pitäisi kaikkien mennä nukkumaan ja sen jälkeen huomenna herätä ja tehdä päivä töitä ja uskoisin, että perjantaina voisi olla jo hieman parempia edellytyksiä pitää huolellisia ja perusteellisia puheenvuoroja, minkä tämä 60 000 lainsäädäntösivun tarkka paneutuminen edellyttää. Eihän niitä voida tietenkään puhua ensimmäisessä käsittelyssä lain tarkoittamalla tavalla, antaa käsitys asiasta, ellei hyvin perusteellisesti ole voinut tähän valmistautua.

Arvoisa herra puhemies! Näillä kommenteilla totean, että kysymys on siis siitä, että nyt pitäisi löytyä jonkinlaista joustavuutta. Uskoisin, että tämä joustovaatimus on esiintynyt kaikkialla, ja nyt näiden kansanedustajien, jotka aikovat säälimättömällä tavalla käyttää valtaansa täysin vastoin lakia, pitäisi nyt herätä. Ei kansa kutsunut tänne yhtäkään kansanedustajaa toimimaan täysin vastoin perustuslakeja, vaan kansa oletti, että jokainen kansanedustaja, joka tulee tänne, ensimmäiseksi noudattaa perustuslakia, ja kun tarkoitan, että noudattaa perustuslakia, niin tarkoitan, että noudattaa perustuslain tarkoitusta. (Ed. Gustafsson: Äänestikö kansa ed. V. Laukkasen äänestämään tyhjää vuositolkulla?)

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ei saa häiritä puhujaa!

Puhuja: Arvoisa puhemies! Mielelläni vastaisin tähän kysymykseen, mutta en varmaankaan voi mennä tähän ed. Gustafssonin sivuhuomautukseen.

Arvoisa herra puhemies! Täällä on nyt kysymys siitä, että jokaisen kansanedustajan pitäisi vähitellen kantaa myös vastuuta siitä, mitä täällä tehdään. (Ed. Louekoski: Aivan!) Kun täällä äänestetään nyt, täällä äänestetään siitä, mikä sisältö tällä perustuslain määräyksellä on. (Ed. Räty: Odotamme omaa puheenvuoroamme, että päästään keskustelemaan!)

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ei saa häiritä puhujaa, ed. Räty!

Puhuja: Tämä on nyt se kysymys, jossa pitäisi vakavoitua, mutta ihmiset täällä nauravat.

Toinen varapuhemies: Ed. V. Laukkanen, pyydän lyhyesti perustelemaan. Minä vastaan järjestyksestä tässä salissa.

Puhuja: Kiitän, arvoisa herra puhemies, tästä tuesta. Joka tapauksessa ei tämä ole kovin rohkaisevaa, koska täällä ihmiset ovat väsyneitä, arvoisa herra puhemies. Minä ehdotan nyt, että tämä asia pannaan siis pöydälle ensi viikon perjantaihin, jotta ihmiset saisivat levätä heille kuuluvan yöunen. En ole koskaan kuullut, että parlamentin kansanedustajien pitäisi valvoa yötä päivää vain siksi, että joillakuilla on halu estää sen, ed. Paasio, että Ruotsi saisi väärän signaalin.

Ed. Röntynen: Herra puhemies! Ottamatta enempää kantaa näihin riitapukareihin ja käytettyihin puheenvuoroihin totean, että nuo perustelut, joilla ed. Rossi teki pöydällepanoesityksensä, ovat minusta väärät. Ei sillä, että ei tulisi yön seutuna virheellisiä ratkaisuja, voi asiaa laittaa pöydälle. Hänellä olisi pitänyt olla toiset perustelut, niin samaan puolueeseen kuin me kuulummekin.

Ed. Helle: Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron ed. Väyrysen puheenvuoron jälkeen. Olin erittäin hämmästynyt, että ed. Väyrynen, joka on täällä 25 vuotta ollut kansanedustajana, väittää, että tässä salissa ei ole käytetty yöistuntoja. Saattaa olla, että ed. Väyrynen ei ole näissä ollut läsnä, vaan hän on ollut ministerinä ja on ollut vaatimassa, että tietyt asiat viedään tietyssä aikataulussa, jonka johdosta olemme joutuneet täällä yötä myöten istumaan.

Itse olen ollut kohta 12 vuotta ja minulla on kokemuksia erittäin monista yöistunnoista. Paheksun tuollaisia puheenvuoroja.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Minä olen hämmästellyt täällä sitä, että täällä saa kutsua ihmisiä terroristeiksi. Mutta kun se näköjään sallitaan, niin käytän valtiopäiväjärjestyksen 57 §:ssä 3 momentissa olevaa oikeutta hyväkseni: Jokaisella edustajalla on oikeus pöytäkirjaan vapaasti puhua ja lausua mielensä kaikista silloin keskusteltavina olevista asioista. Eli kun täällä saa vapaasti sanoa toisia terroristeiksi, ed. Gustafsson, niin minä nimitän ministeri Rusasta terroristiksi, joka käyttää poliittista väkivaltaa.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Seppänen, pöydällepanoajankohdasta keskustellaan.

P u h u j a : Ministeri Rusanen on tullut tänne taloon sanomaan mielipiteensä nyt käsiteltävänä olevasta asiasta.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Ed. Seppänen, pöydällepanoajankohdasta nyt on puhe.

P u h u j a : Ministeri Rusasen ehdotus, jonka mukaan pöydällepanoajankohta on seuraava istunto, on mielestäni kohtuuton. Siis henkilö, joka ei ole ollut talossa mitään muuta tehtävää varten kuin tullut sanomaan tänne ohi täällä olevan puhujajärjestyksen mielipiteen siitä, että asia pitäisi panna pöydälle, syyllistyy poliittiseen terroriin. Tältä osin mielestäni ministeri Rusasen käyttäytyminen on kohtuutonta.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Ed. Seppänen, kyse on pöydällepanoajankohdasta.

P u h u j a : Pöydällepanoajankohta, jota ministeri Rusanen esittää, on ehdottomasti väärä.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Pitää käyttää kommentoiva puheenvuoro.

Ed. V ä y r y n e n : (Ed. Savolainen: Valtiomies menee puhumaan!) Herra puhemies! Olen todellakin ollut tässä salissa lähes 25 vuotta, ja minun täytyy sanoa, että minä häpeän näitä sosialidemokraattisten kansanedustajien välihuutoja. Nyt puhutaan vakavasta asiasta, mikä on valtiopäiväjärjestyksen kannalta katsottuna oikea tapa käsitellä tämä pöydällepanoasia, aikataulukysymys, kuinka pitkäksi aikaa tämä asia pannaan pöydälle. Olkaa hyvät ja käyttäkää puheenvuoroja. Teidän joukossanne on juristeja. Tulkaa perustelemaan, miksi ed. Rossin ja ministeri Rusasen tekemä esitys on teidän mielestänne valtiopäiväjärjestyksen mukainen. Täällä mennään henkilökohtaisuuksiin, sätitään ihmisiä ja huudellaan asiattomuuksia. Minä pyydän, herra puhemies, että pidetään kansanedustajia kurissa tässä salissa, että täällä saa rauhassa puhua ja esittää vakavia näkökohtia itse käsiteltävänä olevasta asiasta.

Herra puhemies! Viime yönä 60 kansanedustajaa oli sitä mieltä, että asia olisi pitänyt ehdottomasti panna pöydälle ainakin torstaihin saakka. Alunperin esitys oli ensi viikon tiistaihin, mutta kompromissina tuli esitys, että pantaisiin torstaina. Viime yönä äänestyspäätöksellä loukattiin 60 kansanedustajan oikeutta perehtyä asiaan ennen kuin tämä ensimmäinen käsittely alkoi. Se on tietysti enemmistön päätös. Se on tietysti lainvoimainen päätös, kun eduskunta näin päättää, (Ed. Dromberg: Demokratiaa!) mutta ajatellen pöydällepanoinstituution tarkoitusta, 60 kansanedustajan oikeutta loukattiin asiassa, jolla ei ole minkäänlaista kiirettä. Tässä talossa lainsäädäntövaltaa johtaa enemmistöhallituksen toimiessa pääministerin johtama valtioneuvosto.

Pääministeri on ilmoittanut ulkoasiainvaliokunnalle ja julkisuuteen, että ei ole mitään kiirettä. Marraskuun aikana tämän asian ehtii hyvin käsitellä, hän on todennut, ja kuitenkin viime yönä äänestyspäätöksellä riistettiin kansanedustajilta oikeus ja mahdollisuus perehtyä mietintöön, vastalauseisiin, aineistoon sillä tavalla, jota valtiopäiväjärjestys tarkoittaa.

Tänään me käsittelemme toista pöydällepanotapausta, jossa, kuten ed. Laukkanen puhui täällä, kahden kansanedustajan turvaksi on säädetty, että asia on pantava ensimmäisen käsittelyn aikanakin kerran pöydälle, kun yksi pyytää ja toinen kannattaa. Tämän tarkoituksena on turvata kahden kansanedustajan turva saada itselleen aikaa perehtyä asiaan ja kirjoittaa puheita.

Kun ajattelemme, että viime yönä 60 kansanedustajaa halusi lykättäväksi asian käsittelyn vähintään torstaihin saakka, niin itse asiassa nyt on kysymys, ei kahden vaan 60 kansanedustajan oikeudesta. Aiotaanko tässä uudelleen tehdä päätös, että enemmistö vaan määrää, että keskustelua jatketaan jopa läpi yön.

Herra puhemies! Ed. Helle ymmärsi ilmeisesti tarkoitukseni väärin. Kyllä minä tiedän, että eduskunnassa on pidetty yöistuntoja, olen usein ollut niissä mukana. Mutta en muista sellaista käytäntöä, että istuntoja olisi pidetty vuorokaudet ympäri usean päivän ajan, jopa viikonlopun yli. Sellaisella meitä on nyt uhattu, eli yritetään päästä siihen, että meidän tosiasiallista oikeuttamme puhua rajoitetaan sillä, että kun meitä ei ole kovin monta, jotka haluamme puhua, me olemme vähemmistönä, pannaan istunnot niin, että me emme pysty puhumaan kaikkea mitä me haluamme. Me emme jaksa puhua. Ei tämä ole valtiopäiväjärjestyksen mukaista toimintaa. Senkin vuoksi minusta, herra puhemies, ed. Pulliaisen pöydällepanoesitys on erittäin vahvasti perusteltu, koska se katkaisisi ainakin yhden vuorokauden osalta tällaisen yrityksen puhuttaa kansanedustajia ympäri vuorokauden.

Ed. Helle, tällaista en muista koskaan tässä

talossa tapahtuneen. Yöllä on istuttu, usein on yleiskeskusteluja viety päätökseen yöllä ja puhuttu aika pitkäänkin. Mutta kun nyt ottaa huomioon, kuinka paljon meillä edustajilla on esitettävää, tämä ei tietenkään riitä, vaan istunto jatkuu ensi vuorokauden puolelle ja sitten on ilmeisesti tarkoitus mennä seuraavaan yöhön. Ei tämä ole todellakaan edes ihmisoikeuksien mukaista, puhumattakaan, että se vastaisi niitä oikeuksia, joita kansanedustajalla sivistysvaltion parlamentissa pitäisi olla.

Herra puhemies! Tässä on ed. Rossi vaiennut eikä ole peruuttanut esitystään, joka minun käsitykseni mukaan perustelujen osalta on valtiopäiväjärjestyksen vastainen. Kävin pyytämässä erikseen vielä, että hän se peruuttaisi, mutta hän katsoi, että hän ei sitä tee, ja joku vieressä lohdutteli, että eihän hän tässä mitään riko, jos näin päätetään, että sehän on eduskunnan asia.

Nyt, kun ministeri Rusanen on paikalla, minä pyytäisin, että ministeri Rusanen peruuttaisi kannatuspuheenvuoronsa. Nimittäin ministeri Rusanen kohdalla ei ole kysymys vain siitä, että hän kannatti esitystä, joka perustelujen osalta on ristiriidassa valtiopäiväjärjestyksen kanssa, vaan hän lisäksi käytti väärin ministerinoikeutta saada puheenvuoro ohi puhujalistan. Hän vain kannatti tätä esitystä eikä hänellä ollut mitään muuta tehtävää. Kun tämäkin arveluttava puoli tähän liittyy, vetoan ministeri Rusaseen, että hän peruuttaisi kannatuksensa, jolloin voisimme yksimielisesti panna asian pöydälle ed. Pulliaisen esittämällä tavalla.

Herra puhemies! Sitten vielä kolmas vetoomus. Herra puhemies itsekin on juristi ja molemmin puolin on kaksi muuta juristia, minä toivon, että käydyn asia-argumentaation perusteella puhemies toteaisi, että me olemme oikeassa. Me olemme vähemmistössä, mutta me olemme oikeassa. Tällä perusteella puhemies toteaisi, ettei voida asettaa äänestykseen ed. Rossin esittämää ja ministeri Rusasen kannattamaa ehdotusta. Te voitte, sen keskenänne tässä ymmärtääkseni ... (Ed. Räty: Puhemies johtaa eduskunnan istuntoa!)

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Puhujaa ei saa häiritä!

P u h u j a : ... ja puhemiehellä on paitsi tällainen oikeus, niin minun mielestäni myöskin tällainen velvollisuus.

Arvoisa puhemies! Kuten jo sanoin, eduskunnassa on sellaiset työtavat, että enemmistöhän täällä tietysti määrää asioista. Mutta sen vuoksi juuri on olemassa, ed. Paasio, esimerkiksi valiokuntien yleisohjeet siitä, millä tavalla valiokuntatyötä järjestetään. Kunhan minä pääsen käyttämään ensimmäisen käsittelyn puheenvuoroni, tulen kertomaan eduskunnalle, millaista oli ulkoasiainvaliokunnan työskentely teidän johdollanne. (Ed. Paasio: Pöydällepanon ajasta nyt puhutaan!) Nyt on kysymys samasta kiireestä, jonka vuoksi te valiokunnassa rikoitte näitä sääntöjä. Samasta syystä meillä nyt on tässä täysistunnossa esillä jälleen ongelma, jossa valtiopäiväjärjestyksen vastaisesti pyritään rajoittamaan kansanedustajien oikeutta perehtyä asiaan, valmistaa puheenvuorojaan ensimmäisen käsittelyn yhteydessä.

Näen tämän asian hyvin vakavaksi. Olen pitänyt tärkeänä, että olen perusteellisesti oman kantani tuonut esiin, ei vain sitä varten, että se vaikuttaisi päätöksentekoon, vaan myös sen vuoksi, että kunhan tämän onnettoman asian kaikki vaiheet aikanaan tutkitaan, kaikki pääsevät näkemään, mitä kauheuksia tämän asian käsittelyssä on matkan varrella tehty.

Nyt Suomessa on sellainen kummallinen huuma, jossa jopa sananvapautta rajoitetaan. Ei saisi edes puhua, ei saisi olla enemmistön kanssa eri mieltä, ei eduskunnassa, ei koko maassa. (Ed. Tuomioja: Miten hän kehtaa!) Painostetaan ihmisiä henkisesti. Tätä en voi hyväksyä ja haluan, että asia tulee nyt myös eduskunnan pöytäkirjaan merkityksi.

Mutta toivon, että pöytäkirjaan ei tule tämän asian käsittelyn kohdalla sellaista häpeätahraa, että tässä toimittaisiin valtiopäiväjärjestyksen vastaisesti, sen vuoksi vetoan ministeri Rusaseen ja herra puhemieheen siinä, että ensin tehty ehdotus todettaisiin mitättömäksi tai todettaisiin, että sitä ei voida panna äänestykseen, vaan ed. Pulliaisen esitys yksimielisesti hyväksyttäisiin.

Ed. T u o m i o j a : Arvoisa puhemies! Olen tietynlaisella raivon ja huvittuneisuuden yhdistelmällä kuunnellut ed. Väyrysen puheenvuoroja ja hänen perustelujaan asiassa.

Ensinnäkin haluan lausua iloni siitä, että ed. Väyrysessä on, sanoisinko, jo verrattain varttuneella valtiopäiväiällä herännyt tällainen todella innokas kansanedustajien ja parlamentin oikeuksien puolustaja.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Ed. Tuomioja, puhutaan pöydällepanon ajankohdasta!

P u h u j a : Perusteluna sille vastaehdotukselle, jonka ed. Väyrynen on tehnyt, ei voida käyttää mielestäni sitä, että asian käsittelyn yhteydessä edustajien oikeuksia olisi loukattu. Ei myöskään ulkoasiainvaliokunnassa, jonka työskentelyssä olen ollut mukana. Sanoisin, että jopa ed. Väyrystä myöten sen työskentely on ollut täysin asiallista.

Kun ed. Väyrynen väittää, että tällaisia tilanteita ei olisi ennen ollut, täällä ovat jo muut muistuttaneet, että me olemme monta kertaa pakon edessä myöskin työskennelleet täällä yötä myöten. Mutta ed. Väyrynen on ollut itse mukana vuonna 1973, jolloin täällä todella käsiteltiin hyvin poikkeuksellisella tavalla hyvin poikkeuksellinen esitys tasavallan presidentin virkakauden jatkamisesta poikkeuslailla.

Hänellä ei ollut siinä vaiheessa minkäänlaista huolta niistä menettelytavoista, jotka silloin eduskuntakäsittelyyn pöydällepanoineen jne. liittyivät, eikä ollut myöskään ed. Laineella. Ei minullakaan ollut rohkeutta silloin asiaan. Mutta verrattuna siihen, jossa Paavo Väyrynen oli itse yhtenä päällepäsmärinä aikanaan mukana, tämän asian käsittelyssä ei ole mitään epäparlamentaarista eikä poikkeuksellista. Näin ollen kannatan ed. Rossin perusteltua ehdotusta.

Ed. L a a k s o : Arvoisa puhemies! Samalla kun kannatan sitä, että asia pantaisiin pöydälle huomenna alkavaan täysistuntoon, muistuttaisin siitä, että eduskunnan työjärjestyksessä on 56 §. Tämän pykälän mukaan täysistuntoa älköön jatkettako kello 23:n jälkeen, ellei puhemies katso siihen olevan erityistä syytä. Mielestäni meidän pitäisi kansanedustajina saada tietää, mitkä ovat ne erityiset syyt, miksi istuntoa pitäisi jatkaa kello 23:n jälkeen.

Herra puhemies! Kun vasemmistoliiton kanta eilen oli se, että me kannatamme pöydällepanoa torstaina alkavaan istuntoon, näen, että itse olen tämän esityksen kannalla myös juuri siitä syystä, että yöllä pidettävät täysistunnot eivät palvele tämän asian vaatimaa tarkoitusta.

Ed. S e i v ä s t ö : Arvoisa puhemies! Kun ed. Rossi viittasi käymäämme ystävälliseen keskusteluun ja puheiden vaihtoon ja "tarkastukseen", niin haluan todeta tässä yhteydessä, että tätä viimeistä ehdotusta ei siinä vaiheessa ollut ed. Rossin puheessa.

Minusta nyt tuntuu siltä, arvoisat kollegat, että tässä on sen verran sähköä ja jännitystä ilmassa, että olisi syytä saman sukupuolen jäsenten kanssa purkaa saunassa tai altaassa tai sitten mennä lepäämään, niin kuin jäähyaitioon mennään välillä ottelussa, ja sen takia jatkaa huomenna kello 10 hieman rauhallisemmissa tunnelmissa. Tässä jää nyt ehkä puolin sun toisin hieman huonoa makua. Kysymys on sentään niin iso ja arvokas, että se voidaan myös arvokkaasti käsitellä.

Ed. V ä y r y n e n : Puhemies! Minä sain jälleen evästyksiä sosialidemokraattien riveistä: voi ressukkaa! Tämä ei ole minusta ensinnäkään parlamentaarista kielenkäyttöä, herra puhemies, eikä osoita, että kansanedustajilla olisi oikein harkintakykyä sen suhteen, mistä nyt on kysymys. Tässä toimitaan ikään kuin tämä olisi jokin katutappelu, jossa ei ole mitään sääntöjä.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Ed. Väyrynen, pöydällepanon ajankohdasta on kysymys.

P u h u j a : Tässä on, herra puhemies, valtiopäiväjärjestys, tässä on valtiopäiväjärjestys, jonka pohjalta keskustellaan erittäin painavin ...

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Ed. Väyrynen, kuunnelkaa: Pöydällepanoajankohdasta, rauhallisesti!

P u h u j a : Kyllä, siitä keskustellaan, mutta kun täällä huudellaan välihuutoja ja erehdytään epäparlamentaariseen kielenkäyttöön.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Minä pidän huolen siitä, että ...

P u h u j a : Minä toivon, että siitä pidetään myös huolta, herra puhemies.

Herra puhemies! Minusta ensinnäkin ed. Laakson esille ottama havainto on tässä tärkeä. Todellakin eduskunnan työjärjestyksen 56 §:ssä sanotaan, että täysistuntoa älköön jatkettako kello 23:n jälkeen, ellei puhemies katso siihen olevan aivan erityisiä syitä. Nyt minusta olisi erityiset syyt katsoa, että ei jatketa, koska on tehty tällainen pöydällepanoesitys, joka antaa mahdollisuuden siihen, että tämä istunto päättyisi työjärjestyksen mukaisesti ennen kello 23:a.

Mitä tulee ed. Tuomiojan puheenvuoroon, niin minä en vuonna 1973 ollut siinä asemassa, että olisin ollut jokin päällepäsmäri poikkeuslakikäsittelyssä. En suoraan sanoen, kun olen näin

vanha mies, enää kovin hyvin muista, minkälainen se käsittely oli.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Väyrynen, nyt ei käydä näitä vanhoja asioita läpi. Käykää ne kuppilassa.

Puhuja: Miksi herra puhemies ei puuttunut ed. Tuomiojan puheenvuoroon?

Toinen varapuhemies: Minä huomautin myös häntä.

Puhuja: Minä en huomannut sitä, herra puhemies.

Toinen varapuhemies: Puhemies Fagerholmkin sanoi, että sinne kuppilaan ratkomaan ...

Puhuja: No niin, ed. Fagerholm olikin hyvä parlamentaarikko, piti järjestystä talossa ja kunnioitti parlamentarismin sääntöjä. Minä uskon, että herra puhemies myös kunnioittaa. Sen takia minä uskalsin vedota herra puhemieheen, että todettaisiin tämän käydyn keskustelun perusteella, että me olemme oikeassa, vaikka olemmekin vähemmistönä.

Herra puhemies! Viittasin äsken siihen ilmapiiriin, joka tähän maahan on viime aikoina kehittynyt. Se muistuttaa minua hyvin paljon siitä, mitä havaitsin, kun äsken luin Bruno Kreiskyn muistelmia 20- ja 30-luvun Itävallasta ja Saksasta. (Toinen varapuhemies koputtaa) Kun sanoin äsken, herra puhemies, että asia-argumentit ovat tärkeitä, siitä nyt on kysymys. Kansanedustajat keskustelevat pöydällepanon ajankohdasta valtiopäiväjärjestyksen nojalla esittäen painavia asia-argumentteja. Minusta on näyttänyt viime aikoina, että tosiasiat ja asia-argumentit eivät enää paina juuri mitään, vaan enemmistö määrää. Se on se henki, ja minusta se ei ole demokratian mukaista, koska demokratiaan kuuluu paitsi se, että enemmistö määrää, myös se, että vähemmistöillä on oikeuksia. Ne on turvattu lainsäädännössä, erilaisissa säännöissä ja määräyksissä, ja niitä pitäisi kunnioittaa erityisesti, kun on kysymys sellaisten valtavan suurten asioitten käsittelemisestä kuin mitä tämä EU-jäsenyyskysymys on. Tämän perusteella, herra puhemies, vetoan, että toimitaan, kuten äsken esitin.

Minä en ollut enää aikonut käyttää puheenvuoroa, mutta kun ed. Tuomioja tuli puhujakorokkeelle, katsoin, että minun on tarpeen siihen vielä vastata. Jos keskustelu jatkuu, niin tietysti osallistun siihen vieläkin.

Ed. V. Laukkanen: Arvoisa herra puhemies! Kun valtiopäiväjärjestyksen 57 § siis sallii puhua keskusteltavina olevista asioista ja sen lisäksi, täällä sanotaan, kaiken sen laillisuudesta, mitä valtiopäivillä tapahtuu, niin tulkitsen tätä sanontaa "ja kaiken sen laillisuudesta, mitä valtiopäivillä tapahtuu", että varmastikin se tarkoittaa tätä vuorokautta ja eilistä vuorikautta. Nyt on kysymys siitä, että tämä keskusteluoikeus on välttämätön, koska jollei tätä keskusteluoikeutta olisi, kansanedustajat eivät voisi puuttua siihen, mitä tapahtuu, ja toisaalta kansanedustajat kuitenkin ovat ratkaisevassa asemassa. Tältä osin puutun vain tähän yhteen asiaan, jonka ed. Laakso varsin ansiokkaasti toi esille.

Arvoisa herra puhemies! Ei ole ollut minusta minkäänlaisia perusteita sille, että viime yönä istuntoa on jatkettu kello 23:n jälkeen. Tänä iltanakaan ei ole minkäänlaista lupaustakaan siitä, että istunto päättyisi kello 23. Arvoisa herra puhemies! Eduskunnan työjärjestys edellyttää, eikä siihen tarvita toisin kuin ed. Väyrynen sanoi, mitään erityisiä syitä, että tämä istunto päättyy kello 23, vaan se päättyy automaattisesti kello 23, ja vain poikkeuksellisista syistä eli erityisistä syistä istuntoa voitaisiin jatkaa kello 23 jälkeen.

Arvoisa herra puhemies! Tuon tähän yhden ulottuvuuden, johon on suhtauduttava vakavasti. Tässä eduskunnassa on kansanedustajia, joiden terveys vaarantuu johtuen sairauksista, joita he sairastavat. Heidän terveytensä vaarantuu, jos he joutuvat yöistuntoihin. Tiedän tämän asian, ja olen saanut siitä vahvistuksen.

Arvoisa herra puhemies! Tähän kysymykseen on suhtauduttava vakavasti.

Arvoisa herra puhemies! Viittaan siihen, että eduskunnan työjärjestys viittaa siihen, että te yksin saatte päättää tämän asian. Teille on uskottu siis suuri valta, mutta tämä myös edellyttää, että täytyy olla erityisiä syitä. Kuten ymmärrämme, kaikki oikeuteen liittyvä harkinta on laillisuusharkintaa. Tämä ei ole mitään tarkoituksenmukaisuusharkintaa tai subjektiivista yksilöllistä harkintaa. Siitä, mitä täällä parhaillaan tapahtuu, arvoisa herra puhemies, on niin paljon annettu tietoa, että uskon, että se on tämän hetken kysymys. Tämän täysistunnon pitäisi päättyä kello 23. Ja mitä pöydällepanoon tulee, se tarkoittaa sitä, että ei ole mielekästä laittaa asiaa sellaiseen täysistuntoon, joka alkaisi tunnin tai kahden tunnin kuluttua, vaan se täytyisi auto-

maattisesti siirtää vähintäänkin torstaihin tai mieluummin perjantaihin.

Arvoisa herra puhemies! Katson, että ei eduskunnan työjärjestyksen 56 § ole mikään desuetudo eli säännös, jota ei lainkaan sovellettaisi, vaan se on voimassa olevaa oikeutta ja täytyisi olla erityisiä syitä. Nyt kun ainoat erityiset syyt ovat joku merkillinen kommentti siitä, että pitäisi välttää jättämästä tai lähettämästä jotakin signaalia Ruotsiin, niin, arvoisa herra puhemies, me ymmärrämme, että ei siis ole olemassa erityisiä syitä täysistunnon jatkamiseen kello 23 jälkeen.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa herra puhemies! Kun täällä ovat nousseet esille yöistunnot, minä toivon, että herra puhemies tekee ratkaisun siinä suhteessa, että päättää tänä iltana kello 23 täysistunnon. Mutta samalla, herra puhemies, kysyn, minkä asian yleiskeskustelu täällä on menossa?

Ed. Mäkipää: Arvoisa herra puhemies! Oli pakko tulla keskustelemaan pöydällepanon ajankohdasta. Ensiksi muutamia perusteluja. Minä ainakin olen vain ihminen, minä en ole mikään robotti. Kun ajatellaan, että me olemme eilen aloittaneet kello 14 — istunto on kestänyt kello 3:een saakka eli 13 tuntia. Tänä aamuna istunto alkoi kello 10, ja jos se kestää aamulla 10:een, se on noin 24 tuntia.

Vaikka täällä huudetaan, että meidän ei tarvitse olla paikalla, niin kansanedustajan työ on sitä, että me kuuntelemme, mitä toiset kansanedustajat puhuvat jostakin määrätystä asiasta. Puhujalistassa on jäljellä 39 kansanedustajaa, ja minä olen siinä keskellä myös odottamassa puheenvuoroani. Minäkin hyvin lämpimästi toivon, että puhemies ottaisi järjen käteen ja työtä jatkettaisiin huomenna kello 10 ja jatkettaisiin sitä sitten koko päivän. Mutta kuten jo sanoin, ainakin näistä puheista päätellen, pelkään pahoin, että täällä tulee mielenterveysongelmia. Minä ainakin olen jo niin vanha ihminen, että minun henkiset ja fyysiset voimavarani pikkuhiljaa ehtyvät.

Kun me olemme kerta kaikkiaan lainlaatijoita, niin emmekö me yhtään pidä itsestämme huolta, että millä äärirajoilla me työskentelemme. Tänään keskustellaan siis 24 tuntia yhteen menoon, pahimmassa tapauksessa uusi istunto alkaa kello 10, ja jollei taaskaan ole takarajaan, niin kyllä tällaiseen työskentelyyn täytyy jonkun ulkopuolisen puuttua. Minä haluan, että meitäkin kohdeltaisiin ihmisinä, tavallisina työtä tekevänä kansana. Tämä tuntuu jollakin tavalla moraalittomalta. Me teemme täällä toisille ihmisille lakeja, puhumme työajan lyhentämisestä, työn joustoista, ja meillä itsellämme ei ole minkäänlaista sananvaltaa päättää, kuinka kauan me voimme yhteen menoon työskennellä.

Halusin vain tämän tuoda esille. Tämä parin kolmen minuutin keskustelu ei varmasti kenenkään asiaa pidennä. Toivon hartaasti, että jos nyt vielä kaikista pyynnöistä huolimatta jatketaan huomenaamulla kello 10, edes sen jälkeen pidettäisiin jonkinlainen pieni paussi. (Ed. Gustafsson: Ellei tämä ole jarruttamista, niin mikä on?)

Ed. Väyrynen: (Ed. Gustafssonin välihuuto) Herra puhemies! Tämä on tärkeän asian asiallista käsittelyä valtiopäiväjärjestyksen mukaisella tavalla, ed. Gustafsson.

Herra puhemies! Ensinnäkin minun on pyydettävä anteeksi, kun en ole juristi, niin huolimattomasti luin ja tulkitsin työjärjestyksen 56 §:ää. Se on todellakin niin kuin ed. V. Laukkanen totesi, että istunnon jatkamiseen täytyy olla erityinen syy. Minun käsitykseni mukaan tässä asiassa sellaista syytä ei voi olla, koska pääministeri, joka johtaa lainsäädäntötyötä enemmistöhallituksen ollessa toiminnassa, on todennut, että meillä on marraskuu aikaa. Sen takia ei ole mitään sellaista erityistä kiirettä, jonka vuosi olisi perusteltua istuntoa jatkaa. Ja aivan kuten ed. V. Laukkanen totesi, mitä järkeä on panna pöydälle seuraavaan istuntoon, joka sitten kestäisi vain vähän aikaa, kun työjärjestyksen mukaan meidän pitäisi keskeyttää istunto, ellei puhemies esitä työjärjestyksen mukaisia erityisiä syitä. Sellaisia ei ole ainakaan tähän mennessä vielä esitetty. Ainoa on ollut viittaus Ruotsin kansanäänestykseen, että tämä pitää saada sitä ennen valmiiksi. Se ei ole mikään asiallinen perustelu, eikä sellaiseen voida turvautua.

Kun kävin salin perällä, herra puhemies, niin kävi ilmi, että ed. Ukkola, joka yleensä seuraa tarkkaan asioita, ei ollut kuitenkaan kuunnellut, mitä täällä on puhuttu. Sen takia joudun, herra puhemies, ehkä muutkin ovat huolimattomasti kuunnelleet, vielä toistamaan pääasian.

Ed. Ukkola totesi, että eihän valtiopäiväjärjestyksen 65 §:ssä sanota mitään ajasta. Ei siinä sanotakaan, vaan kysymys on siitä, että meidän pitää tulkita, mikä on ollut lainsäätäjän tarkoitus, kun on tällainen pöydällepanojärjestelmä määrätty, että ensimmäisessäkin käsittelyssä asia saadaan kertaalleen pöydälle. Sitten on Tammion teksti, minä en osaa arvioida, kun en ole

juristi, mikä on tämän dokumentin arvo ja merkitys. Mutta perustuslakivaliokunnan sihteeri Jarmo Vuorinen minulle tämän lähetti, kun pyysin aineistoa, joka liittyy tähän pöydällepanojärjestelmän soveltamiseen, niin hän lähetti minulle tällaisen tekstin.

Kirjassa sanotaan tästä ensimmäisen käsittelyn keskellä tapahtuvasta pöydällepanosta näin: "Tällainen ensimmäisen käsittelyn siirtäminen, jonka yleisenä perusteena on pitemmän perehtymisajan varaaminen tai henkilökohtaisena perusteena esimerkiksi puheen valmistaminen, ei pöydällepanoa käyttämällä kuitenkaan ole sallittua kuin kerran jne." Eli Tammio tulkitsee tämän pöydällepanojärjestelmän tarkoituksen niin, että se on yleisenä perusteluna perehtymisajan varaaminen ja henkilökohtaisena perusteluna puheen valmistaminen.

Ed. Rossi ei esittänyt tämänsuuntaistakaan perustetta, vaan sellaisen taktisen näkökohdan, että kun pannaan asia seuraavaan istuntoon pöydälle, sen jälkeen ei voida enää pyytää asiaa pöydälle, sen jälkeen ed. Paasio ja muut pääsevät nukkumaan ja me jäämme tänne henkemme kaupalla puhumaan, että saisimme esitettyä kaikki ne asiat, joita meille kansanedustajana on oikeus pöytäkirjaan lausua. Mutta miten se meidän oikeutemme toteutuu, jos me emme jaksa puhua yhtä mittaa 10:tä tuntia, vaan että meidän pitäisi välillä päästä nukkumaan ja valmistella puheenvuoroja seuraavaan istuntoon. Tämä asia on niin valtavan laaja, ettei tätä voi tavanomaisissa puheenvuoroissa käsitellä, jos tavoitellaan sellaista asian käsittelyn perusteellisuutta, jota esimerkiksi pääministeri on edellyttänyt tässä asiassa voitavan noudattaa. Eli tämä kaikki perustelu puhuu vahvasti sen puolesta, että pöydällepanoajan pitäisi olla todellakin torstain istunto.

Minä katselin esimerkiksi ed. Nikulaa, joka on perustuslakivaliokunnan jäsen, entinen oikeusministeri. Te olette kuunnellut tätä keskustelua. Voisitteko lausua mielenne tästä pöydällepanoajasta? Mikä teidän mielestänne olisi oikea valtiopäiväjärjestyksen tulkinta? Minä vähän pahoittelen sitä, että monet teistä, kun katselen teitä silmiin ja kasvoihin, te olette samaa mieltä meidän kanssamme ja mietitte, olisiko käytettävä puheenvuoro ja todettava se. Minä toivon, että jollakulla teistä on rohkeutta ellei ed. Nikulalla, niin jollakulla muulla, sillä juridiikan kannalta minun käsittääkseni tämä on selvä tapaus. Juridiikkaa tässä häiritsee se, että meillä on vallinnut huono käytäntö.

Minä myönnän edustajille, jotka ovat tähän viitanneet, esimerkiksi ed. Helteelle, että olen itse valtioneuvoston jäsenenä väärinkäyttänyt tätä järjestelmää. Minä myönnän sen. Mutta nyt kun olen tullut tilanteeseen, jossa kansanedustajana minulla pitäisi olla perustuslain suoma valtiopäiväjärjestyksen suoma turva omille oikeuksilleni, olen joutunut perehtymään tähän säännöspohjaan ja huomannut, että vuosien varrella käytäntö on rapautunut. On menty sellaisiin menettelyihin, jotka eivät ole valtiopäiväjärjestyksen mukaisia. Ja kun nyt on tämä poikkeuksellisen laaja EU-kysymys käsillä, jossa on jo liialla kiirehtimisellä aiheutettu juridisia ongelmia, olisiko nyt aika mennä sellaiseen käsittelyjärjestykseen, joka varmasti juridiikan kannalta kestää, ja silloin tämä pitempi esitetty pöydällepanoaika on mielestäni aivan välttämätön.

Herra puhemies! Tässä on se ongelma, että teillä ei ole oikeutta käyttää puheenvuoroja täysistunnossa eikä pääsihteerikään voi täällä puhua. Sen takia joutuu vain arvaamaan, oletteko ottanut varteen sen toivomuksen, että harkitsisitte tämän asian ratkaisemista käydyn keskustelun esitettyjen argumenttien pohjalta. Toteaisitte, että ainoa valtiopäiväjärjestyksen mukainen pöydällepanoaika tässä tilanteessa näistä kahdesta voisi olla tuo ed. Pulliaisen esittämä ja että me yksinkertaisesti sen hyväksyisimme; toisin sanoen, että katsoisitte, että ed. Rossin ja ministeri Rusasen esitystä ei voitaisi alistaa äänestykseen.

Olisi myös hyvä tietää, voiko joku paikalla olevista juristeista kertoa, onko meillä oikeutta, jos puhemies ei näin menettele, pyytää tätä asiaa lähetettäväksi perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi. (Toinen varapuhemies: Ei ole!) Jos tällainen oikeus on, niin minä mielelläni sen esityksen tekisin. Pääsihteeri pudistelee päätään. (Toinen varapuhemies: Pääsihteerin mukaan ei ole!) Jos ei ole, niin ei ole. Sen takia vetoan herra puhemieheen vielä kerran, että tämä nyt varman päälle ratkaistaisiin sen eduksi, että tämä riittävä käsittelyaika turvattaisiin, ja pöydällepano olisi ensi torstaihin siis huomiseen istuntoon.

Ed. J ä r v i l a h t i : Arvoisa puhemies! Pöydällepanoasia on pitkälti juristeriaa, mutta siitä huolimatta tulin tänne esittämään talonpoikaisia mielipiteitä. Kyllä minä hämmästelen tätä asiaa. Hämmästelin jo viime yönä. En ottanut osaa keskusteluun, koska katsoin, että en ole

siihen kompetentti. Äänestin kylläkin niitten vajaan 60:n joukossa, jotka olivat sitä mieltä, että asian käsittely pitäisi siirtää torstain istuntoon.

On taas menossa samanlainen keskustelu. Siksi haluan eduskunnan pöytäkirjoihin merkittäväksi myös kannanottoni tähän asiaan. Minusta on väärin, että näin suuressa kysymyksessä pidetään näin tiukkaa aikataulua. Se ei anna meille aikaa perehtyä riittävästi asiaan. Ja minä kun olen maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsen, tietysti minulla olisi paljonkin siitä asiasta sanottavaa, mutta tämä aikataulu ei suo mahdollisuuksia riittävän perusteelliseen asioitten esittämiseen edes keskustelussa, kun se näyttää tapahtuvan keskellä yötä tuosta puhujalistasta päätellen. Eli olen sitä mieltä, että siirretään huomiseen.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Tämän siitä saa, kun avaa oikeasta asiasta suunsa väärään aikaan. Eli kun kansanedustajana lukee perustuslakia, niin tässä kirjassa ovat perustuslait, jotka ohjaavat, eivätkä mitkään Tammion selitykset. Kun Tammio kirjoitti ne, hän ei varmasti tuntenut kansanedustaja Väyrystä. Hän olisi kirjoittanut aivan toisin.

Pöydällepanon syitä voi olla ed. Väyrynen muitakin kuin se, että täytyy valmistautua, tehdä puhe, ei ole ennättänyt tutustua asiaan. Hyvin usein perjantaina vähän ennen kello 15, kun me maakunnan kansanedustajat lähdemme kotiin, esitetään joku asia pöydälle sen takia, että ei ole ketään kuulemassa keskustelua. Tämäkin on yksi syy, ja Tammio ei tällaista tainnut kirjoittaa siihen suureen viisaaseen kirjaan, jota ed. Väyrynen tässä asiassa niin selostaa.

Valtiopäiväjärjestyksen 65 §:ssä ei ole mitään mainintaa syistä, että niitä ylipäätään tarvitsee esittää. Sen kun esittää, että asia on pantava pöydälle. Tämä on se perustuslaki, jota minä noudatan.

Toinen varapuhemies: Ed. Ukkolalle huomautan, että edustajista ei saa käyttää halventavia nimityksiä.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa herra puhemies! Tässä joutuu pohtimaan, mitä sana "pöydällepano" merkitsee, ja sen ohella sitten tämä aikakysymys nousee siinä hyvin merkittäväksi.

Mitä todella lainsäätäjä on tarkoittanut pöydällepanolla? Ei varmasti ole mikään itsetarkoitus, että asia pannaan pöydälle joksikin aikaa. No, se selviää noista säädöksistä, että sillä on tarkoitus varata edustajille mahdollisuus tutustua asiaan, perehtyä siihen huolellisesti ja monipuolisesti ja myös valmistella oma kannanottonsa käsillä olevaan asiaan.

Eilen illalla, viime yönä käydyssä keskustelussa totesin, että asia, joka on käsittelyssä, on laajempi kuin yksikään asia, mitä Suomen eduskunta on koskaan käsitellyt. Se on laajuudeltaan, vaikutuksiltaan ja myös asiakirjasisällöltään mitattuna varmasti laajin, mitä meidän eteemme voi tulla. Tätä tarkastelua vasten on myös katseltava ja tarkasteltava pöydällepanosäädöksiä.

Tästä näkökulmasta katsoen jokainen rehellinen ihminen — uskon, että täällä kaikki ovat rehellisiä ihmisiä — joutuu tunnustamaan, että tässä tilanteessa pöydällepanon väärinkäyttöä on se, että 5 minuutin tai puolen tunnin tai ehkä tunnin päästä pidetään uusi istunto, jossa sitten käsitellään asia, ja sen jälkeen voidaan käsitellä vuorokausikaupalla asiaa, joka on tällainen mittava, laaja kysymys. Jos näin menetellään, herra puhemies, menetellään mielestäni ainakin perustuslain hengen vastaisesti. Tällaista pidän hyvin vakavana asiana, kun on kysymys myös asiasta, joka on Suomen itsenäisyyden kannalta peruskysymys, ratkaisu, jota, niin kuin eilen sanoin, suomalaiset maakuntien ihmiset erityisesti seuraavat suurella hädällä ja huolestuneina, miten eduskunta paneutuu asioihin, miten eduskunta varmistaa, että suomalainen maatalousväestö, suomalaiset työttömät, Suomen kansa kokonaisuudessaan voi luottaa siihen, että eduskunnan tekemä päätös on huolellinen, perusteltu ja löytyy varmasti ne oikeat lähtökohdat kaikkiin asioihin.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Kankaanniemi, nyt on kyse pöydällepanon ajankohdasta. Täällä on pitkä lista muita puhujia.

Puhuja: Juuri tästä on kysymys tässä aikataulussa, joka tällä asialla on.

Meidän on käytettävä tähän kysymykseen aikaa riittävästi. Nyt totean, että kun eduskunnan työjärjestyksen tuo ed. Laakson esille nostama 56 § sanoo, että kello 23:n jälkeen pidettävällä istunnolla on oltava erityinen syy, jonka herra puhemies joutuu määrittelemään.

Herra puhemies! Kysyn: Onko jokin erityinen syy, että nyt pantaisiin asia pöydälle vain

muutamaksi minuutiksi ja sen jälkeen jatkettaisiin yöistuntona tätä kansakunnan kohtalonkysymystä? Mielestäni puhemiehen tulee tämä erityinen syy eduskunnalle ilmoittaa, ja se tulee myös tarkoin pohtia, onko se sellainen erityinen syy, joka oikeuttaa työjärjestyksen 56 §:n rikkomiseen.

Nyt kun teemme päätöstä pöydällepanon ajasta, mikä on siis asiana tällä hetkellä, me otamme samalla kantaa siihen, jatkammeko me yöistuntoina tämän asian käsittelyä. Se on epäinhimillistä. Se on pilkkaa demokratia ja Suomen kansan odotuksia kohtaan, jotka odotukset ovat tässä asiassa poikkeuksellisen suuret ja vakavat.

Tässä on vastakkain ed. Rossin täysin perustelematon tai jos nyt noita kehtaa perusteluiksi sanoa, että yön aikana ei tapahtuisi mitään yllättävää. On todella järkyttävää, että tällä tavalla voidaan perustella pöydällepanoa, ettei yöllä tapahdu mitään yllättävää. Tällaisilla perusteilla on ed. Rossi esittänyt pöydällepanoa. Ed. Pulliainen on esittänyt huomenna aamuun kello 10:een. Mielestäni on kirkkaasti selvää, että ed. Pulliaisen esitys on sellainen, jota eduskunnan tulee noudattaa, jonka puolesta toivon yksimielistä päätöstä. Onhan aivan selvää, että näin voidaan myös työjärjestyksen 56 § pitää voimassa, kunnioittaa sitä, kunnioittaa tätä asiaa, tehdä huolellista työtä tässä talossa tämän todella ison, todella vakavan kysymyksen osalta.

Arvoisa herra puhemies! Kannatan ed. Pulliaisen tekemää perusteltua esitystä.

Ed. V ä y r y n e n: Herra puhemies! Vielä pari vastausta kansanedustajille, jotka ovat keskustelussa olleet esillä ja sitten tulen vielä työjärjestyksen määräykseen istuntojen ajoituksesta.

Ed. Jaakonsaari sanoi äsken ed. Kankaanniemen puheenvuoroon välihuutona, että kansahan on jo asian ratkaissut. Tämä on juuri se asenne, jolla perustellaan kiireellistä aikataulua, että ikään kuin eduskunnan käsittelyllä ei olisi samaa merkitystä kuin tavallisesti, kun on ollut kansanäänestys. Tämä on mielestäni kyllä hyvin väärä lähtökohta, sillä yksikään valtiosääntöasiantuntija, joka on ottanut säätämisjärjestykseen kantaa, ei ole katsonut, että tulkinta, jonka mukaan kansanäänestyksen enemmistö velvoittaa kansanedustajia toimimaan sen mukaisesti ... (Ed. Jaakonsaari: Antaa neuvon!) — Antaa neuvon, mutta professori Hidén — minä en ole juristi, mutta sikäli kuin olen ymmärtänyt — on lähtenyt siitä, että oikea säätämisjärjestys olisi tavanomainen perustuslain säätämisjärjestys. Hän katsoo, että supistetun järjestyksen tekee legitiimiksi se, että on myös tämä neuvoa-antava kansanäänestys, että jos siinä tulee enemmistö, sitten tämä kaksi kolmasosaa riittää. Sehän tarkoittaa, että tämä kaksi kolmasosaa on aivan erillinen asia. Se täytyy erikseen huolellisesti käsitellä, perustella ja päättää eduskunnassa. Kansanäänestys ei anna aihetta hätäilemiseen, kiirehtimiseen, sellaiseen käsittelyyn, jossa asiaan ei kunnolla paneuduttaisi.

Herra puhemies! Tämä ehkä hieman poikkesi ahtaasti tästä asiasta, mutta kun ed. Jaakonsaari välihuudollaan tähän kiinnitti huomiota, niin uskalsin tämän asian tässä nyt esittää.

Ed. Ukkola arveli, että tämä Tammio ei minua tuntenut. Ei varmaankaan, koska minä synnyin vuonna 46 ja hän on kirjoittanut tämän kirjan vuonna 48. Näinhän se pitää ollakin, hyvät ystävät, oikeusjärjestelmässä. Se ei ole sidottu johonkin aikaan tai henkilöön ...

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Ed. Väyrynen, puhumme ajankohdasta nyt.

P u h u j a: ... vaan kysymys on kestävistä perusteista, joitten mukaan toimitaan. Tässä Tammion kirjassa, joka ei ole mikä tahansa minun keksimäni lappu, vaan minä olen eduskunnan perustuslakivaliokunnan sihteeriltä kysynyt, onko juridisessa kirjallisuudessa selvitystä siihen, mitä tämä pöydällepanojärjestelmä tarkoittaa. Ja Jarmo Vuorinen, perustuslakivaliokunnan sihteeri on minulle tämän toimittanut, ja olen tästä lukenut, mikä on juridisesta kirjallisuudesta löytyvä tulkinta sille, mitä tämä tarkoittaa. Ei tämä ole mikä tahansa teksti, vaan tämä on lain tulkinnassa käytettävä auktoriteetti tämä herra Tammio. Ilmeisesti hän on herra.

Tämä sitaatti on kirjasta Lain säätäminen itsenäisessä Suomessa, joka on valmistunut vuonna 48. Tämä hyvin kiistattomasti osoittaa, että pöydällepanomenettelyn yleinen tarkoitus on antaa aikaa asiaan perehtymiseen ja lisäksi kansanedustajalla voi olla henkilökohtainen tarkoitus, puheenvuoron laatiminen.

Nyt sitten tulen, herra puhemies, vielä tähän istuntoajankohtaan. Ajatelkaamme, että me käsittelisimme nyt tätä valtiopäiväjärjestystä ja sen määräyksiä koskien pöydällepanon ajankohtaa, sitä keskustelua, mitä me olemme nyt käyneet. Tämä on ollut aika lyhyt keskustelu vielä. Viime yönä me puhuimme tästä neljä ja puoli tuntia. Jos

me jatkaisimme sitä kello 23:een saakka, niin katsooko herra puhemies, että hän voisi määrätä työjärjestyksen 56 § huomioon ottaen aloitettavaksi uuden istunnon kello 23 jälkeen. Kun työjärjestyksen mukaan meillä täytyy olla erityinen syy jatkaa käynnissä olevaa istuntoa kello 23 jälkeen. Se olisi tietysti puhemiehen kannalta hyvin mielenkiintoinen tilanne ja semmoinen voisi tulla, jos kaikki ne 60 kansanedustajaa, jotka viime yönä äänestivät pöydällepantavaksi asian torstaihin saakka, kävisivät täällä puhujakorokkeella kertomassa, miksi he katsovat, että torstai oli oikea päivä ja miksi heidän mielestään edelleen pitäisi tämä asia ratkaista, siirtää torstain istuntoon.

Näin kävisi, että me kello 23 äänestäisimme ja sitten määrättäisiin uusi istunto kello 23:n jälkeen. Miten työjärjestyksen perusteella voitaisiin aloittaa erillinen yöistunto ilman erityisiä syitä? Tähän haluan herra puhemiehen huomion kiinnittää samalla, kun te siellä korokkeella harkitsette, että voitaisiinko tässä nyt pelata varman päälle tämän valtiopäiväjärjestyksen mukaisuuden kanssa ja hyväksyttäisiin yksimielisesti tämä ed. Pulliaisen esittämä pöydällepanoaika.

Ed. V. L a u k k a n e n : Herra puhemies! Aivan lyhyesti haluan sanoa, että olen löytänyt uuden tuen sille argumentaatiolle, miten pitäisi suhtautua siihen, että milloin seuraava täysistunto on. Täällä nimittäin eduskunnan työjärjestyksen 31 §:ssä sanotaan, että täysistunnot pidetään yleensä joka tiistai ja perjantai. Milloin asioiden käsittely vaatii, pidetään täysistuntoja muinakin viikonpäivinä.

Arvoisa herra puhemies! Jos me ajattelemme nyt aivan tavallista lakia ja unohdamme ne jännitteet, joita tähän liittyy, niin täysistuntokäsittelyssä, joka on joko tiistaina tai perjantaina pääsääntöisesti tehdään ehdotus siitä, että asian käsittely keskeytetään ja asia pannaan pöydälle seuraavaan täysistuntoon, niin tämä täysistunto välttämättä on joko seuraava perjantai tai sitten tiistai. Tästä ei ole mitään syytä poiketa, ja se jo sellaisenaan osoittaa, kuinka äärettömän naiivi olisi se ajatus, että nyt herra puhemies määräisi seuraavan täysistunnon alkavaksi viiden minuutin kuluttua, koska sellaiseen ei ole mitään tarvetta. Täällä sanotaan, että vain milloin asioiden käsittely vaatii pidetään täysistuntoja muinakin viikonpäivinä. Tämä siis viittaa jo siihen, että ei nyt pääsääntöisesti samana päivänä pidetä uusia täysistuntoja, ja kun otetaan huomioon, että eduskunnan työjärjestys on jo vuonna 1927 hyväksytty, niin lähtökohta osoittaa, että lainsäätäjän tarkoituksena on ollut antaa riittävän pitkä aika eli aina useita päiviä. Eikä suinkaan niin, että esimerkiksi kello 23 määrättäisiin uusi täysistunto alkavaksi kello 23.05. Se olisi vastoin näitä lakien tarkoituksia.

Ed. S e i v ä s t ö : Herra puhemies! On viitattu tähän 56 §:ään asian käsittelyn yhteydessä, ja joudun toteamaan, että en ole juristi, mutta toivoisin kuitenkin, että toista yötä ei tulisi peräkkäin, koska sillä on myös terveydelliset vaikutukset. Emme koskaan pysty varmasti sanomaan keneen meistä se saattaa kohdistua, ja toisaalta yöistunto antaa ehkä Suomen kansalle ja mahdollisesti jopa Brysseliinkin hieman väärän signaalin.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Rossi ed. Rusasen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

Ed. Pulliainen ed. Väyrysen kannattamana on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle huomenna kello 10 alkavaan täysistuntoon.

Ed. V. Laukkanen on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikon perjantain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Kun ed. V. Laukkasen ehdotusta ei ole kannatettu, se raukeaa.

Äänestys ja päätös:

Ed. Rossin ehdotus "jaa", ed. Pulliaisen ehdotus "ei".

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 36 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 60. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Rossin ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 22.10.

Täysistunto lopetetaan kello 21.56.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen